A. XXX. m

38156/B

Libreria Antiquaria
ANGELO GANDOLFI
BOLOGNA

Materia Scienze VIII
Ubicazione XL. F
Volumi 1
Prezzo L. 2
1910

a 14.51

Scanzia 9
Casella 6
N.° d'ordine 4 -

D. CAROLI
MUSITANI
PHILOSOPHI, AC MEDICI
CELEBERRIMI
PYROTECHNIA
SOPHICA.

IN QUA

RERUM OMNIUM PRINCIPIIS VESTIGATIS, Reliquiſque Chymici apparatus expenſis, ſingulorum Corporum ex triplicato Naturæ Regno Vegetantium nempè, Mineralium, & Animalium principia, geneſis, præparationes, uſus, & doſis ignis artificio examine explorantur, & ad TRUTINAM revocantur.

Cum INDICIBUS *Capitum, Rerum, & Materiarum locupletiſſimis.*

COLONIÆ ALLOBROGUM.

Sumptibus CHOUET, G. DE TOURNES, CRAMER, PERACHON, RITTER & S. DE TOURNES.

M. DCCI.

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

BENEVOLO LECTORI

S. P. D.

JOSEPH MUSITANUS

IATRIAS PROFESSOR.

INTER complurima infortunia L. A. quæ uſque ad hanc diem noſtro in Regno Chymia patitur, tum illud maximum ſemper exiſtimavimus, non niſi nebuloſis, nulliuſque pretij hominibus Chymicarum præparationum curam laxari, qui nullo judicio, nullâ doctrinâ, ſed caſu ducti præſentiſſima potiùs noſtræ vitæ parant venena. Horum certò impoſturis, vel ipſum nomen Chymiæ communi omnium opinione ſummoperè horrendum redditur, adeò ut non pauci, ſuperſunt ex vulgi ſententiâ, ſaniori meliorum Scientiarum ſucco imbuti, ſed noſtro videri hircoſi, & præpoſterâ nati Minervâ, ab omni hominum memoriâ abradendum putaverint, & veluti Reipublicæ exitiabile, ipſam quoque recordationem eſſe damnandam. Nos verò de his nil commovere ſolemus, quippè ſatis, ſuperque apud Cor-

datos Viros, atque à vulgi opinione ſemotos innotuit, non Chymiam culpandam; ſed Batavos illos homines, quorum opera hæc ars infamatur. Horum bono ne credas hæc noſtra ſcripta in lucem protuliſſe; ſed propoſitum nobis fuit omnibus illis brevi methodo viam ſternere, qui ſano judicio præditi ad Chymiam animum adjicere expetunt, ut ſaniori ſapientiæ fores rectà ingredi poſſent. MUSITANUM autem cœteris præſtitiſſe in hoc uno crediderim, quod ſuo judicio nil temerè commiſerit, ſed omnia in obſervandâ naturâ, quam ſibi veluti ducem, & magiſtram præfecit, illiuſque artificio cognoſcendo, probato examine paravit, & digeſſit. Hinc præcipuus ſapientiæ fructus reputatur, qui per improbos labores, poſt tot vigilias, tot ſtudia in naturalis ſcientiæ comparatur, ut ea, quæ per noſmet ipſos aſſequi nequimus, naturam ducem, non propria judicia ſtatuere oportet. Tali igitur ingenuitate omnem arrogantiam, quæ ab homine Philoſopho plurimùm diſſidet, vitare ſtuduit, ut quæ ad humanos uſus protulit, ad majora vitæ compendia inſtruerentur. Lege interim L. A. & bene utere. *Vale.*

INDEX.

INDEX CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

Cap. I. De Chymiæ Origine, & Progreſſu 3
II. De Variis Chymiæ nominibus, & eorum Ethymo 8
III. De Chymiæ Definitione, & Partitione 9
IV. De Chymiæ Officio, Neceſſitate, & Dignitate 10
V. De Chymiæ Sectis 13
VI. Præſupponuntur aliqua de corporum naturalium Principiis ad dicendorum intelligentiam neceſſaria 15
VII. Explanantur voces abſtruſiores apud Chymicos uſurpatæ 20
Art. I. Metallis attributa nomina enucleantur 20
II. Mineralium attributa nomina exponuntur 21
III. Attinentia ad Animalia, & Vegetabilia nomina explicantur 22
Ult. Inſtrumenta, & Operationes Chymico uſui inſervientes deſcribuntur 23
Tabula, in quâ Metallorum, Mineralium, aliarumque rerum Chymicarum notæ ſignantur 26

LIBER SECUNDUS.

De Igne, & Variis ejus Operationibus.

Cap. I. Quid ſit Ignis 29
II. Quotuplex ſit Ignis 37
Art. I. De Igne Actuali, & ejus in Chymiâ operationibus 38
II. De Igne Potentiali, ſive de Menſtruis 40
III. De Igne Fermentali 43
Cap. II. De Variis Ignis in Chymiâ operationibus 45

†. 3 Art.

Art. I. De Calcinatione 46
II. De Sublimatione 49
III. De Solutione 50
IV. De Putrefactione 52
V. De Deſtillatione 53
Ult. De Coagulatione, & Fixione. 54

LIBER TERTIUS.

De Secretioribus Medicamentorum Chymicis Præparationibus in communi; & præſertim De eis, quæ ex Vegetabilibus educuntur.

Cap. I. Quid ſit Medicamentum, in quo conſiſtat ejus vis curativa, & per quid differat ab alimento, & Veneno. 58
II. Quotuplex ſit Medicamentum in Communi. 60
III. De Materia circa quam verſatur Chymia, ut Medicamina educat. 63
IV. De Medicaminibus, quæ ex Vegetabilibus educuntur 64
Art. I. De Modo extrahendi eſſentiam volatilem è vegetabilibus. ibid.
II. De Sale volatili, ſive eſſentiali è vegetabilibus parando 67
III. Quâ methodo ſal fixum è vegetabilibus extrahatur 68
IV. De Eſſentiâ Menthæ 69
V. De Eſſentiâ Tithymalorum, ſive Eſulæ 71
VI. De Eſſentiâ Sambuci, & Ebuli 72
VII. De aliis vegetabilium ſucculentorum eſſentiis 74
VIII. De Eſſentiis ex ſiccis vegetabilibus extrahendis, ſive de Extractis. 76
Extracti Agarici deſcriptio 77
Extractum Senæ 78
IX. De Scammonij, Aloës, Guttæ gambæ, & aliorum concretorum ſuccorum extractis. 79
X. De Extractionibus eſſentiæ ex Floribus, ſive de Tincturis 80
XI. De Extractione Eſſentiæ ex gummoſis vegetabilibus 85
Extractionis Eſſentiæ Terebinthinæ deſcriptio 86
Eſſentiæ Thuris extractio 87

XII. De

XII. De Aromaticorum vegetabilium eſſentiis ibid.
XIII. De Elixiribus 89
XIV. De Anodynis 92
XV. De Aceto Deſtillato 96
XVI. De Spiritu Vini 98
XVII. De variis Vegetabilium decoctionibus 101
ULT. De Specificis quibuſdam Vegetabilium medicamentis 105

LIBER QUARTUS.

De Chymicis Magiſteriis ex Mineralium Regno præparabilibus.

CAP. I. De Magiſteriis, quæ ex ſalibus, & ſaliformibus omnibus educuntur. 107
ART. I. De Vitriolo ibid.
II. De Sale communi 114
III. De Sale Nitro 119
IV. De Sale Armoniaco 123
V. De Alumine 124
VI. De Tartaro 125
ULT. De Aquis Fortibus 130
CAP. II. De Magiſteriis Lapidum, Gemmarum, Coralliorum, Unionum, & ſimilium. 131
ART. I. De Coralliorum præparationibus 133
II. De Margaritis 137
III. De Gemmis 138
CAP. III. De Sulphuris, Antimonij, Mercurij, & ſimilium hujuſmodi foſſilium præparationibus. 140
ART. I. De Sulphure ibid.
II. De Antimonio 145
III. De Marcheſitæ, Arſenici, & Auripigmenti operationibus. 158
IV. De Mercurio 163
CAP. IV. De Metallorum præparationibus 174
ART. I. De Auro ibid.
II. De Argento 178

III. De

III. De Plumbo 180
IV. De Stamno 184
V. De Marte 186
VI. De Cupro. 189
Ult. De Bezoarticis 193

LIBER ULTIMUS.

De Chymicis Magiſteriis ex Animalium Regno parabilibus.

Cap. Unic. Que animalia ſub hoc regno contineantur. 196
Art. I. De Medicamentis Chymicis, quæ ex Homine eliciuntur. ibid.
II. De Medicaminibus, quæ ex Brutis educuntur. 198
Ult. De Medicaminibus, quæ ex Inſectis eliciuntur. 199

D. CAROLI MUSITANI

IATRIAS PROFESSORIS,

PYROTECHNIÆ SOPHICÆ

LIBER PRIMUS.

PROOEMIUM.

QUOTIES ipſe mecum conſidero inſtitutam noſtrorum temporum phyſiologiæ normam à tot, tantiſque Illuſtribus viris incomparabili felicitate, melioriquè eventu aggreſſam, non modò antiquorum ingeniis anteferendos, verùm longo tractu poſt ſe illa reliquiſſe, nec vel quicquam gloriæ ab illis præreptam certiſſimè puto. Etenim ſi antiquorum doctrinam cum noſtrorum inventis conferamus, ſatis apertè cernemus intra anguſti temporis ſpatium innumera priſcæ medicinæ myſteria detecta, & ſexcenta ferè, quæ jàm uſque ab ultimis noſtrorum patrum ſæculis fuerant incognita ſecundo auſu noſtræ ætati advecta. Quinimò tot, tantæque nunc præclariſſimarum rerum cognitiones, novarumque diſciplinarum pulcherrimi partûs excoluntur, atque quotidiè ad uberiorem fructum promoventur, ut modò non ſit ampliùs cum antiquis de ipsâ naturâ conquerendum, ipſamque uti novercam accuſare, quod veritatem in profundo abſtruſerit. Laudabilis ſanè ab *Hippocrate*

inſtituta phyſiologiæ ratio, atque etiam *Galeno*, aliiſque præclariſſimis viris, quot unquam ſuſpexit antiquitas, laudabilis profectò fuit (non is ſum ego, qui auſim quicquam eorum laudi detrahere, audax negotium eſſet, & impudens), ſed non quæ non concedat ingenioſo *Harveo*, qui primus ſanguinis motu explorato novum mundum aperuit poſteritati. Quid dicam de incomparabili *Williſio*, qui cunctas phyſiologiæ partes novis inventis, admirabili ſtudio, ſummâque doctrinâ illuſtravit, primuſque de fermentationis naturâ præclariſſimè diſſeruit, undè innumera ferè tùm in phyſicis diſciplinis, tùm in hominis naturâ noſtræ ætati detexit. Per quot ſæcula in ignorantiæ ſinu demerſa delituerunt veræ motuum naturalium rationes, chylificationis modus, humoris nutritii, ſanguinis, & ſucci nervoſi diſtributio; ſacci lactei inventum, fellis, glandularumque uſus, & ſexcenta noſtrorum philoſophantium impensâ induſtriâ conquiſita artificis naturæ opera. Longum nimis eſſet ſingula inventa, & denuò inſtituta, ſinguloſque auctores percenſere, qui regale veritatis iter ingreſſi decumanam Sapientiæ portam tenuerunt. Sed ut verum fatear, quod negabit nemo, nemo veritatis amator, primum huic operi in natura excitato lapidem chymia jecit. Cui enim hucuſque non innotuit ex fermentantium liquorum motu, deſtillatione, calcinatione, ſublimatione, ſpirituum permixtione, exactaque rerum omnium anatome, quot, quantaque tùm in Phyſicis, tum in Medicis, in universâ, tum denique natura ſint adducta. Complurima huc afferrem, & per ſingula exactiſſimè percurrerem, ſi per tempus id liceret, atque cum iis res eſſet, qui de re Philoſophicâ, & Medicâ non eſſent optimè meriti. Ideoque tantum opus aggrediamur, & pro virili, ſummâ diligentiâ, & inſtituto perſequemur; meis tamen cohortationibus alios in re Chymicâ invitare certè animo non eſt, ſi res ſe ipſam commendat; undè alacri animo nervos intendite ſic dabit Deus meliora.

Caput I.

De Chymiæ Origine, & Progreſſu.

Chymiæ originem præſenti cap. à fundamentis auſpicaturi, nè illotis, ut dicunt, manibus, non modicæ utilitatis tantùm futurum opus tractare videamur; hæret animus ſatis, nè digna, ut quæ hominum memoriæ prodatur res ſit, quippè quæ nihil adhuc habet explorati quis fuerit inventor, quæ primæ origines, proximaque originibus, ut aliquid certi affirmare, vel refellere poſſemus. Res eſt antiqua, & ſupra omnem hominum memoriam, nec uſque ad hanc diem apud Scriptores, qui vetuſtiorum rerum monumenta poſteritati tradidêre, quod fidem evincere potuiſſet, videre mihi datum fuit. Undè omnia, quæ nunc extant, multa veriſimilitudine quadam nituntur, quàm credulitate, nonnulla quoque poëticis magis decora fabulis, quàm incorrupta rerum priſcarum fide nitere conſpiciuntur. Nos autem etſi inter ſacrum, & ſaxum ſtemus, non tamen à propoſito rei difficultate deterriti, mentem avertemus, cum pro virili parte ſatis nobis conſuluiſſe viſi ſumus nobis videre, ſi veriſimilitudine ducti veritati propiùs accedere enitemur, itaque quid faciemus, à vero non deflectere omnium conſenſu apparebit.

Apud omnes jam ſatis conſtat Chymiæ uſum antiquiſſimum eſſe, imò cum ipſo fermè naſcente mundo ortam fuiſſe Chymiam, ſi latiſſimè illius uſum accipere volumus, illud ſanè perſpicuum reddere poteſt, primi nempè Parentis lapſus; Etenim tunc primùm homo in ſudore vultus ſui, pane ut veſceretur, ad agrorum culturam ſe contulit, variaſque artes propriâ induſtriâ excogitavit, quibus vitam potuiſſet agere: nec certè inſtrumenta, quibus terra colebatur, modus quo arva pinguiora fiebant, omniſque agrorum cultura ſine Chymiâ, ſive eam natura docuerit, ſive induſtria potiùs excogitarit peragere, vel quilibet potuiſſet: Præterea modus panem fermento conficiendi, muſtum in doliis fermentandi, aliaque innumera ſatis id apertè demonſtrant.

Sed quia Chymici in metallorum tranſmutatione, ut ad auri perfectionem illa eveherentur, plurimam operam navarunt, eorumque officium ſit, unita corpora ſolvere, & ſoluta coagulare, illud manifeſtum videbitur metallurgos huic arti fundamenta jeciſſe, & hiſce profectam initiis ad hæc uſque tempora ſemper majores in uſus creviſſe, & vires acquiret eundo; noſtri ſiquidem inſtituti erit ab his initium ordiendæ rei ſumere. Quàm veroſimiliter igitur poterimus pauciſſimis dicemus, & abſolvemus.

Julio Firmico Conſtantini Magni temporibus florenti anno à partu Virginis 320. *Samuel Bocciardi* Chymiæ inventum hiſce verbis adſcripſit:

Novum eſſe inventum, nec illius quemquam meminiſſe ante Julium Firmicum, quòd etſi *Suida*, *& Euſebius* narrent, nos tamen libentiùs crediderimus inſtauratorem potiùs fuiſſe, quàm inventorem, ejuſdem *Firmici* adductus teſtimonio affirmantis è priſcis Chaldæorum, & Ægyptiorum voluminibus hanc doctrinam in lucem extuliſſe. Ante multa ſiquidem tempora Chymiam effloruiſſe, ſat ex duobus, ut multa prætereamus manifeſtum fiet: Primùm, liquet *Hermetem Triſmegiſtum* de hac arte non pauca poſteris conſignaſſe; certumq; eſt, poſt diluvium vixiſſe; non negaverimus tamen in Ægypto pluſquam nullibi, & incrementa cœpiſſe, & dignationem, ità ut variis characteribus, & hyeroglificis tanquàm rem pretioſam non cuilibet evulgandam abſconderent. Extat, & aliud *Firmici* monumentum, qui Alchymiſtarum meminit, ut jàm dudum cognitorum ab Aſtrologis in eorum divinationibus, undè ipſe *Lib. 31. decret.* Lunæ in nonâ domo hanc prædictionem de Alchymiſtis ſcriptam reliquit: *Si Saturni hæc domus fuerit, ſcientiam Alchymiæ dabit: ſi Solis providentiam in quadrupedibus.*

Sed ratio poſtulat, ut credatur non procul abeſſe à veritate illud in quod non pauci conſentiunt *Tubalcainum* nempè huic arti primum omnium materiam miniſtraſſe, occaſionemque dediſſe; Legitur etenim in ſacris Bibliis *Gen. cap. 4. Sella genuit Tubalcain, qui fuit malleator, & faber in cuncta opera æris, & ferri.* Nec æs & ferrum (etſi ad communes uſus, & agriculturam paraſſet) vel fundi, coqui, & ab impuritatibus ſeparari, ut ad uſus fabrefieri potuiſſent ſinè Chymico magiſterio credibile eſt: inde ad poſteros hanc artem perveniſſe, & in majores uſus creviſſe, non eſt cur verum non putetur.

Non multo ab hinc tempore terrarum orbis aquis diluvii unà cum artibus, cœteriſque rebus demerſus latuit, indè poſt diluvium *Hermes Triſmegiſtus* quibuſdam tabulis in valle Hebron repertis hanc artem excitavit, illuſtravitque, ut nonnulli ob id inventionem attribuant. Vixit *Hermes* anno ab origine mundi 2000. præceptoremque habuit *Noachum*, ipſe poſteà *Chamephis*, ſive *Chuſii* magiſter fuit: Præterea *Iſidem* inſtituiſſe ex *Diodori Siculi lib. 1.* memoriâ extat: columnam fuiſſe inventam narrat in ſepulchro *Iſidis* ubi ipſamet inſcripſerat ſe ab *Hermete* inſtitutam, ejuſdem etiam eſt ſententiæ *Franciſcus Patritius in Hermete*, undè *Iſidis*, *& Oſiridis* temporibus vixiſſe ex hoc ſatis liquet. Attamen non nos latet plures fuiſſe Hermetes, ut apud *Cic. 3. de nat. Deorum*, ſed hunc illum Hermetem Triſmegiſtum putamus ter maximum ſacerdotio nempè regali dignitate, & ſacrarum rerum ſcrutatione; primum traditur philoſophiam à naturalibus ad divina convertiſſe. Fertur (ſed de auctore parùm conſtat) in valle Hebron poſt diluvium inveniſſe tabulam Smaragdinam appellatam, & nonnulli dicunt, in ejus ſepulchro à quadam fœminâ nomine *Zara* fuiſſe inventam, ſed quis hujus tabulæ auctor fuiſſet, non ſatis quoque liquet: Hanc religioſiſſimè venerantur Chymici quippè in eâ certum occultari medicamentum putant, quo nè

nè dum morbi pellantur, ſed ætas quoque omni ſuo curſu incolumis, & vegeta ſervetur, illamque etiam continere artem, quâ metalla viliſſima ſummè perficiuntur, ſed ænigmatico, & allegorico ſenſu obſcurata, veram expoſitionem accomodare admodùm difficilè, nè dixerim, impoſſibile à Chymicis reputatur. Placuit illam hic ſubnectere: *Verum eſt ſine mendacio, certum, & veriſſimum. Quod eſt inferiùs, eſt ſicut id quod eſt ſuperiùs, & quod eſt ſuperiùs, eſt ſicut id quod eſt inferiùs ad perpetranda miracula rei unius. Et ſicut res omnes fuerunt ab uno meditatione unius: ſic omnes res natæ fuerunt ab hac unâ re adaptatione. Pater ejus eſt Sol, mater ejus Luna. Portavit illud ventus in ventre ſuo. Nutrix ejus terra eſt. Pater omnis Theleſmi totius mundi eſt hic. Virtus ejus integra eſt, ſi verſa fuerit in terram. Separabis terram ab igne, ſubtile à ſpiſſo, ſuaviter magno cum ingenio. Aſcendit à terrâ in Cœlum, iterumque deſcendit in terram, & recipit vim ſuperiorum, & inferiorum. Sic habebis gloriam totius mundi. Ideò fugiet à te omnis obſcuritas. Hæc eſt totius fortitudinis fortitudo fortis. Quia vincet omnem rem ſubtilem, omnemque ſolidam penetrabit. Sic mundus creatus eſt. Hinc erunt adaptationes mirabiles, quarum modus eſt hic. Itaque vocatus ſum Hermes Triſmegiſtus habens tres partes Philoſophiæ totius mundi. Completum eſt, quod dixi de operatione Solis.*

Solent plerique pro certo decernere *Moyſen* (qui ab Hermete non longè abfuit) Chymicæ artis peritiſſimum fuiſſe, quippè qui vitulum aureum conflatilem, quem opere fuſorio Aaron populo Iſraëlitarum adorandum effinxerat; *Combuſſit* (ut Exod. 32. verſ. 20. habetur) *& contrivit uſque ad pulverem, quem ſparſit in aquam, & dedit ex eo potum filiis Iſraël.* Sine Chymia hoc fuiſſe factum credibile non videtur; unde *Cornel. à Lapide* ſtudioſiſſimus Bibliorum Interpres hæc ita exponit. *Conjecit vitulum in ignem, certis admixtis herbis, ut liquaretur in maſſam, & quaſi in carbonem redigeretur*, & in verbo contrivit hæc dicit Hæbr. *Et moluit uſque ad tenuitatem q. d. Moſes carbonem illum, vel maſſam igne extractam contudit, & contrivit in minutum pulverem.* Inſeritur quoque huic loco fabula noxios hauſtu aquæ tali cinere reſperſæ auream barbam, vel labia reportaſſe, vel in dolores ventris, aliumque morbum incidiſſe, quamobrem occidebantur, utpotè idolatriæ labe infecti; ſed hæc Judæorum ſunt fabulamenta, non etenim in hoc idolatræ dignoſcebantur, ut *Cornel. verſ.* 28. exponit hiſce: *Occidat quiſque quemlibet occurrentem, etſi arctiſſimè ibi conjunctum, plerique etenim omnes in populo rei, & conſcii erant idolatriæ vituli, idque ſatis, tùm voce, tùm ornatu, tùm choreis, tùm ebrietate, aliiſque modis prodebant. Alii apud Ruper. & Albulen. volunt nocentes ab innoxiis fuiſſe diſcretos potu cineris vituli, inde enim noxios auream barbam, vel aurea labra, alios etiam morbos contraxiſſe, ſed hæc Judæorum ſunt fabulamenta.*

Nos verò ex his omnibus, quæ hactenus dicta ſunt nil certi decernere audemus, ut Moyſem Spagyricum faceremus, ideò aliis penſandum relinquemus. *Mariam propheti ſſam Moyſis ſororem in chymicorum claſſe non pauci repoſuerunt*, etenim in bibliothecâ Regis Galliarum codicem quendam, de Chryſopopæiâ extare

prodit *Iſaac Caſaubonus cui* tit. eſt, *Ars ſacra.* Laudatur ſæpè Hermes, & Maria, & ſcripta Judaica, quem credimus non abſimilem eſſe illi, qui hodie circumfertur ſub nomine *Turba Philoſophorum*, cui ſubjunctus eſt liber ſub tit. *Pract. Mariæ Prophetiſſæ ſororis Moſis.* Sed ſicut reliqui ſunt apocryphi, ſic hoc quoque exiſtimamus.

Sunt multi in eadem ſententiâ conſtituti, qui quamplurimas à poëtis fabulas effictas de hac arte intelligendas eſſe putant, qualis eſt illa Draconis à Cadmo interempti, Hortorum Heſperidum, Veneris cum Marte rete captæ, Atalantæ cum Hippomene, Expeditionis Argonauticæ, quam fabulam Suida intelligendam putat, non ut aureum vellus arieti eriperent, Jaſonem cum Argonautis Cholchidem cum Medea Regis Æete filia tranſvectos fuiſſe, ut poëtæ fabulati ſunt, ſed ut librum reportarent, in quo ars aurifactoria continebatur; Sed nos, an his intacta fides ſit adhibenda non ſatis ſcimus: Quamvis non nos fugiat poëtas ſub decora, & efficta fabularum ſpecie non pauca myſteria, & inſigniora philoſophiæ arcana ceciniſſe, ut vulgus aurium tantùm dilinimento teneretur, reliqui, & jucunditate apparentis ornatus, & rerum myſteriis animos quandoque delectatione remitterent, quandoque utilitate intenderent; attamen, quæ potior ſit in rebus tàm obſcuris, dubiiſque veritas ſub fabulis ignorare ultrò fatemur.

At ad certiora redeuntes illud verum eſt Chymiam apud Ægyptios non parvum ſuſcepiſſe incrementum, & veluti quid ſummè venerandum, & ſacroſanctum religiosè cuſtodiebant Ægyptii, ut Reges tantùm hanc exercere, & colere poſſent, poſteriſque de regali ſtirpe in ſucceſſionem tradebatur: profanum namque cenſebant divinum magiſterium inter populum vulgari, indè tot hieroglyphicis, characteribus, ſymbolis, allegoriis, ænigmatibus, labyrinthis, (ut proprius fuit huic genti mos) ſollicitè aſſervarunt, quem morem ad hæc noſtra uſque tempora videmus obſervatum; Sed eò crevit hæc ars, ut *Diocletianus Suida* ſcripſit omnes chryſopopæiæ libros conquiri, & comburi juſſerit, nè in poſterum hac arte ditati à Rom. Rep. deficerent, nàm publicæ opes, quibus, vel arma in populos inferebant, vel hoſtiles impetus propulſabant, arte Chymicâ ſemper cumulatiores cogebantur.

Ex horum præſertim libris *Democritum Abderitam* omnium antiquorum Philoſophorum facilè principem Chymiam didiciſſe *Euſebius* auctor eſt, nàm ut *Diogenes Laërtius* in ejus vitâ refert ad Ægyptios Sacerdotes profectus eſt, inque Perſidem venit ad Chaldæos, Magos audivit, Indiam petiit ad Gymnoſophiſtas, & Æthiopiam, rubrum mare transfretavit, multaque loca tenuit, diſcendi vehementi cupidine flammatus; Sed præ cæteris clariſſimum hujuſmodi extat argumentum apud *Senecam* ad Lucilium. *Excedit porrò* (loquebatur *Seneca*) *vobis eundem Democritum inveniſſe, quemadmodum decoctus calculus in Smaragdum converteretur, quâ hodie cocturâ inventi lapides coctiles colorantur.* Sine Chymiâ id evenire

an potuiſſet, non certè videmus. Divitiis itidèm abundavit, narrant nonnulli *Xerſem* hoſpitio exceptum à patre *Democriti* cum decies centenum millium exercitu, & ipſum *Xerſem* præceptores dediſſe *Democrito* fertur, ut edoceretur.

A Græcis ad Arabes Chymiam veniſſe ex ipſis Arabibus conſpicimus. *Meſues* maximè excoluit, *Avicenna*, etſi nullum ediderit librum, attamen Chymiæ ſtudioſiſſimum fuiſſe, *Sorſanus* in ejus vitâ narrat, ipſiuſque induſtriâ, & culturâ ad non parvum progreſſum veniſſe dicit; quòd ſi omnes Arabes, qui huic arti operam dederunt videre animo fuerit *Andream Libavium* adeas in *exam. ſent. Pariſ. ſchol. contra chym. lat.*

Apud Monachos latuit poſt Arabes, nam quod temporis ſuperabat ſacris occupationibus expediti, aliiſque curis exoluti, in Chymiæ ſtudium conterebant: quamplures effloruerunt optimi viri, nimirum *Albertus Magnus, Raimundus Lull. Savanarola, Baſilius Valentinus*; cujus viri doctrinæ inſtituendum traditus fuit *Theophraſtus Paracelſus*, qui medicinæ Chymiam aſſociavit, & ad grandes, & mirabiles uſus evexit, inde per totum terrarum orbem pervagata philoſophiæ adjuncta fuit, ut propterea *Joan. Baptiſta Van-Helmont* ſecuriorem viam ingreſſus, multa innovare cœperit, perque latiorem campum ſpatiatus complura invenit, quibus Medicina, & Philoſophia colluſtraretur, attamen poſteritati magnam partem reliquerunt detegendam, maxima fortuna noſtri ſæculi: Videmus etenim infinita propemodùm inventa ſapientiſſimis viris hæc ſæcula dediſſe, à quibus nè dum Chymia, verùm etiam Philoſophia cumulatiori ſemper novarum rerum acceſſione colluſtratur, & locupletatur, quòd ut exteros ſileamus incomparabilem nempè virum *Robertum Boylem*, qui inter experimenta vitam omnem tranſegit, *Thomam Williſium* non vulgari judicio præditum, alioſque famâ, & operibus ſatis, ſuperque notos; ad domeſtica me conferam, & inter tot viros omni litteraturæ genere illuſtres, hos non præteribimus, *Thomam* illum *Cornelium* Philoſophorum præclariſſimum, *Renati* genium ſortitum, Philoſophiæ, & bonarum artium reſtitutorem, cui Partenopæi ſuarum virtutum incrementa non immeritò referunt accepta; *Leonardum à Capua*, qui ſolus abſtruſiſſima naturæ penetralia ingreſſus noſtri ingenii imbecillas vires demonſtravit, omni eruditionis lumine, ſcientiarumque culturâ imbutus, jam ſuum nomen per omnes penè mundi oras reſonans longè, lateque diffunditur; *Joannem Baptiſtam Capucium*, *Sebaſtianum Bartolum* gloria noſtrorum temporum natos, ut illâ meritò bearent, quibus invida mors alienam felicitatem peroſa, non ſine parvâ jacturâ omnium lachrymis orbavit: Mortuam jàm dudùm Philoſophiam, Medicinam, Eloquentiam, cæteraſque diſciplinas; nè dùm in horum pectore renatas vidimus, verùm impenſo labore, miràque induſtriâ brevi adoletas ad ſummum culmen evexerunt, omnique præjudicio exoluti, eorum ſtudio, & diligentiâ Chymiâ omnibus antiquorum ſordibus expolita fuit, poſteriſque nobilitatam, & adau-

adauctam reliquerunt. Igitur iſti omni ſanè laude cumulandi non parvam gloriam huic arti quæſiverunt, ut noſtræ felicitati adſcribendum ſit, hæc tempora Deorum immortalium munere nos tenuiſſe.

Cap. II.

De variis Chymiæ nominibus, & eorum Ethymo.

NOn parùm ad perfectam rerum notitiam nominum varietates primò perſpectas habere, & cognitas, quibus tam artes, quàm ſcientiæ ornatæ fuêre, conducit: quippè, ut *Plato in Gorgiâ* loquebatur: *Cognitionem nominum ſequitur ipſa rerum cognitio*; Itaque cum in auctores offendimus utilibet varietate uſos non quoddam novum noſtris auribus obrepet, & menti tenebræ offundentur. Cordate igitur *Epictetus* dixit: *Initium cognitionis eſt nominum conſideratio.* Meritò multa nomina, quibus hanc diſciplinam appellitare conſueverunt, tùm antiquiores, tùm recentiores in medium proferentes expendemus.

Alchymiam primùm vocarunt aliqui ab *Alych* voce, quæ apud Hæbreos fluens facere importat; alii dictam putant à græca voce Ἀλς & Χυμὸς, ſalis ſcilicèt ſuccum, & condimentum (intellige de philoſophico) ſignificante; alii dicunt acceſſiſſe ex Arabicâ linguâ articulum *Al* huic voci *Chymia.*

Alchammiam non pauci appellarunt à Chamo Ægypti Rege cui hujus Philoſophici ſalis inventio adſcribitur, à quo Ægyptus ipſa Chammia nuncupatur, inde Alchammiam interpetrati ſunt ſalem Chami, ſalem Ægypti; Sed decipiuntur, nam ut refert *Herodotus*, oppidum erat antiquum in Ægypto, quod Chemis dicebatur, vel ut *Plutarchus* auctor eſt in *lib. de Iſide, & Oriſide* ſacra Lingua Ægyptus à Sacerdotibus Chemia vocabatur, undè potiùs Chemia nomen derivaſſe credibile eſſet; ſed ut liberè dicam, quod ſentio, in hiſce rebus nil certi affirmare auſim. Attamen alii à χύμι verbo græco, apud Latinos fundo dictam putant Chymiam, cum ſolida fundat, & fuſa coagulet. Alii à *Ponchymo* nempè ſucco, vel ſapore, chymiatri è quolibet corpore ſuccum extrahunt purum, & veluti exugunt, naturâ docente nutrititium ſuccum ab alimento exugere, parteſque inutiles relinquere.

Inſpicientes nonnulli ad Alchymiam ſpectare puri ab impuro ſeparationem Euchymiæ nomine ornarunt, bonum namque elaboratumque ſuccum ignis miniſterio educit, purum ab impuro dividens.

Cœlius Rhodiginus vir antiquitatis ſtudioſiſſimus, & omni literaturæ eruditione imbutus *Antiq. lect. lib. 7. cap. 2. Archymiam vocat, quaſi Argyru Chymiam, argenti ſcilicet fuſoriam.*

Quamplures artem Hermeticam appellant ab *Hermete Triſmegiſto* inſtauratore, vel inventore, hujuſque diſciplinæ profeſſores, filii Hermetis, & Hermetici dicuntur.

Philoſophiam *Meſues* appellavit, ejuſque aſſeclas Philoſophos, philoſophorum filios, ſapientes: Jure tamen, nam vel hæc ſola naturæ pene-

netralia media vitali rerum omnium anatome permeat, vel inter reliquas diſciplinas principem locum ſibi vindicavit.

Chryſopopœiam non rarò dixerunt, utpotè nobiliſſimæ metallorum in aurum tranſmutationi addictam. *Paracelſus* cum aliis recentioribus Spagyricam appellarunt à voce græcâ σπᾶν, nempè evello, & Αγυρτιν ſcilicèt congregatio, ſeparat ſiquidem corporum particulas, & cogit.

Pyrotechniæ nomine ornarunt noſtri quoque: nàm veluti ignis eſt officina, cuncta medio ignis labore abſolvens.

Denique artem perfecti magiſterii, artem magni magiſterij, artem ſegregatoriam, ſeparatoriam, deſtillatoriam, Hermetis artem, Magiſterium ſapientium vocârunt.

CAP. III.

De Chymia Definitione, & Partitione.

OMnis quæ à ratione ſuſcipitur de aliqua re inſtitutio loquebatur *Cic. 1. off.* *debet à definitione proficiſci, ut intelligatur quid ſit, de quo diſputatur*, hoc etenim veluti primo lapide ſubſtrato, omnis deinceps, quæ ſequitur partitio benè ſibi conſtabit.

Noſtri ut eſt inſtituti Chymicam facultatem tractare, ità definiemus, partem nimirùm, tàm practicam, quàm theoricam comprehendentem: *Eſt ergò Chymia facultas naturalium rerum contemplatrix, ignis, ſive alterius artificio quæcumque corpora ſolvens, & coagulans, unde ſalubriora medicamenta eliciuntur.* Contemplatur equidem Chymia corporum principia, eorum compagem diſſolvendo, quòd niſi hanc ſolutionem contemplatio ſequeretur, ultrà ad tot artefacta rectè inſtituenda progredi non poſſet, hæc tamen ignis ope adjuta, ſive actuali, potentiali, vel fermentali perficit, ut ex inferiùs enarrandis clarum fiet.

Practicam dumtaxat partem nobis videtur *Beguinum* definiſſe in veſtibulo *Tyroc. chym.* cum dixit: *Chymia eſt ars corpora naturalia mixta ſolvendi, & ſoluta coagulandi ad medicamenta gratiora, & tutiora concinnanda.* Ex tali ſolutione, & coagulatione profectò perfectiora educuntur medicamenta, quippè ſpirituoſior, & exquiſita è corporibus pars ſeparatur, ex quâ tota illorum corporum vita oriebatur, quam tamen partem craſſior ſubſtantia, ex denſis particulis compacta conſervabat, nimirum per hujus craſſioris ſubſtantiæ particulas diffunditur, & ſub latibulis veluti intruſa cohibetur. Attamen neminem latere arbitror hanc puriorem partem, melioremque corporum ſuccum illum eſſe, qui tot, tantaque mirabilia patrat, & corporum ſanationes perficit, morborum acerbitati reſiſtit, corporumque conſtitutiones facilè in priſtinum reponit, ut propterea illa puriori parte ſeparata, quod reliquum eſt, nulla vi, & energia præditum, ut inutile cadaver terra damnata non immeritò à noſtris nuncupatur. Salubriora certè, & tutiora iſthæc ſunt medicamenta, utpotè nullo prorſus pacto naturam morborum in commodis implicitam per gravantia, & faſtidientia; quippè Chymicæ artis ma-

giſterio utile ab inutili, & fæculento evellitur, nec naturæ morbo jactatæ operi relinquitur. Ipſe quoque *Galenus* (cujus aſſeclæ hiſce medicamentis hodiè oſcitanter obſtrepunt) qui Chymiam, vel parùm ſubodoravit medicamenta, pro parte ſaltem attenuare ſummoperè expetivit, atque in dies angebatur, ut aliquem exquireret modum quo calidam, purioremque vini ſubſtantiam ab eodem vino extrahere potuiſſet; quippè exquiſitiſſimæ virtutis fore ex eo dijudicabat, quia in parvo vis omnis comprimitur. Inde *lib.* II. *de ſimpl. med. facul. cap.* II. ſcripſit: *Quæ tenuium ſunt partium medicamenta, iis quæ ſunt craſſarum partium plus habent efficaciæ, etiam ſi parem ſortita fuerint facultatem, nimirùm quia meliùs penetrant.*

Omnis Chymiæ partitio in tres ſpecies præcipuè reſolvitur, prima vocatur aurifactoria, quàm à græcis Χρυσοποιΐα dicitur, quia metallorum imperfectorum in nobiliſſimum metallum aurum, tranſmutationi præcipuam dat operam. Alia eſt Philoſophica, qua ad naturæ cuniculos ſubeundos, & rerum proprietates dignoſcendas quamplurimæ inſtituuntur operationes. Alia denique Medica ex hac parte humanorum corporum natura inſpicitur, unde ut eorundem ſalutem tutari poſſit, nobilia medicamenta majori vi, & efficaciâ prædita, nec injucunda, ſed grata quibuslibet tutiora exquirit. Aëris quoque, & aquarum ſalubritatem, morbos aliaque ad humani corporis valetudines ſpectantia exactiſſimè veſtigat. Attamen hanc partitionem ex ipſius Chymiæ vario hominum uſu ad quamplurima agenda profectam certè arbitramur, etenim Chymiam ex ſe artem à reliquis diſtinctam eſſe nemini in dubium cadere ſemper exiſtimavi.

Cap. IV.

De Chymiæ Officio, Neceſſitate, & Dignitate.

OMnia, quæ in univerſo cernimus, atque in admirabili naturæ libro legimus, uſque ad hanc diem profundo ſinu abſtruſa jacerent, nec tantarum rerum notitiam adepti ad ſecretiora, & nobiliora contemplanda provecti eſſemus, niſi Chymiâ dirigente, uſum ignis ad naturæ arcana aperienda adhibuiſſet. Hujus namque uſus quanti ſit ad Chymiæ operationes rectè inſtituendas, illaſque ritè exequendas, ex hoc perſpicuum ſat eſſe poteſt, cùm nec metallorum, mineralium, aliarumque rerum hujus artis miniſterio, ſive ſolutiones, & fixationes, purificationes, & tranſmutationes perfici poſſent. Ad hoc omnis Chymiæ ſpectat labor, & officium, & quæ ad ignobilium in nobiliora metallorum tranſmutationem tanquàm ad unum ſcopum dirigit, niſi ſolutionis, purificationis, &c. miniſterio ſint adjuta, omnis ſpes fruſtabitur, & opus. Hoc proprium eſt ipſius officium, ut purum ab impuro ſecernat, ſive ſpiritus inflammabiles è corporibus educat, ſive ſulphur, & ſal ſeparet; Videmus etenim ſpiritus inflammabiles è quolibet corpore educi ſubſtantiæ æthereæ tàm affines, ut cujuslibet vaſis poros

ſubeun-

ſubeuntes evolent, vel vitrea ſint hermeticè obſignata, vix contineri queant: Hæc non niſi pars illa purior eſt in unoquoque corpore diſperſa, & latitans, quæ veluti ætherea eſt facilè mobilis, itaut ſingulorum corporum particulas ſpontè pervia pervadat, ideoque quantulocumque motu ſit agitata illicò ignem concipit, & tota in flammam lambentem abit.

Sulphur quoque ſecernitur hujus ſubſtantiæ aliqualiter particeps in flammam urentem facilè erumpens, attamen magis craſſæ ſubſtantiæ in ſe admiſcet, undè flamma ſpiſſior evadit, non uno, raroque colore prædita ex variis, denſiuſculis particulis conſtans, itaut alium motum ſuperiores coni partes, alium mediæ, aliumque in baſi ipſius coni flammæ noſtris oculis cieant, undè varij colores ex varia æthereorum globulorum in oculo exiſtentium juxta rectas lineas propulſorum agitatione animæ repræſentantur; Undè illud quoque obſervamus flammam tenaciùs hærere, ut propterea abſumpta quid fæculenti poſt ſe relinquat: non ſecus ac oleum (quod ſulphuris pars quædam videtur eſſe) Chymico magiſterio è corporibus ſeparatum, hujus craſſæ ſubſtantiæ aliquid admiſcere cuilibet ſatis manifeſtum eſt.

Sal tandem, quod ſecernitur, ſive fixum, ſive volatile quendam latitantem ſpiritum cohibere intuemur (magis tamen exaltatum in volatili ſale, quam fixo, hic etenim ſupra partes ſubſtantiæ cujuſdam magis craſſæ, ſeu terreſtris, quàm illam ſulphuris dicebamus, fixatur) ubi ipſa rerum ſemina inſidere, & occludi non alienum à veritate videtur. Ipſamet experientia duce, comiteque ratione docemur, nec terram in fructus germinare, & herbeculas, vel minimum ceſpitem edere, ſuo ſale ſeminali, ut ità dixerimus, orbatam; loca ſiquidem montana, & maximè accliva, vel prorſus ſterilia evadunt, vel rara admodum herba circumveſtiuntur, brevi duratura, quippè aquæ lapſu ad decliviora fertur unà ſal cum ipsâ aquâ dilutum, ubi verò in aliquas valleculas deprimitur mons, ibi fertilior ſeges, & luxurians herbarum copia lætiſſimè frondet, nec ex ſtagnanti humore ſal abluitur, imò magis abundat, cùm aqua ex supernâ parte delabens illo ſale referta, & inibi ſtagnans, illud quoque deponit, totumque à terrâ exhauritur. Undè falſum eſt quod vulgò creditur ſterilia hæc loca ex humoris defectu fieri, cum apertè falſum convincatur, etenim propè montium cacumina ubi fontes perenni lapſu erumpunt, credibile non eſt, aquarum penuria viciniora, & ſummiora loca laborare, quod etiam manifeſtum eſſe poteſt, ſi terra effodiatur continuò humor exiliet, attamen herbarum ceſpes, vel nullus, vel rarus progignitur; ſed ubi aqua copioſiùs rigat proximum marginem, & vicina loca, muſcoſa quadam lanugine veſtit, & ornat: Nullus igitur locus, etſi ſummus aquis deſtitui poteſt, quia aqua ſubtus terram permeat, perque ejus viſcera hinc, inde delabitur, & ad ſuperiora enitens evadit, vel filtrationis ope, vel evaporationis à continuo viſcerum terræ calore

ad frigidam ejuſdem terræ extimam ſuperficiem delata, ubi impingens, à frigore denſata guttatim in ſtillicidia decidit. In ſale igitur terræ ſemen reſidet, nec ob aliud campi ſtercorantur, & ſtipula incenditur, niſi ut pinguior fiat, nimirum ſale copioſiore abundet: Stercus, & cinis multum ſalis nitrati, & alkali continet. Atque ut id magis, magiſque ratum fiat, & teſtatum non prætereundum illud putamus quod complurium obſervatione dignum fuit, ſol è vegetabilibus, aliiſque corporibus ſeparatum, cum vaſis parieti adhæreſcens, paulatim concreſcit, vegetantis plantæ, ſemini, & foliis, à quibus elicitur in bullas gliſcens; ità aſſimulatur, ut quandoque difficile non ſit ex ipſomet ſale plantam dignoſcere, quod non immeritò philoſophantium ora, oculoſque in ſe convertit, & rapit.

His, aliiſque partibus corporibus ſpoliatis, id quod remanet apud chymicos caput mortuum nuncupatur, non tamen omni re denudatum, ut prorſus inutile ſit, nam aliquam ſalis, alteriuſve rei particulam licèt exiliſſimam continet, ità tamen ut hac privatum reſtat tandem terra quædam, quam utpotè nihil in ſe utile admiſcens damnatam vocarunt. Hoc præcipuum eſt Chymiæ officium, ſupra quod cæteræ quæ inſtituuntur operationes, tali ſubſtruuntur fundamento.

Horum omnium neceſſitas ex illo innoteſcet, tùm quia ad vitæ uſum eſt comparata, tùm ad naturæ arcana diligentius exploranda. Quot, quantaque nobilia medicamenta parentur, à quibus noſtra vita uſque ad lapſantium annorum curſum ſatis benè firma conſervatur, cuilibet ex inferiùs enarrandis patebit, nec id ſolum præſtat, verùm abſque eo quod faſtidij periculum urgeant medicamina ſub parva mole compreſſa componit majori vi prædita ad mala propellenda, morboſque profligandos: Nec naturales corporis functiones à naturâ abſolvi poſſent, niſi ipſa Chymica quadam arte uteretur; quippè fermenti ope cibum concoquit, & purum ab impuro ſecernens in omnes corporis partes diſtribuit, aliaque perficit, quæ relinqui brevitas nos monet. Hanc artem Philoſophi ad naturæ aditus, & receſſus penetrandos, ut liberiori pede excurrerentur, traduxerunt, & utpotè apprimè neceſſariam non ſine uberto fructu amplexati fuêre, qua profectò aperta, omnibus patefacta eſt janua, & ſtrata fuit via ad illud philoſophiæ ſtudium excolendum, quo noſtra ætas melioribus auſpiciis nata, quàm priora ſæcula, beata fuit, ut non modò antiquorum ſorti non invidendum nunc fore arbitror, verùm in maximam felicitatis partem ſemper duco, in hæc tempora invidiſſe, quibus omnes penè naturæ theſauri reſerati largiori pænu nobilitati homini Philoſopho ſe demonſtrant, non immeritò namque hoc philoſophiæ ſtudium ad delectationem animi, mentiſque jucunditatem comparatum, ſine quo hominis nomine indigni omnes videmur, cum ut loquebatur *Cic. 1. Academ. 9. Nec ullum ut apud Platonem eſt majus, aut melius à Diis datum munus homini, ad ſummum perfectionis faſtigium eſt evectum*; Summa hæc laus omnis

Chy-

Chymiæ danda eſt, quippè nec per experimenta philoſophari conceſſum eſſet, undè ratio ſolidior conſurgit, niſi Chymia uſum miniſtraſſet, & modum, nec ſalubriora medicamenta ad corporum ſanationes collata inſtituerentur, & eorundem conſtitutio cognoſceretur, niſi Chymia dirigeret, & Philoſophia variis hujus operationibus fæcundata contemplaretur, ità ut altera alterius ope, & conſilio vigeat, & polleat.

Ex his, quæ hactenus dicta ſunt non difficile erit cuilibet ſatis apertè cernere dignitatem ipſius Chymiæ, ideoque non multum laborandum in hoc exiſtimamus: Siquidem ſive ejus originem conſideremus, ſive progreſſum, ſemper nobiliſſima, nè dum digna miniſteria tractavit, & ad altiora animum adjecit. Peperit hanc artem ſpectatiſſimum illud deſiderium tranſmutationis imperfectorum metallorum in perfectiora, ut auro mortalium ſitis accenderetur, atque ut id aſſequeretur, & voto cuncta cederent ad naturæ librum evolvendum ſe addidit, inde rei difficultate ſubacta (non dixerim vanitate) locupletioremque auri venam effoſſa (verum nempè philoſophandi fontem) ad naturæ penetralia recludenda ſe convertit, undè inexhauſtæ in dies ſemper ſuccreſcunt venæ, & quia ſub naturæ cenſu microcoſmi quoque venit contemplatio, ejus conſiderans ſtructuram non pauca adinvenit, quibus ejuſdem conſervatio ſtabiliretur, quæ omnia non modo ejus dignitatem ſupra alias artes, & nobilitatem demonſtrant, verùm eminentiam, ut procul ab omni dubio videatur illis meritò dignam nominibus, quibus antiquiores ornarunt.

Cap. V.

De Chymiæ Sectis.

Mundus ut rerum varietate componitur, atque non una, eademque facie veſtitur, ità hominibus velle ſuum cuique ineſt, nec eodem voto vivunt, indè tam variæ ſunt hominum, tamque diſcrepantes in una re ſententiæ, quod admirationi non ſit; nos quotidiè litium aſſiduo conflictu jactari, & diſſentionibus agi: Non ſecus ac in cœteris rebus qui Chymiam excoluerunt, non in eadem ſententiâ ſunt conſtituti, ſed in varias ſectas diviſi, quiſque pro ſua acerrimè contendit, quorum nobis moleſtum non erit dinumerare.

Omnium prima Arabum fuit, apud quos maximè claruit, ſed magnâ, & meliori ſui parte mutila, utpotè metallorum duntaxat tranſmutationibus addicta, auri cupidine illecti, cujus conſtructioni omnibus nervis contendebant, complures effloruerunt auctores, quos *Andreas Libavius in exam. Pariſ. ſchol. contra chym. lat. recenſet.*

Nec minùs illa Monachorum manca fuit, quæ poſt Arabes effloruit, multis ſiquidem Ariſtotelicorum præjudiciis obvoluta, licet *Albertum Magn. Raimundum Lullium*, alios hujus farinæ Viros habuerit.

Harum illa celebratior eſt Hermetica, tàm antiqua, quàm nova à *Paracelſo* una, altera ab *Helmontio* in-

ſtituta; *Theophraſtus* ſiquidem *Paracelſus* Anno à partu Virginis 1493. in Helvetiâ natus, nè dum à patre in Chymiâ inſtitutus, verùm florentiſſimis in hac arte viris traditus fuit, qui novam ingreſſus viam, novam doctrinam, & philoſophandi methodum in lucem protulit, & licet ſubtiliſſimis diſquiſitionibus naturæ penetralia ſibi viſum fuerit ingreſſum; attamen toto erravit cælo, dùm potiùs denſiorem nubem obduxit, ſuâ non dixerim obſcuritate, & tenebricosâ jactatæ mentis infelicitate, ſed confuſa, nunquàm ſibi conſtante doctrinâ, quæ nocte ipſa cæcior tantam caliginem adduxit, ut animos potiùs fatiget, quam vel minimum roboret, abjiciat, quam attollat. *Cothurno*, ut dicunt *verſatilior* videtur, quippè principia, quæ ad naturalium rerum contemplationem ſumma firmat induſtria, ſæpiſſimè evertit, aliis, vel de novo conſictis, vel ex diametro pugnantibus, multoties negando, quod affirmavit, & quam ſtatuit doctrinam, ſeipſum oblitus magno molimine aggredi conatur, ità *Paracelſus Paracelſo* pugnat, & ſecum ipſe acerrimè contendit. Quam plurima loca infinitis propemodum ſcatent paralogiſmis, & omnia excompoſito vernacula conſpurcata, & obtenebrata dialecto. Non raró nebuloſus homo turture loquacior velut principis naturæ comes eſſet, & miniſter fumos vendit, ut liberè cum *Horat.* loqui poſſimus: *Quid ferat hic tanto dignum promiſſor hiatu.* Sed quod magis eſt curioſitate dignum infenſus *Galeno*, & ipſum ſubſannans, in *Galeni* dicta relabitur, elementa, & qualitates ſupponit, aliaque *Galeni* exſcripta figmenta à bonâ Philoſophiâ aberrantia; dicam de hujus ingenio, ut celebre illud extat apophthegma, *benè currit Theophraſtus, ſed extra viam*; Attamen ut verum fateamur in Theoriâ infelicior Vir, in praxi feliciſſimus fuit. Sed prætereundum non putamus digito velut ejus principia monſtrare, quippè ejus famæ rumor apud omnes increbuit.

Non multùm ab *Anaxagora* (qui omnia in omnibus ineſſe voluit, nec de novo quid fieri, ſed quod latebat ſegregari) diſſidet *Paracelſus*: Elementa, ut rerum matrices, & thecas omnium ſemina occludentia poſuit, quæ inanitates, ſeu vacuitates vocavit, ut pro cunctorum corporum receptaculis ſtatui poſſent. In duos globos univerſum diſtinxit: Superior (qui firmamentum, ſeu Cœlum dicitur) ignem, & aërem continet; inferior Terram, & Aquam. Quinque rerum principia eſſe voluit, duo paſſiva viſibilia, ſeu materialia, tria activa inviſibilia. Primi generis ſunt *terra damnata*, quia ſicca omni activitate nudata, tantum emplaſtica vi prædita eſt. *Phlegma*, quia inſipidum nullo odore, ſapore, tantum humidum eſt, hæc duo principia *Relollaca* appellantur à *Theophraſto*, utpotè nulla ſeminum vi ditata, vel quidquam agentia: Vulgaribus elementis correſpondent, terræ ſcilicèt, & aquæ. Secundi generis ſunt *Mercurius*: ab ipſo definitur, eſt humor acidus æthera permeabilis, ſubtiliſſima, vivifica, & ſpirituoſa ſubſtantia, vitæ pabulum, & Uſia, ſive eſſentia,

forma, vel formæ inſtrumentum. Vocatur variis nominibus, nempè ſpiritus, ſpirituale, movens, informans, intelligentia, intellectus. *Sulphur* eſt humor ille oleaginoſus, ſubſtantificus, caloris conſervator, primigenius partium, vegetandi, tranſmutandi inſtrumentum, dulcedinis, & odorum ſcaturigo. Vocatur agens, natura, & judicium, anima, forma, principium formale, & inflammabile. *Sal* eſt principium omnis firmitatis, & ſoliditatis auctor, per quod corpora diſſolvuntur, coagulantur, deterguntur, unde ſapor omnis emanat. Vocatur corpus, patiens, principium fixum, materia, materiale.

Hermetica nova à *Joanne Baptiſtâ Van-Helmont* inſtituta *Ariſtotelis, Galeni, & Theophraſti* præjudiciis non ſanè libera, eorumque tricis ſæpiſſimè obtexta, etenim qualitates cum iſtis ſupponit, Paracelſiam quandoque deformat, ut reformet: Philoſophiam incohavit (ut *Cic. Varroni* dicebat *Academ.* I.) *ad impellendum ſatis, ad docendum parum.* Verùm theoriæ nitore non certè aſpernanda, duo ſtatuit rerum naturalium principia, *Aquam*, & *Ens ſeminale*, de quibus infrà.

Altera ſecta ex his confluxit, quam *Galeno-Chymicam* appellant. Firmitatem rerum chymicarum oculatiores Galenici reſpicientes, non audentes, nec valentes negare, terra, marique, ut dicitur, conati ſunt, *Ariſtotelisque* principiis, & deliriis explicare, & aſſociare; Sed mare cœlo miſcere dubium non eſt. Quid commune habent Chymiæ principia cum horum commentis? Aliam, non Ariſtotelicam Philoſophiam addiſcat oportet, qui Chymiæ animum advertere intendit. Ex hac enim agglutinatione dubito quin monſtrum illud naſcatur *Horatianum*.

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere ſi velit, & varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Deſinat in piſcem mulier formoſa supernè:
Spectatum admiſſi riſum teneatis amici.

Vel illud Ariſtotelicum apud Scholas celebratiſſimum, Entis rationis.

Nos verò in hiſce inſtitutionibus hanc Spartam non aggredimur aliorum principia per trutinam traducere, ſed experientiâ duce veritatem aſſequi conabimur.

Verùm quia corporum tranſmutatio, & virtus in principiis componentibus reſidet, ideò ut clariori luce ad eorum virtutem eliciendam procedamus, aliqua de eorum principiis prægustabimus, nè ſicco veſtigio rem aggredi videamur.

CAP. VI.

Præſupponuntur aliqua de corporum naturalium Principiis ad dicendorum intelligentiam neceſſaria.

SPagyrica facultas, dum naturalia corpora mediis variis ignis operationibus tractat, ut utile, ac purum ab illis educat, rejectis inutilibus eorum impuritatibus, non aliter id perficit, niſi ſeparando eorum prin-

principia, à quibus naturæ corpora in eſſe, & operari conſtituuntur; nam cum omnis corporum virtus, ac operatio à chymicis quæſita ex illorum eſſentiâ pendeat, & omnis eſſentia, ex principiorum componentium eſſe prodeat: hinc antequàm varias ignis operationes ad principiorum ſeparationem directas examinandas aggrediamur, aliqua de principiis naturæ lumine hic præſupponenda duxi, & quidem

Primò ſupponendum omnia corpora naturalia ex duabus tantùm conſtitui cauſis, ſive initiis, in eſſe, & operari, materia ſcilicèt, & efficienti intrinſeco, ſeu materialiter conſtare ex aquâ, eſſentialiter verò, & quidditativè ex ente ſeminali, ſive interno ſpiritu, efficienti intrinſeco, quem lumen appellamus.

Patet naturæ lumine, & quidem quo ad primam partem, quod ſcilicèt omnia naturalia materialia conſtent ex aquâ demonſtratur experientia ab *Helmontio* adducta, *Tract. cui tit. complex. atque miſt. elemental. figm.* §. 30. *p. m.* 68. inquiens: *Omnia vero vegetabilia immediatè, & materialiter, ex ſolo aquæ elemento prodire hac mechanica didici. Capi enim vas terreum, in quo poſui terræ in clibano arefactæ libras* 200. *quam madefeci aqua pluvia, illique implantavi truncum ſalicis, ponderantem libras quinque, ac tandem exacto quinquennio, arbor inde prognata pendebat* 169. *libras, & circiter uncias tres. Vas autem terreum, ſola aqua pluvia, vel deſtillata, ſemper (ubi opus erat) maduit, eratque amplum, & terræ implantatum, & ne pulvis obvolitans terræ commiſceretur, lamina ferrea, ſtanno obducta, multoque foramine pervia, labrum vaſis tegebat. Non computavi pondus foliorum quaterno autumno deciduorum. Tandem iterum ſiccavi terram vaſis, & reperta ſunt eadem libræ* 200. *duabus circiter unciis minus. Libræ ergò* 169. *ligni, corticum, radicum ex ſola aqua ſurrexerant.* Ex adductâ mechanicâ, ſicut apertè patet, vegetabilia materialiter ex ſolo aquæ elemento prodire: ſic proportionaliter de cæteris hujus orbis productis ſeminalibus, mineralibus ſcilicèt, & animalibus pro nunc diſcurrere poteritis, cùm demonſtrationes, quæ ex animalibus, & vegetabilibus huc adduci poſſent, brevitatis cauſa omitto.

Quò ad ſecundam noſtræ ſuppoſitionis partem, quòd ſcilicèt eſſentialiter unumquodque corpus ex ente ſeminali, ſive ſpiritu intrinſeco, ſive luce tanquàm principio omnis motus, ac formationis, & alteritatis corporis uniuſcujuſque in quo talis conditur ſpiritus, facilè etiam demonſtrari poteſt lumine naturæ, & quidem

Primò, quia omnes quas videmus corporum operationes alij tribui agenti non poſſunt niſi intrinſeco huic ſpiritui in eorum aquæ centro condito: Etenim ei agenti tribuere debemus actiones, quo poſito eæ ponuntur, & quo ablato, auferuntur: manente tamen hoc ſpiritu in intrinſeco corporum nucleo, talia corpora conſervantur in ſuo eſſe, ſpecificaſque edunt actiones, & ablato, corpora deſtruuntur, & omnes actiones auferuntur: Nàm ſi omnia ſemina vegetabilium e. g. quæ aliàs tali ſpiritu ditata, fæcunda ſunt illo deſtituantur infæcunda, ac inutilia evadunt, nec ampliùs talia ſemina

in

in vegetabilis productionem aſpirant, haud quaquam operantur, ſed veluti inutilia cadavera omnium operationum ſpecificarum expertia jacent: ità ſi ſupra triticum v. g. vel aliud ſemen, aliàs fæcundum, acetum aſperges, aut fermentum in eo aliter excitabis, ſtatim comperies talem ſpiritum fermentali conturbatum motu, evaneſcere, undè talia ſemina infæcunda redduntur.

Secundò talem ſpiritum eſſe tanquàm eſſentiale conſtitutivum, ſeu entelechiam omnium corporum luculentiùs demonſtrat ſpagyrica: Nàm ſi vinum, cerviſiam vel alios vegetabilium ſuccos priùs fermentatos diſtillaveris, ſtatim leviuſculo ignis calore ex eis elicies ſubſtantiàm quandam volatilem, æthereaṁ, inflammabilem totius concreti craſim, atque naturam redolentem, hac ſubſtantia, dum talia corpora privantur, remanent veluti inutilia phlegmata omnis ſaporis, odoris, vel alterius actionis expertia.

Supponendum ſecundò corpora omnia naturalia ſuas mutationes, ſive generativas, & ſubſtantiales, ſive alterativas, & accidentales in hoc orbe ſubire ſolius fermenti beneficio, quod ut dicemus, nihil aliud eſt, niſi quædam indita excitativa poteſtas promovens internum corporum ens ſeminale, quod omnis motus in corporibus eſt initium, & cauſa, ut infrà demonſtrabimus. Condidit namque Altiſſimus ille rerum patrator ſingula corpora in hoc ſenſibili orbe, quibus proprium dedit eſſe per ferax illud verbum *fiat*, ac fæcunda etiam benedictione, terram (*quæ aliàs inanis erat, & vacua*) poſtquam ſeminibus, animalibus, mineralibus, &c. replevit, indidit quoque illis poteſtatem creſcendi, ac multiplicandi ſuper terram, ut ſcilicèt ſucceſſivis generationum periodis illam replerent. Hoc igitur, quo mediante craturæ omnes in ſuas moventur productiones, alioſque motus, fermentum vocant ſpagyrici, eſt quæ diverſum juxta uniuſcujuſque interni ſeminis, ſive ſpiritus ſeminalis, uniuſcujuſque corporis diverſitatem. Sed hæc clariùs patebunt ex dicendis cum de igne fermentali.

Supponendum tertiò, differre inter ſe univerſi corpora propter interni ignis, ſeu ſpiritus in penetralibus aquæ concepti formam, ſive Ideam ſecundum ſitum, vel figuram in eo ideatam, ſive impreſſam, quæ dum in materiâ exprimitur, materialem quoque format corporum differentiam. Quam ideam nacta fuêre producta naturalia in initio eorum creationis, dùm per verbum *fiat*, fuit extra cauſas poſita illa eſſentia, ſive idea, eo modo quo in mente Creatoris erat ideata. Sic eſſentia, ſeu primum conſtitutivum, ſicut & primum diſtinctivum, ſeu principium motus, & quietis (quæ ſynonima ſunt) corporum naturalium eſt idea, quæ internum corporum ſpiritum, ſive ſemen determinat, illique communicat vim ſeminalem corporum naturalium productivam.

Hæc de rerum naturalium principiis libavimus, quia eorum uſum ad dicendorum intelligentiam per neceſſarium exiſtimamus.

At quoniam apud nonnullos ſpagyricæ facultatis profeſſores com-

ſucta eſt Paracelſianorum principiorum, *Salis* ſcilicèt *Sulphuris*, & *Mercurij*, ſeu ſalis, liquoris, & balſami uſurpatio. Hinc pro hujus rei coronide hic nobis duo remanent inquirenda. Primò, quid *Paracelſus* intelligat per hæc ſua principia. Secundò an veri principij rationem habeat. Pro qua re

Supponendum quartò, quòd mediâ ignis anatome tres ſubſtantiæ, triplici ſpecie, ſeu formâ invicem diſtinguibiles è corporibus univerſi educi ſolent à Spagyricis, quas ob analogiam, quam dicunt cum ſale, ſulphure, & mercurio, ità appellavêre Paracelſiſtæ cum *Paracelſo*, eaſque tanquàm rerum naturalium principia aſſeruêre.

Et quidem primò mediâ deſtillatione, quandoque è corporibus educitur ſubſtantia quædam ætherea, volatilis, facilè inflammabilis, ac ſulphurea, & ob analogiam, quam dicit cum minerali ſulphure, ſulphur appellatur. Hanc etiam ſubſtantiam balſamum dixerunt, tùm quia balſamicâ ut plurimùm pollet virtute, tùm etiam quia ex ejus conſervatione in corporibus balſami ad inſtar, ea à corruptione præſervat & ex ejus eductione illa ſtatim corrumpuntur. Appellant etiam ignem vitalem, tùm quia omnis calor vitalis corporum ab eo prodit, tùm etiam quia ſulphurea dicta ſubſtantia, dùm è corporibus educitur, ignea præſtat vi, ut dicemus *cap. de Igne potentiali*; tùm quia eo excitato, aut è ſolari lumine per conum in puncto unito, aut ab alio igne producitur, & accenditur in corporibus ignis. Vocant demùm dictum ſulphur animam, quia ſicut anima, ſive internus ſpiritus corporum continet craſim, ſpeciem, ac eſſentiam, à qua omnes emanant corporum activitates, ità animadvertentes hæc à dictâ ſulphureâ ſubſtantiâ prodire, animam ideò eam nuncupavêre.

Secundò, mercurium vocant liquorem quendam acidum permeabilem, qui ob analogiam, quam habet cum vulgi mercurio, ſic eum appellant. Nam ſicut mercurius eſt radix, & materia omnium metallorum, ità ut junctus ſoli ſit Sol, junctus Veneri in Venerem degeneret, &c. ità quoque liquorem hunc ceu corporum omnium materiam dixêre, adeò, ut in ligno ſit lignum, in braſſicâ ſit braſſica, in lapide lapis, &c. Vocant etiam hunc liquorem humidum radicale, quia ſecundum eos eſt radix, & pabulum ſulphuris, in quo tanquàm in ſuâ radice ſtabulatur, gliſcit, operatur.

Tertiò demùm ſal inquiunt eſſe corpus, ſive principium illud fixum mirandis virtutibus præditum, omnium ſaporum, & ſoliditatis corporum auctorem, appellantque ſal ob maximam ſimilitudinem, quam habet cum ſale communi, dùm è corporibus extrahitur.

Hæc inquiunt eſſe rerum naturalium principia activa Paracelſiſtæ, quibus duo alia addunt principia, quæ paſſiva materialia, & omnis virtutis expertia aſſerunt, & ſunt illis *Terra damnata*, & *Phlegma*, quæ tamen cum nihil agant ſecundum ipſos inter vera principia eſſentialiter participantia, non numerantur. Tria autem ſupra enumerata aiunt eſſentialiter principia eſſe, &

mu-

mutua Sigizia inter ſe unita corpora naturalia conſtituere aſſerunt. Hinc vocatur ab eis ſal materia, ſulphur forma, mercurius ſpiritus. Sal patiens, ſulphur agens, & mercurius informans, vel movens. Sal principium fixum, ſulphur inflammabile, mercurius vaporoſum. Sal materiale, ſulphur formale, mercurius ſpirituale. Sal ars, & ſenſus; ſulphur natura, & judicium; mercurius intelligentia, & intellectus. Demùm præcipuè aſſerunt, quòd ſal ſe habeat ut corpus, ſulphur ut anima, & mercurius ut ſpiritus.

Ex quibus breviter hìc adductis rectè percipere poteritis quid ſibi velint Paracelſiſtæ per ſal, ſulphur, & mercurium, ac quomodò ad varia componenda corpora per eos concurrant. Videndum nunc eſt, an veri principij rationem habeant; hinc

Supponendum quintò, Paracelſiſtarum principia verè, & realiter non eſſe prima principia, ex quibus, unumquodque corpus componitur, & in ſuo eſſe conſtituitur, ſed ea nihil aliud eſſe niſi ſubſtantias in corporibus pro ſeminum exigentiâ productas, ſive ignis activitate ex illis eductas. Non tamen eſſe primas, & ſimplices, ut principia, ſed ex aquâ, & ente ſeminali diverſimodè compoſitas pro uniuſcujuſque ſeminis exigentiâ.

Demonſtrari id facilè per ignem poteſt, quia dicta tria invicem tranſmutantur, & reſolvuntur in alia ſe ipſis ſimpliciora: ergò dicta tria realiter, & verè non participant, cum ipſa ex aliis componantur, neque ſunt prima, ex quibus omnia corpora componuntur, cum non omnia corpora in ea reſolvantur. Probatur experientiis, quibus compertum habemus, tàm mercurium, ut ajunt, quàm ſulphur in ſal tranſmutari ſecundum unam partem, & in aquam elementalem ſecundum aliam, manente deindè ipsâ aquâ non reſolubili in alia principia, tàm ab arte, quàm à naturâ. Sic omnis res oleoſa, ſive ſulphurea, ſive mercurialis per attactum ſalis alkali ſecundum unam partem in ſalem, & ſecundum alias in aquam elementalem reſolvitur, ut ſi ſpiritus vini v. g. vel alia ſimilis ſulphurea inflammabilis vegetabilium ſubſtantia, ex ſale tartari, aut ſibi ſimili cognato deſtilletur, pro decimâ ſextâ parte tranſmutatur in ſalem, & reliquum totum quod deſtillat, eſt ſimplex elementalis aqua. Rurſus omnis ſal alkali addita pinguedine, vel ſimile aliud per quod ſeminis coagulantis nexus diſſolvitur, etiam in aquam tranſit, ut in ſapone, & ſimilibus accidit. Præter quamquòd omnis ſal alkali antea ſal non erat in mixto, ſed combuſtione fit ſal, per colliquationem ſcilicèt ſpiritus interni ſeminalis cum aquâ, non ſecus ac Arſenicum, & ſal nitrum ambo volatilia per mutuam colliquationem fixantur, &c. Maneat nunc ergò tria Paracelſi principia, vel produci à corporum naturalium intrinſeco ſemine, vel ab igne educi; nàm alibi clariùs patebit ea componi ex aquâ materialiter, & ex ente ſeminali formaliter ſive eſſentialiter; hic autem per tempus non licet in theoriis ulteriùs immorari, ſed his ſufficienter pro di-

dicendorum intelligentiâ præſuppoſitis, ac libatis; ut ad noſtrum inſtitutum redeamus, ſit.

Cap. VII.

Explanantur voces abſtruſiores apud Chymicos uſurpatæ.

NE in vocum obſcuritate, quibus Chymia utitur, hallucinentur Tyrones, eas breviter enucleare neceſſarium ducimus; nàm peculiaribus, ac propriis Chymici utuntur vocibus, quæ vel ad arcendos prophanos, vel ut utantur ſermone *Paracelſi* vernaculo, (qui proprio idiomate hanc artem ſcripſit) in Chymiâ uſurpantur: operæ pretium igitur duximus, magis neceſſarias, & abſtruſiores Chymici idiomatis explicare, ſit igitur

Art. Primus.

Metallis attributa nomina enucleantur.

CUm Chymia operationes ſuas ad materiam mediis inſtrumentis, & miniſteriis dirigat, nè ſine ordine in hac re procedamus, priùs ad materiam ſpectantes voces, deindè ad inſtrumenta, & miniſteria, poſtremò ad operationes explicemus.

Metalla enim *Platonicus Proculus* primus Planetarum nomine appellavit, quem ſecuti Chymici, vel ab analogiâ ducti, vel ut aliquam operationem explicando indoctis occultarent, ſingulis metallis ſingulorum Planetarum nomina, & characteres illis ab Aſtrologis attributa aſſignârunt, & primò.

Metallorum nobiliſſimum aurum, præſtantiſſimi planetarum Solis ſcilicèt nomine, & charactere ſignârunt.

Argentum Luna appellatur, & Lunæ charactere inſignitur.

Ferrum Martem nominârunt, & Martis charactere ſignaverunt.

Argentum vivum, vel Hydroargentum ob Mercurij ſimilitudinem, à Mercurio nomen, & ſignaturam accepit.

Stannum Jovis nomine, & Charactere, decoratur.

Cuprum, ſive Aurichalcum Veneris, & nomine, & charactere gaudet, tùm ob analogiam, tùm quia in Cypro Veneris inſulâ abundantius, & nobilius reperitur.

Plumbum Saturno debet, & nomen, & ſignum.

Ulteriùs Solis nomine, & Microcoſmi, Cor à Chymicis aliquando ſignificatur, & hoc ut volunt, quia ſicut à ſolis motu, totius macroſmi pendet armonia, ac conſervatio: ſic à cordis motu microcoſmi quoque pendet vitalis conſonantia. Undè aliqui hac ducti analogiâ aurum cordi amicum aſſervêre. Sic quoque Lunæ nomenclatura cerebrum denotat, & cerebri morbis ab argento acceſſitis medicaminibus occurrere prætendunt. Sed hæc nimis à re noſtrâ aliena videntur; nàm nos probabimus, cum de medicamenti eſſentia agemus, non ab imaginatis Planetarum analogiis, ſed ab interno Aſtro uniuſcujuſque medicaminis vitæ noſtræ ſymbolicè applicato, morborum perfici curationes,

tiones, ipſa operante natura, quæ ſecundum *Hippocratem* noſtrum *morborum eſt vera medicatrix.*

Virtutem quoque ſive potentiam rerum, nedum mineralium, ſed etiam vegetabilium, & animalium ex præparatione acquiſitam, Aſtrum Chymici appellare conſueverunt, an quia corporum illa energia ad Aſtralem, Æthereamque eſſentiam exaltata, Aſtrorum ad inſtar per ſuum Blas in morbis depellendis operatur; an verò quia ſecundum *Ariſt.* 2. *de generat. animalium cap.* 3. corporum ſemina per correſpondentiam elemento ſtellarum explanare nituntur, unde defæcatas è materiæ impuritatibus Chymici miniſterij beneficio rerum virtutes, Aſtrum appellant; An denique quia aliqui Aſtrologicis nimis credentes, putant à cæleſtibus conſtellationibus ortas.

Sic quoque eodem præjudicio ducti aliqui Tetrarchias veluti in hiſce inferioribus ſingulis tribuunt planetis. Soli enim è mineralibus aurum. E gemmis carbunculum, rubinum, hyacintum, ætitem, & ſuccinum, quæ omnia ſolaria vocant. E vegetabilibus, omnia aromata, acetoſam, boraginem, bugloſſam, calendulam, chelidonium, helitropium, hypericon, cichorium, & ſimilia. Ex animalibus leonem, &c. quæ generoſa, & hilaria ſunt.

Lunæ præter argentum, è mineralibus ſubjiciunt alumen, corallia, & ſimilia. Ex vegetabilibus Agnum caſtum, alkekengi, & ſimilia. Ex animalibus canem, capram, &c.

Saturno ex mineralibus plumbum, ſaphirum, magnetem, & omnia terrea, quæ dicunt fuſca, & ponderoſa. Ex vegetabilibus Apium, opium, herbam paridem, &c. Ex animalibus Bufonem, & omnia ſolitaria, nocturna, & triſtia.

Veneri cuprum, Berillum, coriandrum, &c.

Mercurio argentum vivum, althæam, aniſum &c.

Sic enim quoque Zodiaci ſignis ſubjectas eſſe volunt omnes materias à Chymiâ tractandas; hinc proinde, herbas, ſemina, & radices jubent colligi debere, cùm ſol hoc, vel illud ingreditur ſignum, cui illarum quælibet ſubjici aſſerunt. Sed hiſce, & ſimilibus omiſſis ſomniis tanquàm vanis fabellis in reali philoſophiâ immiſtis, ad utiliora accedimus. Qui verò plura de his deſiderat, legat *Carrichterum*, qui ad tædium uſque hæc inſinuat.

ART. SECUNDUS.

Mineralium attributa nomina exponuntur.

ANtimonium ænigmaticè dicitur *lupus*, quia ut lupus omnia ferè animalia vorat, ſic etiam Antimonium omnia metalla, præter aurum, abſumit. Dicitur *Proteus*, quia ignis beneficio multiplices colores induit. Vocatur etiam *radix metallorum*, quia quaſi fundamentum illorum eſt; omnibus enim metallis adjacet, unde à nonnullis ſtatuitur ipſorum minera. Appellatur etiam *Saturnus Philoſophorum* à voracitate ipſius, quia deſtruit, & abſumit omnia metalla, ſive quod Plumbi naturam ſapiat, ſive quia multi ex antimonio, Philoſophorum lapidem

fieri autumant, & ob eaſdem rationes dicitur quoque Magneſia Saturni. Vocatur denique *Aries*, quia cum Sol, Arietis ſignum graditur eſt lucidior, ità aurum per antimonium repurgatum, ſplendidiſſimum nanciſcitur colorem.

Arſenicus dicitur *fuligo*, *ſeu fumus metallorum.*

Alumen dicitur græcè στυπτηρίαν, Arabicè *ſceb*, ſeu *ſeb*.

Salnitrum vocatur *Cerberus Chymicus*, quia ſicut poëtæ de inferorum cerbero trifauce fabulantur, ità ſpagyrici de ſalenitro dicunt eſſe vegetabilium, mineralium, & animalium univerſale menſtruum. Dicitur *ſal infernalis*, quia inflammabilis. *Sal ferreus. Serpens terrenus*, quia in terra vivit. *Sal ſulphureus. Sal Anderone*, *Anatron*, *Hermetis*, *Baurach*, *Cabalatar*, *& ſal petra.*

Sal Armoniacum aliud in arenis Lybicis concreſcit, aliud noſtrâ ætate factitium eſt. Dicitur *ſal Solare*, quia diſſoluit ſolem, ſcilicet aurum, *Aquila cæleſtis*, *ſal mercurialis philoſophorum*, *ſal cæleſtis*, *&c.*

Sal gemmæ dicitur etiam *foſſile*, ex eo quia eruitur in fodinis, gemmeum verò, quia ſplendet gemmarum ad inſtar.

Sal anatron dicitur ſal ex *Uſneâ lapideâ* tractum.

Sal, quod acutiem habet dicitur à Chymicis *Alembroth*.

Viride æs dicitur *Ziniar*, *& Zadir*, quod nomen Veneri competit.

Vitriolum dicitur etiam *Alcoth*, *Azeighi*, *Aregi*.

Vitriolum rubrum dicitur *Azudich*.

Vitriolum liquefactum, aut vitriolatum ſignificat vitriolum de minerâ tractum, & liquidum, quod coagulari nequit, vel à minera æris tractum. Vitriolum novum, eſt vitriolum album.

Marchaſita dicitur *Zeatuilter*, *Zitter*.

Auripigmentum dicitur *Zarnich*, *& Zarneck*.

Sulphur à *Paracelſo* appellatur *reſina terræ*, *ſive pinguedo*, *Alnerick*, *kibrith*, *Rabric*, *Alphebriock*, *Alchibith*, *Aneriock*, *Alcebris*, *Akiboth*.

ART. TERTIUS.

Attinentia ad Animalia, & Vegetabilia nomina explicantur.

Usnea eſt muſcus, vel plantis arboreis, vel lapidibus, vel oſſibus animalium adnaſcens.

Medulla in plantis, mediam plantarum partem, & molliorem, quæ etiam *cor*, *& matrix* dicitur, ſignificat. In animalibus verò, tùm adipem in eorum oſſibus contentum, tùm molliorem illam partem, quæ & in ſpinâ, & in cranio reperitur, denotat. In mineralibus quoque medulla eſt pars illorum molliuſcula, quæ etiam in ſaxis nonnunquam obſervatur.

Album græcum eſt *ſtercus canis*.

Zibettum Occidentale eſt *ſtercus hominis*.

Acetum quandoque ſignificat liquorem quemcumque acidum, ſed ut plurimum ex vino factum.

Lanugines in plantis ſunt filamenta tenella extimæ cuticulæ illarum inſtar lanæ ibi adnaſcentia, ut videre eſt in Verbaſco.

Venæ plantarum ſunt fibræ, quæ in

in ramulos diviſæ in illarum foliis apparent.

Signatura eſt quid ſignatum in medicaminibus, ſed in plantis præcipuè à ſimilitudine illius vires indicans.

ART. ULTIMUS.

Inſtrumenta, & Operationes Chymico uſui inſervientes deſcribuntur.

MUltis utitur inſtrumentis Chymia ad ſuas perficiendas operationes, ideò priùs inſtrumentorum adducemus ſupellectilem, deindè verò operationes ejus explicabimus.

Et inſtrumenta quidem ſunt fornaces, vaſa, lutum ſapientiæ, & reliqua ad hæc attinens ſupellex.

Fornaces ſunt inſtrumenta, quibus Chymiæ operationes peraguntur, à quibus denominantur deſtillatoriæ, reverberatoriæ, & his ſimiles. Pro quibus conſtruendis, habeas lateres, & terram pinguem, ſive figulinam, quam miſce, & ſubige cum arenâ, fimo equino, vel ſimul aliâ ſubſtantiâ filamentoſâ, & quandoque etiam aquâ ſalsâ.

Vaſa vitrea ſemper ſint pro Chymiæ operationibus peragendis, quæ ſi deſint, adhibeantur terrea, ſed vitreata, ut vocant. Artifices utuntur etiam metallicis quandoque & præcipuè æneis; ab his tamen abſtinendum eſt, quando materiæ, quæ deſtillantur acres ſunt, vel menſtrua acida. Nàm hæc in metallis ſuas exerunt actiones, atque illa erodere valent. Poteritis verò illis uti tantùm in deſtillatione vegetabilium, quæ talem aciditatem non habent.

Vitrea vaſa varias habent formas, quatenus variis deſtinantur uſibus, & primò

Circulatorium eſt vas vitreum, ubi infuſus liquor nunc aſcendens, nunc deſcendens circulatur. Hujus generis vaſa ſunt, ſed duo præcipua.

Pellicanus eſt vas ità nuncupatum à figurâ Pellicani pectus ſuum roſtro fodientis, quod repræſentat, amplo ſcilicet ventre, in anguſtius collum vergente, quod retortum, & recurvatum in ventrem immittit, habens propter eà in ſummitate exitum, per quem liquor infundi poſſit, qui exitus poſteà infuſo liquore, Hermetico, vel alio ſigillo clauditur pro liquoris circulandi exigentiâ.

Dicta eſt alterum vas circulatorium duabus alis, vel utroque brachio lateribus applicato conſtructum, cujus inferior pars eſt ad modum cucurbitæ, cui impoſitus eſt Alembicus habens in ſupernâ ejus parte os infundendo liquori neceſſarium.

Circulatio eſt liquoris puri per circularem ſolutionem, & coagulationem, vi caloris exaltatio, ut volatilior, & ſpirituoſior illius pars continuò elevari, & decidere poſſit, ut purum ab impuro ſeparetur, &c.

Circulus eſt inſtrumentum rotundum ex ferro factum ad vitra dividenda idoneum. Perſtringuntur autem hoc inſtrumento vitra, ſic: Circulus candens factus vitro opponitur, & tamdiù retinetur, donec vitrum incaleſcat, & dùm adhuc fervet, immittitur aquæ frigidæ guttula.

Cru-

Crucibulum eſt vas fuſorium ex terrâ factum, igni contumatiſſimo, ut reſiſtat, acutiore baſi, & tereti in ampliorem capacitatem, tàm triangularem, quàm rotundam deſinente, ad fundenda, & liquanda mineralia factum.

Cucurbita eſt vas plerumque turbinatum in cucurbitæ formam excreſcens, hæc aliquando fundo eſt globoſo, aliquando plano.

Cucurbita cæca eſt, quæ in ſummitate Hermeticum habet ſigillum.

Hermeticè ſigillare eſt ſigillo hermetico vas claudere, quod fit cum Vitrum media fuſione in vaſis ſummitate unitur, & clauditur, vel in lateribus, ſi latera ſunt aperta, &c. nè quid liquoris expiret.

Poteſt etiam quandoque ſigillum fieri paſtâ, luto cum aquâ ſalsâ ſubacto, vel calce cum ovi albumine conquaſſata, &c.

Aves hermeticæ ſunt ſpiritus illi, qui in circulatorio ſe ſe contorquentes, & in gyrum commoventes, aſcendunt, & deſcendunt.

Bocia idem ſignificat, ac cucurbita, dicitur etiam Beton, Baton, & Atanor.

Capitellus, ſive Pileus, tegmentum eſt, cui cucurbita ſupponitur.

Alembicus nunc totum Capitellum, ſive pileum ſignificat, nunc capitellum, & cucurbitam ſimul.

Excipulum, ſive receptaculum, ſive recipiens eſt vas illud, quod roſtro pilei, ſeu alembici ad excipiendum liquorem deſtillantem imponitur.

Veſica eſt vas metallicum ex cupro, ut plurimùm, in formam veſicæ, vel ovi, duorum, vel trium pedum altitudinis.

Retorta ſive cornuta eſt vas globoſum, cujus collum paulatim à ventre reflexum recedit, ac ſenſim in oblongum deſinit.

Matracium eſt vas etiam globoſum, cui collum directè à ventre recedit quadripalmarem circiter longitudinem habens.

Deſtillare eſt liquorem vi caloris attenuatum in recipiens appoſitum projicere.

Caput mortuum eſt id, quod remanet in fundo, vel veſicæ, vel retortæ, &c. poſt deſtillationem.

Matula eſt vas ad inſtar matulæ, cui alembicus ſuperponitur in materialium deſtillatione.

Non idem eſt, ut aliqui confundunt, deſtillare, & ſublimare; nàm deſtillatio propriè eſt liquorum; Sublimare autem dicimus, cum res volatiles ſiccas ſublimamus.

Filtratio eſt ſubductio, ſive quædam deſtillatio per filtrum facta, ut aquoſitas tenuis, relictis craſſioribus partibus, tranſeat.

Filtrum eſt colum Chymicum, & fit, vel ex chartâ emporeticâ in conicam figuram convoluta, vel ex panno villoſo in ſacci formam conſuto, quod dicitur Manica Hippocratis. Fit etiam ellychnio in liquorem filtrandum affuſo, & ad receptaculum inclinato.

Clarificare de liquoribus dicitur excrementis ſcatentibus, à quibus indigent purgari.

Præcipitare eſt ad fundum vaſis projicere.

Decantare eſt liquorem materiæ ſuperimminentem declinare.

Calcinare eſt in calcem reducere, quod

quod fit, vel incinerando, vel reverberando, vel amalgamando, vel fortibus aquis diſſolvendo.

Decrepitare eſt calcinare cum crepitu.

Detonare eſt calcinare cum crepitu, & conflagratione.

Cryſtallizare eſt in cryſtalli formam reducere.

Coagulare eſt inſpiſſare rem mediâ evaporatione, vel aliter.

Cohobare eſt denuò deſtillatum liquorem cum fæcibus deſtillare.

Dephlegmare eſt phlegma, ſive humidum mediâ evaporatione auferre.

Etrahere eſt præcipuam partem rei medio menſtruo ſegregare.

Menſtruum eſt id, quod mediâ fermentatione ſegregat, ac ſolvit.

Fermentare fit quando res rareſcit, maturatur, & ſolvitur, ut clariùs alibi.

Fixare eſt volatile fixum reddere.

Volatilizare eſt fixum in volatile redigere.

Fundere eſt ad ignem liquefacere, & propriè ad metalla, & ſalia pertinet.

Infundere eſt materiam liquori immergere.

Imprægnare eſt liquore rem humectare.

Lævigare eſt rem in ſubtiſſimum pulverem redigere.

Pulvis omnis ſive ex calcinatione, ſive ex lævigatione paratus dicitur Alkohol.

Purgare eſt res animales, minerales, & vegetabiles à miſtione alienorum, & ad rem non facientium corporum liberare.

Hiſce utuntur terminis Chymici ad ſua explicanda opera, aliæ ſiquæ ſunt voces, ex ſe infrà patebunt.

Hinc pro hujus rei coronide advertendum vitrea vaſa interdum loricanda eſſe; Loricæ verò ſolent eſſe, vel quinque vel ſeptem, vel plures, pro ut deſtillanda res exegerit.

Pro his verò conficiendis præcipiunt aliqui argillam figulinam, ſtercus equinum lotum, & exſiccatum, farinam laterum, & ſquamam ferri, eaque miſcendo, & cum aquâ communi ſubigendo.

Aliqui recipiunt luti mundati, & exſiccati partes decem, cineris partes duas, fimi equini partes tres, ſcobis ferri partem unam, pilorum bubulorum, vel jumenti partes duas, miſcent cum ſanguine ovino, vel bovillo.

Aliquandò loricantur ſimplici terra figulina cum pilis ſubacta.

Nos verò prædictâ terrâ figulinâ utimur, ac ſi quando res deſtillanda exigit contumaciſſimum reverberij ignem, nè vitreum vas dehiſcat, hoc luto utimur.

℞. Terra figulinæ partes x. *ſcobis ferri partes* ij. *cinerum, & ſalis com. an. partem* j. *cum pilis ut ſuprà ſubige pro vaſis loricandis.*

Adverte tamen, quòd prima lorica debet eſſe exſiccata, ut meliùs ſuper illam alia imponi poſſit, & ſic ſucceſſivè de cœteris.

Solent vitra aliquando rimam aliquam contrahere in actu deſtillationis, quam conſolidare poteritis cum calce vivâ, & ovi albumine ſimul conquaſſatis, & petia, vel alia vitri parte illincta ſuperimponere.

Interdùm membranis veſicæ etiam cum

cum calce vivâ ſubacta imbutis, vitri rimæ occluduntur; interdùm charta coriacea glutine imbuta.

Pro lutando autem Alembici roſtro cum excipulo hanc præſcribunt maſſam Chymici.

℞. *Ceræ ℥j. reſinæ, & colophoniæ an. ʒj. liqueſcant ſimul omnia in vaſe fictili, & adde olei olivarum parum, miſce & agita baculo ligneo, ut incorporentur, vas poſteà ab igne remoue, imple aquâ frigidâ, & manibus ſubige, & cum chartâ emporeticâ applica, vel veſicis bovinis, vel chartâ coriaceâ, & hoc quando ſpiritus ſunt nimis volatiles, nàm reſinoſas materias non pertranſeunt.*

Addunt hoc aliud pro Retortis cum recipiente lutandis in deſtillatione ſpirituum fortium, & acrium.

℞. *Lutum ſapientiæ cum aqua ſalſa ſubactum addito colophoniæ pulvere, & applica.*

Advertendum hinc, nè lutum, quo vaſa deſtillatoria glutinantur, expiret, vel liquorem tingat, inficiatque.

Ut autem vitra Chymico operi inſervientia optima ſeligere poſſitis, omni diligentiâ advertite, ut non ſint Ætherogenea, ſed ſummâ homogeneitate gaudeant, ætherogenea autem ſunt, ſi lapillos admiſtos habeant, vel diverſi generis vitrum; ſint ut plurimum alba, pellucida, & limpida.

Solent etiam, cum opus fuerit, Chymici vitra ſecare ellychnio ſulphureo accenſo, bino, vel trino ambitu vitrum circumvolvente, quæ operatio etiam fieri ſolet circulo candente, ut ſuperiùs diximus.

Quibus pro rei exigentiâ ſufficienter præmiſſis, quoniam Chymici aliquibus etiam utuntur veluti hyerogliphicis, ac ſignaturis ad varias ſignificandas res; ideò fit

---

TABULA,

In quâ Metallorum, Mineralium, & aliarum rerum Chymicarum notæ ſignantur.

NOn ſolùm peregrinis vicibus, verùm etiam notis aliquibus, ſeu hyerogliphicis ad varias ſignificandas res utuntur Chymici; ideò nè Chymiæ Tyro hac in re forſan confunderetur, illarum ſpecimen hic adducemus.

NOTÆ METALLORUM, MINERALIUM, ALIARUMQUE RERUM.

Acetum.	🜊
Acetum deſtillatum.	🜋
Æs uſtum.	♀
Alembicus.	🝪
Alumen.	O
Amalgama.	ā ā ā
Antimonium.	♁
Aqua.	▽
Aqua Fortis.	🜅
Aqua Regia, Stygia.	🜆
Arena.	∴
Argentum.	☾
Argentum Vivum.	☿
Aries.	♈
Arſenicum.	🜺
Auripigmentum.	🜽
Aurum.	☉
Balneum.	B.
Balneum Mariæ S. Maris.	MB
Balneum Vaporis S. Roris.	VB
Calx.	C.

Calx

Calx viva.	♆	Piſcis.	♓
Cancer.	♋	Plumbum.	♄
Caput mortuum.	🝎	Pulvis.	🝨
Chalybs	♂	Præcipitare.	🝟
Cineres	🝗	Quinta Eſſentia.	Q. E.
Cinnabaris.	🜍	Retorta.	🝭
Cornu Cervi.	C.C.	Sal Armoniacum.	✱
Crucibulum.	🝧	Sal Commune.	⊖
Cuprum.	♀	Sal Gemma.	🜿
Deſtillare.	🝫	Sal Nitrum.	🜕
Dies.	☍	Scorpio.	♏
Drachma.	ʒ	Scrupulus.	℈
Ferrum.	♂	Semis.	ß
Gemini.	♊	Sigillare Hermeticè.	S. H.
Hora.	🝮	Sol.	☉
Ignis.	△	Spiritus.	🜀 Sp.
Juppiter.	♃	Spiritus Vini.	🜈
Leo.	♌	Stratum ſuper ſtrat.	S. S. S.
Libra.	♎	Sublimare.	🝞
Libr.	℔	Talcum.	X
Luna.	☾	Taurus.	♉
Mars.	♂	Venus.	♀
Martis limatura.	🜜	Vinum.	V.
Mercurius.	☿	Virid. Æris.	🜨
Mercurius Sublimatus.	☿ ☿ 🝞	Vitriolum.	🜖
Mercurius Præcipitatus.	☿ ☿ 🝟	Vitrum.	X. X.
Menſis.	⊠	Uncia.	℥
Nitrum.	🜕	Urina.	⊡
Oleum.	🝆	Virgo.	♍

D. CAROLI MUSITANI

IATRIAS PROFESSORIS, PYROTECHNIÆ SOPHICÆ LIBER SECUNDUS.

De Igne, & variis ejus operationibus.

PRincipale in hac arte agens ignis eſt, non enim eſt in Chymiâ operatio, quæ ab eo non perficiatur. Ignis enim omnia corpora in ſua ſolvendo principia, tàm eorum virtutem pandit, ut *Apoſtolus Paulus 3. ad Corinthios.: Dies enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur, & uniuſcujuſque opus quale ſit, ignis probabit*, quàm etiam multa denuò producere, ac tranſmutare valet in hoc orbis amphitheatro corpora. Hoc potentiſſimum agens tantùm operatur in natura prodigia; corpora enim homogenea fixa illuminare, atque ignire valet: homogenea volatilia in vapores, & exhalationes reſolvit; ætherogenea in aquam, & ens ſeminale reducit, atque inter has actiones nova in dies producere valet entia, ut Sal, Vitrum, ac multa medicamina, quæ aliàs produci non poterant. Tota igitur ars Chymica in benè regulando igne cum conſiſtat, ignis ideò naturam perpendamus oportet, ut meliùs eum regulare, ac in noſtros uſus dirigere poſſimus, ſit ergò

CAP.

Caput I.

Quid ſit Ignis.

IGnem tanquam unum ex quatuor, tàm Macrocoſmi, quàm Microcoſmi elementis concurrere, tam ad hujus orbis, quàm ſingulorum corporum ſtructuram aſſerit Syllogizantium vulgus. Neque verum eſt, quòd aſſerit elementa invicem tranſmutari, nàm

Primò, aër rarefactione non poteſt tranſire in ignem, imò nec ullo modo, nàm aliàs minima flammula totum aërem accendere poſſet, quoniam aër flammæ continuus ſemper, continuoque & ſucceſſivè unus poſt alium incaleſceret, attenuaretur, & inflammaretur, quouſque Univerſum in ignem verteretur; Id quod autem quandoque in aëre flammeſcere videtur, ut patet in aliquibus Comætis, lampadibus, capreis igneis, & lanceis, metheoriſque aliis, non aër eſt, ſed pinguis exhalatio in aëre exiſtens.

Secundò, neque aër condenſatus convertitur in aquam, ut videre eſt in aëre condenſato ſummoperè in Pneumoticâ bombardâ, in cujus tubulo aër ſemper aër eſt, quod autem videtur verti in aquam, non aër, ſed vapor in aëre exiſtens, qui nihil aliud eſt quàm minimæ guttulæ diſperſæ ejuſdem aquæ compreſſione coactæ, quibus cum careat aër, nunquàm aqua creari poteſt.

Tertiò, neque aqua condenſata terra fieri poteſt, neque terra è converſo rareſcendo in aquam verti poteſt; quamvis enim terra videatur quandoque à ſole in aquam verti, id ſuccedit tantummodò cum terra aqua imprægnata eſt, hoc eſt aquæ guttulas inſenſibiles continet.

Singulis Elementis ſingulas primarum qualitatum tribuunt Galeniſtæ cum eorum Anteſignano *Galeno* combinationes, quarum unam in ſummo, alteram in remiſſo gradu unam quamque combinationem requirere ajunt. Sic terræ ſiccitatem in ſummo, frigiditatem in remiſſo tribuunt; Aquæ frigiditatem in ſummo, humiditatem in remiſſo; aëri humiditatem in ſummo, calorem in remiſſo; Igni demùm ſiccitatem in remiſſo, caliditatem in ſummo gradu tribuunt. Has verò qualitatum combinationes, ceu ſingulorum elementorum conſtitutivas eſſentias ſtatuunt. Hinc ex mutuo elementorum confluxu mutuam etiam earundem qualitatum miſtionem emergere ajunt, ac facta veluti ex eis ſimul confluentibus veluti conſonantia, inquiunt ſingulorum ex elementis conſtitutorum corporum conſtitui eſſentiam, quam nihil aliud eſſe niſi temperamentum ſtatuunt. Hinc ſecundum temperamenti diverſitatem diverſas miſtorum formas in naturâ conſtitui aiunt. Hæc in corporibus non viventibus ſtatuunt, in animalibus verò, & præſertim in homine quatuor elementa ſub humorum qua-

ternario ludere aiunt, eò ut quatuor humores aſſerant eſſe viventium elementa. Sic bilem igni proportionaliter correſpondere, atram-bilem terræ, ſanguinem aëri, pituitam verò aquæ aſſeverant.

Has ſeniles nugas primarum qualitatum præſcrutari lubet, an eas natura unquam agnoverit? &

Primò, ignem à calore, & calorem ab igne minimè diſtinctum agnoſcimus, nec moderatus calor ab igne actuali comburente differre credimus, ut fuſiùs dicemus.

Secundò, frigiditatem omnem, ſive frigus non conſtitui per entitatem aliquam accidentalem frigidam, ſed nihil aliud in ſe eſſe, niſi lucis, & caloris, ſive ſubſtantiæ calidæ privationem fatemur; nàm corpora, quæ lucem à ſuâ entitate excludunt, excludunt calorem. Sic defectu lucis vitalis cadavera ab actuali frigore occupantur, & in ea terræ plaga ubi ſol ſupra horizontem emergit cum tantâ inclinatione, ut trium horarum ſpatio commoratus, illumque metitus in occaſum vergit, intolerabile frigus experitur: occurrunt quippè radij ſolares terræ ſuperficiei cum tantâ inclinatione, itaut in eorum reflexione minimum motum cieant in corpuſcula in aëre diſperſa; etenim quò minor eſt ad ſuperficiem inclinatio, eò vehementior fit reflexio, & motus corpuſculorum, undè calor oritur. Conſtat ſiquidem æſtate, quò propriùs vertici noſtro ſol acceſſerit, quia normaliter, & ad rectos incidunt angulos ſolares radij, eò calor intenditur, lucidiorque dies conſpicitur; ſolares igitur propellas radios, caloris luciſque fons prorſus extinguetur. Sol meritò mundi cor apud philoſophos appellatur. Quod verò ex tali corpuſculorum remiſſiori, vel vehementiori motu, nè dum calor, verùm & ignis excitetur, vel remittatur, in motu vehementi fermentantium corporum luce meridiana clariùs liquet: ex illâ agitatione, & corporum conflictu ſemina ignifica ſuſcitantur, undè ignem actualem ſæpiſſimè elici à nobis fuit obſervatum, ut poſt pauca fuſiùs dicemus.

Dicunt aliqui, actu frigus agere, & corpora frigefacere, ut contingit in nive reſpectu vini, vel aquæ, vel ſimilis corporis, quod ab eâ frigefit: ergò frigus erit revera ens poſitivum, non autem calidi ſimplex privatio.

Non inquam ità dicant, quia in ſimilibus actionibus corporum non ſuccedit frigefactio à qualitate poſitiva, quæ ibi forſan agit frigefaciendo, ſed quia aqua, vel vinum, vel ſimile corpus calidum calorificis æthereis particulis privatur, abſorbendo ſcilicèt eas corpus frigidum, & conſequenter non eſt nix quatenus frigida, quæ agit, ſed corpus calidum, quod dùm nivem excalfaciendo progreditur calorificis extraneis particulis, ſicuti privatur, ità nivem excalefacit, & ipſum frigeſit, quatenus hujuſmodi calorificis partibus privatur, & conſequenter ſemper remanet veram frigiditatem conſiſtere in caloris privatione.

Tertiò, quò ad humiditatem, ejuſque naturam, præterquam quòd conſtat ex *Ariſt. 2. de generat. & corrupt. text. 54. & 2. de anima tex. 113. humidum*

dum illud eſſe, quod aqua eſt, vel habet intra ſe aquam, quæ eſt principium omnis humiditatis conſtitutivum, nàm cit. tex. 2. de animâ inquit: *humidum autem non eſt ſine corpore, neque udum, ſed neceſsè eſt aquam eſſe, aut habere aquam, & cit. 2. de gen. tex.* 14. hæc habet: *Udum quidem eſt, quod habet alienam humiditatem ſuperficie tenus*; tamen lumine naturæ patet id humidum eſſe, quod vel aqua eſt, aut aquam in ſe recipit.

Quartò demùm ſiccum, quòd propriè ſonat ex ſuccum, continetque negationem dumtaxat humidi opponi ipſi humido, ex eâdem *Ariſtot.* ſententiâ patet cit. locis, & conſequenter nihil aliud eſſe ſiccitatem, niſi privationem humoris, ſive aquæ; illud namque ſiccum eſſe lumine naturæ patet, quod minimè aquam ſecum admiſcet.

His de primarum qualitatum natura breviter libatis, poteritis eadem methodo per cæteras, quas ſecundas appellant qualitates, diſcurrere ſufficientiſſimè per ſitum partium ſubſtantiæ, ſed

Ad ignem noſter redeat ſermo, quem demonſtrabimus tanquàm digniùs agens in rerum naturâ ex perſpectis ejus operationibus ut infrà, & quidem ſi celebriores Philoſophos percenſeas, clariùs deſcriptam ejus naturam reperies, quàm ſcholaſtici ſolent.

Primò, Anteſignanus Medicinæ dictator *Hippocrates* ceu divinum aliquid, atque immortale ignem admiratus eſt *lib. de Carnibus tex.* 1. inquiens: *Et videtur ſanè mihi id, quod calidum vocamus immortale eſſe, & cuncta intelligere, & videre, & audire, ſcire omnia, tùm præſentia, tùm futura; hujus igitur plurima pars, cum turbata eſſent omnia in ſupremam circumferentiam ſeceſſit. Et videtur mihi ipſum veteres æthera nominaſſe. Altera pars inferna appellatur, terra, frigidum quid, & ſiccum, & multis motionibus obnoxium, & in hac ſanè multum calidi ineſt. Tertia pars aëris medium locum occupavit calidum quid, ac humidum exiſtens. Quarta verò pars terræ proximum locum cæpit, humidiſſimum quid, ac craſſiſſimum.* En quomodò calidi actiones, ſive ignem in hoc orbe rimatur *Hippocrates*?

Secundò, Stoici mirabiles inſpicientes in rerum naturâ ignis operationes, Dei Optimi Maximi naturam, non niſi per ignem explicari auſi ſunt, referente *Galen. lib. de hiſt. philoſophicâ* ubi ſic habet: *Stoici Deum eſſe pronunciant ignem arte præditum, rationeque & viâ ad generationem procedentem, atque omnes rerum omnium rationes continentem, &c.* Hunc ignem *Zeno* æthera eſſe voluit, quem ut refert *Cic.* 1. *de nat. Deor.* Deum dicit eſſe. Unde cecinit *Ovid.*

Eſt Deus in nobis agitante caleſcimus illo.

Et Poëta. *Iovis omnia plena.*

Tertiò, *Cleanthes Zenonis* auditor, ut narrat *Cic.* 1. *de nat. Deor. Tùm ipſum mundum Deum dicit eſſe, tùm totius naturæ menti, atque animo hoc nomen tribuit, tùm ultimum, & altiſſimum, atque undique circumfuſum, & extremum omnia cingentem, atque complexum ardorem, qui æther nominatur certiſſimum Deum judicat.*

Meritò divinus Poëta dixit.

Spiritus intus alit, totamque infuſa per artus.

Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.

Id *Euripides* quoque tragico cothurno,

thurno lepidè, atque præclarè expreſſit:

Vides ſublime fuſum immoderatum æthera,
Qui tenero terram circumjectu amplectitur?
Hunc ſummum habeto Divum: Hunc perhibent Iovem.

Hanc divinitatem aſtris tribuit, cum enim ex tali ardore, ſeu nobiliſſima, puriſſimaque ætheris parte progignantur, meritò tota eſſe ignea, utpotè calida, & pellucida duorum ſenſuum teſtimonio confirmari *Cleanthes* putat tactus, & oculorum. In ſole preſertim, quorum ignium eſt princeps, omnia ſua clariſſima luce colluſtrans, hoc manifeſtum reddit: Nàm ſolis calor, & candor illuſtrior eſt, quàm ullus ignis, quippè qui immenſo mundo tàm longè, latéque colluceat, & is ejus tactus eſt, non ut tepefaciat ſolùm, ſed etiam ſæpè comburat, quorum neutrum faceret, niſi eſſet igneus. Hunc tamen ſolis, & reliquorum aſtrorum ignem non ei ſimilem dixit, quæ ad noſtros uſus, adhibemus ſed qui corporibus animantium continetur; hic etenim vitæ conſervator, auctor eſt, & alimentum, contra verò ille confector, & conſumptor omnium, undè cum ſolaris ignis univerſæ terræ, omnibuſque animalibus ſalutaris ſit, itidemque rerum productor, vita, & conſervator (is enim efficit, ut cuncta in fructus germinent, in vitam reviviſcant, & adoleta pubeſcant) dubium non eſt ſimilem eſſe eorum ignium, qui in corporibus animantium cohibentur. Hæc adducit ex *Cleanthe cit. Cic.* Nè dum ut oſtendat Solem, & reliqua aſtra ignem eſſe, verùm animantia, & præſtantiori quolibet alio intelligentia prædita, utpotè ſimili animantium igne vitæ omnis, intelligentiæque auctore reſpirantia, & cum eam mundi partem incolant puriorem, æthereamque atque Oceani, terræque reſpirantis humoribus longo intervallo extenuatis alantur, fit ſenſu acerrimo, mobilitateque celerrima præcellere, iiſque intelligentiam ineſſe acutiorem. *Etenim* (ut *Cic.* ibidem loquebatur) *licet videre acutiora ingenia, & ad intelligendum aptiora eorum, qui terras incolunt eas, in quibus aër ſit purus, ac tenuis, quàm illorum, qui utantur craſſo cælo, atque concreto.*

Sed complures præſtantiſſimi Philoſophi, cùm ex priſcis, tùm ex recentioribus ſolarem ignem, non ut *Cleanthes* putavit ſimilem ei, qui noſtro uſui, & victui inſeruit, ſolemque perpetuis ardere flammis credidere. Hujus placiti fuit *Anaxagoras*, *Democritus*, aliique, & ex recentioribus *Keplerus*, *Kircher*, & complures. Profectò ut dicam quod res eſt, nihil æquiùs ex noſtratibus, quàm ignis ſoli propriùs aſſimilari videtur. Etenim nè dùm *Eccl. ſ.43. Sol fornax* dicitur *in operibus ardoris*, verùm ſimile quid in ſole per Teleſcopium nuper Mathematicorum ſolertia deprehendit, ut in ære, apud fornaces fuſorias liquefacto conſpicitur; æſtuat namque pariter in ſole, ſicut in ære liquato, inconſtans undationum lumen, & utrobique exundans, inæqualiſque umbrarum, ac ſplendoris diſcurrens motus conſpicitur, ut nec veriori ſimilitudine ſolis ſplendor, quàm fuſoriæ fornacis ære

jàm

jàm fuſo explicari poſſit. Proſpexit quoque Teleſcopium in ſolari diſco maculas perpetuâ vertigine circumactas, faculas, fuligines, & vortices, quæ omnia non niſi ignitorum corporum eſſe negabit nemo: Imò ipſamet rerum omnium magiſtra experientia quotidiè nos edocuit ignem facilè cuilibet corpori injici radiis ſolaribus in lente convexa vitrea, vel parabolicis ſpeculis exceptis; non immeritò igitur ſolem flammæ aſſimilavit *Pater Stephanus Natalis* in ſuo volumine *Sol flamma.*

Attamen propoſitum non convincere hæc ſolis cum flamma comparatio videbitur, neque rationi conſonum globum ignitum ſolem eſſe; quippè flammæ figura in conum ſe attollit, baſis in ellychnio, vertex, ſive punctum in ipsâ flammæ ſummitate reſidet, ſolem verò ad ſphæræ figuram effictum ex opticis obſervationibus ſatis apertè demonſtratur: Etſi non deſint, qui dicant ſolaris coni baſim noſtris oculis conſpicuam ſemper eſſe, nunquàm verticem, ideò ſphæricum apparere. Præterea ſol cum reſtauratione, & alimento non indigeat (quippè vel conſumptum, vel ſenſibiliter diminutum jàm nunc proſpiceremus) neque ignem eſſe, flammæque figura efformatum, certum erit; Nàm ignis alimento egere nemini dubium fuit, inde quia flamma, ut rectè *Ariſt.* affirmat, fit ab accenſis halitibus inceſſanti motu, ut fluviorum aquæ, ſemper ſibi denuò ſuccedentibus: niſi nova fuligo deperditæ loco ſuccederet, abſumptaſque partes continuò reſtauraret, ſtatim ellychnium lumine deſtitueretur.

Sed hæc nihil nos urgent, nàm ideò flammæ figura in conum aſſurgit, & nova fuliginis reparatione indiget, quia ab aëris circumfuſi gravitate compreſſa ad ſuperiora enititur; indè fit partes medias celerrimo, & inceſſanti motu agitatas ſupra alias aſſurgere, ex quo conus efformatur, undè cum fuligo ex tali ſucceſſivo motu habeat ubi avolans feratur, ideò ſemper nova fuligo ad deperditas partes reſtaurandas requiritur: non ſecus ac fluviorum aquæ, niſi haberent, ubi ferrentur, perſiſterent ſemper eædem abſque aquarum ſucceſſivo adventu ſicut ſtagnorum aquæ. Simili quoque modò in ſole diſcurrendum eſt, etenim ſolis particulæ non extra feruntur, cum non ſit ubi avolent, ideò neque in coni figuram attolluntur, neque reparationis egent.

Non tamen me latet complures præſtantiſſimos Philoſophos putaſſe omnia aſtra nutriri, ut *Plin.* pro certo tenuit ſidera humore terreno paſci, & Stoici Solem Oceani humoribus, Lunam ex aquis dulcibus ali apud *Senec. 2. q. nat. cap.* 1. affirmant, *ex Cælo, & terrâ alimenta omnibus animalibus, omnibus ſatis, omnibus ſtellis dividuntur*, quorum ſententiam Aſtronomicorum recentium accurata exploratio ſtabilire poſſet. Maculæ ſolares per tubum modò illuminatiores, modò tenebricoſæ obſervatæ, fuligines, faculæ, &c. alimenti defectum, & reſtaurationem deſignant non abſimili modo, ſi in fornacem tenebricoſo lumine ardentem lignorum, bituminiſque copia injiciatur, tunc in majorem flammam, illuminatioremque erumpit,

ideoque altas ſtellas *Cic.* renovatas appellavit. Hanc de ſiderum nutritione ſententiam, ideò ut certam ſtatuebant, quia igneas exiſtimabant, ut *Cic. 2. de nat. Deor.* loquitur: *Sunt autèm ſtellæ natura flammeæ, quò circa terræ, maris, aquarum vaporibus aluntur, iis qui à Sole ex agris tepefactis, & ex aquis excitantur, quibus altæ, renovatæque ſtellæ, atque omnis æther refundunt eadem, & rurſum trahunt indidem, nihil ut ferè intereat, aut admodum paululùm, quod aſtrorum ignis, & ætheris flamma conſumit.* Indè putabant nonnulli ex hujus humoris defectu mundum quandoque igne abſumendum, rurſumque ab igne (quem Deum putabant) renovandum, ut ibidem *Cic.* hiſce ait: *Ex quo eventurum noſtri putant, id de quo Panætium addubitare dicebant, ut ad extremum omnis mundus igneſceret cum humore conſumpto, neque terra ali poſſet, neque remearet aër, cujus ortus aqua omni exhauſta, eſſe non poſſet, ità relinqui nihil præter ignem, à quo rurſus animante, ac Deo renovatio mundi fieret, atque idem ornatus oriretur.* Hic ergò Deus, & mundum creat, & conſervat, & renovat; En quanti fuit apud Philoſophos ignis!

Quartò, *Plato, & Platonici* omnes eum tanquàm mundi hujus, & corporum omnium animam aſſeruêre.

Quintò, *Paracelſus lib. 2. Philoſophiæ ad Athenienſes tex. 6.* ignem conſiderat non quatenus in combuſtione lucet, ſed tanquàm quid ſub combuſtione ludens, productivus tàm combuſtionis, quàm lucis, quaſi ſpiritus comburens, dum inquit: *Ignis, qui urit, elementum ignis non eſt, ut nos videmus, ſed ejus anima nobis inaſpectabilis, ignis elementum, & vita eſt. Jàm verò elementum ignis non minùs in viridi ligno ineſſe poteſt, quàm in igne. Ipſa tamen vita non æque adeſt, ac in igne. Inter animam ergò, & vitam diſcrimen eſt. Ignis enim ſi vivit, urit. Si verò in anima eſt, hoc eſt, in ſuo elemento, uſtione vacat.* Hæc *Paracelſus*, quæ obſcura quoquo modo videntur, ſed ſi manuali operatione explanentur, liquent. Nàm ut inferiùs explanabimus, ignis non tantum ludit, ut conſpicitur in combuſtionibus culinariis, ſed à philoſophis ignis quoque actiones ſub fermentorum, & menſtruorum operationibus, celeriores, atque potentiores videntur ijs, quæ ab igne actuali fiunt. Sic Chryſulcæ, Gehennæ; Stygiæ, & cæteræ aquæ fortes, metalla ſolvunt, quæ aliàs igne actuali ità ſolvi nequeunt. Sic ignis, (intellige tàm de actuali, quàm potentiali, ſive menſtruali, quàm etiam de fermentali) dum vivit ſub larva ſcilicet ſpirituum, urit; ſin verò in anima eſt, hoc eſt in elemento ſuo, ſeu corpora componit, uſtione vacat, quia in centro aquæ concluſus non urit, ſed corporum proprias exerit actiones.

Sextò *Joannes Baptiſta Van-Helmont. tract. xui. tit. complex. atque miſt. elemental. figmentum. §. 2.* ejus inſpiciens operationes in ordine ad Pyrotechniam illum appellavit, mortem inquiens: *Ignem negavi elementum, & ſubſtantiam: ſed mortem in manu artificis, ad grandes uſus datam.*

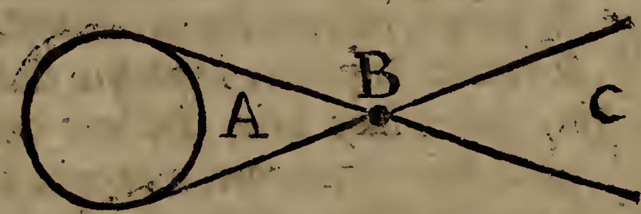
Hinc quoque patet *Paracelſum* ignem appellare illud idem, quod ſulphur appellat, cui ſpecificas corporum proprietates, actiones, motus, muniaque cum omnibus Paracelſiſtis tribuit.

Ex

Ex quibus definiri poteſt ignis, quòd ſit lumen accenſum, ſive excitatum, atque è corporibus extrinſecatum ab alio igne, ſive ex radiorum ſolarium unione in puncto, ubi vel ſuſtentatur ab ipſo Sole abſque materia accenſibili, vel in materia accenſibili conceptum.

Demonſtrari id poteſt ex eo quia producitur ignis in rerum naturâ; vel enim dùm excutitur à lapide cùm chalybe percuſſa, vel ex radiorum ſolarium cono, vel ab alio igne: ſed in corporibus univerſi, ut probavimus cum de principiis, nullæ producuntur operationes niſi dependenter ex eorum intrinſeco lumine, ſive ente ſeminale: ergò &c. minor demonſtratur, quia à corporibus ſimplicibus, ideò concipi non poteſt ignis, ut ab aquâ, aëre, & terrâ virgine, quia carent intrinſeco ſulphure, ſive ente ſeminale: ergò ideò concipitur in productis ſeminalibus, quia conſimile lumen habent in eorum penetralibus incluſum, quod dùm accenditur, ſive ab alio igne, ſive à radiorum ſolarium unione in puncto, vel aliter in materiæ ſuperficie evocatur, urit, ſolvit, aliaſque ignis perficit operationes. Nàm ex omnibus corporibus præter aquam, aërem, & terram virginem per Chymicam artem elicitur quandoque ſpiritus analogicus perficere valens operationes, quas actualis ignis producere ſolet. Sic aquæ chryſulcæ, ſtygiæ, regiæ, & reliquæ, quæ ex corporibus ſeminalibus educuntur, metalla, & lapides ſolvunt, non ſecus ac actualis ignis; dicendum igitur ignem non produci, niſi ex excitato, ſive accenſo lumine corporum formalium conſtitutivo.

Ex quibus habes primò non aliter differre ignem, qui ſub flammæ larvâ ludit, ab eo qui ſub mediocri calore, ac unus ſolaris radius v. g. à pluribus in puncto unitis, à quibus ignis actualis ſuſtentatur, & in corporibus flammiferis ignis excitatur. Ad hoc probandum ponamus experimentum. Accipiatur ſpeculum concavum, ad ſolis radios exponatur, tunc ſolares radij A. poſt ſpeculum convergentes in B. puncto omnes coibunt, conicam figuram efformantes; punctum verò concurſus focus appellatur, quia inibi ignis concipitur. Poſt verò talem concurſum divergunt in C. & calorem tantùm dabunt, quorum divergentia, rarefactio vulgò appellari poteſt, ut in ſubjecto ſchemate patet.

Ex hac ergò mechanicâ habes primò, quòd calor in cono, ſive in puncto connexus eſt ignis, dum eſt rarefactus, eſt calor. In denſitate ludit ignis, in raritate verò calor.

Secundò, in extremo Judicio, cum orbis Creator mundi machinam per ignem diſſolvet, nullo alio igne id efficiet, niſi ſolaribus radiis in cono unitis, è corporibus univerſi ignem extrinſecabit.

Tertiò, in Babilonis fornace tres hæbreorum pueros, Sidrach, Miſach, & Abdenago ignis non combuſſit, & capillus capitis eorum non fuit aduſtus, & ſarabala eorum non fuêre

immutata, & odor ignis non tranſivit per eos, ut habetur in prophetiâ *Danielis cap. 3.* quia Cunctipotens Deus miraculum patravit, non ſubtrahendo concurſum, ut blaterant ſcholæ, ſed fornacis ignem rarefaciendo; nàm ut habetur eodem cap. 3. *Angelus autem Domini deſcendit cum Azariâ, & ſociis ejus in fornacem: & excuſſit flammam ignis, & fecit medium fornacis quaſi ventum roris flantem, & non tetigit eos omninò ignis, neque contriſtavit, nec quidquam moleſtiæ intulit.* Præterquam quòd Pia Mater Eccleſia canit: *Deus, qui tribus pueris mitigaſti flammas ignium: concede propitius, &c.*

Quartò, ſulphuris flamma magis urit, quàm aquæ ardentis flamma; quia ſulphur eſt concretum, & condenſatum corpus ex lumine, & calore, & idem eſt ſulphur, ac ignis: at non ità aqua ardens, quia calorem, & lumen habet rarum, & volatile, & tenue ſulphur; ideoque illud magis, quam hæc urit. Ex hoc collige ignes fatui, quorum materia eſt quædam viſcoſitas, & pinguedo ſulphurea, quæ à ſolis cæleſtis calore attenuata, & ſurſum elevata, facili negotiò motu ſuo excandeſcit, & inflammatur; tenuitate, quâ pollent hi ignes, res circa quas exardeſcere videntur, non comburunt. Ità ſunt fatui illi ignes, qui navium malo, antennis & velis inſidere videntur ex æſtuante pelago. Quandò geminæ ſunt flammæ gentilitiis nominibus Caſtor, & Pollux fratres vocatæ ſunt: quando una tantùm Helena utriuſque ſoror. Cùm duæ apparent, ſunt fauſti ominis, & infallibilis tranquillitatis apud Naucleros prognoſis; contra quandò una navis malo, vel antennis inſidet haud boni ominis. Hi ignes, & ſimiles hujuſmodi, qui ex terrâ exoriuntur, ſemper æſtatis tempore, & nocte ſerenâ; fatui dicuntur, quòd non urant, propter materiæ ſubtilitatem, & raritatem, ſed tantùm ſplendeant. Ex eadem materia ſubtili, rara, & tenui exoritur ignis lambens valdè familiaris, & fauſti ominis eſſe creditur, qui interdum hominum, aliorumve animalium capitis adhæreſcit. *Plin. lib. 7. cap. 107.* refert, ſupra caput Servii Tullij in pueritiò hunc exarſiſſe ignem, Regiæ dignitatis nuncium. *Ex Virg. 2. Æn.* In Aſcanio Æneæ filio eadem flamma, ſeu lambeus ignis regiam dignitatem præmonſtravit.

Quintò, ignis non minus ſub flammifera luce corporum accenſorum, quàm etiam ſub ſpirituum larua ludit, qui etſi non accenſi, ſed media deſtillatione è corporibus educti, potentiſſimè tamen urunt, undè Hermetici inquiunt: *Vulgus cremat per ignem, non per aquam.* Prædicti ſpiritus conſpicuum non habent ignem, eſtò eoſdem pariant effectus, & interdum validiores, ac ignis conſpicuus intenſus, hoc quia in humido ſtabulant, ut experimur in aquâ, & oleo ferventi; non conſpicitur autem in aquâ, vel oleo ferventi ignis, quia ob illorum humidum ſeſe in flammam explicare nequit, neque illorum ſuperficies ſolida eſt, ut in ipſis ſic inhæreat, ut lumen reflectere, & conſpici valeat.

Ignis non eſt ſubſtantia, neque accidens; non eſt ſubſtantia corporea, quia ferrum ignitum poroſum non eſt, ut carbo, & tamen po-

potentiùs urit, & conſequenter magis de igne participat, & cum non dentur corporum penetrationes, neceſsè eſt ignem corporis naturam non participare; nàm in poro ferri minori majoris copia ignis ineſt, quàm in poro carbonis majori, ſi ex effectibus cauſas venari licet; Neque accidens, quia accidens, non poteſt eſſe inhæſionis alterius accidentis ſubjectum, ignis verò lumen, & alia quàm plurima accidentia habet: Ignis ergò eſt creatura neutro pluſquam accidens, & minus quàm ſubſtantia à Domino in hominum uſus deſtinata.

Proprietates ignis ſunt hæ, prima, cuncta penetrat corpora, & quæ penetrationis incapacia ſunt, ſaltim illuminare nititur, ut aurum &c.

Secunda, ignis ſine aëre non vivit, ſed ſuffocatus à dententa fuligine perit. Si ultra menſuram aër flammam fugit, hac ſua fuga pyramidalem figuram facit; ſi verò aër à fugâ detineatur, coarctatur, atque ignem extinguit, qui tunc perit, non alimenti denegati defectu, ſed loci nequeuntis fuliginem detinere. Aqua ignem extinguit, non per contrarietatem, ſed poros occludendo, & citiùs aqua fervens, quàm frigida, quia citiùs penetrat. Extinguitur etiam fuliginis conſtrictione.

Tertia, novas creaturas deſtillatione producit ignis; nàm volatila per ipſum fixantur, & fixa volatilizantur, & tria principia Chymica non ſeparantur, ſed de novo producuntur.

Quarta, igne fumus in Gas ſylveſtre, ſeu incoërcibile convertitur, ut in pyrio patet pulvere.

Quinta, quæ igne calefiunt, ut aqua, aër, &c. non per contrarietatem calefiunt, ſed per Relollæi alieni generationem, quâtenus agit, quod ipſi agere juſſum eſt. Relollæum, hoc eſt alienum, eſt afficiens non producens ex fermentis, & ſeminibus rerum v. g. calor in aquâ eſt Relollæum tranſiens, quia violenter introductum; ideò namque ceſſante igne; à quo eſt productus, ſua ſpontè, ſtatim minuitur, ceſſatque non ampliùs fotus. Ignis per contrarietatem non agit, quia contraria rerum natura nunquam agnovit; tùm quia follium frigidiſſimus aër ignem magis intendit, & ignis fortiùs urit ſub flatu, & frigore Boreæ, quàm Auſtri: igitur non per contrarietatem, quia frigiditate remitteretur.

CAP. II.

Quotuplex ſit Ignis.

NOn alium ignem, præter Culinarium, qui apud nos accenditur, & extinguitur, rude cognoſcit vulgus; Præter hunc vulgares Philoſophi vanis analogiis ducti, ignem prout elementum in propriâ ſede, ac debitâ regione proximè ſub Cœlo, ſupra aërem chimæricè alium ognoſcunt; Nos verò in Chymiâ triplicem cognoſcimus ignem, quia ſub triplici formâ ludit, & corporum deſtructiones, reſolutiones, & immutationes perficit. Nullum inter hos tres ignes ſubſtantiale diſcrimen agnoſcimus, niſi accidentale, & penes operandi modum,

Dicitur n. unus actualis, alter fermentalis, alius verò potentialis, ſeu menſtrualis, de quibus ſigillatim nunc agendum eſt, unde ſit

Art. Primus.

De Igne actuali, & ejus in Chymiâ operationibus.

Quid actualis ſit ignis, jam ſatis dictum eſt, unum tantùm dicendum reſtat, actualem ignem, vel ratione corporis, circa quod agit, vel ratione loci, vel modi, habere intenſiones, vel remiſſiones, undè varia graduum emergunt diſcrimina.

Joannes Baptiſta Van-Helmont. in rerum naturâ ignis gradus conſiderans, quindecim conſtituit, quos ita diſtinguit titulo, calor efficienter non digerit, ſed tantùm excitativè §.35. p. m. 127. inquiens: *Ego verò ad clariorem doctrinam in Chymicis, gradus diſtinguo, ut primus ſit, ubi ſumma frigiditas eſt remiſſior. Etenim qui Chymiam, naturæ pediſſequam, & ſimiam æmulatricem fingo, atque ſubinde magiſtram: totam naturam ſpeculationi Chymiæ ſubdo. Secundus ergo gradus in natura ſit calor, qualis eſt aqua non dum glaciata. Tertius ubi remiſsè friget, prout eſt aqua putealis. Alioqui calor abſolutus ad tactum noſtrum (qui tepidus eſt) fallitur, frigereque putatur, quidquid ſe minus calet. Et cum plus minuſvè tactus caleat, inconſtans facit indicium caloris. Quartus demùm gradus eſt teporis leviuſculi. Quintus jam tepet Sextus eſt noſter. Septimus jam febricitat. Octavus Solis majalis. Nonus deſtillatorius, & qui jam tactum ſuperat. Decimus deſtillat cum ebullitione. Undecimus ſublimat ſulphur, & ſpiritus ſiccos. Duodecimus liquefacit, & pyritem ſublimat. Decimustertius eſt in ſubfuſca ignitione. Decimusquartus eſt ignitio candens. Decimusquintus tandem eſt follium, & reverberij ultimatus vigor.*

Hos gradus in naturæ corporibus prout diverſos producunt effectus *Helmontius* conſideravit, non ut Peripatetici, qui octo inobſervabiles, & imaginarios, aut Galeniſtæ quatuor Chymericos ſibi perſuadent, ſed ferè innumerabiles agnoſcimus. Calor, & ignis ſubſtantialiter non differunt, ſed tantùm accidentaliter, ut diximus, igitur unicus in univerſi naturâ ſub ejuſdem ſuæ eſſentiæ unitate conſpicitur; penes gradus ſolummodò differt, quia ex ſui primæva proprietate calefacere, ſivè internum è corporibus ſpiritum extricare habet, ex cujus motu cœteri in naturâ ſuccedunt effectus, ut ſunt maturandi, rarefaciendi, fermentandi, exhalandi, liquandi, &c.

Actualem ignem quatuor in præcipuos gradus genericos diſtinguimus, prout ad noſtrum uſum quadrupliciter adminiſtramus.

Primus gradus eſt mitiſſimus teporis adinſtar, illiuſque B. mitis, vel fimi appellatur. Tactus organo exploratur gradus hic tali modo: Digitus in B. immergitur, neque excedentem caloris ſe intentionem digitus ſentit. Hujuſmodi eſt ignis vaporoſus Philoſophicus, qui incubatu gallinæ matris ex ovis pullos excludentis circumſcribi poteſt. Sicut cujuſmodi eſt omnis calor rectè diſpoſitus, ſive temperatus. Ægyptij hoc caloris gradu mediis fornacibus ex ovis pullos excludunt.

Tri-

Triplici modo hunc gradum, vel Balneo Maris, ſive Mariæ, vel Balneo roris, ſive vaporis, vel medio aliquo non humido, ſed ſicco, ut Tigillo, &c. ſupra moderatam flammam poſito, adminiſtramus. In B. M. ipſamet aqua Chymico vaſi immediatè dat calorem. In Balneo roris non ipſamet aqua immediatè calorem dat, ſed vapores ab ipsâ aquâ calente erumpentes, qui gradus dicitur calidus, & humidus. In alio verò, ignis à tigillo, catino, &c. vel alio medio exhalationes rerefactæ dant calorem, qui gradus dicitur calidus, & ſiccus.

Secundus gradus eſt cinerum, quia fit à caleſcentibus cineribus à mediocri igne accenſo ſub tigillo, in quo ſunt cineres. Hic gradus eſt primo intenſior, & exploratur, quia tactum evidenter ferit, attamen læſionem digito non affert.

Tertius gradus eſt arenæ, vel ſcobis ferri ferventis, qui ab arenâ, ſeu ſcobe ferri in tigillo ſupra ignem poſita, fit. Hic gradus non ſolùm tactum evidentiùs ferit, ſed etiam lædit.

Quartus denique gradus, qui etiam ſummus eſt, ac nudus, vel apertus, quia viva flamma lignorum, vel congeſtarum prunarum, follibus vehementer inflatis procuratur, & nullo medio operi adhibetur. Hic gradus intenditur ad reverberij potentiſſimum ignem uſque, qui ratione loci in reverberij furno adminiſtratur.

Aliqui ſecundum cum tertio confundunt, & ſic tantùm tres ignis gradus aſſignant; ſed perperam, nam diverſimodè arena, ſive ſcobs ferrea, diverſimodè verò cinis ignem concipiunt, hæc enim minùs denſa eſt.

Adverte tamen unumquodque horum graduum ſuos habere gradus juxta majorem, vel minorem intenſionem caloris, in latitudine illius gradus ſub quo continentur.

Primus gradus primi tepidiſſimus eſt, & magis ad frigiditatem, quàm ad calorem accedit. Secundus primi eſt tepidus, & æquè de frigiditate, & calore participat. Tertius primi, magis participat de calore, quam de frigiditate; tamen nunquàm tantum calorem habet, ut latitudinem primi gradus excedat. Quartus primi, ità de calore participat, ut omnem frigiditatem excludat.

Primus gradus ſecundi leniter tactum urit. Secundus ſecundi fortiter. Tertius ſecundi fortiùs. Quartus ſecundi fortiſſimè, nec tamen tactum lædit.

Primus gradus tertii non admodum tangentem lædit. Secundus tertii moderatè lædit. Tertius tertij ſupra moderationem lædit, non ità tamen, ut digitum deſtruat. Quartus quarti taliter lædit, ut tactus deſtructionem incipiat machinari.

Primus gradus quarti denique organum tactus deſtruere incipit. Secundus quarti totalem deſtructionem efficit. Tertius quarti intenſiùs, & celeriùs. Quartus quarti intenſiſſimè, & celerrimè id exequitur. Primus carbonibus excitatur, ſecundus carbonibus, & flammis, tertius augentur flammæ, quartus magis, maximèque intenduntur, ut in reverberii furno circumvolutantur, diciturque ignis Rotæ.

Notandum, quòd licet Balnei calore deſignetur primus ignis gradus, tamen à Balneo in operatione omnes ignis gradus haberi poſſunt, audacto ſcilicèt igne, & primus gradus erit, cum aqua caleſcere inceperit. Secundus deſignabitur ab aquæ calore magis adaucto, & acriter ſe percipi faciente. Tertius habetur cum aqua ità calida fuerit, ut ferè urat. Quartus tamen ab aquâ haberi non poteſt, quia in quarto ignis debet eſſe intenſiſſimus, ut in igne nudo, qui gradus in reverberij furno tantùm haberi poteſt. Sic proportionaliter in arenâ, & ferri ſcobe idem ſervari poterit ordo, ac in Balneo diximus. In igne verò nudo, ſive aperto omnes hujuſmodi gradus adminiſtrare poterimus ſecundum intenſionem, aut ignis approximationem ad opus Chymicum. Sic candelæ flamma primus gradus attingi poteſt. Secundus carbonibus remiſsè accenſis. Tertius ex eiſdem adauctis. Quartus verò ex lignis, &c.

Alij alios ignis gradus concinnant, ſed ut ad hos reducibiles recenſere omittimus.

Alij verò ignem diſtinguunt in mediatum, & in immediatum, humidum, & ſiccum, ſed hi ſunt modi, quibus ignis modificatur, non verò propter hos diverſi gradus ab aſſignatis aſſignantur, ut v. g. ignis ſuppreſſionis, qui fit carbonibus vivis ſuper arenam, retortam tegentem, p[illegible] accenſis.

Art. Secundus.

De Igne Potentiali, ſive de Menſtruis.

QUem Galeniſtæ calorem virtualem, ſive potentialem corporum vocitant, hunc Chymici Vulcani beneficio è corporibus extractum, atque eductum, menſtrualem, ſive potentialem ignem appellitant. Hic enim ignis non aliter ac actualis corpora comminuit, ſolvit, fermentat; undè excellentiori vi quandoque vulgari igne, ignis iſte menſtrualis pollet, dum in opere Chymico excellentiores perficit operationes.

Quæ menſtrua appellant Chymici, non ſunt illa excrementa ſanguinea, quæ ſingulis quoque menſibus per uterum mulieribus, quæ ejus ætatis ſunt, ut poſſint concipere, accidere ſolent, ut quidam Medicus Galeniſta Neapolitanus *Sennerti* Chymiam perlegens, putabat: Sed pro menſtruis ſpiritus aliquos, aliaſque ſolventes aquas intelligunt; quæ, quia ut volunt, non niſi menſis ſpatio ſuas perficere, dicunt, ſolutiones, quamvis non ſemper, ideò menſtrua appellitant. Menſis autem Chymicus, ſive Philoſophicus, ut aiunt, quadraginta dierum eſt.

Definiri igitur poteſt juxta noſtra principia ignis hic potentialis, quòd ſit lumen, ſive ens ſeminale productorum ſeminalium, quod artis auxilio ab aquæ copia liberatum, adhuc ſub ſuperficie alicujus particulæ, ſive materiæ clauditur. Eſt tamen adeò ſuperficiei proximum, ut ſtatim aliquod productum ſeminale tangit, ex-

extemplo à contactu ſuam vim, atque energiam in actum deducat, qui actus eò efficacior, & vehementior erit, quò corpus, quod illi approximatur, eſt ſulphure, ſive ſpiritu ſeminali affluentius, & abundantius in ſuperficie ſui.

Corporum comminutionem à menſtruis pendere oculatiores Philoſophi intuentes, ab eâ deſumpta analogiâ, non abſimili modo in animalium ventriculis coctiones fieri aſſervere; Nàm intuentes forſan duriſſima oſſa è canum ventriculis comminui, ferrum à ſtruthio-Camelo, vitrum, & lapides ab avibus, atque hæc in eorum alimentum cedere, quæ corpora, & ſi potentiſſimo actuali igni exponantur, vix immutari intueabantur: hinc conſimilem ſuccum, (quem acidum digeſtiuum vocant) in animalium ventriculis coctionis effectivum aſſeruêre.

Menſtrua alia actualia, alia potentialia.

Actualia dicuntur illa, quæ actualem ſolvendi, & penetrandi vim habent, cujuſmodi ſunt aquæ ardentes, fortes, ſulphureæ, acutæ, ſtygiæ, Regiæ, ſpiritus omnium ſalium, & eorum ſiccæ ſublimationes.

Potentialia verò ſunt illa, quæ ſolvendi vim non ſtatim ac corporibus approximantur, illa ſolvunt, ſed vim ſolvendi, & potentiam habent, quæ ut ſolvant, indigent adjutorio, hujuſmodi ſunt ſulphur minerale, ſal petræ, & reliqua ſalia, vel ſimilia, quæ dum corporibus metallicis, vel lapideis ſolvendis applicantur, illis commiſta, in illa non agunt, niſi externi ignis beneficio, qui ſpiritus ſolventes à craſſioribus materiæ partibus, à quibus antea ligabantur, liberans, atque eorum vim excitans, energiam ſolvendi in actum deducit, ut metalla, & lapides ſolvant, quæ menſtrua ſicca etiam appellari ſolent.

Item menſtrua actualia triplicia ſunt, vel enim ſunt aquoſa, & inſipida, ut aquæ, ſive ſimplices, ſive deſtillatæ, vel ſulphurea, ſive oleoſa, ut ſpiritus vini, terebinthinæ, &c. vel ſalina, ſive acuta, & hæc vel ſunt vehementer corroſiva, ut ſpiritus nitri, ſalis, vitrioli, aquæ fortes, &c. vel minus corroſiva, ut acetum deſtillatum, limonum, & berberum ſuccus, & ſimilia.

Menſtrua Chymica quandoque non ſunt ſimplicia inſtrumenta ſeparandi, ſed aliquando in ipſummet, quod perficiunt opus, tranſeunt, dum partes acutæ, & volatiles ſolvendo, immutantur, & fixantur ſupra corpus in quod agunt, patet in magiſteriis, aliiſque Chymicis ſolutionibus, ac præſertim in martis vitriolo, nàm vitrioli ſpiritus dum martem ſolvit, dulcificatur, & tranſit in aliud, quod martis vitriolum dicitur. Eâdem ratione acetum deſtillatum, limonum ſuccus, & ſimi ia dum corallia ſolvunt, dulceſcunt, ac cum coralliorum magiſterio, vel ſale perſeverant.

Hinc ex hac doctrinâ, quantum luminis hæc ars medicinæ profeſſoribus affert, facilè cognoſcere poteritis; nàm inde, quomodo omnes morbi, qui ex ſuccorum corruptela ſuboriuntur à ſalibus alkalizatis, vel volatilibus curentur, quidvè coralliorum, unionum, & ſimilium pollines perficere valent, facili ne-

negotio colligere poteritis : nàm hæc omnia omnes acores præcipitant, corrigunt, deſtruunt; aciditas enim ceu corruptionum omnium, & fermentorum matrix eſt, ceù & morborum cauſa, quæ dum per ſimilia retunditur, mille morborum felices ſuccedunt ſanationes. Hac ratione martis vitriolum, abſynthij ſal, & ſimilium obſtructiones ſolvunt, & volatilia cephalicarum herbarum ſalia ſudores promovent in febribus, coctioneſque adjuvant.

Pro completâ menſtruorum naturâ enucleanda, per quid agant in corporibus, & ſolvant, videndum eſt, cum non deſint hujus ſæculi celeberrimi Viri, qui *Ariſtoteles*, *&* *Galeni* abjurata fide in *Epicureas*, *Democrateaſque* atomos inciderint, menſtruorum actiones corporum particulis, ſeu corpuſculis angularibus, triangularibus, rotundis, turbinatis, &c. tribuunt, quæ ratione ſimilitudinis cum corporum ſolvendorum partibus, illa ſolvere aiunt. Quorum ſententiam non ut à veritate alienam omittimus, ſed ut juxta Chymicorum poſitiones rem explicemus.

Ideò ſecundum à nobis jàm poſita principia pro hujus rei intelligentiâ dicimus : Omnia corpora ex duobus principiis conſtare, in eſſe, & operari, *Materia* ſcilicet, ſive *Aqua*, & *Efficienti*, ſive *Ente Seminali Interno*, omneſque corporum actiones, proprietates, munia, ac dotes ex dicto ente ſeminali, pendere, ſic v. g. triticum præter ejus materiam ens ſeminale internum habet, per quod vegetat, germinat, creſcit, aliudque ſibi ſimile producere valet frumentum. Hoc igitur intrinſecum corporum ſemen, ſi per fermentalem motum è materiæ centro in ſuperficiem evocatur, non ampliùs ſpecificas corporum perficit operationes, ſed alias induit vires.

Iſte ſpiritus, ceu naturæ ærario, in terræ thecis, ac præcipuè ſub ſali forma quadam ſubſtantia latet. Undè non niſi ex ſalium deſtillatione talis in magnâ copiâ elicitur ſpiritus. Hinc colliges

Primò, cur ex aquâ talis ſpiritus elici minimè poſſit; nàm cum aqua ſummâ homogeneitate gaudeat, ac quandiù aqua eſt, omnem excludit ſeminum labem : hinc neque à naturâ, neque ab arte in alia principia reſolubilis eſt; etenim ſi igne torqueatur, tota quanta eſt, in vapores evolat, qui dùm coagulantur in eandem numero aquam redeunt : ea enim tantùm eſt ſeminum ſuſceptiva, nec quidquam præter ſalinas mumias reſolvere valet, neque in corporibus ex ſe ipſa agere valet.

Secundò, omnem menſtruorum activitatem tantùm pendere ex ente ſeminali, ſive ſpiritu in materiæ ſuperficie ludente, & quò major in materia erit ſpirituum copia, eò erit major, & celerior menſtrui activitas.

Tertiò, ſulphur, nitrum, alumen, & ſimilia, dùm ſolvendis metallis, vel lapidibus tanquàm menſtrua applicantur, cur igne indigeant; nàm internus eorum ſpiritus, qui in materiæ penetralibus torpidus manebat, ab igne extrinſeco dùm excitatur, ac in materiæ ſuperficiem deducitur, in ſolvendis corporibus agit.

Quartò demùm, dari poſſe men-

ſtruum

ſtruum aliquod univerſale, ſeu liquorem immortalem, qui abſque reactione, & de pauperatione ſui cuncta naturæ corpora ſolvere valet, quod *Alkaheſt* philoſophi appellant, de quo dicunt: *Vulgus cremat per ignem, nos per aquam.* Quod menſtruum requirere inquiunt quindecim ſpirituoſæ ſubſtantiæ partes collectas in unicâ materiæ parte; nàm ſicut ſpiritus vini v. g. pro ejus decima ſexta parte eſt ſpiritus æthereus, aliæ verò quindecim partes ſunt aqua pura: Ità, ſi contrà habeatur liquor, qui pro decima ſexta parte erit totus ſpirituoſus, & pro una parte aqueus, erit Alkaheſt.

ART. TERTIUS.

De Igne Fermentali.

DUm ſpiritus ſub fermentali motu movetur, ac ludit, corpora etiam alterare, ac traſmutare valet. Sic omnium corporum, tàm alterativæ, quàm generativæ viciſſitudines hoc in orbe à fermento exoriuntur; nàm dùm corporum lumen, intrinſecus Archetypus, atque formator diverſimodè movetur, movet quoque & materiam, undè omnis corporum mutatio pendet. Hinc conjecturalis, ac phantaſticus *materiæ* peripateticorum *appetitus* diverſas ad formas, niſi ad hunc noſtrum reducatur ſenſum, nihil reale in naturâ ponit.

Talis in naturâ motus, vel à ſolari, vel conſimili calore, ſeu ſpiritu excitatur, qui in productorum ſeminalium ſubſtantia conceptus cum centrali ſemine, ſive ſpiritu ex mutuâ conſertione ambo ad motum excitantur. Eſt igitur motus fermentalis, caloris extranei, quatenus foventis, atque excitantis ſpiritum intrinſecum corporum, radicaliter verò eſt latentis in concreto ſpiritus. Sic in naturâ germinant ſemina, dùm Sol à Tropico Capricorni ad Cancrum accedit, quia à ſolaribus radiis, præſertim in Vere, ſpiritus ſeminalis corporum aliàs torpeſcens ad motum excitatur, ac juxta deſtinatas ſeminum Ideas operatur. Sic quoque pulli excluſio ex ovo excitativè à gallinæ fotu, ſicut & ab omni temperato calore habetur, eſſentialiter ab intrinſeco ſpiritu ovi; nam ibi calor extrinſecus fovens non eſt, qui pullum ex albumine efformat, ſed ſpiritus, qui in ejus albumine torpeſcebat, & à calore extraneo, dùm excitatur, pulli generationem molitur.

Demonſtrari id ulteriùs poteſt, quia ſimplex aqua, quæ utpotè ſimplex, & à nulla ſeminum labe polluta, fermentationis eſt expers, licèt ab extrinſeco calore foveatur, nàm ſpiritu ſeminali caret, in quo motus fermentalis conſiſtit.

Sic intelliges, quomodò paſta non fermentata, ab ea in quâ excitatum eſt fermentum, ad fermentum provocatur, quia extrapoſiti ſpiritus vis, & motus, & aciditas fermentatæ jàm maſſæ, ſuperficiem non fermentatæ dum attingit, illam rumpit, atque aperit odore tenus, latentemque in non fermentata maſſa ſpiritum ad motum excitat, qui ad materiæ ſuperficiem aſcendens acorem producit.

Lumine naturæ ſic fermenti natura

explicata, illius utilitatem, & neceſſitatem in hac arte intelliges; nàm cum omnis vis corporum medicamentoſa in hoc ſpiritu lateat, quam non reddit, niſi prius fermentali motu à centro ad extimas aquæ partes fuerit delatus, ideò hæc ars fermento utitur tanquàm id, quod ſpiritum concretorum ad extimas partes deducit, qui facilè deinde per deſtillationem habetur.

Pro cujus rei clariori demonſtratione veniat in exemplum muſtum recenter ab uvis expreſſum, hoc pro una parte dolio adaptetur, ut per fermenti motum; vinum fiat; pro altera verò parte vitreis vaſis deſtilletur, hæc in deſtillatione aquoſum liquorem inſipidum reddet, vix à ſimplici elementari aquâ diſtinguibilem, uſque dum muſtum in liquidæ picis conſiſtentiam exſiccetur, ac tunc oleum ſubcitrinum eructabit, quod præcedenti liquori ſupernatabit: reliquum deinde carbonizabitur, quemcumque Vulcani torturam ſpernens, niſi aperto conflagetur æthere. Si verò alteram muſti partem, quæ per fermenti motum in acidulum vinum degeneravit, temporis intervallo deſtillabis, vix perceptibili calore ſi urgeatur, vinum puriſſimum dabit ſpiritum in tenuiſſimum vaporem, qui in refrigerii loco in cryſtallinum liquorem coagulatur oleoſum, Diaphanum, acutum, omninò cremabilem, integram vini eſſentiam ſecum ferens; Ipſo enim abſtracto ſpiritu, quod remanet, vinum non eſt, ſed phlegma ignavum, quod ſi igne ſollicitabis, aquoſum eructabit liquorem uſque in ſui omnimodam exſiccationem, quæ vix partem fæcum muſti reſpectivè carbonizatam præſtabit proprio gravidam ſale. Deniquè ſi aliquam dicti vini partem ulteriùs fermentare permiſiſſes, & in acetum tranſmutaretur, illudque deſtillaſſes, reddidiſſet acetoſos ſpiritus, primò debiles, atque gradatim acutiores, ac ultimos acutiſſimos, pauciſſimis tamen ſubſidentibus fæcibus omni ſale carentibus.

Videte igitur in eodem uvarum ſucco diverſas fermentorum operationes, quarum omnium ſcopus eſt, ut vegetabilis ſpiritus in ſucci penetralibus degens, ſemper magis, atque magis in illius ſe efferat ſuperficiem. Hinc eſt, quod deſtillatum muſtum nullum eructat ſpiritum, ſed puram aquam; quia ſpiritus ex defectu motus fermentalis ab ambagibus ſui concreti ſe non extricaverat, ac propterea calor priùs ſimplicem evaporavit aquam, quæ in ſuperficie ludebat, qua conſumpta, ſpiritus in carbonem ſe recepit, ut ignis violentiam ſperneret.

Hinc deridendi ſunt illi, qui ex muſto in doliis fermenteſcente, adaptatis pileis doliorum foraminibus, vini ſpiritum cremabilem elici aſſeverant; nàm muſtum in doliis fermenteſcens nil aliud, præter incoërcibile Gas, niſi aquam ſimplicem eructare experientia, præter rationem, conſtat.

Vinum verò, in quo fermentalis motus præceſſit, ſpiritum ipſum in ſuperficie habet (quod ex acidulo vini ſapore, & muſti dulcedine evidenter dignoſcitur,) & ſtatim primo ignis vigore elevatur; reliqui

verò

verò ſpiritus, qui fortè non aſcenderunt poſtquam aquoſo phlegmate ab igne exonerati fuêre, adhuc in fæces fixantur, quæ ideò ſale ſunt gravidæ: Quartam tamen partem fæcum muſti vix æquare videbis. Sed ab aceto in quo duplicis fermenti vis omnes ſpiritus extrinſecavit (quod ex illius acutiſſimo acido guſtatu dignoſcitur) vis ignis omnem ſpiritum in formâ volatili ſublimat, itá ut nullæ fæces, nullumque ſal remaneat, præterquam tincturæ, ſtillatuſque ſpiritus à primo ad ultimum, ideò ſemper acutior percipitur.

Quâ ex mæchanicâ rectè percipere poteritis, quorſum fermenti vis procedit; ut corporum naturalium mille perficiat metamorphoſes, tàm in hac arte, quàm in naturâ. Quod nàmque fixum erat, omnemque ignis ſpernens activitatem, fermentali virtute volatilizatur, ac illud idem quod ſal fixum erat per fermentum in volatiles ſalinas abit in auras.

Natura fermento utitur ad corporum mutationes peragendas. Sic herbæ, ligna, aliaque ſimilia ſub terrâ fraceſcunt, dùm fermentum arripiunt, ac in hoc aliquid in novæ herbæ, vel arboris alimentum cedit, mutantur. Sic quoque vitrum, lapides, & ſimilia, quæ igne actuali contumaciſſimo reſiſtunt ſub terrâ fraceſcentes, tranſmutantur.

Recentiores naturalis Philoſophiæ alumni duplicia in rerum natura fermenta aſſignant. Primum in ſe continet auram fluxibilem, ſeu ſpiritum ſeminalem (quem *Paracelſus*, & *Helmontius Archeum* appellant) qui ſuo fluxu in animam viventem aſpirat.

Secundum verò continet in ſe motus initium, generationis rei in rem poſſidet, quod licèt tanquàm ſui initium non habeat auram ſeminalem, quæ rerum agendarum complectatur ſcopos, odore tamen, vel aura ab aliquo vivente participata, quandoque in animam viventem aſpirat. Primi generis fermentum habent ſemina omnia, tàm animalium, quàm vegetabilium, quem ſpiritum prolis ſimilis generandi productivum habent, ex cujus vi, atque energia animal, vel vegetabile producere habent. Secundi verò generis ſunt putrefactiones omnes, tàm ſuccorum è vegetabilibus, quàm animalibus expreſſorum, vel ipſorum vegetabilium, vel animalium, ex quibus vermes, ac animalia alia producuntur.

Has corporum ſcænas in naturæ theatro fermenti energia prodeuntes Chymia inſpiciens, hinc, naturæ pediſſequa, ut corpora naturalia tranſmutare, & ipſa poſſit, etiam quandoque fermentationis ope uti, qua fermentationis doctrina inſtructa hujus ſæculi præſtantiſſima ingenia, coctiones omnes, quarum beneficio in noſtro corpore eduliorum tranſmutationes celebrantur, à fermento fieri aſſeruêre.

Cap. III.

De variis Ignis in Chymiâ operationibus.

Corpora igne tractabilia è triplici vegetabilium, minera-

lium, & animalium Regno hoc in orbe eruditus Chymiſta rimatur; undè ſecundum variam corporum naturam variæ ignis operationes à diverſis auctoribus dinumerantur, &

Primò *Quercetanus* ſeptem ignis adnumerat operationes, quæ ſunt calcinatio, digeſtio, fermentatio, deſtillatio, circulatio, ſublimatio, & fixatio.

Secundò *Paracelſus lib. 7.* de tranſmutationibus rerum naturalium adducit operationes, quas ceu gradus tranſmutationis Chymici appellant, & ſunt ſeptem, calcinatio, ſublimatio, ſolutio, putrefactio, deſtillatio, coagulatio, & tinctura, per quas Chymiæ operationes corpora veluti ſubtiliationis ſcala tranſmutari inquit, dùm ait: *Si quis jàm iſtam ſcalam aſcendat, is in tàm mirabilem locum perveniet, ut multa ſecreta videat, & experiatur in tranſmutatione rerum naturalium.* Quæ *Paracelſi* diviſio cum ſuprà allata *Quercetani* aliquo modo coincidere videtur, & aliquo modo differre.

Alias alij Chymiæ operationes enumerant, ſed facilè, vel cum prædictis ſeptem confunduntur, vel ad eas reducuntur.

Alij verò duas aſſignant præcipuas genericas ignis operationes, ad quas perficiendas cœteras reducunt, quarum primam ſolutionem appellant, alteram verò coagulationem; Sic enim ad ſolutionem perficiendam dirigunt calcinationem, ſublimationem, putrefactionem, deſtillationem, &c. atque eâdem ratione alias operationes ad coagulationem dirigunt.

Nos verò cum *Paracelſo*, *Johanne Fabro*, & aliis quæcumque naturæ corpora per ſex præcipuas tractabimus operationes, quæ ſunt, calcinatio, ſublimatio, ſolutio, putrefactio, deſtillatio, & coagulatio, ſive fixatio.

Undè tinctura dicta à *Paracelſo* emergit, quæ ſecundùm ipſum eſt Arcanum ſummum omnia corpora in ſummam puritatem, ac perfectionem tingens. Nàm omnis medicaminum activitas in hoc ſenſu tinctura dici poteſt, quaſi vitam ſua virtute tingens. Nos de omnibus principalibus hiſce Chymiæ operationibus diſtinctis articulis agemus.

ART. PRIMUS.

De Calcinatione.

VAriis ignis operationibus Chymia utitur, ut corporum purum ab impuro rectè ſequeſtrare valeat, quarum ni Chymiæ facultatis Tyro probè fuerit eruditus, in tenebris verſabitur, omniaque temerè, & in caſſum efficiet; eas igitur hic ſigillatim percenſeamus oportet, pro completâ rei Chymicæ intelligentiâ à calcinatione ſumpto initio.

Calcinatio eſt converſio cujuſcùmque rei in cinerem ab igne, ſive actuali, ſive potentiali. Vel eſt pulverizatio rei per ignem facta per privationem humiditatis partes conſolidantis: Vel eſt miſti in calcem ſolutio. Quæ omnes definitiones in unum ſenſum coire videntur; nàm dicitur coverſio in cinerem, ſive pulverizatio rei per ignem facta, ſive ſolutio in calcem, ut nomine

calcinationis deſignetur tantùm ea pulverizatio, quæ per ignem tantùm fit, nàm aliæ rerum pulverizationes propriè calcinationes non ſunt, ſed potius triturationes: ſiquidem propriè calcinatio eſt ſolutio rei in calcem, calx autem cinis eſt, cinis verò nihil aliud eſt, quàm corpus circa quod ignis totaliter egit, nihilque aliud ſupereſt comburendum, quia ibi aliud non remanet uſtioni aptum, ſeu ignea vi in auras reſolubile.

Dici ſolet etiam à Chymicis Alkoholizatio, & cinis ſive calx; Alkohol nihil aliud ſonat, niſi ſpiritus, ſive ſal omni humiditate privatus. Hinc ſpiritum vini dephlegmatum appellitant alkoholizatum, & ſalia quæ ex cineratis, ſeù alkoholizatis corporibus extrahuntur dicuntur alkalia. Quilibet pulviſculus tenuiſſimus; ablatione ſuperfluæ humiditatis (præſertim ex mineralibus factus) calx appellatur. Quando verò pulvis, vel calx, planè redditur impalpabilis, ad ſenſum ſubtiliſſimus, tenuiſſimæ farinæ inſtar, tùm alkohol appellatur.

Calcinatione utuntur Chymici, ut vires poteſtativæ ſimplicium in actum deducantur, nàm cum naturæ lumine noſtris ex theorematibus conſtet vim omnem corporum medicamentoſam in intrinſeco eorum ſpiritu ſeminali latere, qui dùm intra materiæ, ſive aquæ ergaſtula fixus nimis, & tenaciter alligatus remanet, hinc privatione, ſive ſuperfluæ, ſive extraneæ humiditatis, ignitionis beneficio exhalantis, aut diſcontinuatione partium eorundem corporum, veluti extravertitur, undè promptiùs ſuas exerit vires, ac operatur; undè calcinatio, ſemper fit cum conſervatione humiditatis radicalis fixæ.

Id verò opticè obſervabile eſt in cineribus, ſeu calce ignitorum, ac calcinatorum, corporum, ubi admirandam quandam ſaliformem ſubſtantiam reperies quæ igneâ vi, ingentique activitate prædita, tàm in naturâ, quàm in medicinâ mirabiles operatur effectus; agit namque id quod aliàs corpora ante quam calcinata erant, minimè operabantur. Hujus n. ſalis beneficio cineres arva, plantas, ſegeteſque reddunt fæcundiores, undè vegetiùs pullulant, germinantque ſi cineribus, quàm fimo fuerint ſaginatæ. Latet nàmque in hujuſmodi cinerum alkalibus ſalibus vis, & fomes quidam vitæ, undè ſi cineres alicujus vegetabilis aliqua telluris parte indantur, vim ſeminalem producendi ejuſdem ſpeciei vegetabilem augmentat *Petrus Joan. Faber cap. 2. Palladij ſpagyrici*, non ſecus ac ranæ quotannis in limum reſolvuntur, ex eodem limo propriæ earum vitæ fomite, tanquàm ex ſemine renaſcuntur. Imò ut refert idem ſupra cit. auctor, muſcæ, quæ hyemis tempore pereunt, ſi cineribus, earum corpora cooperiantur brevi tempore vivificantur, ac per aërem abeunt volitantes, victumque quæritantes non ſecus ac aliàs veris tempore adventante calore ſpontè reſuſcitantur. Hæc, & alia operantur in naturâ prodigia ſalia. In medicinâ etiam mirabiles ſunt hujuſmodi alkalizati ſalis dotes; dùm eo utimur felici ſucceſſu ad inſpiratos, chronicoſque

mul-

multos morbos profligandos, aliàs uſualibus ſeplaſiarum vulgaribus medicaminibus, inſuperabiles, ut ſuo loco fuſiùs dicemus.

Calcinatio duplex eſt, una actualis, potentialis altera. Actualis ea eſt, quæ fit actuali, validoque igne, quæ vera calcinatio dicitur. Potentialis autem eſt illa, quæ potentiali igne fit, ut ſunt aquæ fortes, chryſulcæ, ſtygiæ, regiæ, ſpiritus omnes ſalium, & ſimilia quotquot extant diſſolventium genera.

Rurſus actualis calcinatio etiam triplex eſt, quatenus triplici corporum generi competit.

Prima dicitur cinefactio, quæ eſt ignitio, quâ vegetabilia, & animalia violento igne in cineres rediguntur.

Secunda reverberatio, quæ eſt ignitio, quâ corpora præſertim mineralia, igne reverberante in reverberij furno, calcinantur.

Tertia demum dicitur deſiccatio, quæ nihil aliud eſt, quàm reſolutio, & attenuatio ſuperfluæ, ſive accidentalis humiditatis in corporibus exiſtentis ab igne facta, quæ fieri ſolet in ſalibus, vitriolo, alumine, & ſimilibus, præſertim antequam retortæ indantur pro eorum ſpirituum deſtillatione, quæ media calcinatione extranea, inutili privantur humiditate, ut purior media deſtillatione deinde eliciatur ab eis ſpiritus, ut ſuo loco dicemus.

Calcinatio autem potentialis, ſeu potiùs corroſio peracta ab igne potentiali adhuc quadruplex eſt, quatenus quatuor diverſis modis, ſeu mediis perficitur. Prima dicitur amalgamatio: quæ definitur eſſe corroſionem metalli per hydrargyrum, adeoque metallorum propria eſt, ad chryſopopæos potiùs ſpectans, qui ea utuntur ad metalla perficienda, ſive graduanda, utuntur etiam ea aurifabri pro aliorum metallorum deauratione &c. quæ fit quando metallum (excepto tamen ferro) in tenuiſſimas bracteolas comminutum cum mercurij partibus octo plus, minuſvè ſecundum metalli minorem duritiem, igni exponitur ad ejus unitatem diſſolvendam, nàm evaporato mercurio remanet metallum tenuis calcis ad inſtar.

Secunda dicitur ſtratificatio, cui affinis eſt etiam cæmentatio, quæ fit cum crucibulum, pixis, vel aliud ſimile vas, laminato metallo, & pulveribus corroſivis repletur, faciendo ſtratum ſuper ſtratum, ideſt ponendo parum ſulphuris corroſivi in pixide, & parum tenuis pulveris, ſive laminarum metalli ſuperſternendo metallum pulveri corroſivo, & viciſſim pergendo uſque ad vaſis repletionem, quod igni, ſive carbonum, ſive reverberij exponitur, ſicque cæmentatur per horas 4. 8. 12. 24. &c. pro artificis intentione, & metalli cæmentandi natura, & hac etiam utuntur Alchemiſtæ, ad metalla depuranda, ac diverſimodè coloranda, vel exaltanda.

Tertia dicitur fumigatio, quæ eſt corroſio metalli per fumum, vel per acrem vaporem, fitque cum corpus metallicum in lamellas deductum ſuſpenditur ſuper aquas fortes, acetum, mercurium, plumbum liquefactum, &c. uti vulgò ceruſſam parare conſueverunt ex plumbo ſuſpenſo ſuper aceti vaporem.

Quarta demùm dicitur præcipitatio, quæ eſt corroſio per aquas fortes, per ſpiritus acutos, cœteroſque acidos liquores, quæ fit cum corpora mineralia, & metallica liquori corroſivo immerguntur, & poſtmodum corroſa, & ſoluta, vel aliquo liquore ad vaſis fundum repercutiuntur, vel aquæ ſolventis abſtractione, ſeu deſtillatione calcem in fundo derelinquunt.

Art. Secundus.

De Sublimatione.

Sublimatio eſt ignis operatio valdè principalis atque pernecesſaria ſcitu; hîc igitur quid ſit, quidvè in Chymiâ præſtet, inquiramus, oportet.

Et quidem ejus naturam nomen ipſum pandit; nàm ſicuti in communi loquendi modo, ſublimare nihil aliud ſignificare videtur, niſi attollere, ſive in altum evehere, undè homines metaphoricè dicuntur ſublimes, dùm honore, virtute, ac gloriâ à reliquorum hominum turbâ diſtinguntur, ac quaſi ſegregati, ac ſelecti ſunt à reliqua vulgarium hominum fæce: Ità in Chymicorum vaſculis varia, dùm ſublimantur corpora naturalia, ac in altum elevantur, puriores eorum ſpiritus ab illorum inutili fæculentiâ ſeparantur; quapropter definiri ſublimatio poteſt, quòd nihil aliud ſit, quàm fixi humidi radicalis, ſive ſulphuris, ſive entis ſeminalis, ſive ſpiritus eſſentialis corporum elevatio, atque à ſua terreſtri materiali fæce ſegregatio, igne rectè operante. Latet namque in naturalibus corporibus eſſentiale quid igneæ, & æthereæ naturæ, quandoquidem minimum, ſed in virtute, & energia maximum, quod dum materiæ compedibus intruſum manet, fixum ac permanens eſt, eſſentiali, ſpecifica activitate, vel nulla, vel nimis debili præditum, quia ejus poteſtativa operandi vis eſt impedita, quandiù intra materiæ ergaſtula clauditur, quod niſi alta petens, ab illâ ſeparetur, atque in actum deducatur, ſuis minimè decorabitur facultatibus; eſt autem maximè affinis deſtillationi hæc operatio, àtque per id ab ea differt, quia deſtillatio humidorum propria corporum eſt, ſublimatio autem ſiccis adminiſtratur rebus, undè aliqui deſtillationem deſcribunt eſſe humidam exaltationem, ſicut ſublimationem ſiccam appellant elevationem.

Adminiſtratur verò ſublimatio propriè rebus mineralibus tanquàm ſiccioribus, ſicut deſtillatio corporibus vegetabilibus, & animalibus utpotè humidiori ſubſtantia præditis, ut inſinuat *Paracelſ. lib. 7. de naturâ rerum*, ubi de earum tractatione ediſſerens, inquit: *Sicuti ſpirituale à phlegmaticis, & aqueis rebus in deſtillatione aſcendit, & à ſuo corpore ſeparatur, ità in ſublimatione ſpirituale à corporale, volatile à fixo in rebus ſiccis, ut ſunt omnia mineralia, attollitur, & ſubtiliatur, & purum ab impuro ſeparatur.* Et *Hermes* ità videtur in ſua tabellâ ſmaragdinâ ſublimationem indicare: *Separabis terram ab igne, ſublime à craſſo, &c.*

Quid verò in naturalibus corporibus operetur ſublimatio, ipſa ſen-

ſenſuum autopſia docet, dùm ejus beneficio multa craſſa corpora ſubtilia redduntur, ut in ſulphuris, vel antimonij floribus accidit. Multa corroſiva, & acria evadunt dulcia, & benigna, ut præcœteris in mercurio dulci id obſervabile eſt, ubi mercurius ſublimatus, acerrimus, acutiſſimus, ac ſuâ ingenti corroſione veneroſus, novi mercurij admiſtione, & cum eo ſublimatione dulceſcit, mitigatur, atque in nobile luis venereæ, præſertim recentis ſufaceſſit medicamen. Multa etiam benigna, & dulcia, è contra evadunt acria, & corroſiva, ut in ipsâ mercurij ſublimati fabrefactione contingit, qui dùm ex vitriolo rubificato, ſale præparato, & ſale petræ, & ſimilibus, aliàs non adeò corroſivis, fit ſublimatus valdè corroſivus, &c. Item ejus medio multa volatilia fixantur, pleraque impura purificantur, ut inferiùs obſervabitur.

Sublimantur autem corpora, vel per ſe ſola, vel cum additione. Per ſe ſola, ut antimonium, ſulphur, ſandaraca, arſenicum, &c. quæ ſiccas habent volatiles ad ignem exhalationes. Per additionem, ut in mercurio ſublimando liquet; mercurius per minima, dùm cum ſalium ſpirituoſis particulis miſcetur, ſublimat, qui aliàs per ſe ſolus non ſublimaret.

Vaſa, quibus ad ſublimandum utimur, debent eſſe, vel vitrea, vel terrea vitreata ſecundum ſublimandi corporis exigentiam, ut ſunt matulæ, matracia, bociæ, & ſimilia, quibus adaptantur pilea, vel roſtrata, vel non roſtrata, vel nullo modo adaptantur, ut cum aludele, vel retortâ utimur, &c. quibus nullus adaptatur pileorum uſus. Vaſorum figuræ, vel debent eſſe oblongæ, vel teretes, ut clariùs in praxi obſervatur, eo tamen, ut ab ignis calore capitellum, aut ſuperior vaſis pars minimè incaleſcat. Vaſa vitrea debent eſſe lutata, ſive luto ſapientiæ munita, nè diſſileant.

Ignis debet adminiſtrari, ac graduari ſecundum corporis ſublimandi exigentiam; alia enim corpora exigunt fortem ignitionem, ut marchaſita, tutia, antimonium, & ſimilia; alia mediocrem, ut mercurius, realgar, &c. alia ignem remiſſum, ut ſulphur.

Gradus autem ignis in ſublimatione rectè ſunt obſervandi, aliàs operatio malè ſe habebit; primò n. ignis lentus eſt exhibendus, & talis, qui valeat humiditatem tantùm, ſi adſit in materiâ ſublimandâ, ab illa ſeparare, elevare, & per roſtrum, vel aliter foras expellere, deinde pedetentim debet augeri, & intendi ad ultimum uſque gradum à materiâ ſublimandâ exigitum, ut clariùs in praxi liquet.

Ad ſublimationem reduci etiam poſſunt exaltatio, elevatio, & fixatio, ut rectè fatetur *Paracelſ. cit. loco*, nam multa mediis iteratis ſublimationibus fixantur, & conſtantes fiunt, &c. ut fuſius infra.

ART. TERTIUS.

De Solutione.

SOlutione etiam utitur Chymia ad corporum naturalium reſecandas cortices, inutileſque ſegregandas

gandas quiſquilias ab eorum puriori, atque ſubtiliore parte, ut ſcilicèt meliùs poſſit ex eis medicamentoſas elicere virtutes: ſic docente natura, quæ in animalium corporibus, ut congruum è cibariis præpararet, educatque nutrimentum, illa priùs dentibus contrita medio excitativo calore digerit, reſolvit, undè purum recipit, rejectis inutilibus eorum impuritatibus.

Solutio igitur diverſimodè, ut ſic accipi ſolet. Et quidem apud Grammaticos idem eſt, ac à vinculis liberare, ut *in noſtrâ Grammaticâ Speculativâ* diximus. Apud Philoſophos idem ſignificat, ac rem patefacere. Apud Medicos idem, ac liquare, & mollifacere. Apud Chymicos verò idem denotat, ac in minimas partes comminuere, ſeu in aquam convertere. Undè multoties metallorum calcinatio, ſive per ſalia corroſiva, ſive per aquas fortes, dicitur etiam ſolutio. Propriè tamen in ſtrictâ ſignificatione ſolutio à Chymicis accipitur pro corporum recluſione, ſeu reſolutione in ſua principia. Undè definiri ſolet, quod ſit operatio, quâ corpora naturalia miſta in ſua principia, ex quibus à naturâ ſunt compoſita, reſolvuntur. In quo ſenſu ſumitur pro prima, & principaliori ignis operatione, cùm Chymia omnes alias ignis operationes eò dirigat, ut perfectam principiorum analyſim perficiat, ut ſcilicèt ea peracta meliùs poſſit utile, homogeneum, eſſentiale ens, ſive ſpiritum purum è materiæ clauſtris abſque impuritatibus elicere, atque ad medicinæ uſum adducere. Verùm ſumitur hic ſolutio tanquàm particularis ſpagyricæ operatio, ſeù ut inquit *Paracelſ. ſup. cit. lib. de tranſm. rerum nautr.* Tanquàm tertius gradus, quo itur ad naturalium rerum tranſmutationem; nàm ſæpeſæpiùs poſt calcinationem, vel ſublimationem, vel deſtillationem, ſequitur, ut ſolvas materiam, quæ in fundo remanet, ut purum ens eſſentiale inde educas.

In quo ſenſu ſumpta ſolutio duplex eſt. Una ſ. quæ fit à frigore, & humiditate, quæ dicitur etiam reſolutio. Altera verò caloris, quæ ſolet quandoque appellitari diſſolutio. Solutio frigoris fit in humidâ, & frigidâ cellâ, aut aliàs in aëre, in marmore, vel vitro, quæ fit beneficio vaporum aqueorum in atmoſphærâ exiſtentium, quæ ſolvunt omnia ſalia, omnia corroſiva, omnia calcinata in liquorem, in aquam, in oleum. Omne nàmque quod in frigore ſolvitur, eſt de natura ſalis alkali, quod omni humido radicali ab ignis activitate utpotè privatum ſicciſſimum (eſt, unde novi humidi vapore tenus in atmoſpherâ contenti, imbitione ſolvitur, ac liquoris formam induit; undè omne quod in frigore, & humido aëre ſolvitur, iterum ignis calore per humidi extranei exhalationem coagulatur in pulverem, vel ſalem. Solutio verò caloris ſolvit omnia pinguia, & omnia ſulphurea, quæ ignis medio fit. Nàm quidquid ignis calor ſolvit, hoc coagulat frigus in maſſam, & quidquid calor coagulat (præſertim ſaliformæ,) hoc ſolvit rurſus aër, & frigus.

Hic diſſerendum eſſet de mineralium per aquas fortes ſolutione, de-

quâ quoniam ſatis ſupra diximus, cum de calcinatio e egimus, ideò meritò hìc eandem repetere omittimus.

Hæc operatio miniſtrari ſolet omnibus ſolidis materiis, quæ ad alias ignis operationes conſtantes reſiſtunt, ac conſequenter non adeò facilem admittunt volatilis earum ſubſtantiæ ſeparationem, ut ſunt omnia ſalia alkalia, & mineralia fixa, quæ volatilizari exigunt, ac ob anaticam unionem ſpiritus cum materia; ab una, vel altera ignis operatione non ſolvuntur in ſua principia. Hinc ſemivolatilia ſunt ſeparata volatili eorum parte, ſolvitur fixa, ut ſimiliter volatilizetur, ut in operatione ſpiritus vitrioli rectificati, ſulphuris metallorum, & ſimilibus accidit operationibus. Solvuntur n. hæc dum eorum partes, vel novi humidi hauſtu, ut alkalia, vel novi ſpiritus volatilis admiſtione, atque actione diſcontinuantur, ac iterata veluti comminutione eò ſubtilian-tur, ut veluti novam naturam nanciſcantur, ac in nova entia tranſmutentur; Undè illud ſpagyricorum oritur theorema, quod *ſi corpora eò ſubtiliantur, ut amplius ſubtiliari non poſſint, tranſmutantur*; *Id namque quod fixum eſt*, ut inquit *Paracelſ.* cit. loco, *ignem habet abſconditum valdè corroſivum, ac ſummis virtutibus præditum, qui ſolutis corporum vinculis, ſubtiliatiſque fixæ materiæ partibus, à corporibus educitur, novaſque acquirit vires ſub nova forma ludens*.

ART. QUARTUS.

De Putrefactione.

ABominabile nomen putrefactionis apud vulgum, ſed Chymicis grata; ea n. utuntur, ut puram, putamque partem eſſentialem è corporibus putreſcentibus educere poſſint. Non n. Chymicum opus perfici poteſt, quandiù conſtitutiva corporum eſſentia ſub materiæ larua corpori componendo vacat; Hinc putrefactione utuntur ſpagyrici, quâ corporum compagem deſtruentes, faciliùs ſpirituoſam eorum partem eſſentialem ex eis elicere poſſint, ac in eorum uſus diſponere: ſic edocti ab ipsâ naturâ, quæ etiam putrefactione utitur, ut in terræ ſinubus animalia, mineralia, & vegetabilia in ſua ſolvat initia, hac educta homogenea ſpirituali eorum parte ab impuris eorum ætherogeneitatibus meliùs poſſit illam, vel in vegetabile *Leſſas* vel in minerale *Bur* pro ſeminum exigentiâ convertere.

Leſſas autem, & *Bur* ſunt duæ voces, quæ à *Paracelſo, & Helmontio* uſurpari ſolent ad ſignificandos duos liquores terræ diverſos pro ſeminum exigentiâ per localia fermenta tranſmutatos. Nam liquor ille aliàs ſimplex, & homogeneus, qui per terræ viſcera fertur, ut in vegetabilium, vel mineralium cedat alimentum, ſi in vegetabilium radice, ceu in culinâ hauſtus fuerit, ubi media coctione, ſeu peculiari ſeminis fermentatione vegetabilem diſpoſitionem induit, *Leſſas* dicitur; Si autem

tem fermentalem mineralium odorem ſubibit, indolemque mineralem aſſumpſerit, dici ſolet *Bur.*

Putrefactione utitur igitur natura, ut viciſſitudinales rerum naturalium compleat periodos ; corpora n. quæcumque ætherogenea media putrefactione in ſua principia, ex quibus primò componuntur, reſolvuntur, ac ſub ea ſeminum ſpecificorum amittunt virtutes, ac facultates, ut rurſus novam ſeminum ſpecificorum quorumcumque corporum, quæ producuntur, indolem acquirant, novoque hauſto fermento in eorum alimentum cedant, undè novas formas, novaſque induant operandi facultates. Id quod forſan inſpiciens *Ariſtot.* 1. *de generat. cap.* 3. *tex.* 17. inquit : *Non niſi ex corruptione unius generari alterum, & è contra.* Ità, & in animalium ventriculis non niſi putreſcentibus priùs ſub digeſtione cibariis, educitur purus nutrititius pro animalis alimento ſuccus.

Naturæ igitur pediſſequa ſpagyrica facultas, cùm purum, homogeneum, & eſſentialem corporum ſuccum educere intendit, ea prius media putrefactione deſtruit, ut ſolutis eorum principiis, melius poſſit purum ab impuro ſegregare. Undè non immeritò *Paracelſ. cit. loco* aſſerit *hanc operationem eſſe primum, ac principalem gradum Chymiæ, & conſequenter ut plurimum primum omnium debere adminiſtrari.*

Definiri igitur poterit, quòd ſit partium ætherogenearum digeſtivi, ſeu fermentalis caloris ope corruptio per ſpiritus eſſentialis ſeparationem à radicali corporum humido, ſeu materia. Quod præcipuè cum intendant acutiores ſpagyrici, & advertentes id perfici optimè per putrefactionem, eam ideò veluti cujuſcumque Chymicæ operationis fundamentum, ac principium, commendarunt artis filiis.

Compræhenduntur ſub putrefactione digeſtio, & circulatio, quibus mediis purum ab impuro à corporibus ſeparatur. Multa renovantur, & in aliam formam traducuntur. Corroſiva quæcumque acrimoniam deponunt, atque lenia, & dulcia evadunt. Quæque ſua exotica qualitate in noſtram vitam immaniter furerent, aſſumpta, cicurantur. Per hanc operationem rerum mutantur ſapores, odores, colores, & alia mirabilia, tùm in arte ſpagyricâ, quàm in naturâ perficiuntur.

ART. QUINTUS.

De Deſtillatione.

SÆpeſæpiùs ad corporum ſuperficies evocato ſpiritu, ſive eſſentia, media digeſtione, ſive putrefactione, deſtillatione utimur ad eundem è materiæ impuritatibus extrahendum ; poſt putrefactionis igitur notionem, deſtillationis naturam perquirere neceſſarium ducimus.

Definitur autem deſtillatio à *Braguino* : *Quòd ſit partium humidarum, inhalitus à calore attenuatarum, atque elevatarum, & halituum ab ambiente frigido in liquorem coactorum, per alembici roſtrum, in excipulum ſubjectum extractio.* Eò enim eſt directa à Chymicis deſtillatio, ut purum, & eſſentiale rerum omnium humidum volatile è reliqua impura materiæ parte ſe-

paretur, atque ea utuntur, præſertim quando volatilis eſſentia rerum ſub humida larua ludit. Sic docente natura, quæ poſtquam in terræ thecis corporum principia per putrefactionem ſeparavit, ea in vaporoſos halitus reſolvit medio ſolari igne, ut illis in media aëris regione evectis, ejus frigiditate repercuſſis in varia faceſſunt metheora, undè aquea pars in rorem, pluviam, grandinem, nivem, &c. decidet, tanquàm corporum, quæ in terræ ſinubus, generantur, alimentum; Ignea verò, ſive ætherea inibi in fulmina, tonitrua, ignes cadentes, & ſimilia.

Per deſtillationem namque à Chymicis omnes aquæ, liquores, & olea ſubtiliantur; ex omnibus pinguibus ſulphureus, oleoſus ſpiritus elicitur, &c. Ulteriùs multæ res in deſtillatione fixantur per cohobationem; multa fixa volatilizantur, &c.

Reducuntur ad deſtillationem rectificatio, & cohobatio. Rectificatio eſt repetita liquorum deſtillatio ad eorum ſpirituoſas partes magis purificandas, & è parte materiali ſeparandas. Cohobatio verò eſt deſtillationis reiteratio, qua liquor deſtillatus rurſus fæcibus affunditur, & denuò deſtillatur, quæ fieri debet fæcibus priùs tritis, & humore paulatim imbutis, ut macerentur.

Rurſus deſtillatio alia eſt calida, alia frigida. Calida eſt, qua partes ſpirituoſæ, & ſubtiles à materialibus, & craſſis, mediante igne, ſeparantur. Frigida verò, qua per deſcenſum abſque igne partium ſubtilium à craſſioribus fit ſeparatio. Quæ etiam dicitur filtratio, vel deliquium ob diverſos modos, quibus hæc operatio fit, & quidem filtratio, vel fit per chartam emporeticam, aut manicam Hippocratis, laciniam mucronatam, aut ſimile aliud inſtrumentum. Deliquium verò dicitur, cum immundæ calces, ſalia, & ſimilia aëreæ humiditatis hauſtu liquabilia, vel per ſe inclinatæ tabulæ marmoreæ, aut vitreæ imponuntur, vel ſacculo incluſa ſuſpenduntur, ut in aëre vaporoſo liqueſcentia purum ſal ab aliquâ reſolutum emittant, ut in tartari oleo fabrefaciendo accidit.

Aliæ etiam deſtillationis differentiæ à variis modis, & vaſis cum quibus ea fieri ſolet, à Chymiæ profeſſoribus deſumptæ, huc adduci poſſent, ut ſunt, quæ fiunt, vel per aſcenſum, aut per deſcenſum. A vaſis verò alia dicitur recta, ut per Bociam, Matracium, Urinalia, &c. Alia dicitur obliqua, ſeu per Retortam, &c.

Sed cum hæ, & ſimiles deſtillationis differentiæ, vel parui, vel nullius ſint momenti, ac faciliùs ſi quæ ſunt, percipi poſſunt in praxi, & penes artifices, eas ideò hic meritò percenſere omittimus.

ART. SEXTUS.

De Coagulatione, & Fixione.

HUcuſque eas percenſuimus ignis operationes, quæ ad extrahendum è corporibus purum eſſentialem ſpiritum ab impurâ materiali eorum fæculentiâ, diriguntur; nunc de coagulatione, ſeu fixio-

fixione agimus, qua ſcilicet poſſimus eundem ſpiritum; ſive eſſentiam adeò tenuem, atque volatilem, nè ſtatim aufugiat in auras, tùm fixare, tùm etiam, ut valeamus res ſua volatilitate nimis vitæ noſtræ infenſas, cicurare, ac corrigere, media coagulatione, ſeu fixione.

Coagulationem, & fixionem ſimul hic examinamus, quia hæ operationes, adeò ſunt affines, ut aliqui unam cum alterâ indifferenter confundant, ac utramque pro eodem uſurpent.

Nos verò remur aliquo modo inter ſe differre has operationes tantùm ſecundùm magis, & minus; nàm fixa ea ſunt quæ humidum radicale adeò permanens habent, ut nullis agentium viribus volatilizari ſinant (præterquàm ab Alkaheſt, ut ab cultioribus Chymiæ profeſſoribus circumfertur) ut aurum, vitrum, ſalia alkalia, & ſimilia, quæ ob anaticam unionem eſſentiæ cum materiali eorum parte, nullis ignis viribus volatilizari ſinunt, ſed fixa permanent. Coagulata verò ea dicuntur, quæ concreta quidem ſunt, ſed facilè ab igne volatilizari poſſunt, & ulteriorem fixionem quandoque recipere poſſunt, ut metalla imperfecta, & alia mineralia, ut vitriolum, alumen, arſenicum, ſalnitrum, armoniacum, gemmeum, commune, & ſimilia, quæ partim volatilizationis, partim ulterius fixionis ſunt capacia. Itàque patet quòd ſit aliquod magis latè patens coagulatio, quàm fixio, quia multa ſunt coagulata, non fixa, ut aqua, quæ in nivem, grandines, &c. coagulatur quidem, ſed non fixatur. Sic mercurius ſublimatus, aut vulgari modo præcipitatus coagulatur quidem, ſed non fixatur; è contra verò nihil eſt fixum, quin etiam ſit coagulatum, ut diſcurrenti patet. Sed quidquid ſit de hac differentiâ, ſolent eſſe aliqui, & unam pro alterâ accipere. Undè

Definitur primò à *Gebro* coagulatio, *quòd ſit rei liquidæ reductio ad ſolidam ſubſtantiam per humidi privationem.*

Quæ definitio non omni competere videtur coagulationi, nàm multa coagulantur abſque humidi privatione, ſed tamen ipſum corpus humidum, ſive volatile coagulatur multoties, & fixatur abſque humiditatis ſeparatione, ſed ipſa humiditas volatilis coagulatur, & fixatur, ut paſſim in praxi obſervatur.

Secundò, *Faber in ſuo Palladio Spagyrico* eam definit, *quòd ſit humidi radicalis puri volatilis in permanentem ſubſtantiam radicalem unctuoſam permutatio, quod idem ſonat, ac mollis induratio, & humoris occultatio.*

Multipliciter autem fieri hanc operationem communiter aſſerunt Spagyrici. Et quidem primò per exaltationem, quando ſcilicèt humor ignis vi attenuatus, ac in vapores coactus evolat, remante eſſentiali humido, vel ſub ſaliformi ſubſtantia, vel aliter coagulato, ac fixato. Sic omnia ſalia in aqua ſoluta per humidi exhalationem coagulantur. Secundò coctione, ſeu digeſtione, qua ſpiritus volatiles quandoque fixantur, & metalla omnia, & reliqua mineralia, & cœtera in terræ viſceribus coctione indurantur. Tertiò conjunctione, ſeù unione, quæ fit, quando volatile purum,

&

& nitidum cum fixo itidem puro unitur in cujus contactu fixatur, ſic ſpiritus omnes volatiles attactu ſalis fixi alkalizati, vel alterius ſimilis corporis etiam fixantur aliquo modo, ſicut etiam ſuo attactu quandoque volatilizare valent corpus fixum, quod ſolvunt, dùm tangunt. Qui præcipuus eſt fixionis, ſeu coagulationis modus, quo utuntur paſſim Spagyrici, nàm ſal eſſentiale ſub formâ volatilis ſpiritus ludens tactu ſalis fixi ejuſdem naturæ magis eſſenſificatur, ac ſimul cum fixo ambo coaleſcunt in quintam eſſentiam.

Aliqui omnes modos, quibus coagulatio fieri poteſt ad duos tantùm præcipuè reducunt, ad ſeparationem, & comprehenſionem.

Coagulatio per ſeparationem illis eſt quando humoris ſeparatione, ſive illius, quod fluit, durum miſtum evadit, & hanc volunt eſſe coagulationem Chymicam, cujus uſus frequens eſt in corporum depuratione.

Coagulatio per comprehenſionem eſt, quando res humida ſolida fit abſque ulla ipſius diminutione, ut cum ſalia, vel aqua coagulantur, quam coagulationis ſpeciem ad generationem ſpectare fatentur.

Atque hæc ſatis ſint de igne, & variis ejus operationibus; nàm ſi alias forſan apud varios auctores reperietis commentas ignis operationes, facilè ad ſupra à nobis adductas reducuntur, cum omninò cum prædictis conveniant, præter quàm quòd ſiquæ excogitabiles ab aliquibus, ſunt eæ in praxi obſervabiles, minimè erunt tanquàm diverſæ à nobis ſuprà allatis.

Quibus mediis operationibus elicit Chymia è naturæ corporibus eſſentiam, (quam *Paracelſus* appellat tincturam) undè varia præparat medicamina; hinc ab operationum ignis examine expediti, medicaminum ediſſertationem aggrediamur, oportet. Sic igitur

D. CAROLI MUSITANI

IATRIAS PROFESSORIS, PYROTECHNIÆ SOPHICÆ LIBER TERTIUS.

De Secretioribus Medicamentorum Chymicis Præparationibus in communi; & præſertim

De eis quæ ex Vegetabilibus educuntur.

QUIDQUID ad mortalium lamentabiles reparandas calamitates, alterabilemque vitam in ſuo ſanitatis tono conſervandam, aut in atoniam lapſam, ad naturalem armoniam reſtituendam ſagax natura dixerit, nunc aggredimur examinandum; morti namque per vetiti eſi ligni venenum, dum facta eſt obnoxia humana natura, morbis quoque tanquàm diſpoſitionibus ad mortem ſe ſubjecit: ſemel nàmque maligno Satanæ ſuaſu obſequens, deturpata prima ejus ſimplicitate, defædata ejus puritate, corruptibilis dùm evaſit, mille morboſarum ærumnarum ſuſtulit quoque ſagittas, à quibus non nunquàm confoſſa languet, ſæpè vulnerata fatiſcit. Hinc omnipotens ille rerum parens, talem humanæ naturæ ſtatum clementer com-

commiſeratus, creavit de terrâ medicinam, ut tantoperè ab eo dilecti hominis vita, ab irruentibus in dies morborum flagitiis vindicaretur, quàm ut è naturæ ſinu depromeret, Chymiâ utitur homo, quâ ſcilicèt poſſet in proprij vultus ſudoribus induſtri laborum artificio, bonum, & purum rerum naturalium à malo, & impuro, quod terra ſub ſpinarum, & tribulorum miſterio offert, vindicare, ſegregare, & uti; Undè igne naturalia tractans corpora poſſit pura medicamina ab impuris venenis ſecreta, non autem illis immiſta languentibus propinare. Sit ergò

CAPUT I.

Quid ſit Medicamentum, in quo conſiſtat ejus vis curativa, & per quid differat ab Alimento, & Veneno.

NE in tenebris verſemur in particularium corporum perficienda anatome, neſcientes, quid ex illis ſit eliciendum, ut medicamina fabricare poſſimus; videndum priùs in communi eſt, quid ſit medicamentum, & in quo nàm conſiſtat ejus vis morborum curativa, ut meliùs cognoſcamus eorum naturam in particulari, ac in ægrorum ſolamen dirigere.

Medicamentum igitur definivit *Galenus 1. de ſimpl. medic. facult. cap. 1. quòd ſit omne id, quod naturam noſtram alterare poteſt.* Verùm pace *Galeni* manca videtur hæc ſua definitio, cùm non ſolùm medicamento, verùm etiam Veneno, & morbis ipſis competere videatur, à quibus etiam natura noſtra alteratur. Præterquàm quòd omnis realis definitio fieri debet per demonſtrationem eſſentialis conſtitutivi, ſive per explicationem cauſarum, à quibus ens, quod definitur in ſuo eſſe conſtituitur; *Galeni* autem adducta definitio in hoc deficere videtur.

Definiri igitur poteſt aliquantò meliùs medicamentum cum *Fabro lib. 1. Myrothecij Spagyrici cap. 3. Medicamentum eſt purum naturæ, quod naturam noſtram læſam, & morbo afflictam alterando ſuccurrit, & juvat*; per quam definitionem medicamenti natura ſat patere poteſt: Nàm dicitur, purum naturæ, ut pateat eſſentiale conſtitutivum medicamenti, ſicut & omnium aliorum corporum naturalium operativum initium, à quo unaquæque res primò conſtituitur in ſuo eſſe, & ab eo omnis corporum pendet operatio. Dicitur verò, quòd naturam noſtram læſam, &c. per quod patet differentia medicamenti ab omni eo, quod non eſt ipſum; nàm tantùm medicamenti proprium eſt naturam noſtram eo modo alterare, ut illam læſam juvet, reſtituat, &c.

In quo autem conſiſtat vis omnis cura-

curativa medicamenti, per quam noſtram alterare valet vitam, ac à morbis vindicare, incompeſcibili jurgio controvertitur inter ſcholaſticos Galeniſtas, & Paracelſiſtas, adeò ut ambæ hæ ſectatorum phalanges magno logiſmorum apparatu munitæ invicem pugnent, unaquæque tamen pro propriâ ſuadendâ, ac tuendâ, ſententiâ: Galeniſtæ enim ſicuti omnia corpora naturalia ex quatuor elementorum connubio prodire affirmant, ità eorundem omnes activitates primis elementalibus qualitatibus refundunt, quas ſicuti contrarias invicem aſſignant, omniumque corporum activitatem vi contrarietatis ſuſtentare putant, ità etiam omnia medicamenta vi ejuſdem contrarietatis agere, morborumque curationes perficere ſuadentur.

Paracelſus autem *Galenum* Helvetico veluti cachinno irridens, licèt quandoque ſibi ipſi incoſtans, atque diſſimilis ad ſæpè ſæpè exploſa elementalium qualitatum theoremata recurrit; tamen negat medicamina vi contrarietatis morbos curare, & fatetur omnem medicaminum activitatem, ac, ſanationes omnes vi ſimilitudinis perfici, à quo etiam ſeducta Paracelſiſtarum turba, pro hac aſtruenda ſententiâ acriter contendit.

Sed haſce facilè conpeſcere poteritis lites, ſi lumine naturæ, primò cognoveritis omnem vim, ſive virtutem medicamentoſam, per quam medicamenta morbos curare valent, conſiſtere in pura, ætherea, ſpirituoſa, eſſentiali rerum ſubſtantia (competente tamen, non autem exuberante) in quâ Archeus vitalis ſuas reperit delicias, atque pacem, undè natura à ſuo caſu veluti reſurgit, atque ex jacente fit ſedens.

Secundò, ſi animadvertatis ambas has ſectatorum phalanges lumine tantùm phantaſiæ ductas, ac ſeductas in varietate ſuppoſiti verſari, ſub æquivocis tamen, nec de eodem termino diſputare. Nàm Galeniſtæ ſuum dùm aſtruunt axioma: *contrariis contraria curantur*, loqui videntur de eâ contrarietate, quæ refertur ad morbum, quia dùm ex propriis conſtat cauſis, quæ ſua activitate vitam peſſumdantes, in ejus deſtructionem terminantur; hinc medicamentum quatenus morbo reſiſtit, eumque expellit, rectè dici poterit in hoc ſenſu: contraria contrariis curari, cùm contraria ea ſint in naturâ, quæ ſe mutuò expellunt. Paracelſiſtæ autem conſiderantes omne malum, & defectuoſum, ſeu morboſum non in poſitivo, ſed in negatione integritatis vitæ conſiſtere, quatenus omnis morbus conſiſtit in integritatis vitæ privatione; hinc conſiderans purum medicamentorum ens vitæ applicatum, (quæ ſecundum *Hippocr. eſt vera morborum medicatrix*) ob maximam, quam habet cum illâ ſimilitudinem, illam reſtaurare, reparare, munire, atque à defectuoſo ſtatu ad integrum reducere, atque adeò ſanam reddere; aſſeruit: *ſimilia ſimilibus curari*. Non tamen vi contrarietatis, ſed vitam reſtaurando, quæ dùm reſtauratur, ipſa dein inſurgit ad morboſorum entium à ſuo limine proſcriptionem. Atque adeò cum non loquantur de eodem termino hi diſputan-

tes, nulla ampliùs ſupererit de hac re inter eos lis.

Ex quibus colligere etiam poteritis differentiam medicamenti ab alimento, & veneno; nàm alimentum etiam eſt pura ciborum ſubſtantia, quæ noſtrum vitæ ſpiritum ſubſtentat, non ſecus ac oleum totum inflammabile, purum, ac æthereum, in ellycnio accenſam ſuſtentat lucem, ac in ejus alimentum cedit. Venenum verò eſt omne id, quod, ſive natura ſua exoticum, ſive exuberans intra vitæ noſtræ limina receptum, vitam diverſimodè agitat, quatit, atque ſuâ præſentiâ in varios impellit motus præternaturales, ut in furorem, iram, pavorem, &c. à quibus agitatus vitæ ſpiritus, ſicuti ægrotat, ità demùm ni deficiant tales motus, fatiſcit, atque extinguitur. Non ſecus ac v. g. ſi puro oleo aquam, quæ minimè inflammabilis eſt, atque aliud ſimile miſceas, quod deindè, ſi diù perſeverabit, flammam reddit aliquantò infirmam, ac demùm extinguit in ejus radice receptum; idque quia id non eſt ex gitum, neque in lucis nutrimentum cedere valet.

Colliges hinc differentiam medicamenti à veneno, & alimento, quia alimentum tantùm habet vitam ſuſtentare, atque in eodem tenore conſervare. Venenum verò habet eam peſſumdare, deſtruere, attenuare, ac in pejus alterare, ac demùm extinguere. Medicamentum verò eò illam alterare valeat, ut à ſtatu morboſo ad ſanum ſuâ vi reſtituere valeat, cauſas omnes occaſionales vitæ noſtræ infenſas proſcribendo, abſtergendo, atque diverſimodè agitatam pacando, è præternaturali ſtatu morboſo, ad naturalem ſtatum reducere, ac reſtituere valet.

CAP. II.

Quotuplex ſit Medicamentum in Communi.

TOt debent eſſe medicaminum ſpecies, quot ſunt modi, & viæ, quibus natura (*quæ eſt vera morborum medicatrix*) ſanationes morborum perficere valet; Nàm cum omnis morborum curatio conſiſtat in ablatione cauſarum morboſarum, à quibus fiunt, & conſervantur in vitâ entia morboſa; quot igitur erunt cauſæ morbificæ, & viæ, quibus earum expulſio perfici poteſt, tot debent quoque eſſe medicaminum ſpecies, ſive facultates, & energiæ, pro cujus rei clariori intelligentiâ

Supponendum, omne ens morboſum à duplici cauſâ conſtitui in ſuo eſſe, & operari. Prima, & principalis eſt efficiens Idea in Archeo, ſeu vitæ ſpiritu ad noxij præſentiam parta, in cujus obſequium ſemel redacta vita, ab eaque impulſa, ei ſervit, à quâ impellitur. Secundò eſt occaſionalis, quæ eſt velùti occaſio, ad cujus præſentiam, talis ſuſcitatur Idea in vitâ, non ſecus ac ex ictu chalybis, & ſilicis excutitur ignis, ut eſt omne id, quod vitæ noſtræ extraneum in ſuâ quadrâ introductum, ſuâ præſentiâ, totam Archei, ſive vitæ ſpiritus. Economiam turbat, ac quietem invertit. Sive id ſit deforis receptum, ſive ſuſceptum, ut venenum, vel omne aliud

aliud naturæ noſtræ exoticum ſimul cum potu, cibo, vel pharmaco in noſtrum corpus furtivè introductum, ſive inſpiratum Gas, aut minerale, aut quomodocumque putridum, ſive Epidemicum, ſivè Endemicum, & ſimilia, quæ deforis introducta valent ſui præſentia Ideam morboſam in vitâ ſuſcitare, ſive vitæ integritatem intercipere. His etiam addere poteritis injecta à Sagis, quæ ſimili modo operantur, Archeum commovendo, ac in varios furores impellendo, &c. Sive fuerint retenta noſtrarum facultatum vitio, errore, vel defectu, ut ſunt recrementa vel poſt celebratas alimenti coctiones reſidua, vel ex alimentorum tranſmutatione penes nos prognata: quæ tanquàm ex noſtræ vitæ republicâ expulſi cives, utpotè unitatis, & concordiæ hoſtes conturbantes, quandiù intra ejus limina manent. Cujus rei ſit in exemplum ſpina digito infixa, ſola præſentia inſitum illius partis turbans ſpiritum, qui ad noxiæ præſentiam iratus, noxij concepta Idea, tumultuatur, ac influo veluti evocato ſpiritu, ut noxium, ſibique peregrinum expellat hoſtem, ac à vitæ limine proſcribat, furit, impellit, ac furiosè movetur, undè pulſus ingens, calor adauctus, dolor, & cœtera in digito excitantur, ità imperante concepta in inſito ſpiritu digiti furoris Idea occaſionaliter ibi ſuſcitata à ſolâ ſpinæ præſentiâ. Undè curatio ibi perficitur, vel ablatâ ſpinâ, à quâ occaſionaliter fovebatur ibi furoris Idea, vel illinctu leporini adipis à canibus prædati, vel linteoli etiam à leporino ſanguine madefacti, aut alterius ejuſdem animalis partis vitæ participis applicatione, ubi pavoris Idea jàm ſigillata, ceu in vitæ ſede ob violentæ mortis timorem, perſeverat in animali aliàs timidiſſimo. Sic hac eâdem ſuppoſitâ theoriâ compertum habemus, Dyſenteriam, quæ etiam ſubſtentatur à furoris Ideâ in inteſtinis concepta, exhibita etiam leporini ſanguinis à canibus mactati drachma una confeſtim curatam, &c.

In quâ re animadvertendum etiam ſæpè ſæpiùs ex ſolâ Ideâ in Archeo concepta abſque extraneæ materiæ occaſionalis in viſceribus præſentia veluti ſeminaliter naſci, ac ſubſtentari morbos aliàs contumaciſſimos, quos archeales appellat *Helmontius*. Sic in mulieribus hyſtericæ affectiones ex ſolâ furoris, timoris, pavoris, vel ſimili Ideâ uteri naſcuntur, & quandoque ad ultimam uſque earum tragædiæ ſcenam complendam ſuſtentantur. Pari etiam modo Idea in ſemine podagrici, vel aliter morboſi patris ſemine concepta ſeminaliter, veluti jure hæreditario filium podagricum, vel aliter morboſum generat, &c. ſed his breviter ſuppoſitis tanquàm ad remediorum cognitionem perneceſſariis.

Dico primò, quòd ſicut ex ſuperiùs dictis morbus in ſuo eſſe duo dicit, ſcilicet Ideam in Archeo conceptam, à quo efficienter, & impuritatum vitæ extranearum præſentia, à quibus occaſionaliter morbus ſuſcitatur; ità proportionaliter omne medicamentum (morbo ex Diametro aliàs oppoſitum) in ſuâ eſſentiâ duo perficere debet ſcilicèt impuritatum omnium proſcriptionem

è vitæ limine, undè Archei pacatio, atque ſui naturalis toni reductio reſultat; & prognatæ Ideæ morbificæ extintionem.

Dico ſecundò duplicis generis medicamenta ab arte ſpagyricâ parari poſſunt. Aliud eſt univerſale, aliud verò particulare. Univerſale eſt illud, quod, ob maximam puritatem, perfectioniſque entelechiam, ac ſummam cum vitæ noſtræ ſpiritu analogiam, quam habet, valet quomodocumque morboſam vitam ſanare, ſeu quoslibet morbos curare. Cujuſmodi ſunt ſingula *Paracelſi* arcana, ut liquor Alkaheſt, tinctura lili, lapis philoſopborum, mercurius corallatus, Diaphoreticus, ſeu aurum obrizontale, & ſimilia, quæ unius diſſolventis ſpiritus conſanguinitate conſpirant in uniſonum. Valent enim hæc maxima ſpirituoſa ſuæ ſubſtantiæ puritate vitalem archeum ab omnibus ſordibus extraneis, illique exoticis mundare, ac vitam in ſummam ſuæ perfectionis, & ſanitatis formam tingere, atque exaltare. Particulare verò medicamentum illud eſt, quod particulari modo, & viâ, particularem morbum curare valet.

Particulare verò medicamentum rurſus dividitur (univerſale enim, quoniam in unitate conſiſtit, non eſt diviſibile in alias ſpecies) & aliud eſt purgans, aliud verò anodymum, ſeu confortans. Purgans medicamentum illud eſt, per quod excrementorum omnium retentorum, vel aliarum impuritatum evacuationes perficiuntur. Anodynum autem, ſeu confortans illud eſt, quod ob maximam genialem ſimilitudinem, quàm habet cum noſtro vitæ ſpiritu, atque balſamicam virtutem archeum theticâ idearum cohorte tumultuantem, atque temulenter furentem ſolatur, pacat, ac penè fatiſcentem confirmat. Non ſecus ac qui operoſo labore laſſatus dies, ac noctes tranſegit, totus tàm corpore, quàm mente fatigatus, atque adeò deficeret, niſi refectus grato colloquio ſociali, ac amæna converſatione, atque cibo, & potu meraciori, triſtes, defeſſas, oppreſſas, exhauſtaſque reparando vires, ad priſtinum reducatur naturalem tenorem.

Rurſus purgans medicamentum quatenus quatuor diverſis modis, ac viis excrementorum, & aliarum impuritatum ablationem, reſolutionem, ac conſumptionem, moliri poteſt, etiam quadruplex eſt, ſcilicèt Emeticum, Catharticum, Diureticum, & Diaphoreticum. Emeticum, ſive vomitivum purgat per vomitum. Catharticum per inferiora. Diureticum per urinarum vias excrementa reſoluit. Diaphoreticum demùm per ſudores, ſeu per diapheреſim evacuat.

Anodynum verò, ſive confortans, vel per odorem, vel per radium, veluti ſpirituale operatur.

Primi generis ſunt ſuffitus, & odores omnes, qui balſamicâ, quâ pollent vi naturale noſtrum radicale humidum (Balſamum vitale à *Paracelſo* appellatum) corroborando, archeales morbos curare valent. Secundi generis ſunt Periapta omnia, & Amuleta, ut Alcis unguis contra Epilepſiam, & magnetis emplaſtrum, ut inquiunt aliqui, pro abortu præcavendo, &c.

His

His addunt aliqui remedia dicta ſpecifica, quatenus, vel ſunt tantùm alicui noſtri corporis parti appropriata, eamque peculiari modo reſpiciunt, ut inquiunt aliqui, ſic capitale, opthalmicum, odontalgicum, cordiale, ſtomachicum, uterinum, &c. vel alicui morbo ſpecialiter curando idonea, ut epilecticum, apoplecticum, podagricum, febrile, peſtilentiale, venereum, vulnerarium, puſtuloſum, ulceroſum, &c. medicamentum denominatur. Quæ medicamina etiam præfatis modis, vel ſcilicèt ſedando archeum, vel abſtergendo impuritates à particularibus viſceribus, operantur, quamquàm in ſpecie unum quodque peculiare membrum, ſeu morbum reſpiciat.

Ulteriùs ſumpta differentia medicamentorum à formâ, aliud dicitur aqua, aliud ſpiritus, aliud oleum, quinta eſſentia, tinctura, extractum, flos, magiſterium, balſamum, clyſſus, fæcula, elixir, ſal, vitriolum, &c. quæ juxtà corporum tractandorum differentiam educuntur, ut infrà patebit. Nos ergò ea quæ practicâ operatione, & obſervatione comperta habemus, quò uſque vires ſufficient, demonſtrabimus.

CAP. III.

De Materiâ circa quam verſatur Chymia, ut medicamina educat.

Expoſuimus huc uſque omnium inſtrumentorum ſupellectilem, & operationes recenſuimus Chymico miniſterio perneceſſarias. Nunc præponamus, oportet materiam circa quam Chymia verſatur, à quâ ſcilicèt mediis tàm inſtrumentis, quàm operationibus ſuos producit effectus, & præcipuè medicamina, de quibus propriè hic agimus.

Corpora igitur naturalia, quæ in terræ ſinu ſucceſſivis generationum periodis obnoxia ſunt materiam eſſe à ſpagyricâ facultate tractabilem, nemo eſt qui ambigit. Conſtat nàmque ex ſacris *creaſſe Altiſſimum de Terrâ medicinam*; non igitur niſi in terrâ ea inquirenda erit. Prӕterquàm quòd omnia quæ ad alterabilis hujuſce vitæ ſuſtentamentum neceſſaria ſunt, non niſi è terrâ prodeunt; è terrâ etiam quidquid valet contra morboſum, petendum.

Triplici autem differentia diſtinguimus omnia naturæ corpora à Chymicâ facultate tractabilia. Alia n. ſunt vegetabilia, alia mineralia, alia verò animalia; à quibus veluti à triplici regno univerſa generabilium, & corruptibilium corporum monarchiâ comprehenditur.

Et quidem ſub vegetabilium Regno continentur omnia, quæ vel vegetabilia ſunt, vel à vegetabilibus producuntur, ut herbæ, arbores, ligna, fungi, cortices, aromata, gummata, flores, fructus, &c.

Sub mineralium verò Regno ſubduntur metalla omnia, ſive perfecta, ſive imperfecta, & ea, quæ ex metallis dependent, ſeu cum metallis generantur in mineris, ut antimonium, marchaſita, lithargyrium, auripigmentum, arſenicum, ſulphur, tutia, vitriolum, alumen, & ſimilia. Lapides etiam, & omnes eorum ſpecies, ut gemmæ, uniones, corallia, &c.

etiam

etiam ſub mineralium Regno continentur.

Sub animalium demùm Regno ſubjiciuntur animalia tàm perfecta, quàm imperfecta, & quæ ad eorum partes tàm fluidas, quàm ſolidas attinent, ut carnes, oſſa, membranæ, ſanguis, excrementa, &c.

Nos igitur juxta hanc corporum naturalium diviſionem, & medicaminum tractationem proportionaliter dividemus. Agentes in præſenti libro de iis medicamentis, quæ ex vegetabilibus educi poſſunt. In ſequenti verò de iis, quæ ex mineralibus parantur. In ultimo demùm de iis, quæ ex animalibus, & eorum partibus dependent, agemus. Sit ergò

CAP. IV.

De Medicaminibus, quæ ex Vegetabilibus educuntur.

PRimò morbis accommodata remedia è vegetabilium Regno eductibilia pertractamus, non ut vulgò ſolent ſeplaſiæ ea ſimul miſcere, atque offam conflando ex pluribus ſimplicibus, ut in formâ ſyrupi, confectionis, pulveris, vel pilularum, aut ſimili alia larua languentibus exhibeant; ſed tantùm delicatiori modo ea tractantes, ex illis puram, homogeneam, ſpirituoſam ſubſtantiam, eſſentialem áb impura fæculentia, materiali, inutili, ut ſ. puriora, gratiora, atque efficaciora parare valeamus medicamina.

Purior autem, atque defæcatior vegetabilium pars, dùm è materiali impura ſeparata in medicamen tranſit, ſecundum variam miſtorum, è quibus educitur, naturam, variam quoque inducit formam, ut ſalis, ſpiritus, olei, clyſſi, magiſterij, &c.

ART. PRIMUS.

De modo extrahendi eſſentiam volatilem è vegetabilibus.

LAtitare in omnibus vegetabilibus ſicut & in aliis naturæ corporibus, ſubſtantiam quandam æthersam, ſpirituoſam facultatum omnium, & operationum cauſam, luculenter lumine naturæ ſatis, ſuperque demonſtravimus; nunc quomodò è corporibus extrahi poſſit, videndum. Tali nàmque ſubſtantiâ turgente, vegetant plantæ omnes, germinant, florent, fructuſque edunt, ea verò fatiſcente, & hæc fatiſcunt, ac corrumpuntur, eò quia talis ſubſtantia eſt ipſiſſima plantarum vita.

At quoniam talis eſſentialis ſubſtantia, dùm per ignem è corporibus educitur ſub triplici formâ præcipuè, ut plurimùm ludit, ſcilicèt ſub formâ ſpiritus volatilis, ſalis volatilis, & ſalis fixi. Hinc primò agendum de modo extrahendi eam ſub formâ ſpiritus volatilis manentem; ac infrà quomodò ſub formâ ſalis, ſive fixi, ſive volatilis ludens educatur, videndum. Ea namque in hominum uſum cedit, tàm in alimoniam, quàm in medicamentum.

Quam ſubſtantiam inſpicientes Medici, ac Philoſophi omnes variis conati ſunt decorare ſpecioſis nominibus, ut illam demonſtrare, ac ſignificare poſſent. Aliqui enim ſpiritum

ritum, alij humidum primigenium, alij calidum innnatum, ignem cæleſtem, balſamum, ſulphur, mumiam, Cœlum Philoſophorum, & ſimilibus nominibus appellavêre; alij quintam eſſentiam, alij rorem cæleſtem. Nos verò qui parùm de nominibus ſolliciti ſumus, talem entitatem dicimus eſſe vegetabilium, ſicut etiam omnium corporum vitam, eſſentiam, ſeu eſſentiale conſtitutivum rerum naturalium.

Volatilis igitur hujuſce eſſentiæ extractio è vegetabilibus variè à pluribus traditur. Alij enim extrahunt ſuccos è vegetabilibus, ac fermentare ſinunt. Alij ipſa contuſa vegetabilia abſque ſucci è fæcibus ſeparatione fermentant. Rurſus alij per menſem, alij hebdomadam volunt fermentari debere. Nos verò compertum habemus non ex omnibus vegetabilibus indifferenter eodem modo, nec eodem tempore fermentationis eſſentiam volatilem extrahi poſſe; Sed pro corporum diverſitate diverſos ſervari extrahendi modos, nàm aliqua eſſentiam habent in ſuperficie, & levi, vel nullâ indigent fermentatione. Quædam in centro, & magnam requirunt. Sicut, & aliqua ſunt tenuia, quædam verò denſa, & compacta; quamobrem non analogâ operatione, ac modo ex omnibus extrahi poteſt eſſentia volatilis. Sic alio modo ex floribus, alio ex herbis, & fructibus, alio ex lignis, alio ex aromatibus, alio ex gummatibus, &c. extrahitur.

Et quidem *ex floribus*, *fructibus*, *&* *herbis* ſequenti methodo *volatilis eſſentia* educi poteſt, nàm in his modus extrahendi eſt idem, ſolùm verò tempus fermentationis variatur, prout ſcilicèt longo, vel brevi temporis intervallo fermentari exigunt; Flores enim vel nullam, vel minorem fermentationem, quàm fructus, vel herbæ expoſcunt. Signum verò jàm peractæ fermentationis eſt ſapor acidulus, & odor vinoſus.

♃. *Flores, herbas, vel fructus ad libitum, contundantur, ſi virides fuerint, ſi verò ſiccæ aqua, vel ex eiſdem floribus, herbis, vel fructibus deſtillata, vel defectu hujus, communi madefac ad proportionem viridium. Sine per menſem, vel minus pro rei exigentiâ in ventre equino fermentari, ac torculari exprime omnem ſuccum, cui novos flores, vel herbas reaffunde, & iterùm per menſem fermenta, ac deindè deſtilla calore B. nàm reddent primò ſpiritus volatiles, inflammabiles, redolentes naturam ejus, à quo ſunt educti, quos ſi vis rectifica, & uſui ſerva.*

Alij cum *Paracelſo lib.* 4. *Archidox.* ità procedunt in extractione quintæ eſſentiæ ex herbis, & ſimilibus quæ creſcentia *Paracelſus* appellat.

♃. *Creſcentia contuſa perquàm optimè, quæ ponas in vas aliquod aptum, & hoc in ventrem equinum ſeptimanis quatuor collocetur. Poſteà deſtilla per B. Iterùm ponantur in fimum equinum diebus octo, & rurſus per M. B. deſtillentur. Ità aſcendit eſſentia quinta per alembicum, corpus verò manebit in fundo. Si quid eſſentiæ quintæ reſtitiſſet in fundo, putrefiat ulteriùs, & fac ut priùs. Accipe tandèm aquam deſtillatam hanc, eamque ad creſcens hoc iterùm adde, ac ità per pellicanum digerantur ſimul diebus ſex, indè color ſpiſſus fiet quem per M. B. abſtrahes, & recedet corpus in fundo, quinta eſſentia remanente in ſuperficie. Hanc ſepara juxta retortivum proceſſum, aliàs Preſſorium à*

fæcibus, & finito quintam eſſentiam hanc digeri diebus quatuor.

Alij demùm hoc alio modo procedunt.

℞. *Herbam ſucculentam, & recenter à terrâ evulſam cum foliis, & radice, tere, & prælo exprime ſuccum ejus, & phialæ impone ad defervendum, ut ſuprà, donec vini ſaporem, & odorem acquiſierit. Deſtilla lento calore, ut ſpiritus aſcendat per modum aquæ vitæ ſtrias facientis, quæ ſtriæ quandiù perdurant, tamdiù continuanda eſt deſtillatio, evaneſcentibus autem ſtriis, ceſſandus eſt ignis, nè phlegma ſpiritui miſceatur. Qui ſi forſitan phlegmatis aliquam portionem ſecum habet, rectificandus eſt lentiſſimo igne, donec à phlegmate purus ſit, quem cognoſces guſtu, quia talis ſpiritus ſapit omninò aquam ardentem, & ardet ſicut vini ſpiritus alkoholizatus.*

Qui ultimus proceſſus extrahendi eſſentiam volatilem è vegetabilibus non abſimilis videtur, ei quo vinum fit vulgari modo, ac deſtillatio ferè analoga ei eſt, quâ fieri ſolet ſpiritus vini rectificatus, quinta eſſentia vini ab aliquibus appellatus, ubi reperies in infimis dolij partibus, ubi talium ſuccorum fermentatio celebrata eſt, adhærentes fæces, ſeu tartarum, à quo ſal etiam vegetabile, tàm volatile, quàm fixum admirandis etiam virtutibus præditum, extrahi poteſt, ut infrà dicemus.

Qui tres modi extrahendi eſſentiam volatilem è vegetabilibus in unum coire videntur, quòd ſcilicèt mediâ fermentatione æſtuans ſpiritus ad materiæ ſuperficiem evocatus mediâ deſtillatione extrahatur, ſive id fiat contuſis vegetabilibus, confuſiſque ſimul ſucco, & fæcibus, ſive expreſſo priùs, ac à fæcibus ſeparato ſucco, quæ opus non variant.

Uſus autem hujuſce volatilis eſſentiæ eſt in febribus, præſertim malignis, & omnibus morbis per diaphereſim ſolubilibus; cùm nàmque ſit ſummè diaphoretica talis eſſentia, & vitæ noſtræ balſamum, omnibus conſequenter morbis accomodari felici cum ſucceſſu poteſt, cùm tantùm naturam ſuâ puritate, ac balſamicâ vi confortando, ac ſublevando juvet. Eſt etiam vulnerum balſamum, tàm interiùs aſſumpta, quàm exteriùs applicata, omnem nàmque inhibet corruptionem.

In quâ re notandum non totius corporis eſſentiæ extractionem haberi per ſpiritus volatilis ſeparationem tantùm; ſed quandoque in fæcibus, quæ poſt deſtillationem remanent, latitat etiam ſal eſſentiale, in quo pars quoque eſſentiæ totius mixti conditur: undè non nunquàm fæces, quæ remanent, debent comburi, & ſal extrahi, modo infrà dicendo, ad totalem eſſentiæ extractionem ex corporibus.

Alia autem corpora ad vegetabilium regnum attinentia, ut aromata, gummata, ligna, & cœtera ſiccæ naturæ cum eſſentiam volatilem præfata extrahendi methodo non reddant, ſed alia longè diverſa, ac ſub diverſâ etiam formâ, ſcilicèt ſub formâ tincturæ, magiſterij, clyſſi, &c. Hinc omiſſo eorum examine, in genere ubi de magiſteriis tincturis, &c. agemus, eam expendemus, nunc verò ſit

ART.

ART. SECUNDUS.

De Sale volatili, ſive eſſentiali è vegetabilibus parando.

LUdit etiam in naturâ ſub ſaliformâ quædam ſubſtantia rerum eſſentialis ſpiritus, qui tàm in natura, quàm in medicinâ mirabilium effectuum eſt patrator. In naturâ nàmque eſt veluti ſeminum omnium, plantarum, mineralium, & animalium eſſentiæ, & vitæ fomes, & proximum, purumque alimentum. Nàm quò magis terra hujuſmodi ſale abundat, eò fœcundiori generatione in eâ luxuriant generabilia quæcumque corpora, atque feracior redditur. Imò compertum habemus, quòd ſi terra omni ſale aliquo medio artificio privetur, adeò ſterileſcit, ut ſemina, & plantæ minimè in ejus ſinu germinent, creſcantque. Secùs verò quò abundantior eſt ſal in ea, eò fertilior redditur. Sic ſalis beneficio ex fimo vegetabilium corruptione tenus reſultantis ſaginantur arua, dùm fimo ſtercorantur. Eſt nàmque volatilis, ſive ſeminalis ſpiritus ſedes; undè, qui nimiâ ad Venerem propenſione, & libidine pruriunt, ſalaces dicuntur. Repit nàmque in terræ viſceribus hujuſmodi ſal, ac aquâ ſolutus, hùc illùc dùm fertur, varia generare corpora, ac diverſimodè tranſmutari experientia dictat; dùm juxta inſitorum fermentorum naturam in terrâ varias ſubit formas. Sic ut alibi diximus in vegetabilium radicibus hauſtus peculiari plantæ fermento in ſuccum *Leſſas* proximum inchoato plantæ nutrimentum tranſmutatur. In minerale verò ſuccum proximum mineralium (*Bur* ab *Helmontio* appellatum) alimentum, ſive incrementum tranſmutatur, ſemel minerali odore tenus fermentatus, ut ſuo loco uberiùs diximus. Hæc, & alia in naturâ operatur ſal eſſentiale, quæ ulteriùs medicina demonſtrat, dùm ſalem iſtum mirandis virtutibus refertum in morbis depellendis obſervat, ut in ſequentibus patebit.

Undè non immeritò has, & alias intuentes ſalis operationes Hermetici, & Paracelſiſtæ, eò ducuntur, ut illum tanquàm tertium rerum naturalium principium aſſerant, ut ſuprà innuimus. Quid ni & ipſam non admirabimur antiquitatem, quæ ſalis excelſas admirata virtutes, ſummis laudibus, eum decorare conatur? Nàm *Homerus divinum* appellat, & *Plato in Timeo amicum Dei corpus* nuncupat.

Eſt autem ſal in naturâ in duplici præcipuè differentia, quatenus duplici methodo è naturæ corporibus elici poteſt, licèt unica, & homogenea eſſentia ſit utriuſque conſtitutiva. Alius enim eſt volatilis, alius verò fixus. Et quidem demonſtrata in præſenti articulo ſalis eſſentialis, & volatilis extrahendi methodo, in ſequenti, quomodo fixum educatur, agemus.

In quâ re advertendum, quòd ea vegetabilia, quæ ſucco magis abundant, majorem ſalis volatilis copiam reddant, quæ autem ſicciora, ac ſolidiora ſunt, ſalis fixi abundantiora, ac uberiùs fixum ſalem, quam volatilem reddunt. Hinc quoniam

ex ſucco prædictis vegetabilibus major, ac uberior volatilis ſalis copia elicitur, ut ex herbis, fructibus, &c. Hinc ſequenti methodo ex hujuſcemodi vegetabilibus *volatilem ſalem* extrahes.

℞. *Herbas, ex quibus extrahes omnem ſuccum, quem putrefac cum fæcibus in vaſe amplo, & oblongi colli, vel in furno igne digeſtionis, vel etiam in ventre equino per quindecim, aut viginti dies, pro ut major, vel minor herbæ durities exergerit. Deindè deſtilla per MB. quidquid poterit deſtillare: humiditas deſtillata iterùm infunditur fæcibus, & calidè permiſcentur, & filtrantur ſimul, dùm calent, ut quidquid eſt ſalis ſimul cum humiditate per filtrum tranſeat. Depura aquam à ſubſidentibus fæcibus, & ad conſumptionem tertiæ partis deindè calore B. evapora: Quod ſupereſt dein in loco frigido collocandum eſt, ut ſal eſſentiale in cryſtallos coëat, quas collige, & ſerva. Aquam remanentem iterùm bullire ſinas ad conſumptionem tertiæ partis, & eodem modo pone in loco frigido, ut cryſtallizetur ſal, ſicque procede uſque ad omnimodam ſalis ab ea extractionem, quod conjicitur ſapore; nàm quandoque extrahitur ad ultimam uſque aquæ evaporationem, ut clariùs in praxi patet.*

Uſus hujuſmodi ſalium eſt quaſi in omnibus morbis, ac præſertim in febribus ſunt veluti univerſale præſidium ſecundum *Helmontij* ſententiam, & ipſam experientiam. De quibus ſalibus *Joan. Petrus Faber lib. 2. Myrothecij ſpagyrici cap. 2.* inquit: *Pollent enim ſummis virtutibus, & in medicinâ faciendâ, beatus eſt Medicus, qui tales cryſtallos habet, ut medeatur morbis.*

ART. TERTIUS.

Quâ methodo Sal fixum è vegetabilibus extrahatur.

EDucitur etiam vi ignis è vegetantibus fixum ſal; ſeu Alkali, ut aiunt Chymici, quia per alkoholizationem ex eis paratur. Eſt namque hoc ſal ſummarum virtutum plenum, quia in ſe continet fixum vegetabilium ſpiritum, ſive eſſentiam, eſtque corporum tanquàm fixa eorum eſſentiæ ſedes, ac fundamentum, ſive generati corporis conſervatio, & fulcrum. In miſto autem ſal non eſt, ſed fixa, & ſtabilis ejus eſſentia, fit verò ſal mediâ incineratione, dùm tantùm in cineribus reſiduus reperitur. Fit autem hoc modo.

℞. *Vegetabilium ſiccorum q. v. combure, & reduc in cineres albiſſimos, è quibus cum maximâ quantitate aquæ vel ex eiſdem vegetabilibus deſtillatæ, vel etiam communis, extrahe ſal, faciendo lixivium ex cineribus, & aqua, quæ cum hypoſtaſim depoſuerit, per inclinationem ſeparetur lixivium clarum à ſubſidentibus cineribus, lixivium ſi opus fuerit, depura pluribus filtrationibus mediis; dein aquam lento igne evapora, & reperies in fundo vaſis ſal, quod ſerva ad uſus varios ut infrà.*

Verùm hujuſmodi ſalis extractio tunc fit, præcipuè quando ſimul cum eo conjungenda eſt etiam volatilis vegetabilium eſſentia, ut infrà; nàm ſi abſolutum ægris propinare volveris; ſaporem lixivij habet, licet etiam aptum ſit medicamentum, ità præparatum.

Hinc

Hinc alij, ut ſaporem lixivialem ab eo adimant, recipiunt cineres modo ſuprà dicto factos, ac iterùm cum ſulphuris æquali parte calcinationi exponunt ad totalem uſque incinerationem, dein etiam ſuprà allato modo ſal extrahunt, ac uſui ſervant, ſic enim ſaporem lixivialem non habet.

Habent hujuſmodi ſalia vim laxativam, nàm humores quoſcumque compactos à ventriculo, & inteſtinis abſtergunt, incidunt, reſolvunt; undè omnibus ferè ventriculi, & inteſtinorum morbis ſunt accommodata remedia, ut choleræ, dyſenteriæ, colicæ, ſed præcipuè obſtructionibus omnibus hypochondriacis curandis ſummâ cum utilitate, & lenitate valent. Omnibus ventriculi indigeſtionibus præſertim acidis, nec non fami præternaturali ex acido humore ibi ſtagnante oriundæ præſentaneum habemus expertum medicamentum; undè prægnantibus, quibus periculoſa eſt aliorum medicamentorum adminiſtratio ob abortus periculum ſummâ cum ſecuritate adminiſtrari hujuſmodi ſalia poterunt, dùm a ventriculi variis tentantur affectionibus, aliàs clamoſiſſimis.

Poſſunt exhiberi, vel cum aliquo juſculo, vel abſolutè. Doſi à gr. x. ad ʒj. ß, magis, vel minus juxta corporis habitum.

Adverte tamen, quòd cum juſculo aliquo ſal alkali exhibetur; oportet abſtinere hujuſmodi ſales, cum juſculis, ſive vehiculis acidis miſceri; nàm hujuſmodi ſalium proprium eſt acidos præcipitare ſuccos, eorumque acores corrigere, à quibus omnium fermentorum morboſorum fomes pendet: hinc alkali dum cum acido juſculo ſuas eſerunt actiones, redduntur deinde inefficaces, ac nullius activitatis participes. Id mihi apud Galeniſtam videre contigit, qui ægroto icteritiâ laboranti per plures auroras ſalis abſynth. fixi ʒj. in limonum ſucco abſque languentis levamine exhibuit. Hinc præſentaneum ervitur medicamentum ad dentium ſtupiditatem ex acido provenientem, ut alkali perfricentur dentes.

ART. QUARTUS.

De Eſſentia Menthæ.

EGimus ſuprà quomodò vegetabilium eſſentia aliàs homogenea vi ignis ſub triplici diverſâ ſubſtantiâ, ſpiritus ſcilicèt, & ſalis, tùm fixi, tùm volatilis ludens extrahatur; Nunc pro completâ rei notione videndum, quomodò ex illorum mutuâ unione unica præparetur, velut totalis vegetabilium eſſentia.

Verùm quoniam varia eſt eſſentiarum extrahendi methodus pro diverſitate corporum, ex quibus extrahitur; nàm alia ſunt ſuccolenta, alia ſicca, alia gummoſa, alia lignoſa, &c. Hinc in primis ex ſuccolentis totalis eſſentiæ extractio fieri nùm poſſit videndum, inferiùs agentes de aliis; Et primò quidem exordium ſumimus ab eſſentiâ menthæ, quæ ſequenti methodo fit.

℞. *Menthæ menſe Julij collectæ quantum vis, ex quâ per expreſſionem extrahe ſuccum in maximâ copiâ; fermenta per xx. dies in ventre equino. Deindè, deſtilla len-*

to igne cinerum, donec ſtriæ ceſſent, hoc enim eſt ſignum, quo cognoſci poteſt ſpiritum aſcendiſſe omnem, quem ter vel quater lentiſſimo ignis calore rectifica, donec ab omni phlegmate vindicetur. Dein ex magmate reſiduo per fermentationem ſalem volatilem extrahe, ut ſuprà diximus, ac demum ex ſubſidentibus fæcibus, & alia mentha priùs ſicca per combuſtionem ſalem extrahe fixum conjunge omnia ſimul, & ſerva.

Alij alio modo ex menthâ ſicut etiam ex ſimilibus aliis herbis odoriferis extrahunt eſſentiam, ut.

♃. *Menthæ q. v. putrefac per* xx. *dies, priùs tamen optimè contuſæ, ut ſuprà, deſtilla, ut ſpiritum ſupra dicto modo extrahas, quem rectificatum reſiduo magmati pluries affuſum digere, & deſtilla. Poteris loco ſpiritus menthæ, etiam uti ſpiritu vini rectificato ad ſupereminentiam* iv. *vel* v. *digitorum magmati impoſito. Digere per* iv. *aut* v. *dies in cineribus, aut B. tepido, deinde deſtilla, donec ſtriæ ceſſent: ſepara phlegma, rectificando ſpiritum, quem iterum magmati reſiduo reaffunde, & digere per* ij. *aut* iij. *alios dies, & deſtillabis ſupra dicto modo, quam digeſtionem, & deſtillationem multoties reiterabis, ſeparato phlegmate in ſingulis deſtillationibus, donec ſal volatilis aſcendat, quem ſerva, ut cum ſpiritu conjungas.*

Deindè *oleum per deſcenſum* ex aliâ *menthæ* copiâ extrahe itâ.

♃. *Mentham ſiccam in maximâ quantitate, quam immitte in vas terreum, aut in veſicam cupream ad collum uſque & comprimes, ut majorem copiam vas capiat, quantum fieri poterit: tùm demùm linteo madido collum vaſis cooperies, aliudque vas fictile vitreatum vacuum, ſed ſolùm aqua fontana perlimpida ſemiplenum ſubmittes, & conjunges alterum alteri, ità ut os vaſis pleni mentha ſubintret os alterius vaſis aquâ fontanâ ſemipleni, & ſic unita vaſa, juncturis peroptimè lutatis, in terram ſepelias, facta fovea, donec vas aquâ ſemiplenum totum cooperiatur, & plenum menthæ uſque ad medietatem etiam ſepeliatur, terra, vel arena undequaque ſuppoſita. Deindè coronam lapidum fac inſtar putei oſculi circa vas mentha plenum, donec vas æquent altitudine, in medio coronæ ſtans: hanc coronam carbonibus ardentibus reple, ac etiam lignis impoſitis, ignem per* v. *aut* vj. *horas continuando. Urge dein ulteriùs ignem quò ad fieri poterit per* iij. *aut* iv. *alias horas. Demùm frig: factis vaſis, & ſejunctis ſeparabis oleum ab aquâ per infundibulum. Hoc oleum deinde rectifica in retortâ, cum pauco vitriolo ad rubedinem calcinato, ter, vel quater, ſingulis vicibus mutato vitriolo. Deindè huic oleo rectificato, & ab omni empyreumate vindicato, immitte nova folia menthæ, & expone inſolationi per aliquot dies; vaſe opt. obturato deindè his expreſſis foliis, & oleo omni opt. emunctis, nova folia oleo immitte, & iterùm inſolationi expone, ac exprime præfato modo, iterando immiſſionem, & expreſſionem ter, vel quater, donec oleum fragrantiſſimum menthæ odorem acquiſiverit. Huic oleo deinde immitte ſpiritum, & ſal tàm volatile, quàm fixum extractum, tàm ab omni reſiduo magmate, quàm ab aliâ novâ menthâ. Digere per* iij. *dies, & ſerva in phiolis per quàm optimè clauſis.* Vires, & uſus hujus arcani

Primò enim hoc menthæ arcanum mirabiliter omnibus ventriculi affectibus reſiſtit, eò quòd eum roboret, & ab omnibus vindicet excrementis, quæ ipſum turbare poſſint. Sic ſtatim ſingultus, vomitiones, choleras, Bandephſiam, Apephſiam, &c. tollit efficaciter. Secundò, lum-

lumbricos omnes, & ventris tineas teretes enecat, tàm aſſumptum, quàm externa ventris perunctione. Tertiò, capitis dolores ferè omnes, qui per conſenſum à ventriculo foventur, mulcet, & curat. Quartò rabidorum canum morſibus tuto ſuccurrit, ſi recens vulnus eo arcano lavetur, & impoſito goſſipio eo arcano madido per aliquod tempus madefiat. Quintò, peſtiferis omnibus, & malignis morbis reſiſtit. Demùm, tumores omnes duros diſcutit, & diſſoluit, & phlegmones ad ſuppurationem deducit, atque ſuo ſpiritu balſamico peſtilens virus in bubone ſoluit, ac tumorem ad coctionem perducit.

Doſis eſt, dum interiùs ſumitur à ℈ß ad j. in aquâ cinnam. aniſ. fænic. & ſimilibus.

Non hic prætereundum, quòd non tantùm in eſſentiam redacta mentha multis medetur morbis; verùm etiam lac coire, denſarique in caſeum non patitur, ſi folia lactis potionibus immergantur: at ſi in coagulatum lac ejus ſucci aliquot guttas inſtilles, ſtatim ſolvitur, & in priſtinam reddit formam. Ex hoc experimento habetur, quòd quoties lac in mammis caſeoſam nanciſcatur coagulationem, corrumpitur, ac inflammationem accerſit, tumorem, & apoſtemationem indubiè parit; aptiſſimum, & præſentaneum remedium eſt, ſi menthæ ſucco mammæ foveantur, Itèm ſi in infantium ventriculis lac caſeſcat, quòd ex adſtrictâ alvo, inappetentiâ, & vomitionibus conjectari oportet; eodem menthæ ſucco, vel ejus ſyrupo ſuccurres. Si verò febres, in ſomno pavores, vigiliæ, ventris tormina, alui fluxus (præterquam dentionis tempore) patiantur infantes; à corrupto lacte ortum ducant, oportet: tunc omnibus his morboſis affectionibus roſaceo ſaccharo felici cum ſucceſſu ſuccurrendum eſt.

ART. QUINTUS.

De Eſſentiâ Tithymalorum, ſive Eſulæ.

OMnia tithymalorum genera, eſulam indifferenter aromatarij appellant, quæque maximam purgandi vim obtinent ob maximum virus laxativum, quo ſcatent; verùm propter crudum lacticinium ſuccum, quem continent, inter venena cenſentur, qui tamen, ſi mediâ coctione in eſſentiam redigatur, in mira tranſit medicamenta cathartica perfectioribus donata dotibus, eorum quæ magno ſumptu ab Oriente, Arabia, aliiſque longis terræ plagis in noſtras aſportant regiones mercatores; non eò enim injuria nobis erit natura ut non niſi è diſſitis regionibus petitis remediis morbi noſtrates curarentur: latitant etiam in noſtratibus herbis adhuc ſummæ virtutis arcana, ac præ cœteris in Tithymalis conditur eſſentia omnium ferè vulgò incurabilium morborum curativa, quæ ſequenti modo extrahitur.

℞. Tithymalorum maximam quantitatem, ſicca, & combure, ac præfata methodo generali ſalem extrahe ex cineribus, quem ſerva. Deindè ex alia tithymalorum quantitate exprime ſuccum, qui dividendus eſt in duas partes, ex quarum una prædicta etiam aliâ methodo extrahe ſal

volatile, ex alterâ verè elice ſpiritum volatilem, ut ſupra etiam diximus; In hoc ſpiritu deindè ſolue, & ſepties deſtilla invicem. Cui deſtillato conjungendum eſt purum ſal illud fixum, quod reſervaſti ex cineribus tithymalorum extractum, & omnia ſimul miſcendo vaſe vitreo reſerva, optimè clauſo, cui ſi vis, adde parum ſpiritus roſarum gut. ij. *vel* iij.

Uſus hujus arcani eſt in omnibus morbis, qui purgatione indigent; nam corpus in ſummam puritatis entelechiam reſtituit, ſanguinem mundificando, atque eſſentiam humani corporis in vigore ſuo, & virtute mirificè conſervando.

Doſis hujus medicamenti eſt à ℈ß. uſque ad ʒß. in juſculis, aq. cinnam. & ſimilibus.

Tithymali ſuccum abſque præviâ præparatione in aridas ficos ad ternas, quaternaſve guttas inſtillant aliqui, ut cum his inareſcant, quas ad uſus recondunt binas tamen, quaternaſve ficos purgationis gratia ſumpſiſſe ſatis eſt, cum validiſſimè, indiſcriminatimque dejiciant. Undè ruſticorum medicamenti meritò nomen ſibi aſcivit.

ART. SEXTUS.

De Eſſentiâ Sambuci, & Ebuli.

DUplex parari poteſt arcanum ex Sambucis, unum quidem ex fructibus, alterum verò ex totâ plantâ.

Et quidem ex fructibus ſambuci perfectè maturis parari poteſt medicamen ſpecificum uterinum ſecundum *Quercetani, & Fabri* ſententiam hoc pacto.

℞. Granor. ſambuci q. v. contunde, & prælo exprime ſuccum, quem in vaſis vitreis mundis repone, aut ad ſiccandum in calore ſolis, vel in B. vel ſimile calore tepido pone ad leniter deſtillandum, ut quidquid eſt humiditatis ſuperfluæ inde exhalet. Servetur magma, ex quo parari poſſunt pilulæ gr. xv. *vel* xx. *ad uſum, quæ doſis, ſi exhibetur ſuffocatione matricis laboranti, illicò ſublevatur.*

Ex totâ autem plantâ non abſimili modo, ac ſuprà diximus de extractione aliarum eſſentiarum etiam parari poteſt eſſentia, cum hac tamen animadverſione, quòd ſal fixum extrahi poteſt tàm ex foliis, quàm etiam ex lignosâ parte ſambuci; ſal verò eſſentiale volatile, & ſpiritus ex floribus, ſive fructibus, & foliis ſimul contuſis, & expreſſis, ut in generali methodo diximus.

Cujus eſſentiæ vires, & uſus valent præcipuè ad calorem nativum fovendum, ac ad augendum, undè mirificè à morbis præſervat.

Febres omnes, & præcipuè intermittentes curat, eò quia corpus ad quartam uſque digeſtionem è ſordibus purgat, mundat, abſtergit, tàm per diaphæreſim, quàm per vias urinæ, & ſanguinem ſuo ſale purgat, vivificat, ac à corruptione præſervat.

Podagram etiam, & chiragram, & omnem articulorum dolorem ſolatur, eò quòd fluentes humores ſoluit, fluxiones corrigit, ac ampliùs fluere non permittit.

Suffocationem, & omnes uteri affectiones efficaciter curat, purgatq; omnem humorum extraneorum, ſeu retentorum excrementorum illuviem à ſtomacho, inteſtinis, & utero. Hy-

Hydropicos, præſertim leucophlegmaticos, leproſoſque perquàm optimè evacuat; ſalem enim omnem excrementoſum, corruptumque corrigit, atque foras expellit.

Acuit omnes ſenſus, ac præſertim viſus imbecillitati ſuccurrit, quia vitæ ſpiritum, cujus hæ ſunt functiones, detruſis foras ſeroſis, aliiſque excrementoſis humoribus, ad ſuam ſummam puritatis formam reſtituit.

Sumitur in Juſculis mane jejuno ſtomacho ad quantitatem ℥j. vel ij. ſalubri tamen ſervato victus regimine, per tres auroras continuando, & deindè intermittendo, & iterùm repetendo, poſt decem, aut quindecim dies, ſi infirmitas non adhuc perfectè fuerit curata.

Ebuli autem eſſentia eâdem methodo etiam fit, ac ſambuci, ac aliorum vegetabilium ſucculentorum eſſentia extrahitur. Illud advertendo quòd ex fructibus Ebuli, & foliis extrahitur ſpiritus, & ſal volatilis, ex reliquâ autem plantâ, ſal alkali, quæ præfata ſuperiùs methodo invicem miſcentur.

Ex fructibus ebuli paratur etiam tinctura, quæ dicitur *eſſentia granorum chamaactes*, ideſt ebuli, paratur autem ſequenti modo.

℞. *Magnam copiam granorum actes, exſiccentur in umbrâ, ponantur in matracio colli longi uſque ad medium, ſuperinfunde aquam vitæ, ut per quatuor digitos ſupernat, adde ſpiritus vitrioli aliquot guttas, & vaſe benè obturato fiat digeſtio in MB. per* v. *aut* vj. *dies, quò uſque aqua tincturam inſtar rubini acquirat, ſepara illam per inclinationem, & in vaſe vitreo optimè clauſo ſerva.*

Eſt præſtantiſſimum in uteri ſuffocatione remedium, nàm intrò ſumptum paulatim erumpentibus ſudoribus, & quieſcente corpore paroxiſmum ſiſtit, & vapores ex ipſo corpore per diaphæreſim reſolutos expellit, & illicò excitabitur. Doſis cochl. ß uſque ad j.

Colligi autem debet hoc vegetabile autumni tempore; tunc enim majori eſſentiæ quantitate ſcatet, ſicut, & omnes aliæ plantæ, quæ tunc temporis ultimum ſuſcepêre incrementum, ac perfectionem: exceptis tamen iis, quæ æſtate, vel veris tempore perfectè adultæ ſunt, quæque neque ad autumni uſque tempus pertingunt, eæ enim eo tempore, quo ultimum perfectionis terminum ſuſcepêre, colligi debent pro eſſentiæ extractione.

Uſus autem eſſentiæ ebuli eſt ad omnem Hydropem, ſicut Sambuci; nàm ſæpiùs per intervalla iterando doſim, eam curat, nàm omne fermentum corruptivum ſanguinis extinguit; corruptum enim degeneratumque alimentum, ſicut, & omne aliud excrementum foras pellit. Sumitur etiam per intervalla, nè vires, quæ mediocres, & lenes ſunt, pereant. Adaptari etiam poteſt eâdem methodo hypochondriacis, & ſimilibus chronicis affectibus.

Quartanam, & ferè omnes intermittentes febrès curat, ità ut vi ſua reſolutiva tàm per diaphæreſim, quàm per vias urinæ, ſicut etiam per alias vias excrementa noſtri corporis, à quibus hæc mala foventur, deturbet, expellatque.

Demùm eſt ſummum arcanum in arthritide; nam omnes ejus dolores citiſſimè ſedat, ſi cum goſſipio eo ar-

arcano madido, partes dolentes tepidè foveantur, nàm ſuâ vi, & balſamico ſale, tàm inſitos articulorum ſpiritus recreat, quàm excrementa reſolvit.

Doſis eſt à ℥ß. uſque ad j. in robuſtioribus naturis; ſumitur ſimiliter in juſculis, ovis ſorbilibus, aquâ cinnam. vel formatur in pillulas, vel in tabellas, &c.

ART. SEPTIMUS.

De aliis vegetabilium ſuccolentorum Eſſentiis.

PRolixum nimis eſſet per vegetabilium ſucculentorum eſſentias hîc ſigillatim excurrere, vanuſque eſſet omnis laborum ſumptus, cùm analoga extrahendi methodus omnibus ferè ſuccolentis vegetabilibus competat, atque adeò ex unius deſcriptione facilè cæterarum præparationes addiſci poſſunt, magis verò nobiles, & præcipuas noſtratium plantarum deſcribam eſſentias, ut pateat non minùs è diſſitis regionibus adductis ſimplicibus, quàm noſtratibus morbos curari poſſe.

Et quidem primò *ex Cucumere agreſti, & Bryonia ſummum purgans medicamentum* præſtantioribus donatum viribus ſcammonio, cæteriſque aromatariæ purgantibus, paratur & quidem ſcholæ Sectariorum *Galeni* ſuccum cucumeris agreſtis, (quem Elaterium vocant) tanquam venenum eſibilant, quo deinde utuntur tanquam in deſperatis morbis, & præcipuè cum eo hydropicos à ſeroſis humoribus ſæpeſæpiùs purgant; nam violenta actione educendi hujuſmodi ſeroſos humores, pollet, à quibus hydrops occaſionaliter fovetur.

Verùm ſi arte ſpagyricâ tractetur hoc vegetabile & ex eo eſſentia educatur, in ſummum tranſit arcanum, methodus tamen ex eo eſſentiam extrahendi non abſimilis eſt ſupra allatis; extrahitur nàmque ex hujus ſucco ſal, & ſpiritus volatilis; ex totâ autem plantâ optimè calcinatâ, ſal fixum, & puriſſimum, quæ ſimul uniuntur, & habebis ſummum arcanum.

Cujus præcipuè vires, & uſus, ſunt ad crudos ſeroſos humores ex viſceribus educendos, ideòque ad hydropicos curandos præcipuè commendatur. Quartanam febrem quarta potione curat cum occaſionalis ejus cauſæ ablatione, ſeu evacuatione.

Fædos virginùm colores, præſertim ex abolitis, vel diminutis menſtruis ortis, curat, ac ſanguinem ab omni labe purificat, menſtrua ſque purgationes cit hoc medicamen.

Anheloſis, & aſthmati humido ſummo cum juvamine ſubvenit, eò quòd catarrhoſas omnes materias educat, & ſiccat tumentia ſeroſis humoribus pulmonum bronchia.

Omnibus demùm morbis ex degeneratis, aut crudis nutrimentis, ſive retentis excrementis ſubvenit, unde tumoribus omnibus duris illinctu ſuccurrit, eoſque diſcutit, podagram omnem, & quemcumque arthridis dolorem etiam curat, tùm interiùs, tùm exteriùs adminiſtratum.

Sumitur à quantitate ℥ß. ad ℨj. in juſculis, &c. exteriùs autem cùm applicatur, cave ut id, & ſimilia alia Chy-

Chymica magiſteria, nè excalefacias, nàm leniuſculo quocumque tempore ſubtiliſſima ejus pars ſummè efficax evolat, ſed frigida uti ſunt, applica.

Ex *Bryoniâ* etiam *eſſentia* ſimili modo extrahi poteſt, quæ valet ad eoſdem ferè affectus, ad quod valet cucumer agreſtis.

Vulgò autem ex ejus radice *fæcula* præparatur, quæ in ſingulare tranſit uteri mundificativum, undè omnibus ferè uterinis affectibus, præſertim ex retentis menſtruis mirificè ſuccurrit. Modus autem *fæculam* parandi talis eſt.

℞. *Raſuram radicum Bryoniæ minutim inciſæ, & contuſæ, pone in ſacculo lineo, & omnem ſuccum extrahe prælo, quem pone in vaſe, ut deponat fæces, quæ ſpatio duorum dierum fundum vaſis petent, decanta aquam ad inſtar ſeri lactis ſupernatantem, fæx ponatur in vaſis vitreis, ut veluti clyſſi ad inſtar in umbra ſiccetur.*

Doſis eſt gr. x. cum pauco *caſtoreo*, vel *aſſafætida* exhibita. Valet ad omnes uteri ſuffocationes, ut ſuprà diximus.

Præſentaneum etiam remedium ex *raſura radicis Bryoniæ* habemus ad omnes tumores occaſione contuſionis ortos; nàm omnes *livores*, *& ſugillationes*, ex coagulato ſanguine ortas infra 24. horarum ſpatium curat, reſolvendo ſanguinem in aqueum humorem, eumque ità reſolutum per poros educendo.

Non abſimili modo *Bryoniæ ſuccus varices* curat, experimentum feci in Illuſtri Equite N. N. viro incomparabili, qui varicem in crure patiebatur, & per nimium dolorem partem cruciantem ei domo non licebat exire, undè vocati, primò Chirurgus, dein Phyſicus ordinarius, primus *gallinæ axungiam*, ſecundus *amygdalar. dulc. ol.* tanquàm arcana ut, parti imponeret, ei præceperunt: Sed cautus Eques perpendens ſe potiùs noxam, quàm juvamen ex relaxantibus percepturum, utrumque Galeniſtarum ludificavit medicamen. Meum accerſivit conſilium, ut ejus morbo aliquod medicamentum melioris notæ, axungia, & oleo, ſuccurreret. Poſt varicum aſſignatas cauſas, ſigna, & prognoſim, ad curam deveni, ad quam neceſſarium erat medicamen, quod ſanguinem nimis craſſum in venæ corpore, quaſi in gurgite ſtagnantem, fluxilem redderet, dein venam dilatatam corrugaret, priſtinoque reſtitueret ſtatui. Præſcripſi *Bryoniæ ſuccum*, (ad acutiem infrigendam) cum *terra ſigillata*, *& fænugræco* ad mollem conſiſtentiam, ut parti imponeret, & intra paucas horas ſanitatis ſtatu potitus, domo exilivit.

Decoctum ejus iſchiadicum dolorem ſolatur per chlyſteres injectum, terna, vel quaterna vice uſque què in evacuatione ſanguinis aliqualis appareat tinctura.

Doſis radicis pro infuſione ſit ℥ij ß. & ſenſim creſcat pro ægri ſufferentia. Tempus infuſionis ſit 24. horarum.

Simili etiam methodo ex *Braſſicâ marinâ*, *Helleboro*, *Colocynthide*, aliiſque ſimilibus vegetabilibus parari poſſunt eſſentiæ, quæ ſimilibus pollent purgandi viribus, ac *Bryonia*, *& cucumer agreſtis*.

Art. Octavus.

De Eſſentiis ex ſiccis vegetabilibus extrahendis, ſive de Extractis.

SIccorum vegetabilium eſſentiæ, extracta communiter vocantur, quæ non niſi convenienti imprægnata liquore, longa quæ ac iterata media maceratione eſſentiam ſub extracti forma exhibent; educitur namque ex hujuſmodi ſiccis corporibus tantùm tinctura ſpirituoſa cum ſale fixo mediis iteratis liquoris imprægnationibus, macerationibus, decantationibus, & deſtillationibus: quod autem in fundo remanet, eſt extractum, ſive ſiccorum vegetabilium eſſentia.

Diverſus autem debet eſſe liquor, quo fit extractum pro diverſitate corporis, à quo parari debet eſſentia; alia enim aqua communi vini ſpiritu imprægnata, ſive ex eiſdem vegetabilibus deſtillata, alia vino, alia vini ſpiritu, alia majali rore etiam deſtillato, imprægnantur, macerantur, &c. ut eſſentiam reddant in forma extracti.

Rurſus extracta alia formæ ſunt liquidæ, alia duræ; liquida extracta ſunt, quæ mellis, vel ſyrupi adinſtar, quæque non omni humiditate privantur media deſtillatione, quia ſcilicet magnam eſſentialis ſpiritus partem amitterent, ſi uſque ad eorum ſubſtantiæ exſiccationem deſtillarentur. Dura verò ſunt, quæ prorſus omni humiditate privata in duram uſque formam rediguntur. Ad liquidam formam reducuntur ea extracta, quæ à benignis, atque balſamicis eliciuntur ſimplicibus, quæque aſſumpta ſuo volatili ſpiritu vitam recreant, ac ſolantur. Ad duram verò formam ea rediguntur, quæ naturæ noſtræ nimis infenſa, atque deleteria ſunt, quæque ſuo ſpiritu abundantia, vitam nimia agitatione turbarent, fatigarentque Primi generis extracta ab omnibus confortantibus vegetabilibus educuntur, ut è cinnamomo, caryophyllis, rore marino, ſantalis, aloë, & ſimilibus benignis purgantibus, ut rhabarbaro, agarico, roſis, ſena, & ſimilibus. Secundi generis extracta parari debent ex omnibus vegetabilibus, ſive nimis narcoticis, ut opio, hyoſcyamo, &c. vel ex purgantibus, quæ ſua volatilis ſpiritus nimietate vitam inſolenti motu agitarent, perturbarentque, adeoque ut aliquo modo cicurentur, eorum extracta media exſiccatione nimio volatili ſpiritu privantur, ſic durum ex *Helleboro, elaterio, eſulâ, Bryoniâ*, & ſimilibus educitur extractum.

Demùm alia extracta ſimplicia ſunt, quæ ex uno ſimplici vegetabili educuntur, alia compoſita, quæ ex pluribus ſimul vegetabilibus parantur, eodem tamen ſervato extrahendi modo in compoſitis, ac in ſimplicibus, ut infrà.

Mihi autem uſitata magis extracta, longiorique uſu comprobata, tandèm huc adducere placet, alia tùm per analogiam cum adducendis, tùm apud varios auctores, qui vult addiſcere poterit. Sit igitur primò,

Extracti Rhabarbari deſcriptio.

SI *Rabarbarum*, ſicut, & alia vegetabilia, viride, & ſuccipienum

ha-

haberi poſſet in noſtris hiſce regionibus, non abſimili methodo, ac ſuprà de extractione eſſentiæ ex viridibus vegetabilibus, extrahi poſſet præſtantiſſimum medicamen, ſed cum non niſi ſiccum, & omni ſucculentâ ſubſtantiâ emunctum in noſtras regiones aſportetur; mutanda conſequenter erit ejus eſſentiæ extrahendi methodus, ut

℞. *Rhab. opt. q. v. tere & immitte in aquam roris majalis deſtillati ter, vel quater, ad ſupereminentiam quatuor digitorum. Pone in digeſtione cinerum tepidorum per IV. aut V. dies, donec tota aqua opt. in colorem rubicundum tingatur: ſepara tinctam hanc aquam per decantationem, cavendo, nè ejus limpiditas perturbetur. Iterùm aliam aquam novam infunde, digere, & decanta, ut ſupra, donec non ampliùs tingatur aqua à magmate rhabarbari reſiduo. Deinde magma omni tinctura privatum combure, & in cineres albiſſ. reduc, ex quibus ſalem extrahe fixum, quem tincturæ miſce. Deinde deſtilla lentiſſimo igne, donec omne humidum aſcendat, & magma reſiduum maneat liquidum veluti mel, vel Butyrum, in quo gradu deſiſtendum eſt à deſtillatione, advertendo, nè inter deſtillandum magma, ſive extractum, quod in fundo alembici reſidet nimia humoris inopia, & violentia ignis comburatur, & empyreuma redoleat, & habebis extractum, cui ſi vis, addere poteris gr. aliquot ſcammonij, ſpiritus vitrioli diſſoluti.*

Vires hujus extracti multæ ſunt, nam in primis innocens eſt medicamentum purgans, in obſtructionibus efficax, omneſque affectus ab obſtructione factos curat. Hinc aquam intercutem, regium morbum, lienis, vel hepatis tumores, diuturnaſque febres per intervalla aſſumptum ſanat.

Vermes infantium enecat, unde propter ejus benignitatem pueris etiam propinari poteſt.

Dyſenteriæ, choleræ, aliiſque alui fluxibus etiam offerri poteſt, ſi cum *croco Martis, aut terra exanimata vitrioli* exhibeatur.

Datur etiam ab alto devolutis, ruptiſque tàm internè, quàm externè, quibus, ut majori cum juvamento offeratur, *eſſentia mumiæ* addi poteſt. Ad hunc effectum vulgares Medici utuntur *Meſues pulveribus* abſque ulla præparatione, qui ex *rhabarbari* ʒ j. *boli armeni Orientalis* ℈ j. *rubiæ tinctorum* gr. xv. conſtant.

Doſis eſt ʒ j. uſque ad ij. in pueris verò à ℈ j. ad ij. cum ſyr. aquis ſtillatitiis, juribuſque morbo convenientibus.

Advertendum tamen in harum eſſentiarum, ſive extractorum præparatione, quòd quandoque dum deſtillatur aqua, quâ mediante extracta eſt è vegetabilibus tinctura, deſtillat oleoſa quædam ſubſtantia, ſimul cum aquâ, quæ cum tritorio etiam ſeparari debet, & cum tincturâ, ſive extracto miſceri.

Extracti Agarici deſcriptio.

AGaricum fungus arboreus eſt, adeoque exuccum etiam convegetabili vivens vita, ſicut & ſucco nutritur arboris, cui adhæret, compactioris naturæ habens eſſentiam, ac rharbarbarum; expoſcit ideoque aliam methodum parandi extractum, ac ſuprà diximus, ut

℞. *Agarici q. v. tere, & diſſ. in ſpir.*

roſ. pallid. vel hujus defectu, rore majali ſpiritu vini alkoholizato, ad medietatem inprægnato, & in vitro opt. clauſo, vel in cineribus tepidis, vel in ventre equino pone ad digerendum per menſem, quo tranſacto tempore, per decantationem ſpiritum clarum, ac limpidum à fæculenta agarici materia elice, quem cuſtodi in vitro opt. clauſo, magmati verò reſiduo alium affunde ſpiritum, & eodem modo per viij. *dies digere, decanta, & ſerva. Ex reſiduo deinde magmate per combuſtionem ſalem extrahe fixum, & cum ſervato ſpiritu conjunge, & ſenſim lento B. calore deſtilla, donec, vel ſyr. non benè cocti, vel mellis conſiſtentiam habeat, cui adde ol. cinnam. vel caryophyll. ad ſaporis conciliationem.*

Poteris etiam ſervare aquam, vel ſpiritum inde deſtillatum ad ſimiles extrahendas eſſentias ex catharticis aliis medicamentis ſiccis, ut è ſena, ſcam. &c.

Uſus hujus extracti eſt ad omnes craſſos, lentos, & quoſcumque alios humores evacuandos ab omnibus noſtri corporis partibus. Datur etiam ſummo cum juvamine omnibus quibuſcumque pectoris affectibus, præſertim aſthmaticis humidis, & ſanguinem extuſſientibus.

Urinam quoque pellit, & menſes commodè promovet, ventris tineas enecat, &c.

Doſis eſt ʒj. uſque ad ij. in juſculis, ſyr. & ſimilibus.

Extractum Senæ.

IN Hetruriâ, quia *ſena* recens, & ſuccolenta habetur, ſervanda eſt methodus eadem, ac ſupra diximus de extractione vegetabilium ſucculentorum ſcilicet ut extrahatur ſpiritus, ſal volatile, & fixum; at quia ad noſtram regionem ut plurimùm ſicca, & arida ejus aſportantur folia, ejus extractum non abſimili modo ac rhabarbari extractum per infuſionem ſ. ſenæ in rore majali deſtillato, ut ſuprà diximus, parabimus: Unum advertendo, quòd digeſtionis tempus debet eſſe longius, ut in rhabarbaro diximus ad xv. vel xx. dies, ſena enim non tàm facilè tincturam reddit, ac rhabarbarum, indiget ergò majoris digeſtionis tempore, ut eam reddat.

Cui extracto ad mellis conſiſtentiam redacto *oleum per deſcenſum* ex eadem ſenâ extractum, & ſal fixum m. *Oleum* enim *per deſcenſum* eodem modo, ac diximus de extractione eſſentiæ menthæ eliciendum eſt, ut ℞. *Fol. ſen. lib.* iv. *vel.* v. *& elambico terreo deſcenſorio impone ſ. a. & deſtilla fortiſſimo igne. Ex hac deſtillatione ſeparabis aquam, quæ nullius momenti eſt, ab oleo, quod binâ, vel ternâ deſtillatione à vitriolo ad rubedinem calcinato, ab empyreumate vindicandum erit, quod adde priori extracto. Ex omni verò magmate reſiduo, cineribus factis, ſal fixum purum eſt extrahendum, & ſimiliter extracto addendum, cui adde parum olei cinnam. vel caryophyll. & ſic evadet purgans medicamentum gratiſſimi odoris.*

Adverte hic, quòd etiam poteris obſervare hanc eandem methodum deſtillationis per deſcenſum in extractione eſſentiarum ab aliis ſiccis purgantibus medicamentis, & potentiora evadent.

Pollet iiſdem ferè viribus, ac cætera extracta purgantia. Exhibetur à ʒj. ad ʒß. ſimiliter in juſculis, ſyr. in formâ pilul.

Ex

Ex quibus extracta parandi modis colligere poteritis ſimilium ſiccorum vegetabilium (ut ſunt ligna, cortices, fungi, fructus, &c.) extrahendi eſſentias ut ex *myrobolanis, colocynthide, turbith. &c.*

ART. NONUS.

De Scammonij, Aloës, Guttægambæ, & aliorum concretorum ſuccorum extractis.

HÆc tria vegetabilia ſucci arborei concreti ſunt, purganti energia præditi, qui ità crudi ſicuti vulgò exhibentur, parum, vel nihil boni per ſe operantur; ex iis tamen efficaciores, & benigniores eſſentiæ arte ſpagyrica ità parari poſſunt, & quidem primò ex *Scammonio* ità parari poteſt extractum.

℞. *Scammonij lib.* j. *quam ſucco limonum deſtillato ſolue, addendo ſpiritus Vitrioli* ℥ j. *vaſe opt. clauſo digere per menſem. Deſtilla leviſſimo igne, donec magma reſiduum ad Syr. conſiſtentiam perveniat, cui deſtillatam aquam iterùm affunde, & digere iterùm per* viij. *dies, filtra, ut à fæculentis materiis, quibus ſcatet ſcammonium vindicetur, & iterùm deſtilla, donec ſyr. conſiſtentiam acquirat. Deinde ex novo ſcammonio ol. per deſcenſoriam deſtillationem extrahe, ſepara ab aqua, quam projice, quia nullius eſt uſus, ol. autem ei ſupernatans ab empyreumate ter, vel quater à vitriolo ad rubedinem calcinato, deſtillando vindica, & ab reſidua omni fæculentia per incinerationem ſal alkali extrahe, quod conjunge cum ol. & extracto ſuperiùs magmate, & ſerva ad uſus.*

Poteſt exhiberi tanquàm tutum, & blandè purgans medicamentum; nam ventriculum, & inteſtina non ita urit ſicut ſcammonium non ita præparatum.

Tumores omnes duros exteriùs applicatum, diſcutit, ac diſſoluit; unde ſecundum *Fabri* ſententiam Cancros, tàm exteriùs applicatum, quàm interiùs aſſumptum curat, ſicut etiam lepram; ſi bis in menſe eo utatur æger.

Doſis eſt à ℈ß. uſque ad j. in formâ pilulari, cum juſculis, ſyrup. & ſimilibus.

Aloës autem eſſentia ſimili modo extrahitur, *deſtillando ſcilicet lib.* ij. *ejus per deſcenſum, ut ſupra diximus, oleumque deſtillatum rectificando per deſtillationem à vitriolo ter, vel quater. Ex cineribus reſiduis ſal extrahendo, & invicem miſcendo. Deinde ſolue aliam aloës lib. in ſpiritu Vini opt. alkoholizato, digere per* xv. *dies, vaſe opt. clauſo filtra, & ſerva. Iterùm affunde novum ſpiritum, & ſimiliter digere per* 3. *vel,* 4. *dies, filtra, & ſerva. Deinde lento B. calore deſtilla vini ſpiritum, donec magma mellis conſiſtentiam acquirat, cui conjunge ſal. & ol. digere per aliquot dies, & ſerva, vaſe opt. clauſo, ad uſus.*

Vires hujus arcani multæ ſunt. Et quidem 1. eſt ſummum ulcerum, & vulnerum balſamum. 2. tineas, vermeſque omnes infantium enecat, omnemque corruptelam in internis viſceribus impedit, & humores p. n. evacuat. 3. eſt ſummum febrifugum. 4. Regium morbum curat, &c.

Doſis eſt à ʒj. ad ij. jejuno ſtomacho in formâ pilularum, cum juſculis, ſyrup. &c.

Guttæ gambæ autem extractum ſimiliter paratur *deſtillando lib.* j. *per deſcenſum, ut ſuprà diximus de aloë, &*

ſal

ſal fixum ex communi reſidua fæce extrahendo, & cum ol. conjungendo. Deinde ex lib. ß. diſſoluta in phiala vitrea cum ſpiritu vini, vel ſpiritu vitrioli ana, ſolutum ſuccum digero per xv. *dies, decanta, & ſerva. Iterùm affunde novum ſpiritum, & digere per* iij. *vel* iv. *alios dies, decanta, & ſerva, quod itera donec ampliùs ſpiritus non tingatur. Deinde lento* B. *calore deſtilla ſpiritum, donec magma relinquatur in conſiſtentiam mellis, quod conjunge cum ol. & ſale fixo, & ſerva.*

Viribus ferè ſimilibus pollet, ac cætera purgantia medicamenta, curat nàmque quartanam, ſubvenit hydropicis, præſertim leucophegmaticis, pallidiſque virginum coloribus, arthriticis, membrorum tremoribus. Cutanea etiam omnia vitia, ſivè exteriùs applicatum, ſive interiùs ſumptum curat.

Doſis eſt gr. v. viij. aut xvj. ſimiliter cum ſyr. &c. ante auroram jejuno ſtomacho.

Ex quibus colligere poteritis modum, quo ex ſimilibus ſiccis, concretiſque vegetabilium ſuccis extrahi poteſt eſſentia, in quibus ſigillatim deſcribendis hic non moror, cum facilè ex ſuprà allatis modis id pateat. Colligere item poteritis methodum parandi extracta compoſita, quæ non abſimilis eſt prædictis; ſimplicium nàmque pluralitas non variat extrahendi modum.

Art. Decimus.

De Extractionibus eſſentiæ ex Floribus, ſive De Tincturis.

Tincturæ ab aliquibus appellantur florum eſſentiæ; an quia flores omnes quicquid eſſentialis ſpiritus habeant in tinctura conditur; an verò quia in extima eorum ſuperficie, eorum eſſentia ludat, ita ut ſi nimis tales flores inter digitos verſentur, ſtatim eorum eſſentia evolat, remanentque exanimata corpora, omni odore deſtituta, ut in *Gelſimino* patet. Mirum tamen in natura eſt, quòd arte ſpagyrica omnium florum tinctura auferri poſſit, abſque eo quod ſubſtantia corrumpatur, illud accidens ita proprium, & innatum floribus, adeoque ſubſtantiam penetrare videtur, ut nulla vi ſeparari poſſit, quin eorum ſubſtantia corruptionem ſortiatur: Nihilominus experientia docet hæc ita fieri, ut nullo modo florum ſubſtantia lædatur; odore enim ſolo, & vapore ſulphuris, roſæ rubicundiſſimæ in albiſſimas ſtatim traſeunt, illæſis florum foliis. Rationem hujus ſpagyrici Philoſophi ità tradunt: Rerum omnium colores à ſulphure interno, & innato pendent, hoc enim cum ſit caloris innati centrum, & fomes, coctiones, & digeſtiones omnes, humidi alimenti, & radicalis parit, ex coctione autem illa, & digeſtione varia, eſt etiam varia colorum diverſitas, ſulphuris autem interni rerum omnium, & mineralis ſumma eſt cognatio, & affinitas, ita ut unum ſulphur ſequatur alterius ſulphuris ſubſtantiam, & magneticè ad invicem trahantur, hinc eſt, quòd dum ſubſtantia ſulphuris mineralis liquata, ſeu in humidam, & aquoſam ſubſtantiam arte ſpagyrica redacta, florum corpuſcula tenuiſſima ingreditur, eaque penetrando, alimentitiam ſubſtantiam florum, quæ colorem

lorem continet, diſſoluit, & ſecum unit, & ſic permiſcentur invicem, & color florum tranſit è corpore ſuo proprio, & nativo, in homogeneam ſulphuris ſubſtantiam.

Methodus igitur extrahendi florum eſſentiam, ſive tincturam, cum aliquo modo ſit diverſa à ſupradictis, hinc nos peculiari titulo de tincturis, ſive florum eſſentiis extrahendis agimus.

In quâ re illud advertendum videtur, quòd in aliquibus floribus, præſertim purgantibus, purgans virtus non ſolùm manet in ſuperficie, ſeu in tinctura, ſed in ſpiritu aliquo intrinſeco, ſeu humido radicali à tincturâ diverſo, ideò adhuc è purganti energia præditis floribus alio modo, ac ab aliis confortantibus, vel anodynis floribus, paratur tinctura, ut ſi exempli gratiâ ex *roſis pallidis moſchatis* eſſentiam parare, & elicere volveris non diverſa à ſupradictis methodo ſervata elicies, ut

℞. Roſ. albarum moſchatarum q. v. contunde, & exprime ſuccum, quem fermenta, ut extrahas ſpiritum æthereum, cui parùm ambræ griſ. & moſchi addere poteris ad odoris ſuavitatem conciliandam, & habebis ſummè balſamum cardiacum, medicamentum purgans, quod efficacioribus viribus erit donatum, ſi ſalem volatilem, & fixum ab eiſdem roſis extractum habes. Vel in dicto ſpiritu alias roſas albas moſchatas addas, iterata ter, vel quater novarum roſarum infuſione, à quibus expreſſum ſpiritum uſui ſerva.

Eſt ſummum, & ſuave catharticum, quod etiam infantulis, mulierculis, aliiſque delicatulis hominibus, & magnatibus conveniens. Nam omnibus animi deliquiis eſt præſtantiſſimum medicamen; fatiſcentes nàmque ſpiritus ſolo odore recreat, reficitque Uteri ſuffocationi etiam mirificè confert, tàm aſſumptum, quàm ſi uteri os perungatur. Hinc apoplecticis, ac vertiginoſis ſummoperè prodeſt.

Doſis eſt ab ℥ ß. ad j. mane jejuno ſtomacho.

Hinc ſimili modo procedere poteris in extractione eſſentiarum ex aliis purgantibus floribus, ut ex roſis damaſcenis, floribus perſici, & ſimilibus purgante facultate præditis, ut non modò tincturam, verùm etiam ſuccum eſſentialem extrahas, ſi purgantem eorum eſſentiam elicere volueris.

Ex aliis autem floribus tantùm confortanti, vel anodyna facultate præditis, tincturam tantum extrahere poteris, in quâ omnis ſaporis, & odoris grata latet energia. Confortantis tincturæ autem extrahendæ methodus erit, ut

℞. Flor. roſ. ſicc. rubr. mundat. q. v. immitte in phialam vitream, cui infunde ol. ſeu acetum ſulphuris per campanam factum q. s. ad madorum roſarum omnium cum aqua quantitate, ut ſenſibilis ſit acoris olei ſulphuris ſapor; phialam probè obturatam, vel inſolationi, vel lento ſimili calori expone per aliquot dies, & per aliquot vices agitabis, ut aqua probè tingatur, tinctam ſeparabis, ac ſimili modo novum ſulphuris ol. & aquam impone, digere, & decanta toties, donec omnem roſarum tincturam elicias, quòd fiet terna, vel quaterna infuſione; nàm manebunt roſæ albæ omni rubro colore privatæ in fundo, extractam autem tincturam ſerva ab omni face reſidua liberam, ut probè limpida niteat, quam vitreo vaſi clauſo impones

nes ad ſequentes uſus, imponendo aliquot uncias ſacchari.

Et quidem 1. Efficax eſt ferè ad omnes ventriculi defectus, præſertim appetitus dejectioni ſuccurrit, ad ſitim præter naturam ſedandam, &c. eò quia ſalſos, acreſque omnes humores, à quibus talis fovetur ſitis, ſoluit. Undè ſiticuloſis omnibus, & ardentibus febribus ſummum eſt ſolatium. 2. Capitis ferè omnes effectus curat, qui à ventriculo ortum habent. 3. Catarrhos omnes, deſtillationes, aliaſque fluxiones mitigat. Demùm oris etiam ulcera, & aliarum partium curat, &c.

Doſis eſt ℥ ß. ad j. ſimiliter in juſculis, ſyrup. &c. mane jejuno ſtomacho.

Hinc intelligite non abſimili methodo eſſe procedendum in extractione tincturarum ex aliis floribus, unde *tincturam violarum* ita parabitis, at meliùs ex recentibus, quàm ex ſiccis, his priùs à virore quocumque liberatis, ut

℞. *Flor. viol. q. v. contunde, & macera in propria aqua, exprime, & depura, affunde ol. ſulph. per campanam eliciti, vel ſpiritus vitrioli ad gratam aciditatem, pone in calore leni, donec tinctura voto reſpondeat, & adde ſacchari q. s.*

Efficaciſſimum eſt medicamentum ad omnes affectus thoracicos. Valet ad compeſcenda omnia interincendia, ad dolores omnes, & angores, & fluxiones compeſcendas.

Doſis eſt ℥ ß. in juſculis, ſyr. &c.

Ex *floribus Pæoniæ* ſummum efficies medicamentum ad epilepſiam, ſi tincturam extrahes, præſertim cum vitrioli ſpiritu rectificato pro ſulphuris oleo tantùm ſuſtituto; nam vitrioli eſſentia etiam eſt epilepſiæ remedium. Continuatur tamen per menſem integrum mane jejuno ſtomacho, cujus doſis erit à ℈. j. uſque ad ʒ ß. in ſpiritu vini, ſyrup. juſculis, & ſimilibus.

Poterit etiam hæc alia ſervari methodus parùm dictis diſſimilis in extrahendis florum tincturis, quæ etiam apta eſt v. g. in *floribus ſerpentariæ.*

℞. *Serpentariæ majoris flores (qui ſunt purpurei, & prægrandes) q. v. tunde, & ſuccum elice in magnâ copiâ, quem vitreo vaſi impone cum modico fermento, ut digeratur, deinde deſtilla calore B. & elicies ſpiritum æthereum, quem ter, aut quater rectifica lento ignis tepore, deinde hoc mediante ſpiritu imprægnato cum aliquali ol. ſulphuris portione, ut ſuprà diximus, elice tincturam ex aliis floribus ſerpentariæ methodo prædictâ, cui ſummè depuratæ addere poteris ſalem volatilem, & fixum ejuſdem plantæ, & ſummum habebis arcanum ad magnos uſus.*

Et quidem 1. Ad ophthalmiam, & nebulas omnes, tàm interiùs, quàm exteriùs, applicatum. 2. Summum eſt balſamum ad vulnera, & ulcera omnia, tàm ſimplicia, quàm depaſcentia; tàm parti applicatum, quàm per os aſſumptum; ſanguinem namque ſuo ſale volatili balſamico purificat, & ab omni labe mundat. Unde ad cutis omnes ſcabroſitates, ſerpigines, herpetes, pſoras, &c. tàm parti illinctum, quàm etiam per os aſſumptum, valet.

Doſis eſt à ʒ ß. ad j. in vehiculis jejuno ſtomacho continuando per menſem in morbis chronicis; Exteriùs verò applicatur per ſe ſolum illinendo linteis eo arcano madidis.

Non eadem methodus in extrahendis florum tincturis ſemper ſervanda eſt, ſed una quandoque diſſimili modo ab alterâ extrahitur, hujuſmodi eſt *papaveris erratici tinctura*, ut

℞. *Conſ. flor. papaveris erratici* ℥j. *flor. papaveris errat. ſpiritus vitrioli irrorati* ℨj. *miſce, & cum aqua ex ſucco prædictorum florum deſtilla* ℥xxx. *extrahatur tinctura rubicundiſſima, quam poſtea filtra, & adde ſyrup. è ſucco flor. papav. errat. parùm vitriolati* ℥viij. *m. & ad uſus ſerva.*

Prodeſt defluxionibus calidis, tenuibus, & acribus aſperam arteriam, & fauces exaſperantibus, inſomniaque facientibus: Tuſſim quoque inde natam; nec non catarrhum, & phthiſin ſedat, refrigerat, atque ſomnum conciliat. In pleuritide, & laterum puncturis ad dolorem mitigandum, inflammationem reſolvendam, ſudoremque eliciendum, eſt admirabile præſidium. Inſuper ad alui profluvium, & dyſenteriam excitatam ex affluxu materiæ acris, & bilioſæ valdè prodeſt.

Doſis ab ℥j. ad ℥ij. per ſe, vel cum vehiculis idoneis.

Ad diverſitatem vegetabilium pro eorum tinctura extrahenda, diverſa menſtrua requiruntur, unde alia quoque methodo, ut in *tinctura abſynthij*, quæ tali pacto elicitur.

℞. *Abſynthij Romani probè exſiccati m.* j. *aquæ com. vel ſtillatitiæ ex eodem abſynthio vulgari modo elicitæ lib.* j. *aq. ardentis* ℥ ij. *digere phiala opt. clauſa in Sole per aliquot dies, decanta, & filtra, ſi vis, & ſi times à vini ſpiritu media evaporatione tincturam ab illo libera.*

Adverte, quòd ſi vis potentiorem tincturam, & non times à menſtruo, adde ℈. olei ſulphuris. Si tinctura fuerit guſtui ingrata, ſaccharo, vel alia aqua appropriata, vel ſyr. illam emenda.

Valet pro obſtructionibus mirabiliter, ictero, &c. doſis eſt ℥j.

Diverſo modo *flores hyperici* dant tincturam, nàm reſpuunt aquam, ut

℞. *Summitatum Hyperici florentis pulverizatarum q. v. Macera octiduum in ſpiritus vini rectificati ſuff. quantitate, ſtent in loco tepido, poſtea filtrentur, & habebis tincturam rubicundiſſimam Rubini inſtar, ſaccharo edulcorandam, & ad uſus ſervandam.*

Uſus In contumacibus affectibus valdè utilis, imbecillitatem, hebetudinem, ſtupiditatem, torporemque mentis, quantùm per artem licet, corrigit, & emendat, omneſque imaginationum affectus feliciter tollit. Morbis etiam renum, & veſicæ prodeſt, urinam provocat, & menſtrua pellit.

Doſis à cochl. iij. ad IV. bis in die, mane ante ſolis ortum, & veſperi eundo cubitum.

Ex bacc. non abſimili modo paratur *tinctura.*

℞. *Aq. vitæ q. ſuff. granorum Juniperi m.* ij. *contundantur, & macerentur in prædicta aqua diebus* iij. *coletur, & ſervetur ad uſum.*

Quod ſi efficaciorem, compoſitamque parare velis hoc modo procedere.

℞. *Bacc. juniperi recent. & craſſiuſcule contunde lib.* j. *ſem. aniſ. contuſ.* ℥iv. *radicis Angelicæ* ℥j. *lign. nephritici* ℥ß. *macis elect.* ℨij. *miſta infundantur in vini malvatici lib.* viij. *ſtent in infuſ. per* 14. *dies, quotidie aliquoties movendo; Poſtea*

in MB. deſtillentur, & cum hoc deſtillato liquore ex Bacc. Junip. tincturam extrahe, ut artis eſt; quæ deinde filtretur, & parùm edulcora, & ſervetur ad uſum.

Uſus. Excalefacit, aperit, attenuat, & diſcutit. Stomacho utilis. Contra pectoris vitia, tuſſim, inflationes, tormina, & ſerpentum ictus, efficaciſſimè bibitur. Venenis mirificè adverſatur; quarè peſtilentiam arcet hauſta. Calculos quoque è renibus pellit, urinam ciet. Undè ruptis, convulſis, & vulvæ ſtrangulatui ſubvenit.

Doſis à cochl. j. ad iij. manè jejuno ſtomacho.

Non prætereundum illud celebre medicamen, quod ex granis juniperi conficitur, quæ *Theriaca Germanorum* appellatur, fit enim tali pacto.

℞. *Gr. junip. recentia, & matura, in mortario marmoreo conterantur: quibus ad ſingulas libras aquæ pluvialis deſtillatæ lib.* iv. *ſuperfundantur, & per triduum in loco calido digerantur: poſtea per pannum colentur, & fortiter exprimantur. Colatura filtretur, exhaletque ad extracti conſiſtentiam; cui ſaccharum addere poteritis.*

Datur in colicâ, calculo, ſuffocatione matricis, menſium ſuppreſſioni, defluxionibus frigidis, hydrope. Eſt etiam præſervativum ſpecificum contra peſtem, & omnem aërem contagioſum. Doſis ʒj.

Efficies elect. pro ſtomacho, quod *Paracelſus* proponit in conſiliis Medicis conſilio primo p. m. 742. ſi ſuperioris præparationis ad lib. j. addas *pulveris zinzib.* ʒj. *macis, & calami aromat. an.* ʒij. *cubeb.* ʒj. & miſta omnia excipies vitro, quod exquiſitè obturatum in ſole ſtet ad menſem unum. Hoc electuarium ad roborandum ſtomachum non parùm faciet, ſi ſumatur à paſtu.

Ex *corticibus* quoque extrahitur *tinctura*; *ex cortice Peruviano* ita.

℞. *Corticis Peruvian. ſive chinachinæ* ℥j. *f. ſubtiliſſimus pulvis, quem injice in vas vitreum ſuperaddendo ſpiritus vini dephlegmati lib.* ß. *Orificium vaſis deinde exactiſſimè obturetur, & ſepeliatur in ventre equino per* xv. *dies, aperiatur tunc vas, & vini ſpiritum pulcherrimè tinctum à fæcibus ſepara per inclinationem, quem ſerva in vaſe vitreo optè clauſo.*

Uſus. Hac tincturâ tertianæ, & quartanæ non ſolùm citò, tutè, & jucundè curantur; ſed febres omnes, quæ à refrigeratione extremorum acceſſionum initium habent, licet ad perfectam infebricitationem non devenerint. Diſcant hinc juvenes quàm falſa ſit humorum quaternarij doctrina, cum unum, idemque remedium infallibiliter curat quotidianam; tertianam, & quartanam, quas ab humoribus inter ſe contrariis pendere mendaciter inſinuant ſectariorum medicorum Grex. Hujuſmodi remedia ſi cognoviſſet *Galenus* quia vir erat ingenuus, certè libros ſuos igni cremandos tradidiſſet.

Doſis ʒj. in vini generoſi ℥ij. exhibetur, incipiente paroxyſmo. Extincta cum hac tincturâ febre, per inferiora purgandum eſt corpus, adhoc ut ejus recidiva vitetur.

Medicorum vulgus ad intermittentes febres ità parat hoc ſpecificum per infuſionem.

℞. *Corticis Peruvian.* ʒij ß. *f. ſubtiliſſimus pulv. qui infundatur per* 12. *horas ante acceſſionem in* ℥. iij. *vini albi generoſi, & in acceſſionis initio cum jam extre-*

extrema frigent, exhibent infirmo vinum ſimul cum pulvere.

Dignum eſt admiratione quòd licet poſt horæ quadrantem hoc medicamen ob ventriculi nauſeam vomitu ejiciatur, non propterea infirmus morbi curatione defraudabitur, quòd non accideret vomitus, ſi ſub tincturæ forma ægris propinarent.

Ex *lignis* quoque ſua *tinctura* extrahi poteſt, *ex ſaſſafras* ità concinnabis.

♃. *Aq: font. benè coct. & adhuc ſummè calida lib.* viij. *lign. ſaſſafras in taleolas tenues inciſ.* ℥ij. *ſtent in infuſ. per noctem in olla nova vitreata, & benè cooperta; donec per ſe refrigeſcant: manè per chartam filtrentur, & colatura clara cum tinctura caſſiæ ligneæ parum aromatizetur, & ad uſum pro potu quotidiano ſervetur.*

Uſus. Catarrhoſis, & Arthriticis nectar eſt: ob ingentem enim ſiccitatem, & moderatum calorem eſt remedium excellens ad omnis generis defluxiones, quas radicitus abſumit, nec non calculum ejicit. Flatus diſcutit. Uterum ad conceptionem preparat. Menſes provocat. Coctionem juvat. Vomitus cohibet, & alvum ſubducit. Sed iis qui extenuati ſunt, & imbecillibus non convenit.

Doſis propriè non obſervatur, ſed patiens ad libitum bibat, continuando per aliquot ſeptimanas.

Ex *radicibus* tandèm ità paratur *tinctura.*

♃. *Rhabarbari drach. unam pulveriza, & pone in phiala vitrea cum* ℥iv. *aq. ſtillatitiæ cichor. vigoratæ cum aliquot guttulis ol. ſulphuris, & vini ſpiritus, claude phialam, & digere in loco moderatè calido, decanta, & filtra.*

Valet non ſolùm ad vermes, ſed etiam ad obſtructiones tollendas. Poteris illam miſcere cum ſyr. roſ. pallidarum, vel cum aliquo aliò convenienti. Si indiges adſtrictione, in tincturam mollem redige, nàm pars purgans exhalabit, vel ſaltim labefactabitur.

Doſis eſt, ſi contra vermes vis illam uſurpare unum, vel alterum cochlear; Si ad pueros purgandos ℥ß, vel integra, habita ætatis ratione, & virium. Quòd ſi tempus ſuppetit, meliùs eſt purgationem inſtituere per epygraſim dictam, & ſic ℥ß. ſufficiet.

Atque ex his deſcriptis omnibus modis extrahendi tincturas, colligere poteritis methodum, qua aliæ ſimiles in vegetabilium Regno extrahi debent; nam non ſolùm prolixum eſſet, verùm etiam tædioſum ſigillatim omnes vegetabilium tincturas perquirere.

ART. UNDECIMUS.

De Extractione Eſſentiæ ex gummoſis vegetabilibus.

GUmmi omnia genera arborum etiam ſunt concreta humidi radicalis in arborum corticibus; nam ſæpeſæpiùs vulneratæ arbores gummi reddunt, ac ſummâ vi balſamicâ pollent, cum magnam eſſentialis oleoſæ eſſentiæ in ſe coërceant quantitatem, idque patet, ex eo quia facillimè ignem concipiunt, ac totæ inflammabiles. Hoc humidum radicale gummatum tribus conſtat principiis ſcil. ſale, ſulphure,

& mercurio, & ſunt excrementa iſtorum trium principiorum, nihilominus alia dicuntur ſulphurea excrementa, alia mercurialia, & alia ſalina, quòd aliis prædominetur ſulphureum quid, aliis mercuriale, aliis verò ſalinum. Sulphurea ergò ſunt excrementa omnia gummata, cum in his plus ſulphuris reperiatur, quàm mercurii, & ſalis. Sed quia diverſam nanciſcuntur formam; ideò diverſam quoque eſſentiam, & diverſam extrahendi methodum involuere debent. Et quidem primò ſit,

Extractionis eſſentiæ Terebinthinæ deſcriptio.

℞. *Terebinthinæ Venetæ, & ſpiritus vini an. lib.* j. *miſce ſimul. opt. & baculo agita, donec unita ſint, deinde phialæ vitreæ ſatis amplæ impone; ut medietas, vel tertia ſaltem pars vacua ſit, ubi tamdiù agitentur, donec in albedinem ſummam redigantur; tunc repone in loco frigido, ut hypoſtaſes demittant, ubi ſupernatabit omnibus ſpiritus vini, deindè ſequetur Terebinthina in ol. diſſoluta flavi coloris. Ultimò ſequetur ſal Terebinthinæ albiſſ. coloris; qui ſeparatus, & exſiccatus, catharticæ eſt virtutis, purgatque abſque ullo incommodo per inferiora. Spiritum deindè, & ol. poſt ſeparationem ſalis m. & digere in B. tepenti vaſe opt. clauſo, nè ſpiritus exhalet. Deinde deſtilla igne cinerum ſervatis gradibus, primò ſiluèt lentum adminiſtrando ignem, donec ſpiritus vini unà cum ſpiritu Terebinthinæ è phlegmate egreſſi ſint. Tunc augendus eſt ignis, & mutandum recipiens, quia ol. Terebinthinæ egredietur flavi coloris, ubi ignem adaugendo, & continuando, aliud egreditur ol. rubri coloris, quæ duo olea ſimul miſta rectificentur, ter vel quater per retortam, magma autem, quod remanet in fundo alembici exime, & contunde ſubtiliter, cui adde duplam quantitatem reſpectu ponderis ſui, ſpiritus Terebinthinæ, qui in primâ deſtillatione egreſſus eſt ſimul cum vini ſpiritu, digere in B. tepenti per* XV. *dies, ut diſſolvatur omninò magma, deſtilla, deſtillatum iterùm affunde, digere, & deſtilla, donec aſcendat ſal volatile Terebinthinæ, quod ultimò egredietur in formâ mellis coagulati; vel in capitello alembici coagulabitur, aut in fundo recipientis in forma ol. reſidebit. Ex magmate reſiduo, ſi vis ſal extrahe fixum, nam minimæ erit quantitatis, poteritque etiam omitti ejus extractio, quoniam Terebinthina, ſicut, & cœtera gummata minimam fixi ſalis quantitatem habent, quia eorum ſubſtantia tota ſulphurea eſt, & volatilium partium, ideoque inter comburendum tota ferè evaneſcit. Miſce ſimul omnia, iterum digere per* 3. *dies, & ſi opus erit, rectifica, & ſerva in phialâ opt. clauſa.*

Vires autem, & uſus hujus arcani valent ad multos chronicos depellendos morbos, & quidem

Primò, Diureticum ſummum eſt, undè nephritico affectu laborantibus ſolatium eſt; nam arenulas, & calculos comminuit, detruditque ac ſuâ balſamicâ, quâ pollet virtute, renes, aliaque urinalia vaſa carminat, ſolatur, demulcet.

Secundò, Ulceribus omnibus, tàm benignis quam malignis curandis, & glutinandis efficaciſſimum eſt balſamum.

Tertiò, In gonorrhæis gallicis percurandis nihil eſt potentius; ſuâ namque balſamicâ vi, renes, & omnia vaſa à venenatâ luis labe affecta abſtergit, purificatque.

Doſis

Doſis eſt ʒj. in vehiculis appropriatis. Exteriùs applicatur cum goſſipio eo madido ad modum balſami.

Terebinthina, abſque eo, quod per extractionem in eſſentiam arte ſpagiryca redacta ſit, aliqui in gonorrhæâ Venereâ utuntur per os aſſumpta ad quantitatem ℥ß. quolibet mane jejuno ſtomacho per ſex, vel octo dies, cum *pulu. glycyrrhizæ, & ſacch.* ad formam boli. Alij lavant, ſed inſcitè faciunt, multum enim ſui balſami per lotiones deperdit, fitque ferè inutilis. Latet in terebinthinâ mirabile balſamum, quod in vias urinarias ſpecifica proprietate fertur, illiſque balſamicam ſuam virtutem impertitur, prohibetque nè earum nutrimentum degeneret, corrumpatur, vel fixetur: Undè eſt quòd poſt aſſumptam terebinthinam urina, quæ ejicitur, violaceum odorem à longè ſenſibilem ſecum ferat. Nonnulli procedunt hoc modo: Terebinthinæ lib. j. concoqunnt in aquæ lib. 24. donec odorem amittat, & inſpiſſetur, adeò ut refrigerata digitis in pulv. verti queat, ac vitri modo diſſiliat; Sed ineptè faciunt, cum tota pars eſſentialis in aquam tranſeat, remanetque tantùm pars inutilis vi balſamica ſpoliata. Aliqui tandèm medicaſtri propinant terebinthinam crudam in ovo ſorbili, quod medicaminis genus ferculum nimis ingratum ob olei roſac. defectum à digeſtivo parum differt. Nos verò in gallicis gonorrhæis utimur terebinthinâ Venetâ illotâ ad quantitatem ʒijß. tertio quoque die intra hoſtiam convoluta aquâ madefactam cum mercurii dulcis gr. x. vel xv. in formâ pilulari, cui medicamini nulla gonorrhæa, quantùmvis virulenta, reſiſtit, movetque duos, vel tres ſeceſſus, & urinæ quantitatem. Illicò urinæ acredinem, & in erigendo dolorem tollit, materiæ fluentis colorem immutat, omnia ſymptomata benigna reddit, & ad octo vices integrè curat fluxum.

Eſſentiæ Thuris Extractio.

♃. THuris *lib.* j. *ab omni ſorditie munda, media lotione, tunde, & diſſ. in alia lib. ſpiritus vini alkoholizati, aut Terebinthinæ ſupra deſcripti, in amplo vitreo vaſe opt. obturato digere in B. tepenti aut in fimo equino per* xv. *dies. Deindè deſtilla igne cinerum, ut ſeparetur ſpiritus affuſus; iterùm affundé digere per* 4. *dies, & deſtilla, ut priùs affuſus ſpiritus vini, aut Terebinthinæ ſeparetur. Deindè mutato recipiente continuabis ignem, & diſtillationem donec nihil aliud aſcendat. Ex reſiduo magmate ſal extrahe fixum, quod cum ol. m. & ſerva.*

Eoſdem ferè habet uſus, ac oleum, ſive eſſentia Terebinthinæ, exhibeturque eadem doſi.

Hæc etiam ſervari poterit methodus extrahendi eſſentiam ex aliis gummoſis vegetabilibus, tàm ſcilicèt ex uno ſimplici gummi, quàm ex pluribus ſimul miſtis; ideòque in aliis hic ſigillatim deſcribendis non moror.

ART. DECIMUS SECUNDUS.

De Aromaticorum vegetatilium eſſentiis.

SI poſſent haberi virentia aromata, non abſimili methodo ex eis

eſſentia

eſſentia extraheretur, ac ſupra de viridibus aliis vegetabilibus diximus; At quoniam ut plurimùm ſicca ad noſtras evehuntur regiones, ideò hic methodum extrahendi eſſentiam ex eis ſiccis deſcribimus.

Et quidèm aliqui olea eſſentialia appellant Chymicâ arte extractas aromatum eſſentias, in quarum extractione diverſimodè procedunt.

Et quidèm primò aliqui utuntur iteratâ vini generoſi, vel aquæ roſac. &c. ſpiritu vini imprægnati infuſione, digeſtione, & deſtillatione. Alij tantùm deſcenſoriâ deſtillatione, ut ſuprà diximus, ut v. g. ſi *ex cinnamomo eſſentiam* parare vis.

℞. Cinnam. elect. q. v. tunde groſſo modo, & in ſuff. vini alb. generoſi quantitate infunde, & digere per iij. *aut* iv. *dies, & deſtilla calore M.B. aquam lactcam, quæ deſtillat, novo cinnam. reaffunde, digere, & deſtilla, quæ tertiâ vice reiterata, & in ultima deſtillatione habebis ol. eſſentiale cinnam. ſubalbidum, quod ſepara ab aqua, & vaſe clauſo ſerva, reſiduum verò à deſtillatione cinnam. ure, ut ſal fixum extrahas, quod miſce cum dicto ol. ad uſus.*

Alii autem hoc alio modo procedunt in extractione *olei eſſentialis à cinnamomo*, ut

℞. Cinnam. q. v. contunde groſſo modo, & per deſcenſoriam deſtillationem ſupra deſcriptam ol. elice magno igne, ut comburatur cinnam. oleum extractum rectificatur deſtillando illud à vitriolo ad rubedinem calcinato. Deinde affunde illud ſupra novum optimum cinnam. etiam leviter contuſum cum aliquali portione aquæ cinnam. ſtillatitia optima, & per retortam deſtilla in M.B. donec totum ol. aſcendat, quod cinnam. odorem fragantiſſimum recuperabit cui adde ſal extractum ex combuſto reſiduo capite mortuo, & ad uſus reſerva.

Aliqui tandèm in ejuſmodi aromaticis eſſentiis extrahendis, amygdalas, tartarum, aut alia addunt, ut indè majorem olei copiam proliciant, quæ fraus omninò rejicienda eſt.

At hi duo modi ſupra dicti eſſentiam â cinnamomo extrahendi, ambo benè procedunt. Poteris autem aquam ſervare, quæ etiam eoſdem ferè habet uſus, ac eſſentia, licet ſit aliquantò debilior eſſentia, ſive oleo cinnamomi.

Hoc verò cinnam. oleum magnos hábet uſus, & primò quidem Summum eſt vitæ noſtræ balſamum, tàm interiùs, quàm exteriùs applicatum. Menſes namque mulierum potenter provocat, partum facilitat, cor exhilarat, memoriæ imbecillitati confert. Ventriculum roborat, venerem ſtimulat, &c. 2. Etiam exteriùs applicatum eſt ſummum vulnerum, ac ulcerum Balſamum. 3. In animi deliquiis ſingulare eſt ſolatium. 4. Virginum pallidos corrigit colores. Demùm, ſummùm eſt ſudorificum, unde in febribus ad ſudores provocandos tutò poteſt exhiberi.

Doſis eſt gut. iij. vel iv. ſimiliter in aqua cinnam. ſyrup. ovis ſorbilibus, &c. exteriùs autem applicatur cum goſſipio dicto arcano madido.

Atque ex his collige. 1. Non abſimili methodo eſſe procedendum in extractione eſſentiarum ex aliis aromatibus, ut ex *nuce myriſticâ, caryophyllis, pipere*, & ſimilibus aromatibus, nam omnia analogis pollent viribus balſamicis, atque confortantibus.

Collige

Collige 2. Benè poſſe eandem methodum in quibuſcumque aliis, tàm ſimplicibus, quàm compoſitis vegetabilium magiſteriis ſeparandis ſervari, ac in ſuperioribus titulis diximus, ut facilè cuique ſanæ mentis patere poteſt in praxi, & apud auctores, qui alia deſcribunt vegetabilium arcana quiſque videre poteſt. Verùm pro hujus rei coronide ſit

ART. DECIMUS TERTIUS.

De Elixiribus.

MUltæ aliæ ſupereſſent vegetabilium magiſteriorum deſcriptiones, quæ ex multis ſimul vegetabilibus parari ſolent à variis auctoribus, ut ſunt Elixiria, Balſama, &c. quorum præcipua deſcribam, quibus cœtera addiſci poſſunt.

Et quidèm primò Elixiria, ea magiſteria appellat *Paracelſus lib.* 8. *Archidox.* quæ corporis noſtri præſervativa, ſeu balſama ſunt vitalium omnium viſcerum, quæque ſunt eſſentiæ puritate, calorem vitalem adaugent, fovent, conſervant.

Varias autem elixiriorum adducit cit. *Paracelſ.* deſcriptiones, ut ſalium, balſami, dulcedinis, quintarum eſſentiarum, ſubtilitatis, &c. quorum deſcriptiones vix intelligibiles videntur. Illud tamen præ cœteris varij auctores diverſimodè deſcribunt, quod *Proprietatis* dicitur, hujus deſcriptio *Paracelſica* ſequens eſt.

♃. *Aloës hepat. myrrhæ, croci an.* ℥ ij ß. *quæ ſimul in Pellicanum, & in arenam poſita menſibus duobus aſcendant leviſſimè. Separa tandèm per alembicum ol. à fæcibus præter aduſtionem. Ol. hoc unà cum circulato per menſem digeri permitte, pondere quidem æquali, poſt ſerva.* Hæc illæ.

Verùm hujus elixiris vires ſummæ ſunt, ac penè incomparabiles, tamen propter circulati defectum non omnibus licet, ſed tantùm filiis artis, arcanum hoc præparare.

Alij *elixir proprietatis Paracelſ.* hoc modo, quem nunquàm, ſicut, & cœteras deſcriptiones, quæ circumferuntur, ſomniavit auctor, parant, ut

♃. *Aloës, myrrh. & croc. an. p. æ. ponantur in vaſe vitreo cum pauco ſpiritu ſulphur. pone in ventre equino ſpatio* xx. *dierum, & poſteà adde q. ſ. aq. cinnam. & aq. vitæ, & deſtilla per retortam.*

Tamen aliam deſcriptionem defectu præfati elixiris, mediocrem tamen, ità tradit *Helmontius.*

♃. *Aloës lucidæ, myrrh. opt. & croci opt. an.* ℥j. *ſi n. plus ſumpſeris, fruſtra id factum reperies. Duo priora terantur accuratè; crocus verò quia non teritur niſi exſiccatus, potiùs conglobetur tundendo. Ponantur in vitro capaciſſimo, & forti, ſigilleturque liquato collo vitri. Et circuletur moderato calore, nè vas diſſiliat, donec videris totam offam in fundo coaluiſſe, & circulari ol. clarum cum aqua in parietibus vitri. Tùm aperiatur collum vitri, & infunde lib. aq. cinnamomi, & deſtilla per arenam madidam, cui ſenſim aqua bulliens affundatur. Donec non ampliùs è roſtro alembici quidquam ſtillet.*

Quo medicamine tàm quartanam, quàm continuam ſtatim curaſſe fatetur; adeò ut qui noctu ſuſceperat Sacroſanctum Viaticum, & olei extremam unctionem, eum convivam in prandio circa lectum habuiſſe fertur.

Crollius, & alii aliter ejus præparationem deſcribunt, ut

℞. *Myrrhæ, Aloës epat. & croci Orient. an.* ℥iv. *pulveriſentur omnia diligenter, & in vitrum indantur, humectando opt. ſpiritu vini alkoholizato, poſteà affunditur rectificatum ol. ſulph. per campanam factum ad eminentiam 4. digitorum, ponatur in digeſtione, & circulatione per duos menſes, tandem quod tinctum, & extractum fuit, per inclinationem ſepara, materiæ in fundo reſtanti bonum ſpiritum vini affunde, & circulando per menſes 2. iterùm coloratum extrahe, ſepara, ac priori liquori colorato m. Fæces in fundo lentè deſtillentur, quod primùm egreditur, addatur ſuperiori tincturæ, & ità per menſem adhuc ſine deſtillatione circulentur. Nam ità paratum elixir ſaporis erit non admodum ingrati.*

In quâ re illud diligenter eſſe obſervandum idem fatetur *Crollius*, materiam ſc. primo eſſe irrorandam ſpiritu vini, ut fiat quaſi paſta, & deinde ol. ſulph. affundendo, alioquin totam materiam in nigredinem à ſpiritu ſulph. in myrrham, & aloëm propter pinguedines ſuas agente, veluti combuſtione tingi aſſerit cit. auctor.

Verumtamen, quamquam non adeò perfectum ſit hoc elixir, etiam ſummis pollet virtutibus, & quidem 1. Eſt ſummum vitæ noſtræ balſamum, eam à putrefactione præſervans, præcipuè in ſenibus. 2. Miranda in affectionibus pectoris, & thoracis præſtat. 3. Adverſus peſtifera contagia populatim graſſantia. 4. Viſcera omnia noſtri corporis ab omni labe mundat, unde ventriculi defectibus, catarrhoſis, & tuſſientibus, hemicraniæ, vertigini, & oculorum caligini ſuccurrit. 5. Ob hanc eandem rationem cor, & memoriam, ſenſuſque omnes acuit, confortatque. 6. Febrem quartanam curat. Demùm omnium vulnerum, & ulcerum etiam interiorum viſcerum ſummum eſt balſamum.

Doſis eſt à vj ad x. & xij. guttas in vino, vel aquâ conveniente ſpecificâ.

Alij verò breviori, & faciliori modo hoc idem elixir præparant, cujuſmodi præparatum apud pleroſque in uſu eſt.

℞. *Aloës epat. myrrh. & croci opt. an.* ℥j. *contunde opt. myrrh. & aloëm, deindè crocum cum eis contundendo, congloba, ut ſupra diximus. Deinde indantur vitro cum lib. j. ſpiritus vini opt. & digerantur per dies 8. clauſo vaſe deinde deſtilla lento igne, donec nil amplius per alembici roſtrum aſcendat, & ſerva. Caput mortuum poteſt etiam comburi, ſi vis, & ſal extrahi, ut cum ſupra dicto elixire miſceri, quòd meliùs eſt.*

Quod elixir ità præparatum licet non adeò perfectis virtutibus præditum, compertum habuerimus, ac ſupradictum tamen illud idem perficit, ſed debiliori modo. Sunt nonnulli, qui hoc idem elixir per infuſionem, & digeſtionem tantùm parant & mirificè præſtat interiùs, & exteriùs.

Crollius elixir peſtilentiale deſcribit, non tàm peſtis præſervativum, quàm curativum, ut

℞. *Flor. ſulph.* ℥iij. *affunde ol. juniperini è baccis rectificati ad eminentiam, 3. vel 4. digitorum, ol. ſuccini ab odoris vehementia liberati, quartam partem ad ol. juniperi: ſtent in arenâ ſæpiùs movendo, ut flores lentè ſine aduſtione ſolvantur. Poſtea* ℞. *Theriacæ electæ lib. j. extrahe cum ſpiritu vini opt. tincturam, quam à*

ſpiritu

ſpiritu vini ſeparatam, ſeorſim ſerva. Rad. Elenij, angelicæ, bacc. juniperi contuſ. an. ℥ iij. *cum eodem ſpiritu vini extrahe tincturam, quam in B. ſeparatam m. cum tinctura Theriacæ, ac affunde ol. juniperi, & ſuccini floribus ſulph. impregnatum, & per papyrum bibulam priùs filtratum, omniaque circula lentiſſimo calore per dies* 14.

Habebis ſecretum, quod in peſte, & morbis epidemicis ex Dei benignitate ad miraculum operari ſolet.

Doſis j. vel ij. guttæ in vino, vel aceto quotidiè manè. Vel ſingulis ſeptimanis ſemel viij. vel x. gutt. jejuno ventriculo expectato ſudore aſſumantur. Præſervat à putredine, & nil impuri relinquit in corpore. Correptus ſtatim ab initio accipiat à ʒj. ad ij. in vino, aceto rutaceo, vel alio liquore appropriato, & ſudet, potenter venenum è corpore pellit.

Idem præfatus auctor *elixir uterinum* magnæ efficaciæ deſcribit ità.

℞. *Caſtorei lib.* ß. *croci* ℥ ij. *extrahe tincturam cujuſque ſeorſim cum ſpiritu vini, & ſepara ſpiritum ad remanentiam extractorum; quibus miſtis adde extracti Artemiſiæ* ℥ iv. *ſalis matris perlarum* ℥ j. *ol. deſtill. aniſi, angelicæ, ſuccini an.* ʒ ij. *digerantur miſta omnia per* 8. *dies.*

Doſis hujus elixiris ʒj. vel ij. ingruente paroxyſmo hyſterico qualicumque tunc illicò ſanantur. Quòd ſi ſingulis menſibus appetentibus menſtruis æquali doſi utantur, non revertetur morbus hyſtericus; corrigit enim, & emendat menſtruorum vitia.

Qui plures elixiriorum deſcriptiones cupit addiſcere, legat varios auctores, & inveniet elixir epilecticum, apoplecticum, ſtomachum, nephriticum &c.

Deſcribunt alij alia *elixiria*, quæ *vitæ*, appellant, quæ nihil aliud ſunt niſi multorum aromaticorum vegetabilium volatiles ſpiritus maceratione, & deſtillatione media in vino, vel vini ſpiritu peracta, & deſtillatione ejuſdem vini ſpiritus imprægnati talibus ſpiritibus aromaticis, ut

℞. *Caryophyll. nucis moſc. macis, zedor. galang. piper. long. pyrethri, cort. citr. majoranæ, ſalviæ, ammi, nardi indici, cubebar. xylaloës, cardamomi, cinnam. menth. lavendulæ, coſti, pulegij, calaminth. calami aromatici, ſtæchadis, chamædryos, chamæpityos an. p. æ. & in pulu. redacta vino opt. macerentur, inde leviſſimo igne deſtilletur aqua perſpicua, & odorata, cui adde moſchi gr.* j. *vel.* ij. *& ſerva.*

Doſis cochlear. j. jejuno ſtomacho calorem naturalem vivificat, canitiem retardat, &c.

Hac etiam eadem methodo varii varias parant aquas diaphoreticas, cujuſmodi præ cæteris eſt *aqua Theriacalis Quercet.* cujus ſequens eſt deſcriptio.

℞. *Theriacæ opt.* ℥ iij. *Myrrh. elect.* ℥ ß. *croci* ʒ ij. *ſpiritus vini* ℔. ß. *Miſceantur omnia, digere, ac per cineres in alembico vitreo lentiſſimo igne deſtillentur, deſtillata circulentur in fimo equino per* 8. *dies, iterùm deſtilla, & ſerva.*

Uſus hujus aquæ eſt in ſudoribus provocandis in febribus præſertim malignis, peſtiferis, &c.

Doſis ʒ ij. uſque ad ℥ ß. in aq. card. benedicti, julepis, &c. jejuno ſtomacho.

Sunt aliqui, qui è theriacâ efficaciam extrahunt ſucco limonum, aliiſ-

M 2

aliiſque aquis, ut aufugiant vini ſpiritum propter ejus caliditatem, ſed fruſtrà laborant, nàm ſine vini ſpiritu nulla fit extractio, & ſuccus limonum eſt improportionatum menſtruum ad talem operationem. Quòd ſi quis vini ſpiritum timet in hujuſmodi febribus, in parvâ doſi utatur ad ℈j. vel ij.

Balſami autem vocantur à ſpagyricis, qui vulnerum, vel ulcerum omnium remedia ſunt, quique ſolo illinctu omnem putredinem abigunt. Nil n. aliud ſunt niſi olea eſſentialia; ſive ſimplicia, ſive compoſita. Simplicia ex vegetabilibus educi poſſunt, ſuprà retulimus, ubi egimus de gummoſis, & aromaticis vegetabilium eſſentiis, quæ omnes vi balſamica pollent. Compoſita autem balſama nil aliud ſunt, niſi dictorum vegetabilium eſſentiæ commiſtæ cum aliquali ceræ, vel olei portione, ut ad inſtar unguenti, vel olei adaptentur. Quorum plures deſcriptiones reperietis apud diverſos auctores, ut v. g. ſi vis *caryophyllorum balſamum* conficere.

℞. *Ol. caryoph. methodo ſupradicta præparati* ℥ijß. *ol. amygdal. dulc.* ʒiij. *ceræ* ℥ij. *funde prius ceram ſimul cum oleo amygdal. deinde adde ol. caryophyll. & baculo ligneo diligenter agita igne leviſſimo, donec unguenti conſiſtentiam acquirat, & ſerva, poteſt miſceri ol. cinnam. ſemoto prius tigillo ab igne.*

Erit ſummum ulcerum, & vulnerum balſamum, ſi applicetur cum linteis eo madidis, vel ſimili alio modo.

Sic etiam conficere poteritis balſamum compoſitum cinnam. aniſor. aloës, &c. ſi horum eſſentiam ſimiliter præpares.

Sed præ cœteris extat *balſami vitæ* deſcriptio apud varios auctores tanquàm magnum arcanum celebrati, quæ ſequens eſt.

℞. *Myrrh. Aloës ep. thuris, balſami peruviani, bdelij, gummi ammoniaci, ſarcocollæ, maſtichis, gummi arabici, ſtyracis, laudani, bacc. lauri, & aſſungiæ caſtorei an.* ʒvj. *croci* ʒjß. *nucis myriſticæ, cinnam. caryophyll, gumm. anime, Zedoariæ, galang, ſpicæ romanæ, cardamomi, & cubebarum an.* ʒij. *pulveriza omnia, & digere cum vini ſpiritu defæcatiſſimo, qui emineat digito uno, 24. horarum ſpatio, vaſe opt. clauſo. Deindè deſtilla in cineribus per retortam vitream igne lentiſſimo, liquori extracto add. ol. ſampſ. camomill. puleg. hyſſop. ſalviæ, ruthæ, ſpicæ, & lavendulæ an.* ʒj. *thymi, ſatureiæ, cubebar. Zedoariæ, nucis myriſticæ per expreſſ. fact. an.* ʒß. *cinnam. caryophyll. roſ. citri, aurantior. fœniculi, aniſor. & carui an.* ʒij. *m. & digere vaſe opt. clauſo, & ſerva.*

Verùm quamvis balſamum hoc ſit inſigne cordiale, & ad multos affectus cordis, capitis, ventriculi, & uteri commendetur, & illius uſus ſit tàm internus, quàm externus; valdè tamen ejus eſt operoſa compoſitio. Nos verò ſimplici aliquâ eſſentiâ ſuprà deſcripta utimur: nàm non multiplicitas miſcibilium, ſed eſſentiarum ſimpliciſſima homogeneitas balſamicas, aliaſque medicamentoſas perficit virtutes.

Art. Decimus Quartus.

De Anodynis.

Anodyna ea appellantur pharmaca, quæ dolores, angores, alioſ-

alioſque humanæ vitæ cruciatus ſedare, & pacare valent, idque non per moleſtantia cauſæ (ad cujus præſentiam vita p. n. tumultuatur) ablationem, ſed quia ſenſum veluti obſtupefaciunt, ſoporem inducendo, à quo mala ferè omnia ſedantur, juxta illud *Senecæ* in Hercule furente.

Tuque ò domitor
Somne malorum, requies animi,
Pars humanæ melior vitæ.

Pacamur nàmque quando in eo quod anxiæ multæ ſollicitudines, melancholiæ, aliæque animi paſſiones, dormitione tollantur. Proficuo nàmq; compertum habemus eventu morbos omnes ex Archeali idea partos in noſtrâ vitâ, ſedativis admiſtratis tantùm medelis, curatos fuiſſe, ut præ cæteris uteri varios furores, aſthmaticos affectus, viſcerum dolores, aliaque alia ſimilia mala ab ideâ tantum in vitâ, conceptâ producta, conſopientis archeum medicamenti beneficio confeſtim profligatos ipſe docuit eventus.

Multæ autem adſunt apud diverſos auctores anodynorum deſcriptiones, & quidèm primò *Paracelſ. lib. 7. Archidox.* ubi de ſpecificis agit, ita *ſpecificum anodynum* deſcribit.

♃. *Opij Thebaici* ℥j. *ſucci pomor. aurantiorum, cydoniorum, an.* ℥vj. *cinnam. caryophyll. an.* ℥ß. *contuſa per quam opt. ſimul omnia, miſtaque ponantur in vitrum cum ſuo coopertorio cæco, digerantur in ſole, vel in fimo per menſem, poſtmodùm exprimantur, & imponantur iterum cum ſequentibus.* ♃. *Moſchi* ℈ß. *ambræ* ℈iv. *croci* ℥ß. *ſucci corall. & magiſterij perlarum an.* ℈j ß. *commiſce, poſtquam digeſtionem eorum menſe factam, adde quintæ eſſentiæ auri* ℈j ß. *quâ permixtâ cæteris anodynum ſpecificum erit ad auferendum quoſcumque dolores internos, & externos, ut nullum torqueatur, vel corripiatur membrum ulteriùs.*

Verùm licèt hoc ſpecificum anodynum ſit maximum medicamentum ſedativum, ſummiſque virtutibus, tamen valdè operoſa eſt ejus operatio, & admodum difficilis ob ſucci coralliorum, & quintæ eſſentiæ auri defectum, tamen extant aliæ anodynorum præparationes faciliore opere, & labore factibiles apud varios auctores, præſertim apud *Libavium, Crollium, Quercetanum, Beguinum, Poterium*, & alios; præ cæteris tamen celebratur ſequens *Laudani opiati*, ſeu *Nepenthes* deſcriptio.

♃. *Opij Thebaici q. v. ſcinde in particulas, ſeu bracteolas parvas, & tenues, & in patinâ vitreâ, vel argenteâ igne lento arenæ, vel cinerum exſicca tantiſper, donec ſponte ſuâ, & cum digitis in pulverem comminui poſſit. Nàm exhalabit ſenſim ſulphur quoddam vaporoſum, fœtidum, in quo omnis vis narcotica, & obſtupefactiva conſiſtit. In quo perficiendo, cave, nè vaporoſum illud opij gas inſpires, nam lædit cerebrum. Deindè extrahe cum aceto deſtillato, vel ſucco limon. depurato ab opio hoc ità correpto tincturam ſuperfundendo ad eminentiam* v. *vel* vi. *digitorum, digerendo mediocri calore, donec affuſus liquor tinctus ſit rubini, vel granati ad inſtar; ſepara tinctum liquorem per decantationem, & ſerva, & rurſus reſiduo magmati novum liquorem affunde, digere, decanta, & ſerva, iterando affuſionem, digeſtionem, & decantationem tincti liquoris clari ſupra reſiduas opij fæces toties, quoties acidus liquor tinctus apparebit rubeo colore, nam ſi croceus erit extractæ tincturæ color, quem*

poſt rubea ſeparationem extrahes, ne miſceas illam cum reliquâ tincturâ; quia crocea nullius eſt efficaciæ, tincturam verò rubicundam, & claram alembico vitreo imponas calore B. ad evaporationem aceti, donec reſidua tinctura mellis conſiſtentiam acquirat. Deinde ℞. *Hujus extracti opij* ʒ ij. *Magiſterij, vel ſalis coralliorum, & perlarum an.* ʒ j. *extracti crocei cum ſpiritu vini facti* ʒ iv. *m. omnia diligenter, & ſerva. Cui addi poſſunt aliquot gut. ol. caryophyll. & cinnam., vel parum moſchi, vel ambræ, &c.*

Hoc laudanum eſt penè inculpabile, & multis virtutibus præditum, & quidem dolores omnes ſedat, fluxiones ferè ſiſtit, ardoremque conſumit, ſomnum inducendo, naturam confortat, &c. unde in delirio, phrenitide, febribus, pleuritide, vomitu, arthritide, uteri ſuffocatione, &c. ſummo cum juvamine poteſt exhiberi. Doſis eſt à gr. ij. ad iij.

Advertendum tamen eſt in uſu Nepenthes, aliorumque narcoticorum, quòd multa ſunt quæ illa non admittunt, vires nempè infirmæ, corpus impurum, humorum craſſities, & naturæ motus. Vires imbecilles ſemper prohibent, motus naturæ non ſemper, nam cum immodicus hic eſt, ità ut non poſſit coërceri niſi opiatis, tunc opiata ſunt cautè, & in parva doſi offerenda. Nec ſolus naturæ motus præſens opiata prohibet, ſed etiam imminens, quapropter cùm dolor capitis ſignum ſit immenentis criſis, tunc non debet opiatis tolli. Quòd ſi urgentiſſimus ſit, ita ut ſyncopes inducat, nec alia remedia, vel, extra vel intra adhibita ſuccurrant, tunc ad opiata neceſſariò recurrendum eſt, ſed in pauca doſi ſunt uſurpanda in hoc caſu, & admiſta aliis medicamentis, quæ quodammodò reſpiciant ad naturæ motum, & hoc non ſolum quia ad quod magis urget eſt reſpiciendum, ſed etiam quia non ſemper immenentis criſis certi ſumus.

Corporis impuritas, & humorum craſſities, cum dolor maximè urget, opiatorum uſum fortaſsè admittit, nam opium non tantùm coagulando operatur, ſubtiles partes incraſſando, ac denſando furentes, ſed efferatos ichores figit, refrigeratque, mordaces ſuccos temperat, ac mitigat, partes etiam munit, præſertim præcipuas, poros illarum claudendo, & minus obvios reddendo cauſis dolorificis, ſpiritus vitales, & animales figit, nervos illis minùs obvios reddit, & ſenſum minuit, ita ut impetum, & inſultum vaporum malignorum, qui illis inſidiantur, ſpernant.

Adde, quòd opiata cum ſulphurea ſint, pollent vi quadam Diaphoretica, & Sudorifica, qua humiditates morbificas expellere valent, unde ad cauſam doloris etiam reſpiciunt. Meritò igitur cardiacis, & præſertim theriacæ admiſcentur narcotica, ut diaphoreticorum ſimplicium vim acuant, & non ut vulgò putatur tantùm, nè evaneſcere faciant illorum vires, quæ volatiles ſunt, & facilè exhalabiles.

Ex his collige, quòd opiata prudenter adminiſtrata, non ſolùm dolorem, & doloris cauſam abſcindunt, verùm etiam recreant, & tuentur omnes corporis partes præcipuas, præſertim cor, & uterum, & interdum

dum ſulphureos ſpiritus fixando, & occaſionalem materiam mitigando, febrium ardores ſolantur, unde epilepſiæ, melancholiæ, maniæ, vulvæ ſtrangulationi, delirio, hæmorrhagiæ, fluoribus ventris dyſentericis, hepaticis, lientericis, & ſimilibus, colicæ, dolori nephritico, & innumeris aliis p. n. affectibus occurrunt. Quâ de re non mirùm eſt, ſi apud Græcos, & Arabes innumeræ opiatorum deſcriptiones inveniantur ſpecioſis decoratæ titulis, & prædicatas ferè adverſari ipſas omnibus p. n. affectibus, & medicinæ Monarcha *Paracelſus*, qui meritò appellatur, opiatis pilul. neſcio, an ex mineralibus, an verò ex vegetabilibus confectis, quæ ſecum ſemper ferre ſolebat, mira efficere valuit, ut ejus hoſtes etiam teſtantur. Sed quantùm opiata ritè adhibita proſunt, tantùm obſunt malè adminiſtrata, ut paſſim obſervare eſt in vulgaribus medicis, qui opiatis non paucos ægros jugulant. Non ſolùm medicus reſpicere debet in opiatis exhibendis, effectus, vires &c. ſed quàm maximè advertere ad illorum reparationem, neque ipſis uti, niſi à ſemetipſo, vel à perito artifice præparatis, neque fidem adhibere ſeplaſiariis, maximè in Nepenthes confectione. Undè melius eſt, ſi Nepenthe legitimè adminiſtrato caret, ut confugiat ad philonium, requiem Nic. pilul. de cynogloſ. & cæteràs in officinis uſitatas compoſitiones. Sint narcotica ritè correcta, & vetuſtatem ſapiant; nihil enim tàm benè illa corrigit quàm vetuſtas. Nepenthes Hyoſcyamo careat, & non veniat in uſum, niſi tranſacto longo tempore à compoſitione; longo enim tempore opium cum adſtringentibus probè miſcetur, fermentatur, pravitatem amittit, compeſcuntur, & obtunduntur nimiùm ſubtiles illius ſpiritus, ligantur, coguntur, & exhalant, à quibus omnis noxa; hi enim intimiora viſcerum penetralia mirùm in modum, & plùs juſto invadunt. Spiritus, & ſenſus tenebricoſa caligine obnebulant, obtenebrantque. Corrigentia poſuimus in nepenthes deſcriptionibus. Hic tantùm ſciatis nil tàm Opium poſſe corrigere, quam crocus; crocus enim facultate, qua ebrietati reſiſtit, &. crapulæ, opium etiam corrigit, & ſimilitudine illius ſpiritibus unitur. Quæ adduntur pretioſa, ut Bezoar lapis, aurum, ambra, &c. ab aliquibus, partim ſuperflua ſunt, partim inutilia, & parùm fortaſſe noxia. Veteres etiam, & recentiores aliqui timentes opij frigiditatem ignea corrigentia adhibent, & ſic opium, quod calidiſſimum ipſorum met regulis, calidiſſimis corrigunt. Nos, ſi ſimpliciſſimum laudanum parare velimus, illud efficere poterimus ex ſola opij, & croci tinctura, corallino pulv. vel magiſterio addito, & guttulis aliquot olei ſulph. ad fermentationem juvandam, & opij ſpiritus nimiùm ſubtiles figendos.

Non leve litigium circa opij craſim intercedit. Alij ſenſuum externorum, guſtus, & palati arbitrio ducti, calidum ob amaritudinem dixêre. Nonnulli ob ſtuporem, difficultatem anhelandi, ac nonnunquam ſuffocationes, quas ſpiritus denſando invehit opium, frigidum

in ſummo dijudicavêre, & quaſi cum cicuta ſymmetriam habere crediderunt ob ſtuporem, & animalis facultatis omnimodam interceptionem. Alij verò hinc inde aſpicientes rationes utrique ſuffragantes, inter utramque mediam ſtatuêre ſententiam, neque calidum, neque frigidum pronunciaverunt, ſed tanquam ad ignorantiæ aſylum, ad qualitates occultas, & ad formas à tota ſubſtantia confugêre. Frigidum dixêre, quia calidis corrigitur, ut croco, ſed in hoc errant, non quia crocus eſt calidus opiatorum ingreditur confectionem, ſed à facultate, qua ebrietati reſiſtit, & crapulæ (ut diximus) corrigit opium. Calidum eſſe nemo ſanæ mentis eſt, qui ambigat, nam opium quoddam ſulphur inflammabile, indigeſtum, ac obſtupefactivum, quod Narcoticum vocant ſpagyricici, habet, unde verum opium facilè concipit ignem.

Hinc habes ſomni naturalis, & p. n. cauſam, nàm ſulphur eſt unum chymicorum principium, & hoc tàm in mineralibus, quàm in vegetantibus quibuſdam reperitur, quod narcoticam habet virtutem, tale eſt in opio, in Hyoſcyamo, & in aliis multis ex vegetabilibus; ex mineralibus verò in vitriolo, &c. hoc in homine eſſe probant Chymici, primò ex conſtitutione, ſecundò ex miſtione; ex conſtitutione quia extrahitur ab homine mortuo tale ſulph. ex miſtione, utitur rebus tale ſulphur habentibus, alitur enim ex herbis, leguminibus, frumentis, in quibus, vel actu eſt, vel potentia hujuſmodi ſulphur, & animalibus, quæ illis veſcuntur. Ineſſe in lactuca actu ſulphur narcoticum patet; quia cum lactuca matureſcit, ferè ut papaver ſomnum inducit, quòd non facit cum tenera eſt, quod deberet hoc magis efficere, ſi humiditate, & frigiditate id perageret. Præterea ex frumentis, & leguminibus fermentatis liquor conficitur inebrians, & ſomnum inducens.

Cùm Narcoticum ſulphur, vel in alimentis, vel in ſanguine exiſtens exaltatur, ac cerebrum invadit, tunc pori cerebri clauduntur, ſpiritus inepti ad motum neceſſarium redduntur ob fixationem, & ſomnus oritur: ſi non admodùm ſulphur exaltatum eſt, vel ſomnus naturalis, vel qui parùm à naturali differt, generatur; Si exaltatur magis, & etiam incenditur, tunc lethargum efficit; Si ad ultimum ferè gradum exaltatio provenit, Carum gignit. Quòd ſi ſpiritus in partibus totius corporis exiſtentes figit, catalepſim facit, & hinc facilè controverſia tollitur, quæ agitat Medicos de ſomno præternaturali, qui aliquando febres acutas comitatur, nam cum febres fiant à ſulphure, ſi ſulphur illud de narcotico participat, neceſſariò ſomni præter naturales generantur; aliquando figitur; vel mercurius, vel ſal à narcotico ſulphure, & tunc affectus inſuperabiles ferè procreantur.

Ineſſe vim narcoticam in ſulphure probant Chymici, primò, ex vino, cujus ſulphurea pars narcotica eſt. Secundò, ex opio, cujus pars inflammabilis etiam eſt narcotica, qua ſeparata ab opio, opium ampliùs narcoticum non eſt.

Hinc collige cauſam effectuum ſopo-

ſoporoſorum à vulgaribus Medicis aſſignatam, ſcilicet humorem pituitoſum, vel aquoſum in cerebro præternaturaliter contentum; qui ſi in copiâ non admodùm magnâ copuletur, & cerebri ſubſtantiam irroret, ac refrigeret, illiuſque meatus inſenſibiles obturet, comatoſum affectum generat, quòd ſi putredinem concipiat, ſive in tumorem ſit collectus, ſive per totam cerebri ſubſtantiam diſpergatur, lethargum efficit; ſi in magna copia, & imbibitur à tota cerebri ſubſtantia, carum producit, falſiſſimam, & alienam à veritate eſſe, probatur

Primò, Pituitoſus humor in multis catarrhoſis maximè abundat, qui tamen his affectibus non corripiuntur. 2. Quia hydrocephalo affecti, quorum cerebrum totum aqua aſperſum eſt, neque comatoſi, neque lethargici ſunt. 3. Sectionibus compertum eſt quàm plurimorum cerebrum pituita, & aqua fuiſſe aſperſum, qui tamen nunquam ſomnum præternaturalem habuerunt. 4. Quia multi incidunt in hos affectus ex vini generoſi nimio potu, qui conſequenter in cerebro vini vapores, calidos, & ſiccos habent. Præterea frigidæ regionis incolæ ſcatent excrementis pituitoſis quamplurimis, & tamen in hos affectus incidunt, non aliter ac alij, qui in aliis regionibus habitant, cum deberent, vel perpetuò, vel ſæpè hæc pati: igitur ſomnus præternaturalis, neque frigoris, neque humiditatis ſoboles eſt, quia multoties, quorum cerebrum ſummoperè calet, & lingua ſiccatur, hi obſervantur prædictis ſoporoſis affectibus obnoxij.

Art. Decimus Quintus.

De Aceto Deſtillato.

Menſtruum multorum vegetabilium, ſicut & mineralium eſt acetum deſtillatum, nam ſæpè eo utimur præſertim ad extrahendas eorum tincturas, ut diximus ſupra cum de opij extracto egimus pro præparatione laudani ſuperiùs deſcripti, quod ità paramus.

℞. *Acetum generoſum, imponas Alembico vitreo, (cave namque ab æneo, nam ſpiritus aceti, cum corrodat, mutatur attactu ejus) & deſtilla; nàm primò egreditur phlegma, quod ſepara, deindè mediocri igne proſequere deſtillationem uſque ad ultimos ſpiritus, & ſerva.*

Parant etiam Chymici *acetum radicatum*, quod nihil aliud eſt, niſi acetum deſtillatum, & cum proprio ſuo ſale in fæcibus reſiduo conjunctum, toties deſtillando illud à ſale, donec ſal ſimul cum ſpiritu volatilizetur, ita verò paratur.

Deſtillato aceti ſpiritus uſque quò fæces in fundo Alembici reſiduæ ad mellis conſiſtentiam redigantur. Deinde extrahe ſal ſuperfundendo aquam communem fæcibus ad ſupereminentiam 4. digitorum, & digere per biduum in calore B. deinde filtra, & ad tertiam partem evapora, deinde pone in loco frigido, ut cryſtallos producat, quas recipe, & iterum evapora aquam reſiduam ad tertiam, ut cryſtallos iterum reddat uſque ad ultimam aquæ evaporationem. Cryſtallos exſicca, deindè acetum pluries deſtillatum, & ab omni phlegmate liberatum cryſtallis ſuperfunde, ità ut lib. j. *cryſtallorum addantur* IV. *aceti. Deinde lento igne rectificetur acetum, & à phlegmate*

mate inutili liberetur; Urge poſteà ignem, mutato recipiente, & toties acetum à ſale fixo deſtilla, donec totum per Alembicum aſcendat.

Hujuſmodi radicatum acetum valet ad duriſſimos lapides, corallia, uniones, ac mineralia ſolvenda pro variis magiſteriis conficiendis, ut ſequenti libro dicemus.

Parant alij breviùs acetum radicatum, ſive alkalizatum, ſæpè cohobando acetum ſupra reſiduas ſuas fæces, & ſingulis vicibus urgendo ignem uſque ad retortæ candorem. Cohobatio autem fieri poteſt uſque ad quartam, vel quintam deſtillationem. Separandum eſt etiam phlegma, quod primò deſtillat.

Art. Decimus Sextus.

De Spiritu Vini.

Deſtillatur etiam vinum non ſecus, ac etiam acetum ſolet deſtillari, cum hac tamen differentia, ut in deſtillatione vini, ſpiritus primò aſcendit, deinde phlegma: in aceti verò deſtillatione è contra, phlegma priùs deſtillat, deinde ſpiritus, paratur autem ſequenti methodo.

Digere vinum ſpirituoſum in fimo per 8. dies, vaſe benè clauſo, deinde illud affunde in cucurbitas altas, vel in matracium, quibus ſuperpone alembicum roſtratum, juncturis benè clauſis, deindè lento igne deſtilla, ut artis eſt. Exibit primò ſpiritus nimis volatilis, æthereus, qui lentiſſimo igne erit deſtillandus, & refrigerando, ſæpè imponendo petias aquâ frigidâ madidas ſupra alembicum. Nàm ſubtilis hic ſpiritus eſt vini eſſentia, ſapitque vini ſpecificum ſaporem, & odorem.

Poteris etiam ad majorem vini ſpiritus perfectionem comparandam obſtruere aliquantiſper, molliter tamen, matracij os, ut ſcilicèt tranſeundo per goſſipium ſpiritus, phlegma deponat in goſſipio, undè purior evadat. Cum phlegma deſtillare incipit, amove recipiens, nàm eſt ignavum, & inutile. Urge phlegma uſque ad mellis liquidi ſpiſſitudinem, dando ignem per gradus, & accipies oleum pingue. Ex capite mortuo ſal elicies. Si præſtantiorem vini ſpiritum deſideras, rectifica eum ſæpiùs, repetitis deſtillationibus, donec phlegma deponat, eritque totus cremabilis, ſulphureus, & volatilis, ſic habebis ſpiritum generoſiſſimum, & verum alkohol, ſine omni aquoſitate, tenue admodùm, & fugax, cujus guttula effuſa, terram non attingit, ſed evaneſcit in aërem. Sed dignum hic conſideratione videtur, cur vini ſpiritus ſit inflammabilis, aceti verò nequaquam? Ob id evenire liquet, quia vini ſpiritus abundat ſubſtantia ætherea, ſulphurea, & ſale volatili: aceti verò per ſecundam, & ulteriorem fermentationem in vino factam, ſal volatilis, fixus evaſit; undè clarè conſpicitur priùs phlegma aſcendere, deinde ſpiritum, etenim ſi aceti ſal volatilis eſſet, æthereæque ſubſtantiæ particeps, vel quolibet motu agitatus ab inutili phlegmate, intra quod cohibetur, ſtatim liberaretur, ut in vini ſpiritu experimur; quòd cum non eveniat in aceto, manifeſtum erit ſalem fixum continere, ſubſtantiæ magis craſſæ affinem, quod & multo indiget motu, ut aſcendat, atque ut priùs phlegma ſepa-

ſeparetur, intra quod tenaciùs hæreſcit, ejuſque aſcenſum impedit. Prætereà vini ſpiritus nihil, vel parum tincturæ è mineralibus elicit, contra verò aceti: quod niſi ipſius ſal eſſet maximè fixum, ſicut in cœteris menſtruis, ut propterea poſſet in metallorum particulas potentiùs agere, & ſe intrudere, id non eveniret, ut diſcurrenti manifeſtum eſſe poteſt. Hunc vini ſpiritum variis ſpecioſis nominibus decoravêre ſpagyrici, nam dicitur aqua vitæ, aqua ardens, ſulphur cæleſte, menſtruum cæleſte, cælum *Lullij*, claves Philoſophorum, &c.

Poteſt etiam deſtillari vinum abſque præcedenti digeſtione; adminiſtratur verò digeſtio, dum vinum eſt recens, & adhuc non benè fermentatum in doliis. Debetque ſpiritus elici à vino bono, odorato, meraco, non autem, ut vulgò ſolent, à vappâ, aut ab eo, quod jam corrumpi incipi (vulgò *sbulluto*) ſpiritum deſtillare mercatores, ut ſumptibus parcant; nam talis vini ſpiritus minimè debet tanquam vini eſſentia ægris interiùs propinari cum cordialibus confectionibus, ſyr. &c. ſed tantùm eo uti poterimus, tùm ad externas unctiones, tùm ad alios externos uſus, tùm etiam tanquam menſtruum ad varias tincturas, &c. è corporibus eliciendas.

Hic ſpiritus, ſive vini eſſentia eſt ſummè cordialis, unde cordis tremori, ſive palpitationi ex cauſa flatulenta confert, ſpiritus namque vitales recreat, ſtomachum roborat, cruditates digerit, flatus expellit, præſervat à putredine, acuit ſenſus: ſed obeſis, & illis qui frigidum nacti ſunt temperamentum, ut vulgò ajunt, propinandus eſt moderatè; nam immoderatè multos pravos gignit affectus, inflammat enim ſpiritus, ignis ad inſtar corpora exſiccat, & ut uno abſolvam verbo: ab immoderato ſpiritus vini uſu multi interierunt, unde potiùs meretur dici aqua mortis, quàm vitæ. Nocet bilioſis temperaturis, epati, & renibus. Hydropem gignit, & phthiſim. Obeſt apoplecticis, epilecticis, & pueris. Extrinſecè ad ophthalmiam, dolores ex cauſâ frigidâ, ad caſum, & percuſſionem valet.

Eryſipelatis ſummum eſt remedium; eryſipelate itàque incipiente, ter, vel quater in die, partem in quâ apparuerit, ſpiritu vini omni phlegmate privato, & omninò cremabili irrora, idque fiat per tres dies; nam ſi eryſipelatis materia fermentalis facta non eſt, eo ſpatio cura perfecta eſt, & quarta die æger erit immunis à febre. Vini enim ſpiritus partium ſpermaticarum, & continentium amiciſſimus eſt, earumque robur multùm adauget, profundiſſimè penetrat, poros aperit, & materiam eryſipelatis reſoluit. Si quis vini ſpiritum exhorreat, ex eo quia calidus exiſtimemur, hic ſciat, quòd tantùm abeſt, ut vini ſpiritus excalfaciat, ut intensè refrigere, quem experietur, ſi media æſtate vini ſpiritus totus cremabilis, ſine ullo phlegmate ſuper propriam carnem aſpergatur, frigidiorem enim illam ſentiet, quàm ſi à glacie tangeretur.

Non ſolùm ex vino ſpiritus ardens elicitur, verum etiam ex *ceraſis, fragis, bacc. Juniperi &c.* ardentes

ſpiritus mediante fermentatione, & reiterata rectificatione facilè parantur. Ut etiam ex roſis, aliiſque herbis, & floribus per fermentationem, reiteratamque deſtillationem, & rectificationem ardentes ſpiritus elici poſſunt.

Non abs re nobis annectere videtur modum conficiendi medicamenta ſolutiva, quæ ſpagyrici clarificata vocant, vulgò *purgantia deſtillata*, & certum eſt, potiones clarificatas pulchrum nanciſci colorem, & faciliori negotio ægrotis delicatulis, infantibus, & his quibus ventriculus nauſeat premitur, & qui ſolo aſpectu medicamentorum odorem perhorreſcunt propinari, quàm amari calices, quos medicorum vulgus omnibus indifferenter languentibus propinant; nam clarificata purgantia, adeò guſtui, palatovè grata redduntur, ut ipſis languentibus in deliciis ſint, modus talis eſt pro *manna potabili* clarificata.

℞. Tart. opt. pulver. ℨvj. *bull. in aqua borag. lib.* j. *ad medietatis conſumptionem coletur, & in colatura infunda per noctem fol. ſen. or. s. s. mund.* ℥ß. *& mane facta levi ebullitione, coletur, & diſſolvantur in ea manna elect. Calabrenſis* ℥iv. *clarificetur cum albumine ovi, & trahiciatur per manicam Hippocratis. Si libet addatur aqua cinnam. vel flor. namph.*

Aliqui addunt ſucci limonum, vel citri portionem, ut potio acida reddatur ad guſtatus oblectamentum; alij in odoratûs gratiam addunt aquam flor. citri, vel aurantiorum, &c.

Potio hæc actu etiam frigida dari poteſt, nec ob id ejus minuitur operatio. Poteſt loco aquæ Borag. quælibet alia aqua ſuſtitui, prout diverſi expoſcunt morbi. Poteſt etiam ex leniente fieri purgans, addita rhabarb. agarici, Jalap. aut alterius medicaminis infuſione, nec non ingredientium omnium.

Hac methodo omnes potiones ſolutivæ parari poſſunt, & loco mannæ addere infuſ. roſ. ſolut. ſyrapia ſolutiva confect. & electuaria ſolutiva, &c. conveniente doſi, clarificando cum ovi albumine, & trahiciendo per manicam Hippocratis.

Doſis pro varia ægrorum natura ad libitum variari poteſt.

Sed ad noſtrum vini ſpiritum redeamus, ex quo recentiores varios concinnant julepos, ac ſæpeſæpiùs cordialibus remediis admiſtos ægris propinare ſolent.

Et quidem primò puru ex eo *Julepum vitalem*, tàm *ſimplicem*, quàm compoſitum parant. Et primò quidem vitalis ſimplicis deſcriptio hæc eſt.

℞. Sacch. opt. ad ſyrup. conſiſtentiam cocti lib. j. *aquæ vitæ, & roſaceæ an.* ℥viij. *m. amoto priùs ab igne ſacch. & ut penè refrigereſcere incipiat. Nàm ſi dum nimis calet ſaccharum, vini ſpiritum ei miſceas, abit caloris nimij impatiens in auras, & nullius, vel parvæ virtutis erit Julepus.*

Alij pro Julepo vitali ſimplici conficiendo, accipiunt ſacch. clarificatum cum aq. roſ. ad lib. j. cui miſcent ſpiritus vini ℥ ij. vel etiam ſpiritus ardentis pomorum adoratorum.

Uſus ejus eſt in tuſſi, catarrho, aliis pectoris, & capitis catarrhoſis affectibus.

Conficiunt etiam alij. *Julepum vitalem compoſitum*, ut,

℞. Sacch.

℞. Sacch. q. v. coque ad ſyrup. conſiſtentiam, & in ipſius lib. j. adhuc calentem injice cinnam. pulveriſati ℥ j. ſantal. rubr. & citrin. an. ʒ j. ligni aloës ℈ j. ambræ griſæ gr. vj. ſpiritus vini opt. & aquæ pomorum redolentium an. ℥ v. aufer vas ſtatim ab igne, & opt. claude, & digere extra ignem, donec liquor ſpontè refrigeſcat, à fæcibus poſteà illum libera, & ſerva.

Paratur etiam aliquando ſolo cum cinnam. aliquando cum muſcho, vel ambra, &c.

Doſis ℥ j. vel ij. cum conveniente liquore, vel etiam abſolutè.

Conficiunt etiam cum vini ſpiritu *oleum ſacchari* vel ſimplex, vel compoſitum, ut,

℞. Aq. ardentis ℥ iv. cinnam. contuſ. ℥ ß. vaſ. vitreo opt. clauſo digere, liquorem decanta, & pone in patina vitrea ampla, & adde ſacch. albiſſ. pulver. ℥ ij. candela, vel charta ſpiritu vini madefacta, accende tincturam, & ſpatula lignea, vel argentea continuò materiam agita, donec ignis extinguatur.

Poteris pari modo parare oleum ex ſantalis, caryophyll. ambra, moſcho, &c. ſicut etiam abſque ulla tinctura ſolo vini ſpiritu ſacchari ol. conficies. Pro ſaccharo poteris etiam uti melle.

Si cupis liquorem ſpirituoſiorem, non ſinas totum vini ſpiritum comburi, & exhalare, ſed antequàm totus abſumatur, flammam extingue.

Uſus. Eſt ſuaviſſimi ſaporis, corroborat, & in tuſſi eliminanda, modò febris abſit, egregiè prodeſt: Expectorationem promovet, & aſthmaticos juvat. Raucedini confert, &c.

Alius etiam *ſacchar liquor* abſque vini ſpiritu elici poteſt.

℞. Ovum j. vel plura, indura media elixatione, deinde à corticibus munda, ac in duas partes æquales divide, aufer vitellum, & vacuum imple ſacch. candidiſſimo, filo circumligatum ovum claude, & pone inter duas patinas in cella vinaria, vel alio loco humido. Ovum poſtea aperi, & liquorem in phialâ ſerva.

Valet ad ophthalmiam, & multos alios oculi affectus, ſicut etiam faucium, oris, &c.

ART. DECIMUS SEPTIMUS.

De variis Vegetabilium Decoctionibus.

SÆpè ad contumaciores morbos profligandos decoctis utimur, quorum uſus apud omnes Medicos communis eſt, eò, ut multorum morborum curationes non niſi decoctis committant.

Communis verò ſenſus ſcholaſticorum eſt; decocta habere vim exſiccantem, atque adeò ad exſiccandos multos ab eis fictos humores propinari aſſerunt. Verùm nos non adducimur, ut credamus unciam cujuſcumq; exſiccantis vegetabilis, quinque, aut ſex aliis aquæ unciis immiſtam, quæ valent ut quinque humectare, exſiccare poſſe, cum *ſiccitas* ex *Ariſtotele*: *nihil aliud ſit, quam humidi defectus*, ac ipſo naturæ lumine conſtat, exſiccationem perfici per humidi evaporationem à calore factam; non igitur video quomodò in quinque vel ſex aquæ unciarum exhibitione ſiccatio fieri poſſit, quin potiùs contrarium, ſcilicet humectatio ſuccedat.

Verùm pro hujus rei intelligentiâ juxta noſtra principia dicendum, decocta propriè non exſiccare, cum ſic-

ſiccitas non ſit qualitas poſitiva, neque poſito quòd haberent vim exſiccandi, ideò morbos curare valerent, cum non ſimplex humiditas, cui ſupponitur contraria ſiccitas, ſed humorum degeneratio à naturali ſtatu, ut plurimùm ſimiles morbos gignit. Præterquamquòd ſemper cum ægri maximo propinarentur damno, quia non minùs excrementitium, quàm nutrimentitium humidum ſua ſiccitate reſolverent decocta; tùm quia non eſſet major ratio, cur unum potiùs, quàm alterum reſolverent, exſiccarentque tùm etiam quia non adeſt in noſtris viſceribus ſedulus ſeparator aliquis, qui ad medicamenti exſiccantis nutum excrementitium à nutrimentitio ſequeſtret, illudque ſubjiciat, exponatque medicamento, ut illud tantùm exſiccet, inſonte remanente.

Meliùs inquam dicendum juxta noſtra principia, & lumine naturæ ducti, quòd ſicuti omnis corporum actio pendet ab intrinſeca eorum eſſentia, ſeu ſpiritu ſeminali conſtitutivo eorum, qui ludens in vegetabilibus, præſertim ſub forma ſalis eſſentialis; ita decocta agere virtute hujus ſpiritus, ſive ſalis eſſentialis ſoluti in aqua decoctionis. Undè decocta diureticam, vel diaphoreticam habent vim, quatenus ſal illud eſſentiale, aliud excrementitium ſanguini innatans, corrigit, reſoluit, à quo ut plurimùm retento multi generantur morbi chronici, qui ut curentur, decocta expoſcunt.

Quam ſententiam confirmat primò eventus; nàm obſervabis decoctiones eandem vim retinere, quàm ea ſimplicia, ex quibus parantur, habent, unde ex ſimplicibus purgantibus purgans, ex anodynis anodynum, ex aromaticis aromaticum decoctum paratur: Idque non ex aliâ ratione, niſi quia ſal eſſentiale ſpecificum ſimplicium migravit in aquam, media maceratione, digeſtione, & ebullitione, quam veluti ſeminali virtute illud idem operandi, ac ſimplicia perficiunt, impraegnavit. Argumentum eſt igitur evidens, non relollaceam vim, ſed ſubſtantiales virtutes aquæ transfuſas à ſimplicibus in decoctis agere.

Secundò id confirmat, quia præter decocta purgantia, omnia ferè alia, vel per diaphereſim, vel per urinæ vias reſolvunt: ergò quatenus habent ſal eſſentiale, quod vel diaphoreticum, vel diureticum eſt. Idque non quia ſimplicem humorem per illas vias reſoluit, ſed quia ſal omne excrementitium a ſanguine, & viſceribus deturbat, quod ut commodiùs expellat natura id ſimul cum humido, à quo reſolvitur, ejicit, vel per ſudores, vel per urinam.

Confirmatur igitur ex hoc: vim omnem, & facultatem decoctionum in tinctura, & ſale eſſentiali conſiſtere.

Undè habes primò, quæ clauſo vaſe, quævè aperto decoctiones fieri poſſunt; eæ enim quæ ſal fixum habent, vel non adeò volatile, fieri poſſunt aperto vaſe: quæ autem ſale volatili abundant, ſunt decoquendæ clauſo vaſe. Verùm nos ſemper laudamus decoctionibus faciendis vas clauſum ad majorem cautelam. Vaſa ſint ſemper vitrea, vel horum defectu, ſumantur terrea, ſed vitreata.

Habes

Habes ſecundò, dura, & compacta vegetabilia longam ſuſtinere coctionem; è contra verò rara, & humida, & aromata, quorum vis omnis, & facultas in ſuperficie conſiſtit, brevem, lentamque exigunt coctionem. Aliqua etiam ſolam maccerationem expetunt. Nos verò plerumque utimur digeſtione per 24. horas, deindè ea ebullire ſinimus. Ad commodiorem, & faciliorem ſalium eſſentialium, ſeu tincturæ extractionem in decoctis, præſertim vulnerariis pro qualibet aquæ communis librâ admiſcemus ℥ß. ſpiritus vini alkoholizati; in nephriticis, aliiſque diureticis admiſcemus aliquantulum olei ſulph. ut aqua parumper aceſcat: ità enim potentiùs aqua agit, reſolvit, extrahitque tincturam à ſimplicibus.

Varias verò decoctionum ſpecies commenta eſt vulgarium Medicorum ſchola ſingulis partibus, & morbis accommodatas noſtri corporis, hinc cardiaca, ſtomachica, hepatica, ſplenica, cephalica, gallica, epilectica, nephritica, vulneraria decocta excogitavit, quibus veluti poſſit ſingulas partes obſidentes morbos aggredi.

Singulas autem decoctionum ſpecies hic adducere omittimus, tùm quia nimis longum eſſet eas hic percenſere; tùm etiam quia facilè eas deſcriptas reperietis apud varios Auctores.

Ea verò decocta hic afferemus, quæ ob vim, & facultatem, quam habent curandi vulnera, & ulcera, tàm interna, quàm externa, vulnerariæ potiones appellantur, quarum uſus conſuetus eſt apud Germanos, aliosque recenſiores Medicæ facultatis Profeſſores, qui non ſolùm ad vulnera, & ulcera, verùm etiam ad compluresque alios ingruentes morbos percurandos felici cum ſucceſſu utuntur; ſunt enim aliqua ſimplicia, quæ ob balſamicam virtutem vitæ noſtræ familiarem, quam habent, ſemel decocta, & epota valent ad præfata vitæ humanæ mala percuranda. Eorum multa dinumerat *Paracelſ. tract. 2. Chyrurgiæ magnæ cap. 2.* ex quorum ſex, vel pluribus decoctiones parabis ad ulcera, & vulnera. Hæc verò vulneraria ſimplicia ibidem annumerantur: *Sanicula alba, Sanicula ſylveſtris, Alchimilla, Ophioglоſſon, Trifolium, Conſolida media, Telephium, Limonium utrumque, Mumia, Sperma ceti, Terra ſigillata vera, Rhabarbarum, Buxi folia, Ariſtolochia, Agrimonia, Symphytum, Perſicaria, &c. quibus adde Rhaponticum, Santalum citrinum, & rubrum, Sampſucus, Betonica, Ebur, Cornu Cervi, & Balſamica ferè omnia vegetabilia, nec non gummoſa omnia ligna, & gummata.*

Parari etiam poſſunt ex viridibus herbis (nam ut plurimùm ſiccis ſemper utimur) vulnerariæ potiones, ſi earum ſuccus exprimatur, fermentetur, depuratuſque ægris exhibeatur.

Ad ſaporem, & odorem in hujuſmodi potionibus conciliandum poteris aromata etiam adjicere, & cum aliis vulnerariis herbis decoquere, vel etiam poſt factam decoctionem, aquæ, vel olei eſſentialis aromatici parum miſcere ad ſaporis, & odoris uſque gratiam.

Poteris etiam ſimul cum alimento decocta vulneraria parare, ſi carnes, vel

vel pullos cum aquâ, vel vini ſpiritu quantùm ſufficit miſceas, & ebullire ſinas. Vel etiam gelatinas ex carnibus, cum quibus ſimplicia vulneraria decocta ſunt, conficias. Hujuſmodi autem alimenta mirum eſt quantum ad glutinanda, & cicatrizanda vulnera valeant.

Demùm adeſt alius modus adductus ab eodem *Paracelſ. cit. loco*, quo parari poſſunt vulnerariæ potiones cum vino abſque coctura, ut ſi vindemiarum tempore ſufficientem quantitatem præfatarum herbarum in muſto ad defervendum indas, ac poſt tertium menſem ſupra aliam quantitatem herbarum in alio vaſe ponas, ut vinum omnem earum virtutem inducat, quo vino uti poteris potionum vulnerariarum loco.

Formulæ autem parandi eas variæ ſunt, & pro ægri viribus; & exigentia, ut

℞. *Saniculæ, vincæperuincæ, centaureæ, betonicæ an. m.* j. *conſolidæ regalis m.* ß. *agrimoniæ m.* ij. *decoquantur in lib.* j ß. *vini opt. albi vaſe bene clauſo, vel in lib.* j ß. *aquæ fontis, cui adde ſpiritus vini alkoholizati* ℥ij. *m. f. decoct. cui admiſcere poteris aquæ, vel ol. cinnam. parum ad odorem gratum, & ſaporem conciliandum, ſufficit per tres vices.*

Vel ℞. *Ophiogloſſi m.* iij. *alchimillæ m.* ij. *vincæperuincæ minoris m.* j. *periclimeni m.* j ß. *Rhabarbari* ℥ j. *Rhapontici* ℥ iij. *cinnam.* ℥ ß. *contundantur groſſo modo contundenda, vel minutim incidantur, & f. decoct. in lib.* iij. *aquæ à ſpiritu vini impregnatæ, vel vino.*

Hæc decoctionis formula aliquantiſper ſoluit alium, poteritque exhiberi pro qualibet doſi lib. ß.

Ex quibus colligere poteris proportionalem methodum, nè dùm vulneraria decocta, verùm etiam omnia alia, quæ excogitari poſſunt, ut Venerea, nephritica, &c.

Hæ potiones vulnerariæ vim, & facultatem habent curandi vulnera, & ulcera, tàm interna, quàm externa; ut fuſiùs de Vulneribus cap. de Potionibus vulnerariis egimus.

Potiones vulnerariæ naturale temperamentum conſervant, intemperiem corrigunt, radicalem balſamum ad ſuam temperiem reducunt, & reſtituunt, celerique motu tùm per univerſum, tùm ad partem vulneratam, & ulceratam deferuntur. Sicque meritò vim, & facultatem habent curandi vulnera, & ulcera.

Hujuſmodi potiones, ut diximus, debent fieri in vaſe aliquo, cui aliquid adæquatè ſuperimponi poſſit; nàm herbis in vinum, vel in aquam projectis aliud vas ſuperimponitur, & juncturas farina tritici cum ovi albumine ſubacta illine, ut vini ſpiritus, & herbarum volatilis eſſentia nullo modo aufugere poſſit, ſed ſi in vas ſuperius aſcendat, iterum decidat. Sicque illinitis, & exſiccatis vaſorum juncturis ſupponitur ignis, qui non ſit vehemens, ſit tamen æqualis per horæ ſpatium, poſt quod ignis à vaſe ſubtrahatur, & relinquatur, ut refrigeſcat: Cum frigidum eſt, aperiatur, & per linteum decoctum vulnerarium in aliquod vas mundum percola, leni tamen herbarum expreſſione, & benè conclusum ſervetur.

ART. ULTIMUS.

De Specificis quibuſdam vegetabilium medicamentis.

EA vocant medicamenta ſpecifica Hermetici, quæ ex natura ſua alicui morbo curando tantùm ſunt appropriata, ſive alicui parti noſtri corporis, ex innata proprietate ſuæ eſſentiæ juvare ſunt dicata.

Multa autem Chymicâ arte parabilia ſpecifica deſcribit *Paracelſ. lib.7. Archidox.* ut odorata, diaphoretica, anodyna, ſtictica, &c. quorum mentionem hinc, illinc ſparſim noſtro innixi ordine in præſenti noſtro ſpagyrico labore nos facimus. Hic autem tantùm adducemus ea ſpecifica, quæ Chymica præparatione minimè egent, quæque ex vegetabilium Regno deſumuntur.

Et quidem primò à multis vegetabilium ſpecificis remediis ſedantur uterini motus, furores, &c. Et præ cœteris ad uteri ſuffocationem proficuum compertum habemus medicamen, quod deſcribit *Paracelſ. cit. loco*, quod eſt fumus corticis ficus, qui dum per vulvam intrat, morbus curatur. Valet etiam ad menſtrua provocanda abſynthij, vel Artemiſiæ ſuccus exſiccatus, & in forma pilulari pluries exhibitus. Sunt etiam quàm plurima alia remedia, quæ tum ex mineralibus, tùm ex animalibus deſumuntur, quæ ſuis locis deſcribemus.

Sic etiam habebitis ſpecificum nephriticum ex Dauci ſemine, ſi ʒj. vino opt. albo coctam exhibeatis, vel pulvere tenus.

Habebitis etiam aliud ſpecificum ad pleuritidem ex vegetabilibus, ſi flores papaveris erratici pulvere tenus ʒj. pondere in aqua cardui benedicti exhibeatis. Id efficit ſyr. vel tinctura. *Pæoniæ radix* de collo ſuſpenſa epilepſiæ obnoxios liberat. Alia ſpecifica paſſim reperietis, tùm apud varios auctores, tùm etiam ex mineralium, & animalium regnis, quæ ſuis locis dabimus.

Atque hæc ſatis ſint adducta ad explendum quicquid adhunc librum ſpectat; nam ex his breviter adductis poterit unuſquiſque progredi ad aliorum medicaminum chymicorum è vegetabilibus præparationem. Omnes namque vegetantium eſſentias proſequi velle, non ſolum infinitum eſſet opus, verùm etiam tædij, & nullius utilitatis plenum. His igitur paucis contenti, finem huic libro imponimus. Nunc ſit

O D. CA-

D. CAROLI MUSITANI

IATRIAS PROFESSORIS,

PYROTECHNIÆ SOPHICÆ LIBER QUARTUS.

De Chymicis Magiſteriis ex mineralium Regno præparabilibus.

HUc uſque igne exploratore vegetabilium Regnum percurrentes, eorum eſſentiæ medicamentoſas virtutes, ac proprietates, quas pro humanæ naturæ reparandis morbis in eis condidit rerum ille parens ineffabilis, perquiſivimus. Nunc quid in mineralibus clauſit creatrix illa benignitas immenſa inquirendum; ibi enim nè dum inexhauſti theſauri, quibus inexplebilis humana ambitio ſuos expleat cupiditatis ardores; verùm etiam ſumma arcana à tot, tantiſque ſapientibus quæſita, & à paucis acquiſita, nec non creata illa ab Altiſſimo, malorum omnium curatrix medicina conditur. Tota nàmque Philoſophantium per ignem ſchola ſedula in mineralium perquiſitione verſata eſt, aut auri ſacra impellente fame, ut chryſopopæium ſcilicet lapidem inde peterent, aut humanæ vitæ mortiferis impellentibus ærumnis, ut reparatricem eorum medicinam

nam pararent. Mineralium igitur Regnum, & nos in hoc præſenti libro rimabimur, in eorvm naturam, generationem, incrementum, & principium laborantes, & in eo quod ad medicaminum ſecretiorem ſpectat Chymicam præparationem juxta noſtrum inſtitutum, quibus ſcilicet Medicam facultatem decorare, ac perficere valeamus, ac quò ad fieri poterit ad eorum cognitionem progrediemur; non quidem per inania verboſa vulgarium ſcholaſticorum jurgia, neque per phantaſticas conjecturas; ſed impetrato ab Altiſſimo ſapientiæ lumine, qui eſt lumen luminum, & fons omnis cognitionis, & intelligentiæ, ut ſcilicet illuminemur in tenebris, in quibus univerſa naturalium rerum ſcientia jacet ſepulta. Nil aſtruentes, quod vel experientia non edocuit, vel ſenſuum exacta autopſia non confirmavit.

CAPUT I.

De Magiſteriis, quæ ex ſalibus, & ſaliformibus omnibus mineralibus educuntur.

MIneralium naturam, generationem, incrementum, ac proceſſum ad varias metamorphoſes in naturæ ſinu, ſeu in terræ viſceribus hic non tantùm, quoad fieri poterit, examinabimus; ſed etiam, quod ad praxim ſpectat, ſeu ad medicaminum præparationem per ignem perficiemus.

Verùmtamen cum mineralium innumera fere ſint genera; nam alia ſunt ſalia, alia alumina, alia vitriola, alia metalla, & hæc ſive perfecta, ſive imperfecta, alia lapides, gemmæ, &c. Hinc nos nè in tanta rerum varietate confundamur abſque ordine procedentes, agemus primò de magiſteriis, quæ ex ſalibus, & ſaliformibus omnibus parantur, idque quia, cum alia mineralia diverſam exigant ſpagyrici ignis adminiſtrationem, ac vegetabilia, & animalia, cum ut plurimùm nè dum igne actuali, verùm etiam potentiali, & fermentali indigeant, ut magiſteria ex eis parari poſſint; & cum potentialis ignis, ſive menſtrualis, ſive ſpiritus omnes fortes corrodentes ex ſalibus præcipuè educantur: hinc primò de ſalium magiſteriis agendum, deinde ad alia mineralium genera tractanda gradum faciemus, ſit igitur

ART. PRIMUS.

De Vitriolo.

ILlud minerale aggredimur examinandum, quod *Paracelſ.* opinione, & ſuaſu integra medicamen-

torum officina foret conſtruenda. Dicitur *Vitriolum*, quia vitri ad inſtar lucidum eſt. Unde eò magis eſt perfectum, & nullius extranei miſtione ſuſpectum, quò magis purum, lucidum, ac de vitrea veluti diaphaneitate participat. Dicitur *Atramentum ſutorium*, quòd in inficiendis pellibus ſutores coriarij uſurpant. Dicitur *Chalcanthum*, derivatum nomen à voce græca Καλκός, quæ æs ſignificat, nam optimum eſt, quod ex ære fit, cognoſciturque quòd cultro affricatum rubeo colore tingit.

A quibuſdam *ſal mineralis & metallorum*, ait falsò, nuncupatur, cum ſit corpus tribus conſtans principiis, ſale, ſulphure, & mercurio, & non uniforme, ut ſal; Nàm ſi vitrioli naturam, ſubſtantiam, & proprietates contemplemur, invenimus illud ætherogeneum. Quòd ex tribus Chymicorum conſtet principiis, nulla indigemus demonſtratione, cum ſole id clarius ſit; nam cuncta metalla in vitriolum reſolvuntur, & iterum in metalla verti poſſunt, patet in vitriolo Lunæ, Jovis, Veneris, &c. juxtà illud commune axioma: *Unumquodque reſolvitur in ea principia, ex quibus conſtat.* Unde ſequitur omne vitriolum eſſe metallum ſolutum, ſive ab uno, ſive à pluribus ſpiritibus acidis, & omne metallum ſolutum à ſpiritibus acidis eſſe vitriolum.

Hinc variæ ſunt ſpecies pro diverſitate minerarum, & metallorum, è quibus originem ducunt, diſcrepantes, Cæruleum, ſaphyri inſtar, præſertim cyprium, cupri, & auri ſoboles eſt: Viride martis productum: album ex argenteis mineris ortum cognoſcit; & intermiſta plura juxta metallorum ſpecies tincta, de quibus pluſvè, minuſvè participant.

Quid verò vitriolum ſit, quantum ad practicæ cognitionis complementum ſpectat, ipſamet docet Chymica experientia, ex qua patet nil aliud eſſe, niſi ſal ſulphuris embrionati ab indole metallica. Sal namque ſulphureus metalli venam lambendo, ipſum erodit, unde faceſſit vitriolum. Id docet manualis experientia in vitriolo Martis, Lunæ, Veneris, &c. Præterquàm quòd ſi optimum arte parare velis *vitriolum commune*, naturam imitando.

℞. *Æris q. v. funde, & ei ſulphur injice, donec flamma abſumpſerit. Poſtquam ità erit fuſum, & ſulphur combuſtum, confeſtim aq. pluviæ infunde, unde vireſcit: Idque toties repete, donec æs totum in aquam migraverit. Exhala tandem aquam, & vitriolum optimum habebis.*

Unde habes, quòd id quòd ante cuprum erat, ſemel à ſulphure corroſum, vitriolum producit, ex ſulphure ſalem acquirens, & id quod ſulphur erat, cupri eroſione vitriolum fit.

Creſcit etiam pari ratione vitriolum præſtantiſſimum naturaliter in fodinis, in quibus natura ſal acidum ſulphuris, exurinum appellatum, producit, quod venam æris corrodens in vitriolum coagulatur. Dicitur hinc propterea cuperoſum. Suam verò nanciſcitur diverſitatem, juxta diverſitatem mineræ, quam erodit. Hinc omnium præſtantiſſimum Cyprium eſſe fertur ob cupri, & auri mineram, ſed plerumque ſolent mercatores vulgare vitriolum adul-

adulterare, & pro cyprio ſupponere, quod refert *Helmont.* deſtillaviſſe, nec niſi ignavum quendam ſpiritum ex eo elicuiſſe.

Adeſt vitriolum Hungaricum, Cyprium, Venetum, Romanum cognomento, &c. Nos Veneto plerumque utimur, quod debet eſſe lucidum, ad viridem tendens colorem, & extraneæ miſtionis non ſuſpectum; nam quandoque vena plumbi ſimul cum cupri vena miſcetur, vel arſenicum, quod ſæpe ſimul cum metallis obvium eſt in fodinis (dictum ob id fumus metallorum), hinc vitriolum, quod inde naſcitur ſæpè extraneæ malignitatis ſuſpectum eſt, ac conſequenter nocuum medendo; perfectio igitur vitrioli in puritate ſulphuris conſiſtit.

Pluſimæ ſemper exiſtimationis apud Philoſophos extitit vitriolum, ceu nobile, inter cætera, minerale, quod miris Altiſſimus decoravit dotibus. Ejus arcanum variis figuris ænigmaticis adumbrarunt, ut illa eſt. *Viſitabis Interiora Terræ, Rectificando Invenies Occultum Lapidem Veram Medicinam.* Primæ omnium literæ Vitriolum efficiunt ſimul collectæ vocum. Verumenimverò innumeris præditum eſt dotibus, ut non tantùm ex eo plurima magiſteria Chymica parentur, eò ut *Paracel. lib. de naturalib. rebus cap.* 8. aſſerat, quòd quoties vitriolum in aliam formam, & eſſentiam reducitur, toties peculiare arcanum ex eo fiat; verùm etiam abſque ulla præparatione ſpagyrica ad plurimos languentium affectus valet.

Ulcera ſordida mundificat, & carneas excreſcentias pulvere tenus abſumit. Eſt præſtans errhinum naribus inditum. Interiùs vomitiones movet. Adverſus hauſta fungorum venena ex aqua potum auxiliatur, & multis aliis ſuccurrit morbis, jecoris potiſſimùm, & ventriculi.

Ex Veneris vitriolo, ſola calcinatione, ejuſdem fit pulvis Sympathicus, Sole Leonis ſignum percurrente, ad albedinem uſque eoque in pollinem redacto, cujus uſus eſt in ſanguinis fluore, ſeu hæmorrhagia, & in ſympathetica vulnerum ſanatione.

Inſigne medicamen ex vitriolo ad inflammationem paratur ante incæptam ſuppurationem, abſque eo quod in abſceſſum degeneret; incæpta enim ſuppuratione in abſceſſum abire neceſsè eſt: nam ſanguis coagulatus, vel grumefactus in naturæ gratiam redire non poteſt, vel reſolvi, ſed dum in pus abiit neutrum poteſt. Ut

℞. *Vitrioli com.* ℥ j. *aq. roſ. alb. vel com. lib.* ß. *fiat in ea vitrioli ſolutio, & madefactis in hac aqua vitriolata tepida linteis, inflammationem fove, nàm* 24. *hor. ſpatio inflammationem tollit.*

Eſt in vitriolo vis magna anodyna, ſpiritum ſedans, non autem refrigerans materiam coagulatam, ut cap. de Inflammatione fuſiùs dictum eſt.

Aliqui ex vitriolo concinnant *aquam arterialem* eximiis virtutibus præditam tali modo.

℞. *Aq. Plantag.* ʒij. *aq. roſ.* ℥ß. *alum. rocc. uſt.* ʒiß. *ſacch. cand. drach.* j. *vitrioli opt.* ʒiß. *Urinæ pueri ſani* ℥j. *m. omnia ſimul, & filtra per chartam emporeticam; & ſerva in vaſe vitreo benè clauſo, addendo ſpiritus vitrioli gutt.* iv.

Inſervit ad hæmorrhagiam vulnerum, tàm ex arteriis, quàm ex venis, infundens in dicta aqua petias, vel filamenta, & miraculi adinſtar ſanguis fluens cohibetur. Sicut cuilibet ſanguinis profluvio prodeſt, debito loco aquam applicando. Pro ſanguinis expuitione, doſis ℥ß. pro vice, bis in die cum aqua appropriata, vel ſyr. convenienti.

Per ſpagyricam vitriolum excruciatum innumera exhibet medicaminum genera, præcipua ſunt ſpiritus, oleum, magiſterium, ſal, &c. de quibus ſingulis vitrioli præparationibus nobis hic ſigillatim agendum.

Et quidem primò *ſpiritum, & oleum vitrioli*, ità vulgò præparare ſolent.

℞. Vitrioli opt. q. v. ponatur in tigillo, vel olla terrea vitreata ad ignem, ut coquatur ad ſiccitatem uſque, nam primò liqueſcit, deinde ſenſim ebullitionem concipit, deinde ceſſante ebullitione ſenſim inſtar lapidis induratur. Tere in pulverem, & retortæ amplæ impone ad medietatis repletionem. Retorta opt. Sapientiæ luto loricanda eſt, nè dehiſcat, aut rimas contrahat, vel ſponte decidat. Retortam in apto reverberij furno adapta. Eminens ejus collum amplo recipienti opt. connecte, ut nil expiret. Deſtilla tandem per gradus, & ſenſim urge ignem per horas 12. donec ſpiritus omnis deſtillabit, & fumi albi incipient in receptaculum tranſire. Tunc remove receptaculum, & aliud collo retortæ opt. adapta, & urge ignem, donec nil amplius deſtillet, & habebis ol.

Recipiens autem collocatur in arenâ madidâ, & ſenſim ſacculum aquâ frigidâ madidum applica, quò recipientis convexa pars integatur, ut refrigeſcat, vel etiam id fieri poterit petiis aqua frigida madidis.

Alij vitriolum priùs in aquâ pluviâ ſolvunt, filtrant, & poſteà ad calcinandum, ſeu rubificandum ollæ, vel tigillo imponunt, & deinde deſtillant præfato modo, tàm ſpiritum, quàm oleum.

At quoniam nimis difficile eſt vas recipiens ſequeſtrare à collo retortæ, flagrante adhuc igne, atque adeò periculoſum eſt, ne dehiſcat, ut multoties me eventus edocuit; hinc faciliorem modum, nec non ſecuriorem, adhibere ſoleo in deſtillatione tàm ſpiritus, quàm olei vitrioli, abſque tamen vaſis ſequeſtratione, & mutatione, candente adhuc igne in medietate operationis: utor namque duplici vaſe recipiente, quorum unum in aliud expiret, quæ ſimul optimè committo, & collo retortæ applico. Ita enim in primo vaſe ſpiritus congelabitur, in ſecundo olei magnam quantitatem, in tertio demùm, vel nullum, vel pauciſſimum reperio; Atque adeò eandem proſequendo deſtillationem, habeo ſpiritum, & oleum vitrioli.

Uſus hujus ſpiritûs eſt in febribus ardentibus, & malignis, præſertim ſiticuloſis cùm appropriatis ſyrup. aquis, & ſimilibus vehiculis miſtus, & hauſtus, ardorem nimium temperat, & ſitim extinguit, quatenus ſal, & excrementa febrifica abſtergit, & conſumit. Eſt diureticus, diaphoreticus, incidens, attenuans, & putredini reſiſtens. Utilis eſt obſtructionibus hepatis, lienis, & meſenterij, appetitui proſtrato, &c. Nephriticis ſummoperè prodeſt expellendo calculos; arenas, & mucilagines è renibus. Tincturas è roſis,

vio-

violis, & ſimilibus extrahit. Cum aqua dilutus dentes dealbat. Aphtas curat, &c.

Doſis ſunt gutt. VI. X. XII. &c. ſeu uſque ad liquoris convenientem aciditatem.

Phlegma, quod elicitur in deſtillatione ſpiritus vitrioli ophthalmiæ ſuccurrit, oris ulcuſculis medetur, & fluxiones in fauces irruentes ſiſtit. Inflammationi, & eryſipelati tutò admovetur.

Helmontius aliam tradit *vitrioli ſpiritus* inuſitatam deſtillationem, quæ *ſpiritus vitrioli eſſenſificatus, ſive tota eſſentia vitrioli volatilis eſt*, & ſummis, virtutibus in medicinâ præditus, cujus proceſſus talis eſt.

℞. *Vitriolum commune non ſuſpectum malignitatis peregrinæ, bulliendo in olla liquefac, & coque ad ſiccitatem uſque, fracta olla, vitriolum inſtar lapidis induratum tere in pulverem, fieri autem vult ipſe deſtillationem ſex retortis vitreis ſimul opt. tamen loricatis. Optimè collum retortæ recipienti vaſi connectatur ne tantillum expiret. Deſtilla tamen præfato à nobis modo, miniſtrando priùs ignem per gradus, ac tandem urgeatur carbone, quantum poſſibile eſt, furno venti, qui propria crate flatur. Cùm autem furnus venti ceſſaverit ſpiritum in vas recipiens dimittere, aperiatur à latere porticus, qua via reverberium flammæ lignorum ſubter retortam penetret, perſeveretque per* V. *aut* VI. *noctes ſummo igne, naturæ poſſibili. Retorta videbitur tibi forſan liquari in tanta ignis procella, at nihilominus conſtans perſeverabit: eò quod exterior lorica terrea vitrum detineat, combibatque atque ita invitrietur, quantum operi ſat fuerit. Memineris tandem, vas recipiens à collo retortæ ſequeſtrare, flagrantiſſimo adhuc igne. Alioqui videbis refrigeratis vaſis, ſpiritus redire in fæcem, quæ illos expuit. Tùm demùm accipe colchotar, ſive fæcem è deſtillatione reſiduam, quæ ſulphuri commiſta comburatur uſque in omnimodam ſulphuris conflagrationem. Hanc autem dein irrorabis, & madefacies præfato ſpiritu. Qui uti ſtatim imbibitur in cucurbita vitrea: ita inde repetitus, nil niſi phlegma aquoſum, atque inutile reddit, remanſo ſpiritu imbito in colchotare, idque repetitùm renova ſexies, aut ſepties, donec tamen ſpiritus affuſus rubeſcat, qui ſupernatabit colchotari. Quod ſignum eſt, ceſſandum à ſaturitate imbibitionis. Adeoque dives colchotar, benè exſiccatum induatur retortæ, & deſtilletur uſque in ultimos ſpiritus, jam flaveſcentes, olentes nullius grati odorem. Abſtrahe vas recipiens à retorta adhuc candente ob ſupra dictam rationem, & ſerva in vaſe opt. clauſo cum cera, vel ſimiliter obſtructo.*

In quâ re plura notanda occurrunt ad ſpagyricæ artis cognitionem conducentia, & quidem

Primò, eſſenſificari vitrioli ſpiritum per iteratam imbitionem ejus ſuprà caput mortuum, & deponere inutile phlegma per attactum fixi colchotaris, & quò illud deponit, eò perfectior, bandior, puriorque evadit.

Secundò, pari ratione, medicamenta omnia Chymica ſuam nanciſci perfectionem, dum ad ſummam eſſentiæ puritatem, & ſubtilitatem deveniunt; nam ſpiritus vitrioli hoc ultimo modo deſtillatus eò eſt purus, volatilis, atque eſſenſificatus, ut ſi de uno vaſe in aliud transfundatur, ejus lib. j. ferè ℥j. deperdatur.

Tertiò, hunc vitrioli ſpiritum ſua puri-

puritate, & ſubtilitate eſſe faciliùs permeabilem, ideoque multos morbos curare, & præſertim epilepſiam, quartanam, hydropem, alioſque contumaciores affectus.

Quartò, eò medicamenta eſſe activiora, quò ſunt ſubtiliora, ac puriora; nam vulgaris vitrioli ſpiritus penè nullius eſt efficaciæ, eò quia multam impuri, & inutilis phlegmatis copiam ſecum admiſtam habet, adeoque veri ſpiritus minimè indolem retinet, ſed eſt veluti minerale acetum; præfatus verò ſpiritus ſua puritate, quatenus volatilis, ac ſalſus eſt, ita rectificatus pergere uſque in quartam digeſtionem valet, reſolvendo quæcumque excrementa morboſa in itinere obvia, & per conſequens, quatenus tollit cauſas occaſionales, plures morbos chronicos curabit, conveniente doſi in juſculis, julepis, &c.

Aliqui in vitrioli ſpiritu conficiendo, nullo adhibito delectu, ſive purum, aut impurum ſit vitriolum, homogeneum, an reliquis mineralibus inquinatum, deſtillationi ſubjiciunt, verùm totus rei cardo in eo conſiſtit, ut levi pretio talia medicamenta divendi poſſint, & vitæ, ac ſanitatis potiùs, quàm æris, fiat diſpendium. Tacemus fraudes, quæ committuntur, dùm vitriolum adulterant, alumen, & nitrum illi ſubreptitiè admiſcendo, quò majorem ſpiritus copiam eliciant, confuſumque cahos divendant. Sed non tacebimus id, quod aliqui omni Dei timore, & proximi charitate exuti, patrant, aquæ fortis ℥j. aquæ fontis ℥ ij. immiſcendo, divenduntque pro vitrioli ſpiritu. Non interim conſiderant, an ſalubris, an corroſivus, & cauſticus ſit ſpiritus. Si incurios Medicos decipere poſſint, judicet is, qui in Chymia expertus eſt. Nec mirum ſi promiſſis ſpagyrica medicamenta non reſpondeant, & nobiliſſima ars in dies vulgi ludibrio exponitur.

Ex capite mortuo paratur ſal quod vocatur etiam *ſal colchotaris*, & *ſal vitrioli*. Dicitur namque caput mortuum reſiduum à deſtillatione ſpiritus, & olei vitrioli colchotar, cujus ſal hoc pacto paratur.

℞. *Caput mortuum vitrioli, ſive vitriolum ad rubedinem uſque calcinatum, perfunde in aquam fontis calentem, digere per. 2. dies, deinde filtra, aqua adhuc calente, toties donec aqua limpida appareat. Filtratam aquam evapora ad medietatem, vel uſque quò cuticula ſupra eam appareat. Remove ab igne, ut refrigeſcat, & cryſtallos dabit, quas collige, & aquam iterùm ſupra dicto modo evapora, ut cryſtallizetur ſal, atque ita procede uſque ad ultimam aquæ evaporationem, & cryſtallizationem ſalis.*

Poteſt etiam ex vitriolo crudo hoc eodem modo ſal, ſive vitriolum vomitivum confici, ſi in aqua calida ſolvatur, filtretur, &c. ut de colchotare diximus.

Tertiò *Angelus Sala* hoc alio modo parat *Vitriolum vomitivum.*

℞. *Vitriolum romanum cæruleum q.v. reduc in pulv. & ſupra chartam in loco calido, ſive in radiis ſolaribus pone, ut probè exſiccetur. Solve illud poſtea in aqua communi, & mediis filtrationibus à fæcibus libera. Solutionem evapora ad tertiæ partis conſumptionem. Vas in locum frigidum colloca, ut creſcant cryſtalli: cryſtallos recipe, & ſolutionem iterùm evapora. Idque*

ter,

ter, vel quater repete donec omnes cryſtallos deponat.

Has, & alias ſalis vitrioli præparationes adducunt varij auctores, quæ nihil aliud ſunt, niſi vitriolum vivificatum, & purificatum, quod minimè intra corpus aſſumendum eſt; habet namque indolem ſuffocantem. Interno uſui, *vitriolum album*, deſtinatur, priùs tamen repetitis ſolutionibus probè purificatum, ut

℞. Vitriolum album, diſſolve in aqua pluviæ, filtra, evapora ad pelliculam, relinque in frigido per dies 4. fient cryſtalli, exime, iterùm evapora, ut antea: hic labor ter reiteretur coagulando, & diſſolvendo, ultimò ter eodem modo procede cum aqua roſ. cryſtallos in parvo calore exſicca, & ſpontè in pulv. album redigentur.

A Paracelſ. lib. de naturalibus rebus c. 8. *Gryllus*, ab aliis *Gilla* appellatur, eſtque lene vomitivum, quod ad multos morbos depellendos commodè uſurpatur, ut in initio febrium ferè omnium, cerebrum purgat, epilepſiæ medetur, vertigini ſuccurrit, aliiſque cerebri ſymptomatibus ex corruptis, & acribus ex ventriculo ſurſum actis vaporibus ortis. Item in pleuriſi, lipothimia à repletione humorum corruptorum, cardialgia; item in hepate, & liene obſtructis mirificè prodeſt. Lumbricos etiam enecat, proſtratumque appetitum conciliat. Purgat tàm per vomitum, quàm aliquando per inferiora.

Doſis Paracelſo eſt quantum ſex vicibus ſupra cuſpidem cultri comprehendi poteſt; aliis ℈j. nos verò uſque ad ʒj. perſpectâ ratione virium, & morbi, felici cum ſucceſſu exhibuimus.

Colchotar autem neque inutilis eſt, ſed in medicina adhuc aliquos habet uſus; pollet nàmque vi aſtringente ſticticâ, & emplaſticâ in ulceribus conſolidandis, & ſuâ vi ſticticâ adſtringente ſiſtere valet hæmorrhagiam ſanguinis, tàm in vulneribus, ſicut etiam ex naribus. Intùs verò minimè debet uſurpari, ut loco cit. inquit *Paracelſ.* nàm vomitiones movet ob vitriolicum ſal, quod in ſe continet. Quòd ſi interiùs uſurpare velis.

℞. Caput mortuum vitrioli, vel vitriolum ipſum ad rubedinem calcinatum, & per ſolutiones varias aquæ dulcis libera ab omni ſuo ſale, & exſicca.

A *Fabro terra exanimata vitrioli*, & ab aliis *corpus examine* vocatur, cujus præſtans eſt uſus in Diarrhœâ, & Dyſenteriâ. Doſis ℈j. ad ʒß.

Vitriolum ſuum habet *ſulphur*, unum *dulce*, alterum verò *anodynum*, ſeu *narcoticum*. Sulphur dulce ita paratur.

℞. Vitrioli puri q. v. ſolve in aqua calida, ſolutioni affunde guttatim ol. tartari (alij lixivium ex cineribus clavellatis), & præcipitabitur ſulphur vitrioli, quod edulcoratum ſerva.

Confert pulmonum affectibus, mundificat ulcera putrida, cicatriceſque inducit.

Sulphur vitrioli anodynum, ſive narcoticum ità parabis.

℞. Limaturæ martis puriſſimæ p. j. Vitrioli Hungarici cærulei, aut vitrioli Veneris p. ij. tere, & m. omnia, poſtea in cucurbita ſuperfunde acetum deſtillatum, ut ſuperemineat dimidium digitum tranſverſum, coque, & coagula lente igne arenæ ad ſiccitatem, quo facto, urge ignem, ut omnia rubeant. Vaſis refrigeratis, mate-

riam exime, tere, & affunde acetum deſtillatum, ut ad tres digitos ſupernatet. Quo facto, digere biduum, aut triduum; donec nempè acetum benè coloretur, quod poſtea decanta ſine fæcum perturbatione. Rurſus affunde aliud, donec omnis tinctura extracta ſit. In hoc tincto aceto delitescit ſulphur vitrioli combuſtibile. In acetum tinctum, & filtratum inſperge guttas aliquot ol. tart. per deliquium facti, & ſulphur narcoticum fundum petet, quod aqua communi ſæpiùs ablue, donec aqua non ampliùs acredine, aut guſtu vitrioli inficiatur, hoc n. niſi fiat propter ſalis vitrioli præſentiam nauſeam, vel etiam vomitum efficiet; poſt ipſum ſiccandum, & ad uſum ſervandum.

Anodynum eſt inſigne, & reliquis omnibus meritò anteferendum: quodque *Paracelſ.* ſummoperè commendat, & magni æſtimat. Narcoticis compoſitionibus admiſceri poteſt.

Atque his principalibus, & magis comprobatis operationibus vitrioli, hunc complemus articulum.

Alias reperietis apud alios authores, vel arbitrio commentas potiùs, quàm experientia comprobatas; vel cum hiſce à nobis adductis confundi comperietis; nunc ſit.

ART. SECUNDUS.

De Sale Communi.

SAl examinandum aggredimur, non tamen illud chymicorum principium, ſed minerale, ex tribus conflatum, ſulphure, quod ratione caliditatis, & igneæ ſubſtantiæ habet; mercurio, quem ratione humiditatis continet; Sale, de quo in ſummo participat, ratione ſiccitatis terreſtris. Triplicem in naturâ cognoſcimus ſalem, vegetantium, mineralium, & animalium, quatenus ex triplici regno elicitur. Sal commune; ſeu minerale triplicem in hoc orbe habet ortum, unum dicitur fontanum, aliud marinum, aliud uerò montanum, ſeu minerale; fontanum, & marinum arte excoquuntur, minerale verò à ſola natura mediis in montibus coctum eſt.

Ipſa obſervatio varias ſalis communis pandit proprietates; nam talis eſt ſalis neceſſitas, ut abſque ſale naturali naturaliter homo vivere nequeat: proinde hoc opus habet in omnibus cibis. Etenim ſal naturæ balſamum eſt, quòd corruptionem arcet calidi ſulphuris cum humido mercurio, ex quibus homo naturaliter eſt compactus. Cum prima principia, & quodlibet ſibi ſimili nutriri oporteat, ſequitur hominem ad ſui ſulphuris interni ſuſtentationem ardentibus uti cibariis, humidis ad mercurium tuendum, & ſalſis ad ſal in condenti facultate conſervandum. Ejus conſervationis virtus in eo maximè conſpicitur, dum carnes emortuas à putredine diutiſſimè conſervat, quantò magis vivas præſervabit, judicare facilè fuerit. Sal eſt ciborum correctio, nam ſi non intervenit, in his nulla eſt etiam correctio, quos quidem eſtò, ſtomachus receperit, decoquere minimè poteſt; eſt enim in ſale expulſiva virtus in ſeceſſum, vel in urinam, quæ duo niſi conſerventur in ſuo curſu naturali, omnes vitæ facultates fruſtrantur viribus expulſionis. Sanguis natura propria ſalſus eſt, & inſulſum

non recipit nutrimentum, quod ſi quandoque recipere coactus ſit maxima quadem inedia, hoc in corruptionem abit. Ut igitur hoc vitetur vitium, ordinatum fuit alimentariis cibis ſal addititium, nè meatus naturales obſtruantur, membraque ſuis debitis fraudentur nutrimentis. Præterea latet in ſale facultas reſolutiva oppilationes in poris accidentaliter contingentes aperiendi, ac per reſolutionem in urinam expellendi; Nàm urina cum ſit ſal cruoris tantum id eſt, ſal dumtaxat ex ſale naturali, quod naturale cum ſale microcoſmico aſſociatum per conjunctionem, ſimul ambo maximè faciunt ad excrementorum expulſionem: hinc ſudor, lacrymæ, ſaliva, & quidquid ex humano corpore expulſionem recipit, ſalinam indolem redolet. Sal venerem ſtimulat, prolificumque ſemen reddit, ob id Ægyptij canes inertes ad coitum ſalſamentis, carnibuſque ſale maceratis ad Venerem alacriores reddebant, hinc Veneri dediti ſalaces dicuntur; propterea Venerem è ſale natam finxerunt Poëtæ. Balſamicam ſalis vim perpendens *Paracelſ. lib.1. de naturalib. reb. cap.* 4. docet in aquâ ſolutum vulnerum eſſe balſamum, ulcerum vermes enecare, atque à corruptione præſervare aſſerit, ac à ſcabie mundare, ſi in balneo conjiciatur ſcabioſus, eo lavetur, &c.

Sal ubique locorum ſecundum magis, & minus reperitur, & hoc ex provido naturæ conſilio; nam ex ſale, quem in ſe terra habet, ejus fertilitatem, & fæcunditatem pendere: quo orbata ſtatim ſterileſcere ſat, ſuperque diximus.

Sed hæc poſitio videtur potiùs experientia, rationi contraria: ſiquidem loca ubi ſal ſcinditur, vel effoditur, cœteræque ſalinæ ſteriliſſima ſunt, quippè ſal exurenti ſua acredine fæcunditati prorsùs reſiſtit. Imò quia ſterilitatis hyeroglіphicum, ideò Principes ſolo æquatis civitatibus, quas ſæpiùs rebellatas ſub imperij ditione continere, nec poterant, nec expediebat, aratro ſuperinducto, ſale aſpergunt, ut vel ipſa tellus improborum, & facinoroſorum mater ſterileſcat, juſtæque ultionis pœnas experiatur; Itidem quemadmodum ſpeciali gratia obſecundante omni abundantia loca complentur, ità flagitiis irritata omnia calamitatibus & infortuniis agitata, tandem perpetuò concidere neceſsè erit.

Attamen huic objectioni facillimè occurrimus. Certum eſt ſalina loca infæcunda eſſe, ſed hoc quia ſal cum pluſquam nullibi copioſiùs abundet, ideò ſua præpotenti vi attractiva, qua refertus magis, magiſque pollet, germinantem, & fæcundum terræ ſalem totum in ſe attragit, & imbibit, quo orbata, ſterileſcit. Similiter Principes ſalem imitati rebellis civitatis cuncta ad ſe convertentes infæcundam, omnique ubertate denudatam derelinquunt.

Nos verò exiſtimamus experientiæ, & rationi magis conſonum videri illud nempè: ſalem eſſe principium omnis fixionis, & ſoliditatis, unde fit ſalem communem, tàm in fodinis progenitum, quàm induſtria factitium (qui mineralis etiam dici poteſt, cum aqua maritima à fodinis in ipſa ſtantibus, ſalſa reddatur) quò

quò plus elaboratur, eò particulis magis ſolidis, & compactis conſtare: Sal verò terræ fæcunditatem continens eſt magis fuſum, & tenuibus partibus componitur, ita ut quolibet fermentitio motu exaltetur, & in plantam germineſcat, nam alkalium indolem retinet; ideoque terra alkalibus reſperſa uberior fit. Clarum redditur hoc, nam ſi ſales alkali in retorta poſiti tenui ab igne agitentur, illicò in aquam aſcendunt, quod idem accidit in ſale à terra arte Chymica ſeparato, quo deinde orbata, ſterileſcit: Unde patet de alkalium ſpecie eſſe. Contrà verò ſal commune in igne perpetuò fuſum perſiſtit, non ſecus ac aurum, quòd ſi ſpiritum ex ipſo elicere velimus, non niſi aliquo menſtruo intermiſto, quod cuneum appellamus, aſſequemur. Illud ex hac ſalium anatome oritur, ſalem communem fixare ſuprà ſe ſalis germinantis terræ partes, & tenaciter intra ſe cohibere, quippè volatile ſupra fixum agens fixari apud omnes eſt inconfeſſò, unde fit illas ineptas eſſe ad plantæ ortum.

Ex ſale communi multa concinnantur medicamina, & quidem primo chymicorum vulgus diverſimodè ex eo parat ſpiritum valdè acrem, *Beguinus* in ſuo tyrocinio refert; nos verò omiſſis aliorum erroneis parandi *ſpiritum ſalis* modis, breviter noſtrum ex propria induſtria comprobatum dabimus, ut

℞. Salis communis opt. depurati, & decrepitati p. j. boli com. p. ij. tere omnia ſubtiliter, & m. per minima invicem, & ampla retorta, & firmè luto munita impone, ut tertia ad minimum pars remaneat vacua. Et in furno reverberij juxta proceſſum de deſtillatione ſpiritus vitrioli dictum, deſtilla uſque ad ultimos ſpiritus, amove recipiens, calente adhuc igne, & ſpiritum ſerva.

Hic eſt modus deſtillandi ſalis communis ſpiritum, cui deſtillationi adjicitur bolus communis, vel terra figulina, vel etiam laterum farina, ut ſalis partes per minima ad invicem diſcontinuentur, ut faciliùs ignis activitate poſſit cogi in ſpiritum; nam ſal ſemel fuſum omnem eludit ignis activitatem, atque diù in igne perſeverat abſque eo quod in ſpiritum reſolvatur: boli autem partes per minima inter ſalis particulas interjectæ, fuſionem inhibent, atque adeò ſal faciliùs in ſpiritus cogitur. Quod omittentes, vel non videntes plures ſpagyrici in ſalium deſtillatione, omnem laborem, atque operam fruſtra terentes, vix ignavum phlegma è ſalium deſtillatione elicuere.

Quæ boli, vel terræ figulinæ miſtio obſervanda eſt, nè dum in ſalis communis deſtillatione, verùm etiam nitri, & omnis alterius fuſibilis ſalis ſpiritus extractione; præterquàm in deſtillatione vitrioli, aluminis, & ſimilium, quæ terram mineralem ſecum admiſtam habent, quæ boli munere fungitur; adeòque dum deſtillantur, boli admiſtione non egent.

Cujus ſpiritus vires potenter uſurpantur, tùm interiùs, tùm exteriùs; optimum namque eſt præſidium urinæ ardoribus, ac renum præſertim dyſurias ſolatur, calculos, & mucilagines renum per urinas reſoluit, ac exturbat, ſitim extinguit, putredini

reſi-

reſiſtit, hydropicos juvat, nec non lumbricos, & aſcharides enecat. Exteriùs verò inunctus ſanat membra luxata, contracta, paralytica, apoſtemata, dolores, ac tophos podagricos mitigat, & diſcutit, ſi cum ol. terebinth. vel ceræ miſceatur. Dentes dealbat, &c.

Doſis eſt gutt. i. ij. vel iij. uſque ad ℈ß. in juſculis, ſyrup. &c.

Lapides, corallia, uniones, durioraque corpora ſolvit, ritè præparatus, aurum ipſum aperit.

Parant etiam *cryſtallos* aliqui poſt ſupra dicti ſpiritus extractionem, diſſolvendo maſſam in fundo retortæ reſiduam, filtrando, & ad tertiam evaporando, ac in frigido aëre aſſervando, ut cryſtallos producat, quas ſi dulciores deſideras, iterum ſolve, & coagula, & quò pluries id efficies, eò dulciores habebis; quarum uſum commendant in apepſia, inappetentia, nauſea, & alia pleraque præſtant miranda in ventriculi morbis.

Jactabunda nimis apud Chymicos eſt oſtentatio de *ſpiritu ſalis dulci*; ſed hæc nunquam demonſtrari poteſt, cum dulcedo non proveniat ab ipſo ſale, ſed à ſpiritu vini, quem admiſcent; unde ita parant.

℞. *Spiritus ſalis opt. dephlegmati, & ſpiritus vini an. deſtilla ter, vel quater, ut inſeparabiliter uniantur ſic ſubtiliatur, & dulceſcit.*

Eſt egregium in peſte præſervativum, arcet n. omnem putredinem. Ventriculum cum reliquis viſceribus in optima conſervat diſpoſitione.

Emunctiores verò ſpagyricæ artis Profeſſores altiùs per ignem ſalis com. naturam trutinantes, potiora, & nobiliora ex eo parant arcana.

Et quidem *Theophraſt. Paracelſ.* varias parandi arcani ſalis vias deſcribit in Archidox. tamen in una ſpiritus ejus eſſenſificatione per depurationem ab inutili, ignava phlegmatis parte, nec non infixi volatilizationem conſpirant.

Eſſenſificatio ſpiritus ſalium, per depurationem ab inutilis phlegmatis portione traditur lib. 4. Archidox. ſequenti modo.

℞. *Salia, quæ calcinabis opt. ſi volatilia ſunt adures, poſtmodum reſolvantur in tenuitatem, & in aquam deſtillentur. Aquam hanc in putrefactionem ponito per menſem, & per B. deſtillato, & aſcendet aqua dulcis, quam abjice. Quod aſcendere noluerit, iterum in digeſtionem ponas per menſem alium, & deſtilla ſicut priùs, ac toties, donec ampliùs dulcedo nulla percipiatur.*

Qua via parari inquit eſſentiam quintam ſalis, ea proportione ut ex calcinata lib. j. ſalis, vix ℥ ij. eſſentiæ quintæ habeantur.

Eſſenſificationem verò ſalis ſpiritus per fixi volatilizationem tradit lib. 8. ſub nomine ſalium elixiris, ubi eam deſcribit, ac demùm lib. x. eandem magis declarare videtur, ita verò in hac operatione procedi poteſt.

℞. *Sal opt. præparatum albiſſ. & mundiſſ. hoc in pellicanum ponatur cum aquæ ſolventis, ſive ſpiritus ſalis deſtillati tanta quantitate, ut ſexies pondus illius ſuperet. Digerantur in fimo equino ſimul uno menſe: poſtea deſtilla calore balnei, ut phlegma egrediatur. Deinde igne potentiori deſtilla ad ultimos uſque ſpiritus, iterum affunde, ac eodem modo deſtilla uſque ad omnimodam ſalis volatilizationem.*

Demùm *Joan. Petrus Faber lib.* 3. *Myrothecij ſpagyrici cap.* 11. ita procedere videtur in extractione *quintæ eſſentiæ ſalis communis.*

℞. Sal com. decrepitatum, poſtquam decrepuerit, ſolve in aqua fontana limpida ſepties deſtillata. Hanc ſolutionem filtra, ut opt. depuretur, & evaporabis ad ſiccitatem, quod toties itera donec ſolutio ſit opt. depurata, & ſal opt. exſiccatum, tunc imponere retortæ opt. luto munitæ, ut ſpiritum extrahas modo quo ſupra diximus, deſtillatum ſpiritum rectifica, & à phlemate quantum fieri poterit liberetur, & conjunge cum pari pondere ſalis ex reſiduo magmate in fundo retortæ remanſo, modo quo ſupra diximus. Sal verò ſit opt. depuratum, donec leviſſimo ſolvatur igne, ut cera, vel ut butyrum, & rubeum acquirat colorem, & dulcedinem ſummam, & ſic ambo conjuncta digere in B. per menſem unum in retortâ obturato ejus oſculo, donec ſpiritus colorem acquirat rubeum, & extrahat ſalis ſui tincturam, & ſolvat cum ſolutione firma, & phyſica; tùm demùm deſtillabis, & omne volatile facies, & rectificabis ter, aut quater, & recondes ad uſum. Deinde totam hanc operationem veluti reſumens, inquit: *Ut habeas abſolutam ſalis eſſentiam, diſſolve ſalem tuum opt. depuratum in ſpiritu ſalis rectificati, & hoc omne conjunge cum pari quantitate ſpiritus vini alkoholizati, putrefac, & deſtilla, & purifica, & purum, & homogeneum conjunge ſimul, & ſerva.*

Uſus hujus arcani, & vires omnium ferè morborum ſunt curativæ; primò enim præſervat ab omni corruptione corpora omnia, tùm viva, tùm mortua, adeòque eſt balſamum vulnerum omnium, & ulcerum. 2. Arcanum eſt ſummum in expellendo veſicæ, & renum calculo, & agglutinandis colli veſicæ, & renum ulceribus 3. Eſt omnium viſcerum obſtructionum aperitivum, & curativum. 4. Purificat omninò ſanguinem ab omnib. ſordibus extraneis; unde in curandis febrib. nihil eſt efficacius: tollitque ideò lepram, ſcabiem, impetigines; lentines, ignem ſacrum, herpetem, alioſque ſanguinis, & cutis affectus, Hinc eadem vi omnium coagulatorum humorum reſolutiva p. n. tumores omnes externos, tùm frigidos, tùm calidos curat, frigidos ſola perunctione diſcutit, calidos autem ad maturationem, & ſuppurationem breviſſimo tempore perducit. Arthritidi, & ejus dolorib. prodeſt, tophos, & nodos diſſolvit; nervos fovet, calorem naturalem adauget, ac demùm cum ſit mirum præſervativum ſuâ vi vitæ longæ eſt arcanum.

Doſis eſt drach. j. uſque ad ij. in aquis cinnam. juſculis, & ſimilibus vehiculis quacunque hora ſecundum neceſſitatem, pro reparanda autem juventute mane jejuno ſtomacho ſecundum *Fabri* ſententiam. Nos remur minori doſi primis vicibus uſurpandam eſſe, deinde verò poteſt ſenſim augeri doſis, prout obſervatio demonſtrat.

Datur ſal gemmæ, quod eſt genus ſalis communis, & in fodinis lapidum frangitur, ſpecieque cryſtallorum ſplendens eruitur, unde gemmeum à gemmis ob colorem nuncupatur; aliàs dicitur ſal foſſile. Eaſdem, & ſi hoc habeat vires cum ſale communi, ſuſtituique eidem poſſit, rarioris tamen uſus eſt in praxi Medicâ; crebioris in Chymiâ,

ubi

ubi ſolutionibus metallorum ſale communi antecellit. Eo utuntur medici vulgares ad ſtercora dura eliquanda, adeòque ad colicam, & tormina arcenda.

ART. TERTIUS.

De Sale Nitro.

EST, & aliud ſalis genus, quod nitrum dicitur, & à ſpagyricis variis inſignitum fuit nominibus. A quibuſdam *Cerberus Chymicus* vocitatur, quia triplici modo præbet univerſale menſtruum, quo vegetabilia, mineralia, & animalia reſolvi, meliorari, & exaltari queunt. Dicitur *ſerpens terrenus*, quia in terra vivit, & eſtò è terra elicitus, & veluti depoſuerit ſpolia, poſt aliquod tempus terra affluenter illud reproducit, ut antea, ob inſitum principium. Vocatur *ſal petræ*; propriè autem ſal terræ magis dici meretur, cum ex terra immediatè decoquatur. Dicitur tandem *ſal infernalis*, quia totus inflammabilis, & igni immediatè injectus, in ignem veluti converſus, totus avolat.

Tanta oritur ex nitri cum ſulphure compoſitione violentia, ut qui ex eorum miſcela concinnatur *pulvis pyrius*, *ſeu bombardicus* (execrandum venenum omnium venenorum violentiſſimum!) non tantùm extemplò viventia ſternit, verùm etiam eorum vis unita tanta eſt, ut horrendæ tempeſtates, ac urbium, montiumque ſummerſiones iis adſcribantur.

Unde tanta ſulphuris cum nitro violentia progignatur demonſtrare operæ pretium ducimus, tùm ut eorum naturam noſcere, & contemplari poſſimus, tùm etiam ut pyrij pulveris portentoſi effectus, quo pacto oriantur, oſtendamus.

Nitratum pulverem ex ſulphure, nitro, & carbone componi cuilibet notum jam eſt.

Sulphur præcipuè conſtat ſubſtantia quadam ætherea non difficilè mobili, & inflammabili, itemque oleaginoſa, nec ſale, (vitriolicum eſt, ut in ejus oleo experimur) omnis fixionis principio, terraque abundat; unde fit, æthercam ſubſtantiam, ſeu ſulphuream nimis exaltatam intra ſalis, terræque particulas ſubſidere; ac proinde igni admotum, vel quolibet motu in flammam facilè prorumpit, ut in ſuperioribus adnotavimus.

Nitrum verò ſale ſulphureo abundat, attamen ſal præcipuum eſt: etenim diù fuſum igni reſiſtit, ejuſque ſpiritus non aſcendit, niſi bolus intermiſceatur, nec per ſe accenditur, niſi carbonem injicias, aut ſulphuri commiſceas; quod ſubita cum flammæ eruptione, & ſonanti ſtrepitu circumjectum æthera propellit, illudque veluti magnus follis abigit, exploditque unde ventus, ſonituſque progignitur: ejus impetus ſæpiſſimè fuſum ſalem extra vaſis crepidinem ejicit. Hoc ideò evenire docemur, quia ſal utpotè fixionis omnis cauſa, ſulphur intra ſe tenaciſſimè velut in vinculis cohibet, ut propterea adventitio ſulphure nitri ſulphur adjutum, viribuſque validius factum, vincula, & ergaſtula diſrumpat, ſuiſque implexibus liberatum, ampliorem locum appetat; Etenim ſalis

partic-

particulæ ex ſe ſulphuris, & ſpiritus particulis uniri expetunt, magnamque cum illis affinitatem habent: Unde videmus ſalem volatilizari, cum ſulphuris, & ſpiritus major pars in ſalis compoſito permanet, hoc non eveniret, niſi ſalis particulæ aſcenſioni alioquin ineptæ ſulphuris, & ſpiritus particulis ſtatim unirentur, & ab illis ad capillum unà traherentur.

Carbo tandem multos meatus antequam incenderetur, habebat, quos poſtea magis latos multa craſſarum partium evolatione acquiſivit, intenſior quippè fumus vaporibus immiſtus exhalavit, itidem carbo multùm ignitorum ſeminum, ſeu ſulphuris intra ſuos poros claudit, quippè ex abundantiori fumo, & vaporibus priùs exhalatis arguitur reliquas carbonis partes majori, & puriori ſulphure exaltato abundare, nam fumus rariſſimus conſpicitur, qui potiùs halitus dici debet, ut in papyro carbonizata experimur ſerpenti, & celeri motu excurrentes ignis particulas, donec ſulphur reſiduum abſumatur, & cineritius quidam color in materia relinquatur, & ruſtici linteo carbonizato pro fomite utuntur, Sal quoque ineſt, Alkali nempè, & terreſtris pars, unde ex his.

Facilè pyrij pulveris ſubita accenſio cum horrendo fragoris impetu clara reddetur. Quippè medio aquæ vehiculo per minima hæc tria cohærent. Sulphuris communis particulæ, quia magnam affinitatem habent cum illis ſulphuris nitri, atque ſal nitri ex ſe petat uniri cum ſulphure, ut diximus, fit inde benè invicem cohærere. Carbonis permiſtio ſua ſemina ignifica huic miſto largitur, unde fortior vis ſulphuris redditur, ſubitæque accenſioni apta: Sal illud carbonis cum ſit alkali pronior eſt ad motum, quàm illud nitri. Subeunt hæc omnia nimis latos carbonis poros (utuntur carbone nucis avellanæ, qui laxior eſt) inque ſua terreſtri parte continentur. Cum autem ignis pyrio pulveri admovetur carbonis ſulphur, quod veluti fomes eſt, illicò incenditur, ſulphur commune, & nitri è vinculis ſalis intra quæ cohibebantur, totum ſimul liberat, illiſque diſruptis, liberiorem petunt locum, unde circumjecta corpora magno cum impulſu proſiliunt, & propelluntur, ideò ingenti cum aëris circumſtantis ſonitu, & violento flatu effugiunt.

Talis pulvis in exiguas pilulas debet formari, ut ſulphuris particulæ omnes illicò incendantur, quod ſi craſſior eſſet maſſa, priùs in ſuperficiem, deinde ad interiora penetraret, quòd multum exigeret temporis, ut in fulgure craſſa, & durata pyrij pulveris maſſa confectò experimur; non enim per aliquod temporis ſpatium per liberum aëra excurrens accenſum perduraret, ſi in granulos pulvis permaneret. Tota hujus pulveris materia evolat in auras, nec quid fixum relinquit, etenim ſalis particulæ ex ſe uniri cum ſulphure poſtulant, & ſecum unitæ cum illo impetu rapiuntur.

Nitrum nihil aliud eſt niſi pinguedo terreſtris, ſaliformis, quæ trans poros terræ permeans, eſt veluti plantarum, lapidum, aliorumque corporum materia proxima, fæcundi-

cunditatis terræ etiam cauſa. Nam in id fatiſcentia, media putrefactione, corpora reſolvuntur, & ex eo cuncta, quæ in terræ græmio generantur, producuntur tanquam ex materia. Ea enim telluris pars ubi multa vegetabilia, vel animalia putreſcunt, eſt nitro feracior, & abundantiùs ex ea elicitur. Unde ſolent nitri collectores ex ea terræ parte illud elicere, ubi jumentorum, ovium præſertim ſtabula fuêre, eam aqua elementari lavando, aquam filtrando, & exhalando, donec in ſuperficie pelliculam producat, & tunc talem aquam injiciendo in vaſta vaſa lignea, ubi talis aqua, dum refrigeratur, congelatur in ea ſalnitrum in ſtrias glaciei adinſtar. Terra tamen eſt ejus matrix ſalſedinem urinoſam jumentorum ſibi ſimilem reddens vi fermenti ſui proprij nitroſi, terræ inſiti. Nec niſi nitri beneficio ſaginantur arva, dum fimo ſtercorantur. Nec Neapolitanorum horti tot redderent olera ad habitantium epulas propria, niſi perquamoptimè ſtercorarentur.

Diſtingunt aliqui ſalnitrum à ſale petræ, quatenus ſalem, qui purior eſt, & mundior ab omni re aliena, vocant ipſi nitrum, qui verò miſtus eſt cum copia ſalis communis appellant ſal petræ, quæ differentia non eſt eſſentialis, ſed accidentalis ſecundum magis, & minus. Undè probatio nitri ità peragitur: projice ſal nitrum in carbonem ignitum, ſi omne avolaverit, purum judicatur; è contrà verò ſi aliquid remanſerit, quantum remanſit, tantum de ſale communi participare æxiſtimatur.

Alij aliam aſſignant nitri differentiam, aliud foſſile, ſeu minerale eſſe inquiunt, & hoc etiam diverſum eſt pro diverſitate loci, ubi colligitur, nam aliud ex Nili inundationibus, & fluctuum exſiccationibus in Ægypto ſpontè naſcitur, ubi magna nitri copia accipitur, undè dicitur nitrum à Nitriâ Ægypti regione in quâ copioſiſſimè elicitur. Aliud verò in multis mineris ſpontè enaſcens colligitur, quod etiam *Borax*, & *Chryſocolla* dicitur. Alia verò nitri ſpecies factitia eſt ex terræ lotionibus excerptæ, ut ſuprà diximus, & hujuſmodi nitrum dicitur etiam quandoque ab aliquibus *Aphronitrum*, quod eſt ſummè purificatum. Aliud tandèm eſt nitrum naturale quod ſpontè in parietibus, & antiquis ruderibus naſcitur, quod eſt perfectiſſimum, & in ignem injectum totum in flammam evolat, perfectionis ſignum, quod de ſale communi non participat; tali nitro naturali noſtra Calabria eſt uberrima. Verùm in uſu Medico, quia caremus hic naturali, venit tantùm factitium nitrum; foſſile autem ab aurifabris potiſſimùm tractatur. Nos verò dùm de ejus variis operationibus hic agimus, tantùm factitio utemur.

De Nitri qualitatibus haud parùm convertitur: ſunt enim qui frigidum exiſtimant, quia in corpore humano frigidas edit operationes, calorem ſcilicet fugando, vel alliciendo: Sunt, & qui calidum dijudicant, quia revera eſt ſal ſulphureum, inflammabile, nam non ſolùm operationes edit igneas in Chymiâ, ſed omnes commotiones, & meteorologicas impreſſiones, tùm ſub-

ſubtus terram, tùm ſupra aërem gignit.

Ex nitro, non ſecus ac de ſale communi, ut ſuprà diximus, ſpiritus elicitur valdè acer, & mordax, baſis aquarum fortium, quibus auri fabri in auri, & argenti ſeparatione utuntur. Is vehementiſſimus eſt, & totus igneus metalla, & corpora quæque dura penetrans, vim habet ea calcinandi. Illud tantùm animadvertendo, quod nitrum non decrepitatur, ſicut ſal commune, ſed uſque ad ſummam ſiccitatem, & quandoque ad proximam fuſionem eſt exſiccandum, & deinde retortæ indendum, & deſtillandum juxta methodum in deſtillatione ſalis communis deſcriptam.

Uſus ejus quoque eſt analogus ſpiritui ſalis communis; valet namq; in colicâ cum æquali ſpiritus vini parte, febribus omnibus ſiticuloſis, pleuritide, angina, & prunella cum convenientibus juſculis, ſyrup. &c.

Doſis eſt ℈j. uſque ad ʒj. prius tamen purgato corpore, & obſervatis virium robore, & natura morbi; attamen niſi in pauca quantitate propinabis, ventriculum corrodere ſolet.

Poſſunt quoque ex capite mortuo elici cryſtalli eodem modo, quo ſupra diximus de ſale communi; attamen ſi ritè operatus fueris, nihil extrahes, quia nitri lib.j. ſpiritus tantundem reddit. Eoſdem ferè habent uſus, ac cryſtalli ſalis communis.

Fit ex nitro magiſterium, quod *ſal prunellæ* dicitur, eò quòd prunellæ eſt veluti anditotus. Vocatur *lapis prunellæ*, *anodynum minerale*, ſequenti conficitur modo:

℞. Salis nitri opt. depurati lib.j. funde in crucibulo, & dum eſt opt. fuſum, projice in eodem crucibulo ſenſim floris ſulphuris ℥ j. *in plures vices, agitando cum ſpatula ferrea, uſque quò ſulphur totum combuſtum fuerit. Projice deinde ſupra marmor, ut concreſcat in cryſtallos, & ſerva.*

Uſus ejus præcipuè eſt in prunella, angina, & faucium omni inflammatione, in laxitate, putredine, & exeſione gingivarum. (Ubi in gargariſmis ſolui debet). Præſtat in febribus ardentibus, putridis, & malignis, phlogoſin viſcerum naturalium, tùm, & cordis contemperat, & à putredine præſervat, & ſitim mirificè extinguit. Nos experti ſumus in pleuritide, & peripneumoniâ, dolore nephritico, & gonorrhœâ.

Doſis eſt ʒß. uſque ad ʒj. in ſyrup. Julep. juſculis, & aquis appropriatis.

Externè in topicis anodynis, ac refrigerantibus, ubi præcipuè ſolvitur in liquore appropriato, cum linteo. Nos experti ſumus ad morphæam nitrum diſſolutum cum ſucco limonum.

Verùmenimverò nitrum hoc ſicco modo, & igne, purificatum, ſal prunellæ dictum, officinis uſitatiſſimum eſt, & igneum, & mordax eſt; præſtat igitur illud, quod ſolvitur in aqua communi, pluviali ſtillatitia, vel aliqua alia deſtillata refrigerante, & odore fragrante, ut roſ. viol. lilior. convall. &c. copia aquarum debet eſſe ad ſolam nitri diſſolutionem, & cum prædictis aquis nitrum eſt ſolvendum, per filtrum, purificandum, & aliquali aquoſitatis exhalatione denuò chryſtallizandum, in

in leni calore, ne fragrantia, & magis ſpirituoſæ aquarum partes in diutina coctione exhalent, ſed potiùs cum nitro unitæ permaneant, illudque in virtutibus ſuis nobilitent, & intendant,

Hinc pari ratione ac diximus ſuprà, parari poteſt ex eo arcanum per eſſentificationem ejus, &c.

ART. QUARTUS.

De Sale Armoniaco.

EST quoddam ſalis genus, qui armoniacus, & armeniacus dicitur, quia ex Armeniâ aſportari creditur, vel ammoniacus à græcâ voce Αμμος, quæ arenam ſignificat, quia ſub arenis Lybicis concreſcit. Cœterùm armoniacus ſal, qui naturalis, & legitimus ſit, ad nos conuehi deſiit, quippè factitius, adulterinuſque eſt, qui paſſim in ſeplaſiariorum officinis venditur, fit ex urinâ humanâ, ſale communi, & fuligine. Volatilis eſt admodùm, & fugax, mercuriali natura præditus; abundat ſulphure, quod facilè ſublimatur; eſtque radix ſaporis acidi, quo fit, ut denſiſſima, & tenaciſſima corpora diſſolvat; conſtatque triplici ſale, vegetabili, minerali, & animali.

Dicitur ſal armoniacum, ſal ſolare, aquila cæleſtis, alba mercurialis fuligo, ſal mercurialis Philoſophorum.

Habet vim diaphoreticam, præcipuè in febribus, maximè in quartana, reſiſtit putredini, &c. Externè verò in gangræna, carne putrida abſumenda, in angina curanda (in gargariſmis). Quinimmò *aquam cæruleam*, ſeù *ſaphiream* ad tollendam oculorum albuginem inde circumforanei tali pacto conficiunt. *Recipiunt aquam calcis vivæ, in quâ diſſolvunt ſalis armoniaci convenientem portionem, permanere ſinant in pelui ænea aliquot horarum ſpatio, quò uſque cærulei coloris aqua evadat, filtrant per chartam emporeticam, & in vaſe vitreo aſſervant.* Non tantùm oculorum albuginibus medetur, verùm etiam ulcera mundificat, & ſanat.

Salis armoniaci in medicinâ paucæ ſunt operationes, & præcipuè ſublimatio; quo modo tanquam inſigne diaphoreticum in febribus commendatur, ut

℞. *Salis armoniaci lib.* j. *ſquamarum ferri* ℥x. *m. & ſublima in aludele forti igne, vaſe refrigerato, ſepara, quod ſublimatum eſt, & m. cum* v. *aut* vj. ℥. *ſalis com. præp. & iterùm ſublima ſexies, novum ſalem ſemper addendo, collige ſublimatum, & ſerva.*

Doſis eſt xij. vel xv. gr. in omnibus febribus, quod pluries pro ægri exigentiâ repetendum.

Circumfertur hujuſmodi ſublimatum aptum eſſe ad metalla in fluidum mercurium reducenda. Nec poteſt componi aqua regia abſque ſale armoniaco, ut infra dicemus. Valet etiam (quoniam eſt ſummè volatile) ad ſublimanda multa metalla, aliaque fixa corpora mineralia, eaque tranſmutanda. Undè *Paracelſ. lib.7. de tranſmutatione rerum naturalium* inquit: *Notandum hic eſt, quòd quodlibet metallum, quod in ſublimationem per ſal armoniacum perducitur, poſtea in frigore, vel in aëre ſolvatur in oleum, & contrà in igne coagulatur in*

lapidem. Quæ quidem una eſt ex maximis, & ſummis tranſmutationibus in omnibus rebus naturalibus, nempè metallum in lapidem tranſmutare.

Eſtò armoniacus ſal, propter naturam nimis fugacem, ſit ſummè volatilis; non per hoc tamen ſpagyricorum induſtria *ſpiritum* non elicit tali methodo.

℞. *Salis armoniaci, q. v. m. cum argilla humida, ac exinde fac globulos. Deſtilla per retortam ſ. a.*

Uſus hujus ſpiritus eſt in quartanâ, & obſtructionibus, eſt ſummè inciſivus, & diureticus, ſoluit itidem calculum. Doſis à gutt. iij. ad vi. vel x.

Affuſus ſolutionibus metallicis cum aqua forti factis, indeque per alembicum abſtractus, ſecum alias corroſivas aquas tranſportat. Extrinſecùs anaticè cum ſpiritu vini miſtus, & plumaceolo loco dolenti podagrico aliquoties illinctus, dolores ad miraculum reſtinguit, præcipuè ſi in eo tantillum camphoræ fuerit ſolutum.

ART. QUINTUS.

De Alumine.

ALumen nihil aliud eſt, quàm ſalſugo terræ mineralis naturæ ſaturninæ, conſtans ex ſpiritu acido, & ſale terreſtri cauſtico. Triplicem cognoſcit ortum, vel per ſe in venis ſuis invenitur, vel ex aquis mineralibus excoquitur, vel ex terrâ & lapidibus, aliiſvè mineralibus extrahitur.

Aluminum genera ſunt multa. Alumen *capillare*, quod in capillamenta dividitur, in officinis autem vulgò *fior di pietra*, unde dicitur alumen plumeum, & lapis amiantus. Ex eo ſunt qui telas conficiunt, quæ ignibus injectæ ardent quidem, ſed flammis invictæ ſplendidiores exeunt, undè quoque *ellychnia* ex eodem *incombuſtibilia* fiunt. Undè minerale iſtud eſt natura ſua fixiſſimum, adeò quidem, ut omnem reverberij ignem eludat. Differt ab alumine ſciſſili, quòd hoc combuſtibile ſit, ſaporiſque adſtringentis, illud non item.

Alumen *saccharinum*, quod ex alumine rupeo crudo, ovorum albumine, & ſtillatitiâ roſarum aquâ paratur.

Alumen *catinum*, propriè aluminis genus non eſt, ſed ſal ex cinere cujuſdam plantæ à Mauritanis *Kali* vocatæ, vulgò *ſoda*, cujus cinere fabri vitriarij ad vitrum conficiendum utuntur; Alumine verò catino ad vitra in fornacibus expurganda. Huc referri poteſt fæcum alumen, quod ex vini fæce paratur, ſit conformatis è fæce panibus, deinde ſole ſiccatis, & igne tandiù peruſtis, quouſque candorem conceperint.

Alumen *ſquamoſum*, ſive ſciſſile, quod ſpeculum aſininum dicitur, fit ex ſquamoſo quodam lapide, & vitri modo pellucido. Hunc itaque in ignem conjiciunt, & incenſus illicò claritatem amittit, diſſilitque in tenuiſſimas laminas, & gypſi modo albeſcit, ejuſque induit ſpeciem.

Alumen *rupeum* dicitur illud, quod conficitur ex rupe, ſeu ſaxis.

Ferè nullus eſt uſus aluminis communis ſpagyricæ præparati in medicina; Nàm eruditiores ſpagyrici

vix circa ejus præparationes laboravêre, an quia parum, vel nihil habet eſſe; an verò quia adſunt nobiliora in mineralium Regno remedia; an demùm, quia, potiora remedia ex vitriolo (quod aluminis vices ferè ſupplet) educunt, cui cum affinis ſit alumen minerale eadem methodo, qua ex vitriolo parantur medicamenta, parari poſſunt ex alumine. Et quidèm *Paracel. lib. 4. Archidox.* eandem tradit methodum parandi eſſentiam ex alumine, ac ex vitriolo.

Crudum (quod alumen rupeum intelligimus) diverſimodè in medicina uſurpamus. Et quidem ex eo diſſoluto in aqua ſtiticum ad oris ulcera, laxitatem, & putredinem gingivarum, anginam, columellam laxatam, & ad tumores pedum ædematoſos paramus medicamen. Internè ab empiricis pro febrifugo exhiberi ſolet. Sunt qui in dyſenteriâ exhibent.

Non tantùm alumine *crudo*, verùm etiam *aduſto* utimur, quod tali modo paratur.

℞. *Aluminis q. v. ponatur in fictile novum, & tamdiù uratur, donec totum alumen efferbuerit, nec ulterius ſpumam emittat, refrigeratum ſervetur ad uſum.*

Aluminis uſti uſus eſt ad vulnerum, & ulcerum excreſcentias, & calloſitates, carnoſas exedendas, & ad putredinem arcendam, &c. apud Chirurgos.

Ex alumine *Fallop.* parat *aquam aluminoſam*, quæ ulcera mundificat, exeditque carneas excreſcentias ità.

℞. *Aq. Plantag. & roſ. an. lib.* j. *aluminis rupei, & mercurij ſublimati an.* ℥ij. *f. ſ. a.*

Ex alumine uſto, & pulvere ſabinæ ana, fit infallibile medicamen à nobis felici eventu centies expertum ad mora, criſtas, verrucas, condylomata, mariſcas, & cœteras excreſcentias.

Miſcetur autem cum ſalibus, quibus aquas fortes paramus, excoquiturque igne aperto in vaſe terreo, donec omni exhalata humiditate, probè fuerit exſiccatum, ſua namque ſiccitate cohibet, nè ſalia fuſa ſuos ſpiritus retineant, exhibetque etiam ſuos ſpiritus acres, & mordaces, unde fit, ut dictæ aquæ fortiores reddantur.

ART. SEXTUS.

De Tartaro.

TArtarus eſt ſpiritus vini aciditas, agens in vini fæce, & doliorum lateribus undique ſeſe apponens; lapillorum cryſtallinorum duritiem referens, mox obſcuro colore, mox candido magis, juxta vinorum differentiam ſe in conſpectum pandit. Non paucam portionem tartari in fæcibus reperies, quæ ob copiam, & pondus fæcum, quaſi motu violento in vini fermentatione, à cryſtallizatione tractam non potuit doliorum lateribus apponi, in compagem cryſtallizari, & adhærere. Probat hoc alumen ex vini fæce, quod nihil aliud eſt, quàm quædam ſpecies tartari calcinati cum fæce. Eſt igitur tartarus vini ſal, tamen aciditatem conſpicuam, & prævalentem habet, guſtum, & ſaporem gratum vinoſum referens. Ad cujus confirmationem dicimus, quòd no-

vimus quendam hominem, qui ex ſuff. aquæ quantitate, & tartari portione cum paſſulis, mediante coctione, & clarificatione cum ſucco limonum, & ovi albumine, vinum concinnabat, quod non vili aliis venditabat, quam impoſturam detegere non erat facile, cum referret omnes boni vini notas.

Quanquam tartarus ad vegetabilium Regnum ſpectet; tamen una cum mineralibus de eo agimus, cum ſit corpus ſalinum fixum, quod duritie ſua lapidi non cedit, & omnes ejus præparationes ferè analogæ ſunt eis, quæ pro mineralibus parandis inſtituuntur.

Quò perfectiora, & ſalutaria ſunt vina, eò præſtantiorem etiam tartarum producunt; hinc boni tartari notæ ſunt, ut continua ſerie ſit dolij lateribus coagulatus, & in longitudinem protenſus adhæreſcat, ut ſit ponderoſus, & ſua duritie lapidi non cedat, & ab ea parte, qua vinum tangit, plurimis apicibus adamantis inſtar acuminatus ſplendeat, & quòd confractus non appareat ſpongiæ inſtar, poroſus, aut terra refertus, ſed ſubſtantia ſua ſit ſolidiſſimus.

Hoc tartaro non ſolum aurifabri, vitriarij, ſerici infectores, aliique artifices mechanici pro eorum artificio diverſimodè utuntur; verùm etiam ejuſdem maximam in medicinâ utilitatem experimur: Salutaria enim medicamina ex eo conficiuntur, ad quæ tanquam ad ſacram anchoram in plurimis morborum monſtris tutò confugere poſſimus.

Tartarus ſubſtantiam ſubtilem, acidiuſculam, & penetrativam habet, qua ratione ſitim à cauſa calida excitatam extinguit, bilis fervorem reprimit, appetentiam excitat, ventriculi dolores ſedat, viſcidos, tenaces, tartareos, mucilaginoſos humores attenuat, & reſoluit, & interiorum viſcerum obſtructiones reſerat. Deinde ratione ſalis, qui cum aciditate eſt junctus, flatus à cauſa frigida exortos non tantùm diſcutit, ſed etiam omnis generis crudos, tartareoſque humores incidit, & blandè educit, & hac ratione non dantur ſolutivæ potiones, quæ tartarum in decoctione non admittant.

Ex tartaro crudo multa vulgaria præparantur medicamina, & primò *PetrusCaſtelli in forma electuarij diatartarum* ita parat.

℞. *Tart. vin. alb. ſubtiliter pulverizati, fol. ſenæ elect. an.* ℥ i ß. *mannæ elect. & ſacch. rubr. an.* ℥j. *zinzib. aniſ. cinnam. galang. min. an.* ʒj. *ſyr. roſ. ſol.* ℥ v. *f. elect. s. a.*

Alij *Diatartarum in forma pulv.* hoc modo parant.

℞. *Tart. vin. alb.* ʒij. *fol. ſen. or.* ʒj. *cinnam.* ℈j. *f. omnium pulvis ſubtiliſſ. & adde ſacch. ad pondus omnium. Sumitur in jure.*

Ex eodem tartaro alij *aquam ſolutivam communem* parant ita.

℞. *Tart. vin. alb. ſubtiliter pulverizati* ℥iij. *aq. fontis lib.* ij. *bull. ad ſolut. tart. adde ſen. or.* ℥ij. *cinnam. groſſo modo contuſi* ʒ ij. *bulliant parum, poſt refrigerationem coletur, & ad uſum ſervetur.*

Sed celeberrimus Medicus *Paulus Æmilius Ferrillo* ex propria inventione *aquam ſolutivam magiſtralem* ita deſcriptam poſteritati conſignavit.

℞. *Salſ.*

℞. Salſ. parillæ ſciſſæ, minutim inciſ. & benè lotæ, polip. querc. contuſ. tart. alb. pulverizati, uvarum corinthiacarum an. ℥ ij. ſantal. rubr. contuſ. ℥j. limaturæ ligni ſancti, raſuræ eboris, & c. c. non calcinati an. ℥j. Ponantur hæc ultima tria in pupatella, & ſimul cum aliis projiciantur in lib. xx. aq. fontis ferventis, ac deinde aperto vaſe detineantur in loco tepido per 24. horas, ebulliant poſteà ad conſumpt. 3. partis aq. & tunc adde fol. ſen. or. ℥iij. cinnam. elect. contuſ. ℥j. bull. par. & auferatur vas ab igne, ac benè coopertum frigeſcat. Aqua per inclinationem à materialibus pura ſeparetur abſque expreſſ. & poſt ſeparationem in ea exprimatur fortiter pupatella, & ſervetur.

Doſis à lib. j. uſque ad ij. pro patientis diſpoſitione. Exhibeatur frigida poſt aniſorum conditorum comeſtionem jejuno ſtomacho per v. aut vj. dies. Leniter ſolvit corpus ſepties, vel octies in dies. Lauto indiget prandio, & ex carne, cruda omnia interdicuntur.

Spagyrica ex tartaro multa parantur medicamina, & primò *ſal eſſentialis*, dictus *cremor tartari*, ſequenti methodo.

℞. Tart. opt. loti q. v. reduc in pulv. ſubtilem, affunde aq. ferventis bonam quantitatem in vaſe figulino vitreato, vel vitreo, (nam in hac, ſicut, & in ſimilibus operationibus oportet à metallicis vaſis abſtinere, acida enim in vaſa metallica ſuo acore aguntur ac tranſmutantur) fac ebullire, & ſpatula lignea agita, ut ſolvatur. Cola per manicam Hippocrat. dum adhuc calet. Reſiduo tartaro affunde aliam aquam ferventem, agita, & cola, idque reitera, donec nil niſi arena irreſolubilis, reſtet. Has aquas tart. impragnatas repone, ut refrigeſcant, & ſal concreſcat; quo pacto aquam per inclinationem effunde, & ſal, quod parietibus vaſis adhæret, collige. Aquam iterùm fac ebullire, donec cuticulam in ſuperficie contrahat, & iterum refrigeſcat, ut ſal reddat, ac ita procede uſque ad ultimam aq. evaporationem. Si depuratus, non ſatis candidus ſit, ſolve iterum in aqua ferventi filtra, & repone, ut ante ad coagulandum.

Not. hic quòd unica tartari diſſolutio ſufficit, licet inde non evadat adeò candidus; nam quò frequentius ipſum coxeris, eò plus de virtute ipſi detrahes: Hinc non ſemper ad medicamenti pulchritudinem, ſed potiùs ad ejuſdem efficaciam reſpiciendum eſt. Multoties enim nimiùm curioſis, & artificioſis noſtris laboribus rem deſtruimus potiùs, quam quod boni aliquid exinde efficiamus.

Uſus cremoris tartari eſt craſſos, viſcidos, tartareoſque humores, præcipuè autem in primâ ventris regione ſtabulantes incidere, attenuare, & detergere: commodè igitur adhibetur in obſtructione epatis, lienis, meſenterij, in melancholiâ hypochondriacâ, &c. ſi quotidiè exhibeatur ejus ʒ ß. vel etiam integra. Nos exhibuimus eum uſque ad ℥j. in robuſtioribus tanquàm nobile purgans citra omnem nauſeam. Solet etiam exhiberi ejus ℥ß. cum extracto ſcammonij à gr. viij. tanquàm opt. purgans. Exhibetur verò in juſculis.

Circa tartari cremorem monendi ſunt Medici de fraude, quæ in hoc conficiendo committitur; nam pharmacopæorum talis eſt incuria, ut propriâ manu parare nolint, quia ab impoſtoribus, & pſeudochymicis

libram

libram ſeptem, vel octo aſſibus emunt. Fraus in hoc conſiſtit, quòd impoſtores, ut ſolutionum, filtrationum, & cryſtallizationum laboribus parcant, ſemel ſoluto tartaro aluminis quantitatem admiſcent, ut in cryſtallos abeat. Hinc Medici ſuo defraudantur fine, cum adſtringendi, & non aperiendi qualitate alumen præditum ſit.

Poteſt tartarus ſolutus, & cryſtallizatus peregrinis virtutibus imbui, eidem vis, vel cathartica, vel diuretica imprimi mediantibus decoctis rerum, vel catharticarum, ut *Jalappæ, mechoacannæ, hellebori, fol. ſen. &c. vel aperientium ut rad. cichor. oculorum cancrorum, chalybis, &c.* unà cum iiſdem tartarum diſſolvendo, coquendo, & iterùm cryſtallizando, qui licet alieno colore inficiatur, nihilominus ſi in porphyrite teratur, iterùm albeſcit, atque tali modo paratus cremor tartari feliciter in medicina uſurpari poteſt.

Secundò elicitur *ex tartaro ſpiritus* ſequenti modo

℞. Tart. vin. alb. puri, vel etiam cremoris tart. lib. v. pone in retortam capacem, & in furno adapta modo quo ſupra in deſtillatione ſpiritus vitrioli diximus. Da ignem per gradus, ut primus gradus ſit cinerum, vel arenæ adinſtar, & egredietur ſpiritus cum fumis albis, poſtea ol. aſcendet, & ignis parum intendi debet ſenſim, donec totum ol. quod fœtidum eſt, aſcendat, advertendo ne ignis nimium invaleſcat. Oleum, & ſpiritum rectifica, deſtillando à ſale extracto ex capite mortuo, dein digere cum ana ſpiritus vini per menſem, & odor gratioſior erit, & ſerva.

Sunt etiam qui ſupra caryophill. rectificant, ut ejus fœtorem corrigant.

Uſus hujus ſpiritus multiplex eſt. Primò in febribus malignis, & peſtilentibus, eſt namque optimum diaphoreticum. 2. Eſt ſummum de obſtruens, ac putrefactiones omnes tollit. 3. Si ter quotidiè ſumatur, paralyticis ſuccurrit, totum corpus penetrando, & roborando. 4. In Hydrope etiam feliciter adminiſtratur, præſertim ſi cum ol. vitrioli parùm immiſtus exhibeatur. 5. Vitia menſtruorum retentorum corrigit, ea provocando, ac demùm tanquam univerſale mundificativum in omnibus ferè morbis adminiſtrari poteſt, ut in Eryſipelate, Icteritiâ, lue venereâ, ſcabie, ſerpigine, lentigine, pleuritide, in contracturis, & ſimilibus morbis. Doſis gutt. ij. & vj. uſque ad x.

Parant tertiò *oleum tartari per deliquium*, ità.

℞. Tart. ad albedinem calcinati, ponatur in cella vinaria, vel alio loco humido, donec reſolvatur in oleum, quod poſtea filtrandum.

Qui liquor revera oleum non eſt, ſed propter ſuam unctuoſitatem, hoc nomen ſaltim adeptus eſt: In ſe ipſo autem nihil aliud eſt, quàm ſal tartari humiditate aëris in cellâ impregnatum, ac in liquorem ſolutum.

Ejus uſus eſt, in omnibus ſerpiginibus, præſertim autem venereis, tineâ, ſcabie, verrucis, faciem erugat, & cutim reddit teneram.

Parari etiam poteſt quartò ex tart. aliud magiſterium, ex ejus ſcilicet oleo per deliquium, & ſpiritu vel oleo vitrioli invicem miſtis, quod

quod ideò dicitur *Tartarus Vitriolatus*, ut

℞. *Ol. tart. per deliquium* ℥ iv. *ſpiritus vitrioli* ℥ ij. *affunde guttatim ſpiritum vitrioli ſupra tartari oleum in vitrum capax, quæ duo in mutuo attactu magnam concipiunt ebullitionem. Deindè inſtillato vitrioli oleo, & omni ceſſante ebullitione, fiet ex ambobus unitis coagulum albiſſimum. Evoca humiditatem ſupernatantem, evaporando lento igne ad ſiccitatem ſalis, & hoc quod remanet, erit tartarus, quem ut elegantiorem facias, ſuper eo deſtilla ter, vel quater ſpiritum vini.* Doſis ℈j. ad ʒj.

Conficiunt alij *tartarum vitriolatum cryſtallizatum* hoc modo.

℞. *Cremoris tart.* ℥ iv. *ſpiritus vitrioli* ℥ ij. *Digerendo ſolvantur. Hinc affunde aquam calidam, ut penitus ſolutio fiat, abſtrahe aliquantulum, & repone ad cryſtallizandum. Doſis* ʒj.

Digeſtivum eſt præſtantiſſimum, tartarum in corpore humo efficaciſſimè reſolvens. Hinc utiliſſimè exhibetur in viſcerum obſtructionibus, nephritico, ictero, menſium retentionibus, melancholia hypochondriaca, ſplenis duritie, hydrope, in omnibus febribus, præcipuè in quartana, &c. pluries doſis iterari debet.

Hadrianus à Mynſicht in ſuo Armentario parat *tartarum nitratum* ità.

℞. *Sal tart. & nitri præp. an. p. a. ſolvantur in aquâ roſ. calidâ; poſteà filtrentur, & ſuper ignem incoquendo mediocriter, donec quaſi cruſtam acquirat, reliquum in frigido concreſcat: ſic habebis cryſtallos, quas ſerva.*

Præſtantiſſimum eſt medicamentum; ſingularem n. incidendi, & detergendi humores craſſos, & tartareos, nec non meatus obſtructos aperiendi vim habet. Inſuper in febribus putridis, Hungaricis, ac malignis experimentum eſt. Putredini reſiſtit. In inflammatione gutturis, quam prunellam vocant, præſentiſſimè juvat. Calculum renum, & veſicæ impuritates expellit, urinamque movet. Doſis à ℈j. ad ʒß. in vehiculis appropriatis.

Parant etiam quintò *ex tartaro ſulphur*, vel *tincturam*, (ut aiunt) ſequenti modo.

℞. *Salis tart. defæcatiſſimi q. v. & in crucibulo igne valido funde, & in fluxu tandiù ſerva, donec ex viridi colore in cæruleum tranſierit, & tunc erit tanta acrimonia, & eroſionis, ut ad guſtum linguæ ad motum, inſtar ignis urat. Extrahe per ſpiritum vini ſuperfundendo ad ſupereminentiam trium digitorum, & relinquendo, aliquantulùm in frigido, poſtea in cineribus leniter excalfaciendo; quam extractionem toties repete, quoties poſſibile fuerit. Separa dein per deſtillationem ſpiritum vini, & manebit in fundo retortæ liquor rubeus inſtar ſanguinis, odoris fragrantiſſimi, qui denique cum recenti ſpiritu vini ad eminentiam unius digiti conjunctus, & in phiala lento calore digeſtus, partim in formâ liquidâ rubet.*

Ejus gutt. iv. ad viij. in vino generoſo exhibitæ urinas vehementer promovent, ac reſolutos pellendo humores, præſtans eſt præſidium in hydrope, melancholiâ hypochondriacâ, cachexiâ, obſtructionibus omnibus, & ſimilibus aliis morbis, ac etiam renum, & veſicæ calculum comminuit.

Alij tandèm ſpiritum vini ſali tartari affuſum ex retorta leniſſimo igne deſtillant, ut *ſpiritum vini tartarizatum* eliciant: ſed in magno errore

errore verſantur; nam ſpiritus vini dephlegmatus, ſupra ſalem tartari ſibi cognatum pro XVI. parte mutatur in ſalem, & totum reliquum fit aqua ſimplex elementalis.

ART. ULTIMUS.

De Aquis Fortibus.

NOn ſolùm actuali utimur igne in mineralium parandis magiſteriis, verùm etiam menſtruali, ſeu potentiali, qui aquarum fortium beneficio adminiſtratur, quæ potentiùs, ac efficaciùs agunt igne ipſo flammifero; Nam metalla omnem ſpernunt ignis actualis activitatem, ac fuſa diù in eo perſeverant, ab aquis verò fortibus in aqueum ſolvuntur humorem, aliamque veluti ſubeundo larvam, ſuas exhibent virtutes. Hinc poſtquam ſalia, & ſaliformia ſub ignis examine adduximus, de fortium aquarum fabrefactione, quæ ex ſalibus etiam plerumque prodeunt, agendum.

Variis verò appellantur nominibus aquæ fortes, ut Chryſulcæ, Cauſticæ, Separatoriæ, Ignis Gehennæ, Ignis Infernalis, Aquæ Stygiæ, &c. maximè corroſivæ ſunt, omniaque metalla, & mineralia, præter aurum, ſolvunt. *Regia* verò illa dicitur, quæ aurum tantùm ſolvit. Conficiuntur verò ex pluribus ſimul miſtis ſalibus, ut ſale nitro, vitriolo, alumine, ſale communi, ſale armoniaco, ſtibio, &c. ſimul deſtillatis.

Pluribus autem modis hæ parari ſolent *fortes aquæ* à variis authoribus. Et quidem primò *Paracelſ. lib.* I. *Archidox.* ità aquæ fortis præparationem deſcribit.

℞. Sal nitrum, vitriol. & alumen æqualibus partibus, quæ deſtillabis in aquam fortem. Hanc rurſus ad ſuas fæces affundes, iteratòque in vitro deſtillabis. In hac aquâ forti clarifica argentum, & poſtea in ipſa ſal ammoniacum ſolve.

Alii hoc pacto *aquam fortem communem parant.*

℞. Vitrioli exſiccati lib. IV. *ſalis petræ repurgati lib.* ij. *tere, & ſimul m. deinde impone retortæ opt. luto munitæ in furno reverberij, & modo quo diximus in deſtillatione ſpiritus vitrioli, deſtilla, donec ſpiritus rubri, & nebuloſi in receptaculo diſſipentur, & habebis optimam aquam fortem, quam exime, & clarifica hoc pacto.*

℞. ℥j. *vel* ij. *hujuſmodi aquæ, injice puri argenti* ʒj. *& ſolve, ſolutionem deinde infunde aliis tribus partibus, & albæ evadent, ſine reſidere, & purum affunde, & ſerva.*

Nos vero paravimus optimam aquam fortem juxta præſcriptionem *Paracelſ.* hoc modo.

℞. Vitrioli opt. exſiccati per ebull. in igne, aluminis eodem modo exſiccati per ebull. nam fit veluti calx, & nitri exſiccati lento calore p. æ. tere opt. & m. ſimul omnia, & retortæ luto munitæ modo, quo diximus ſupra, deſtilla, clarifica, & ſerva.

Si vis illam fortiorem parare, poteris fæcibus affundere, & iterùm deſtillare.

Hoc etiam modo nos paravimus aliam aquam fortem ex nitro probè exſiccato, & alumine calcinato.

℞. Aluminis, pone in tigillo ad ignem, ut liqueſcat, & ignem continua donec omnis ceſſaverit ebullitio, & adinſtar calcis ſiccetur, & nitri opt. exſiccati ad mediocritatem caloris, vel ſolis, vel ignis, an. lib. iij. *tere ſubtiliter, & opt. invicem m. & retortæ opt. loricatæ impone, &*

modo quo ſupra diximus, diſtilla, & ſerva. Erit aqua fortis potentiſſima.

Hoc enim pacto parabitis aquam fortem communem, quæ omnibus hiſce modis fit elegans, & potens ad metalla omnia (excepto tamen auro) ſolvenda.

Si verò aquam Regiam cupis, quæ aurum ſolvere valeat, diſſolve ℥j. ſalis armoniaci probè exſiccati in ℥iv. aquæ fortis communis, & ea aurum ſolvet.

Aliqui verò præcipiunt aquas Regias eſſe fabricandas deſtillando ſal ammoniacum ſimul cum aliis materialibus, ſed hi allucinantur; nam ſal ammoniacum cum ſit volatile in forma ſalis volatilis, non autem attenuabilis in forma ſpiritus, potiùs in collo retortæ ſublimando affigitur, ibique ſpiritibus aliis egredientibus, remanet, adeoque aqua Regia commodiùs fieri poterit ſolvendo ſal ammoniacum in ipſâ aquâ forti communi, ut diximus, & erit efficacior. Verumenimverò utique ſal ammoniacum in deſtillatione aquæ Regiæ, abſque eo quod ſublimet, cum aliis materialibus miſceri poteſt, ſi eâ cautelâ adhibeatur, quam poſuimus proprio *art. de ſalis ammoniaci præparatione.*

Deſcribunt alii alias aquarum fortium, ſeu *Stygiarum* ſpecies, quas diverſimodè componunt, miſcendo cynnabarim, antimonium, mercurium ſublimatum cum dictis materialibus, ex quibus aquæ fortes communes deſtillantur, &c. Itèm varia cæmenta, quibus metalla ſolvere, ac diverſimodè graduare nituntur, quorum deſcriptiones extant apud *Paracelſ. lib. de cæmentis, & graduationibus.* Nos verò eas omittimus, tùm quia potiùs ad Alchymiſtas, quàm ad Spagyricos ſpectare videntur; tùm quia allatæ à nobis aquarum ſtygiarum deſcriptiones ſufficiunt, ſuppleantque in ſpagyrica omnes aliorum cæmentorum, aliarumque aquarum fortium vices.

Advertendum etiam, quòd ſpiritus ſalis communis, vitrioli, nitri, &c. ſinguli per ſe ſoli mineralia, & etiam metalla ſolvere valent, ceu aquæ fortes, quibus etiam plerique loco aquarum fortium utuntur.

Quibus breviter de ſalibus, & ſaliformibus omnibus mineralibus adductis pro virium ſufficientia completum nunc volumus hoc caput de ſalium præparatione. Si verò alia occurrent ſalia vobis præparanda, ſimili methodo tractare poteritis. Nunc ſit

---

CAP. II.

De Magiſteriis Lapidum, Gemmarum, Coralliorum, Unionum, & ſimilium.

LApides pretioſi, Gemmæ dicti, Margaritæ, corallia, & ſimilia non minus ſuo ſpendore, colorum varietate, atque decore humana quævis valent allicere deſideria; verùm etiam magnas in medicâ facultate exhibent virtutes: Siquidem vulgus medicorum, utut in eorum naturæ cognitione cæcutientes, tamen ab eis occultas qualitates ad magnos ſervant, & propinant ægrotorum uſus, & magna, in eo quod neſciunt, concepta ſpe, credunt, dum magni pretij medicamina ægris mi-

miniſtrant; Magna quoque profligare humanæ vitæ mala, ac dum lapides hoſce pretioſos diverſimodè in pulverem tenuiſſimum contritos devorandos ægris exhibent, non minus crumenæ, quàm morbo imponunt, dum ob ſpagyricæ facultatis ignorantiam eorum neſciunt proportionatam præparationem; Unde ſicuti per triturationem non deſinunt eſſe lapides, ità exhibiti omnem eludunt, tàm ægrorum, quàm medicorum, ſicut, & adſtantium ſpem.

Dubia hinc eorum manet apud omnes ferè philoſophos cognitio, ac quò varij variatim de eorum ortu, ac componentibus principiis ſentiunt, eò incertitudinem augent. Hinc aliqui ex puriſſimâ elementorum parte à mutuâ qualitatum colluctatione invicem coagulatâ. Alij inſufficientem videntes elementorum doctrinam, & inſpicientes in hujuſmodi lapidibus veluti aſtrale lumen, hæc inferiora deferentes ad cæleſtia recurrunt, ac ſingulis Planetis, eorum generationem dicare nituntur. Alii videntes aquam à nimiâ frigoris activitate in glaciem denſatam, gemmeam veluti formam induere; hinc ab analogiſmo ducti, rati ſunt pari ratione gemmarum generationem fieri in terræ viſceribus, ex glaciata ſcilicet aqua ex intentiore frigore ita denſata. Alij videntes vitri duritiem, ad diaphaneitatem caloris beneficio prodire, hinc aſſeruêre pari ratione gemmas ex genere metallico per nimium calorem, vel ſimili aliâ materiâ produci. Alij ex cryſtallino ſale, ſulphure, & mercurio ſuâ invicem activitate coagulari gemmas ex aquâ; & mucilaginoſo mercurio, ſale, & ſulphure alios lapides prodire aſſerunt. Alij ex ſpiritu univerſali Mundi, & humido radicali, ſive ex elementis diverſimodè deſtillatis, ſive ſublimatis in terræ viſceribus coagulatis generari aſſerunt. Alij ex ſpiritu quodam lapidifico. Alij demùm ex ſemine, ſive fermento, & aquâ fieri dixerunt. Nos verò in tanto opinionum conflictu omiſſo in præſenti illarum examine (quippe longæ tractationis res eſſet) ad id quod, praxis demonſtrat, & parat, accidemus.

Et quidem vulgò gemmas, coralia, margaritas, &c. in ſubtiliſſimum pollinem contritas diverſis immiſcent compoſitionibus, quam conſuetudinem ſervant uſque ad præſentem diem, ſic julepum gemmatum, Hyacinthinam confectionem, Alchermes magno vendunt pretio Aromatarij ob gemmarum pulverem, quem admiſtum habent; at duriſſima illa corpuſcula, etſi tenuiſſima à noſtro calore atteri, atque in actum deduci haud poſſe ſatis liquet, nec noſtri corporis meatus ſubire valent.

Gemmæ, & lapides pretioſi duriſſimi pluribus compoſitionibus additi, quantum detrimentum humanæ vitæ inferunt, patefaciam. Notum eſt Adamas, duriſſima gemma, quàm ſubtiliſſimè etiam teratur, & lævigetur, pro ut, & vitrum, nihilominus ventriculum, & inteſtina (quibus tenaciter adhærent, & in eorundem mucorem tenuiſſimis ſuis aculeis ſe ſe inſinuant) ſucceſſu temporis terebrare, aut ad minimum

exul-

exulcerare, connatumque eorum mucorem abradere, & conſequenter, vel mortem ipſam vel ſaltim malum corporis habitum, ob vitiatam exinde ventriculi coctionem, inducere poſſint: At non igitur quid ſimile ab aliis quibuſdam gemmis, & pretioſis lapidibus durioribus; nimirùm Chryſtallo, Smaragdo, Saphyro, Rubino, &c. quæ digeſtioni penitus ſubjecta non ſunt, & caloris noſtri nativi imperium omnimodè reſpuunt, metuendum an ſit, cuivis prudenti diligentius expendendum relinquo.

Illud unum verò juvamen hujuſmodi contritos lapides inferre ſpagyrica edocet facultas, & ipſa experientia demonſtrat; quòd dum quandoque intenſa aciditas ventriculum obſidet, ut plerumque in malignis febribus, aliiſque ſimilibus morbis occurrit, exhibito gemmarum pulvere, nimia illa aciditas corrigitur, dum agit in hujuſmodi pulveres, unde dulceſcit, non ſecus ac limonum ſuccus, vel acetum deſtillatum, aut ſimiles acidi ſucci, dum lapides ſolvunt, eadem actione, quâ ſolvunt, dulceſcunt.

Hinc conjicere poteritis rationem, cur, ipsâ naturâ dictante, fœminæ præcipuè teſtas, lapides, carbones, calcem, & ſimilia appetant, & aliquando ad hujuſmodi depravatum appetitum explendum avidè devorent? Nàm fit hujuſmodi appetitus ex nimio acore ſtomachi, qui ex eorum eſu, ſicuti corrigitur acor ille, ita talis ſedari ſolet appetitus.

Atque ex hac eâdem doctrinâ conjicere poteritis, cur pleræque aves lapides, vitrum, ferrum, &c. devorent, ac comminuant? Nàm tales aves magnam habent in ventriculo aciditatem, cujus ope illa devorant, ac reſolvunt.

Non tamen ob id exiſtimo, quòd prædicti lapides in medicinâ prorſus inutiles ſint, nec eximiis ſuis viribus polleant, præſertim ſi ritè, & debito ſuo menſtruo in liquorem, ſalem, magiſterium, &c. ſoluti ægris propinentur. Hinc ſpagyrici, ut ex eis medicamentoſas eliciant virtutes diverſis artificiis ſolvunt, calcinant, &c. de quibus operationibus infrà in ſingulorum lapidum, vel gemmarum præparationibus agemus. Sit nunc

ART. PRIMUS.

De Coralliorum Præparationibus.

CORallia miro naturæ artificio in maris imo producuntur, ceu arbuſcula creſcentia, & vegetabili veluti vita viventia.

Magna verò lis eſt inter authores, qui de eorum piſcatione agunt, an corallia ſint corpora dura, ſicuti extra aquas maris obſervantur, an mollia, dum in imo maris manent? Et quidem ferè omnium opinio eſt corallia ſub undis molles eſſe herbas, extra verò aquas lapideam induere formam: *Beguinus* autem id negat, ac corallia eandem duritiem retinere ſub undis, ac extra illas habent, inquit, ab experientiâ ductus; nam *lib. 2. Tyrocinij Chymici cap. x.* fatetur multos amicos ei confirmaſſe corallia ſub undis dura eſſe, ſicuti extra illas obſervantur, eò quia

quia illa exploranda dimiſerunt ſub undas, ubi duriora obſervavêre.

Verùm quidquid ſit de hac controverſiâ, cujus veritatem ſcire parum eſt emolumenti, ignorare parum detrimenti; Sat eſt ſcire tres coralliorum eſſe ſpecies, *rubrum, album, & nigrum.* Rubrum corallium omnium cenſetur optimum, album peculiares habet facultates; nigrum verò rariſſimum eſt, & ferè nullius uſus. Nobis verò de rubris tantùm agendum tanquam cœteris perfectioribus; per quorum analogiam alia etiam corallia tractari poterunt.

Quorum primus uſus apud plures nationes eſt tanquam amuletum, & periapton, unde geſtantur à pueris, & à fœminis, ut vi influentiæ eorum vitam præſervent ab epilepſiâ, cordis palpitatione, febribus, uteri ſtrangulationibus, &c. 2. In uſus Medicos vulgaris Medicorum ſchola direxit in pollinem redacta, vel in porphyrite lapide terendo, vel calcinando. 3. Spagyrici ulteriùs eorum naturam trutinantes, duo præcipuè ex coralliis parant, magiſterium, ſal ſcilicet, & tincturam, ex quibus deinde in guſtus gratiam varios componunt ſyrupos, alioſque liquores.

Et quidem *coralliorum ſal* fit eodem modo, ac ſalia ex aliis mineralibus parari ſolent.

℞. *Coralliorum q. v. ac per plures ablutiones à ſale marino, & omni extraneâ fæculentiâ libera, donec nitida, & pulchrum colorem rubrum acquiſiverint, tere minutim, & in aceto ter deſtillato vel ſucco limonum depurato diſſolve, & digere per ij. dies, vel etiam unum, ſolutum ſepara, & corallia, quæ adhuc integra perſeverant, denuò diſſ. & decanta, & ita procede, donec omnia corallia diſſoluta fuerint, ſolutiones omnes filtra, & in urinali ad ſiccitatem uſque deſtilla, & ſal coralliorum manebit in fundo vaſis, quod ut pulchrius evadat diſſolvi poterit in aquâ purâ, filtrari, & iterum coagulari.*

Uſus coralliorum ſicuti multos, eoſque magnos prædicat *Paracelſ.* ita quoque conjiciendum eſt ſal eorum eaſdem retinere vires. Illud verò ſecundum *Paracelſi* ſententiam eſt animadvertendum, quòd corallia debent eſſe lucida, & opt. rubra, nam quò magis de rubore, & lumine participant, eò perfectiores habent virtutes. Si autem obſcura ſint, & non ita nitida, potiùs lædunt, quàm proſunt.

Solvunt inquam primò phantaſmata, ſpectra, faſcinationes, terriculamenta, melancholiam, uteri furores, epilepſiam, &c. 2. Eorum ſal ſanguinem in univerſo corpore mundificando, ferè omnibus humanæ vitæ affectionibus confert; hinc ſiſtit fluxus omnes immodicos, ut muliebres, fluxus ventris, & tàm diarrhœæ, quàm dyſenteriæ; tàm fluxui hepatico, quàm teneſmo, mirificè prodeſt, ſanguinis rejectiones per hæmorrhoides eadem ratione corrigit. Menſtruis ſuperfluis, & fluxui uteri albo ſummoperè ſuccurrit. Hinc cùm ſit ſummè confortativum, & deobſtruens remedium, poterit ferè omnibus morbis adminiſtrari, ut hydropi, ſpaſmo, epilepſiæ, calculo, ſuffocationi matricis, &c.

Doſis eſt gr. x. xx. uſque ad ℨj. ratione habita ætatis, & vehementiæ morbi. In vehiculis appropriatis.

Ma-

Magiſterium coralliorum paratur hoc modo.

℞. Coralliorum ſuff. quant. aceti vini opt. deſtillati ad ſuff. eminentiam, ſtent per noctem in calore, ut f. ſolutio, decanta, & filtra per chartam. Mox reliquis adde aliud acetum ad ſolvendum, eò uſque illud repetendo, donec penitùs, quod reliquum eſt, non niſi fæcibus remanentibus, ſolvatur: Colaturæ inſtilla ol. tart. p. d. parati, ut pulvis dejiciatur. Hunc ſeorſum poſitum ablue aquâ fontanâ aliquoties, poſtmodum exſicca, & ad uſum ſerva.

Eoſdem habet uſus, ac coralliorum ſal, ſed efficaciùs.

Aliqui *oleum coralliorum* parant hoc modo.

℞. Sal coralliorum, pone in cellâ ſupra marmor menſibus Junio, Julio, & Auguſto, & in liquorem ſolvetur, quem, addito roſarum ſpiritu optimo, aliquandiù circulare, & ad uſus neceſſarios ſervare poteris.

Sed oleum coralliorum propriè oleum non eſt, ſed liquor per deliquium factus.

Tincturam verò coralliorum varij variis deſcribunt modis, qui an veri ſint ambigo; adducam ergò præcipuos ſingulorum authorum, ut meliorem deinde eligere poſſitis.

Et quidem primò *Beguinus lib.2. ſui Tyrocinij Chymici cap.* x. multos tradit modos extrahendi *coralliorum tincturam*, præcipuus verò hic eſt, ut

℞. Corallia, tere, & cum ana ſalis petræ per integrum diem igne moderato calcinentur, ut ſimul cum nitro fuſa maneant, deinde mediis ablutionibus coralliorum pollinem à nitro vindica, & ex pulvere coralliorum ſiccato tincturam extrahe cum ſpiritu vini digerendo per 24. horas toties, donec nullus color ei transfundatur. Quæ remanet coralliorum materia cum alio nitro, ut diximus, iterùm calcinetur, & eodem modo ſeparato nitro, tincturam extrahe, ac ita procede calcinando, lavando, & ſpiritum vini affundendo, atque digerendo, & decantando, & iterùm reaffundendo, donec omnem coralliorum tincturam extraxeris.

Hunc etiam modum deſcribit *Paracelſ. lib. 6. Archidox.* ſub nomine magiſterij coralliorum, quo etiam modo parat ipſe magiſteria ex gemmis, aliiſque lapidibus, ſed in eo à præfato *Beguini* modo differre videtur, quòd *Paracelſ.* ea in calcem reſolui vult ſimul cum nitro, non autem ſimpliciter colliquari.

Secundò *Poterius* poſtquam aliorum modos extrahendi *tincturam ex coralliis* improbaſſet, hunc tanquam aliis meliorem ex Quercet. adducit.

℞. Salis corall. modo, quo diximus, extracti variis ſolutionibus, filtrationibus, & coagulationibus, depurati lib. j. *retortæ luto munitæ inde, atque blando igne, primùm phlegma, ſeu aquam inſipidam prolice, auge deinde ignem, & mutato recipiente, ſpiritum æthereum flagrantem elice cum exiguâ portiunculâ olei veri etiam flagrantiſſima, & rubicundiſſima.*

Tertiò *Crollius* in ſuâ Baſilicâ etiam multos tradit modos extrahendi *coralliorum tincturam*, præcipuus verò ſequens eſt.

℞. Corallia integra, priùs tamen opt. lota, calcina igne reverberij, primùm lento, ut ſaltem vivâ flammâ corallia in teſtis, ſive tigillis terreis in furno reverberij poſita, ſuperficie tenus tangat. Corallia hoc modo primo gradu albeſcunt, coloremque nativum abſcondunt. Tandiù verò gradibus ignis invicem ſuccedentibus coralliorum corpus eſt fatigandum, donec ex albedine

in flavedinem, & ex flavedine in rubedinem ſummam reducantur; corpore toto reddito ſpongioſo, & levi, id quod plerumque biduo, vel triduo abſolvitur. Hoc igitur ſignum dum in promptu fuerit, tunc demùm corallia beneficio graduum ignis facta ſunt habilia ad propriam tincturam in aliud menſtruum deponendam. Sic itaque præparata corallia ſi in ſpiritum vini, vel in alkohol ſpiritus roris majalis injiciantur, paulò poſt ſponte ſuâ in id idem alkohol tincturam deponunt, facibus illis ſine ulla virtute in fundo remanentibus. Tinctura igitur hæc, aliquantulum menſtruo vini per deſtillationem inde ablato, fit rubicundiſſima cum quadam dulcedine.

Hæc ille, ac ejus vires, & uſum deindè deſcribens inquit: *Eſt tantarum virium, ut poſt ejus uſum aliquoties repetitum impoſſibile ſit ullam impuritatem in ſanguinem totius corporis humani ſuperſtitem eſſe poſſe.*

Exhibetur in vehiculis convenientibus à gutt. iij. ad vj. & x. Hæc ſanè tinctura coralliorum Medico commendatiſſima eſſe debet ob ſtupendas ejus vires, ut quæ cum ſpiritibus hominum magnam convenientiam habet.

Hæ ſunt præcipuæ coralliorum tincturæ deſcriptiones, ſi plures optas, apud varios authores innumeras invenies, quæ an veræ tincturæ ſint, an potiùs impoſturæ, manualis experientia te certiorem reddet. Miror ſanè eruditiſſimos, & de arte ſpagyricâ benè meritos viros de eâ præparandâ tàm falsò ſcripſiſſe; Nam ſunt meræ ſolutiones, & calcinationes, & facili negotio, ſalium, vel ſpirituum acidorum beneficio in pulverem album præcipitantur: abſtractione dein menſtrui, deſtillando, vel evaporando, ſimiliter in ſalinum pulverem album rediguntur. Genuina coralliorum tinctura non oritur ex tàm ingentibus torturis, tàm diuturnis laboribus, & tàm variis, & violentis calcinationibus, quibus potiùs ea deſtruimus, quàm aliquid boni ex ipſis elicimus. Oritur quandòque non ex coralliis, ſed potius, vel ex affuſo menſtruo, vel ex digeſtione affuſi liquoris, & ſic inefficaces, nec examina ſuſtinent, nec voto reſpondent putatitiæ illæ coralliorum tincturæ. Quidam impoſtores, & pſeudochymici, qui vix chymiam à primo limine ſalutaverunt, gloriantur, & ſe jactitant de ſingulari aliqua coralliorum tincturæ præparatione, & circumferunt aliquas ſolutiones ſubrubras, eaſque falsò pro prædicta tinctura pharmacopolis venditant, ſed ſubrubras infuſione granorum Kermes, vel ſantali rubri reddunt. Hoc idem in ſyrup. coralliorum confectione efficiunt. Dantur equidem quædam menſtrua, quæ ex coralliis genuinam extrahunt tincturam, ſed non omnibus dantur.

Adſunt etiam aliæ coralliorum præparationes, ut Butyrum, flores, ſpiritus, &c. in quarum deſcriptione non moror, cum ad has relatas, ſi quæ aliæ ſunt, reducantur.

Habent verò genuinæ coralliorum tincturæ eaſdem vires, ac ſupra diximus de eorum ſale, ſed excellentiores, & efficaciores, unde perfectiùs, & celeriùs operantur, quàm ſal.

Art. Secundus.

De Margaritis.

Margaritæ nobilium mulierum delitiæ, & oblectamentum, nec non ornamentum, uniones etiam appellantur, cum hac tamen differentia, quòd parvæ margaritæ perlæ appellantur, majores verò uniones dicuntur.

Earum productio è conchis eſſe creditur, quaſi illarum in imo pelagi exiſtentium partus, ac genitura, unde, & ſemini adaugendo, nec non vitæ ſpiritui vivificando plurimùm conferre compertum habemus.

Nobis ex Indiâ Orientali, & Occidentali aſportantur, quibus in locis arte perforantur omnes; Dos omnis earum in magnitudine, lævore, pondere, & præcipuè in candore, & ſplendore latet, quales eſſe circumfertur, quæ in Orientali mare piſcantur. Nam quæ naſcuntur in Oceano Occidentali, præſertim in Scoto, & Anglico ſinu parvæ ſunt, non adeò pellucidæ, ut Orientalibus comparari poſſint.

Fertur eas primùm Arabes medicamentis cardiacis immiſcuiſſe, quos ſecuti Græci, eas porphyrite lapide tritas exhibuiſſe. Demùm Hermetici eas diſſolutas, & in liquorem verſas, ut faciliùs permeare, atque à calore noſtro ſubjici poſſint, ægris propinavêre.

Haud verò diſſimili modo, ac de coralliis diximus, parantur & margaritæ, tàm ſcilicet ſal, ſolvendo eas paratur, quàm etiam earundem ſal deſtillando, ut diximus ſupra in ſecundo modo extrahendi coralliorum tincturam, paratur perlarum eſſentia. Parant etiam alio modo *perlarum eſſentiam* alij authores, quam etiam *perlarum oleum* appellant, ut

℞. *Electam perlarum quantitatem, quam ſolve in aceto vini deſtillato. Remove deinde acetum per deſtillationem, & ſal perlarum denuò in novo aceto deſtillato diſſolve; abſtrahe denuò per deſtillationem ad ſiccitatem uſque, ac deinde diſſolve aquâ communi deſtillata, & iterùm deſtilla toties, donec ſummam dulcedinem perlas acquiſiviſſe conjicies. Et hoc etiam ſal vocatur magiſterium perlarum. Deinde huic ſali perlarum defæcatiſſimo in phialâ affunde vini ſpiritum rectificatum ad 2. digitorum eminentiam, ac orificio vaſis opt. clauſo, illud ad digerendum pone in calore B. per* viij. *vel* x. *dies, quo tempore margaritæ eſſentiam ſuam olei ad inſtar ſpiſſi ad ſuperficiem ipſius ſpiritus vini remittunt, quam cautè ſepara, & alio vini ſpiritu ſuperaffuſo, æquali operationis ſpatio, digeſtione adhibita, eam toties collige, quoties viſum fuerit. Convertetur namque hoc modo totum ſal, relictis pauciſſimis fæcibus, in eſſentiam, ſeu oleum. Quod denuò cum ſpiritu vini aliquandiù circula, poſtea leni deſtillatione B. ſpiritum vini ſepara, & ſerva. Eadem deinde perlarum eſſentia cum ſpiritu vini ex retortâ proportionato calore pluribus inſtitutis cohobiis, tandem tota fit volatilis per retortam tranſiens.*

Uſus verò, & vires hujuſmodi perlarum eſſentiæ magnæ ſunt 1. Enim cardiacum eſt nobiliſſimum, vitæ ſpiritum confortando, unde corpus ſanum conſervat, læſumque priſtinæ ſanitati reſtituit. Lac muliebre emendat, utriuſque ſexus ſemen adauget, & corrigit. Cerebrum con-

confortat, unde & memoriæ conducit. 2. Summum eſt in omnibus ferè morbis præſidium, præſertim in contracturis, reſolutione nervorum, phrenitide, apoplexiâ, tabe, paralyſi ad gr. x. bis in ſeptimanâ. In epilepſiâ, ſi per 6. ſeptimanas mane, & veſperi jejuno ſtomacho eâ utatur æger. Ac demùm ferè omnium morborum ſingulare eſt medicamentum, tàm curativum, quàm præſervativum. Doſis gr. v. x. uſque ad xv. in aquis confortantibus, ut cinnam. caryophyll. &c.

Ex quibus etiam conjicere poteritis ſalis, ſive magiſterij perlarum uſus, & vires, licet aliquantò inferiores. Doſis verò ſalis, ſive magiſterij perlarum eſt à gr. x. xxv. uſque ad ℨj. in aquis convenientibus, vel in opt. vino dulci, vel etiam in ovo ſorbili, &c.

ART. TERTIUS.

De Gemmis.

INter mineralium divitias potiſſimum locum obtinent gemmæ, ſeu lapides pretioſi; Si quidem ob eorum varios colores, formoſitatem, atque ſplendores, neſcio an terrena ſydera, an ſydereos lapides è cæleſtibus hauſto ſemine in terris generatos ſuperbo naturæ conatu obſerves. Ecquis non miratur in hujuſmodi gemmis aſtralem veluti virtutem radio tenus in nobis operantem?

Varij autem ſunt hujuſmodi lapides pretioſi, colore, & ſplendore invicem diſtincti, ut *Smaragdus, Adamas, Hyacinthus, Saphyrus, Rubinus, Carbunculus, Topatius, Chryſolitus, Ameтиſtus, Cryſtallus, &c.* de eorum verò virtutibus parùm, aut nihil cognitum fuiſſe patet, quia quotquot de eis ſcripſêre tantùm circa eorum cortices, colores ſcilicet, ſplendores, & cœtera verſantur; de nucleo, aut parum, vel nihil certi, ſed ſolùm ſolâ opinione ducti citra ullam experientiam pauca commentati ſunt.

Modicæ autem gemmarum præparationes, quæ vulgò extant, utut extollantur à Medicorum vulgarium cohorte, varias prædicando de gemmatis confectionibus dotes in roborandis viribus, morborum malignâ pernice propulſanda, &c. Nos ſemper parare fecimus; Nàm licet auro, argento, & gemmarum pulvere refertæ ſint tales compoſitiones, tamen longè à medicamenti naturâ, & conditionibus alienæ ſunt, quandiù in ſuo eſſe immutatæ manent.

Remur autem cum communi Chymicorum scholâ, quòd ſi hujuſmodi lapides proportionali ſolutione, ut eorum expoſcit natura, præparentur, ſuas non ſecus ac metalla exhibere virtutes. Verùm circa gemmarum præparationem parùm, vel nihil inſudaſſe majoris notæ ſpagyricos reperimus, an quia rara eſt earum copia, aut quia majora exhibent medicamina alia mineralia, minoris quidem pretij, facilioris præparationis, & efficacioribus prædita dotibus, ut infrà dicemus.

Paracelſ. verò non ſecus ac è coralliis, duo parat medicamina è gemmis, *magiſterium,* ſeu *ſal,* & *eſſentiam,* ſeu *tincturam,* & quidem primò ità deſcribit *lib. 6. Archidox.*

℞. *Gemmas primò contritas, & calcinatas juxta reverberatoriam conditionem,*

nem, & ſal nitrum commune, pondere quidem æquali; nempe lib. quæ ſimul in calcem opt. comburantur, & poſtmodum abluantur ardenti vino tamdiu, donec amplius materia nulla ſuperflua ſit reperta. Poſt ablutionem rurſus hanc materiam calcina, & per omnia fac, ut prius, & ſic totum in vinum ardens tranſit. Hoc per ebullitionem evaporare ſinito, ſic habebis alkali, quod reſolutum in aquam ſervato.

Uſum, & doſim hujus magiſterij deſcribens, inquit: *hujus adminiſtratur, uſum non eſt cur abhorreas, licet utcumque ſit acutum, & calcinatum, cum eâ quidem acuitate ſolùm id operetur, quod ſibi reluctatur: eſtque tàm ſubtile, ut gutta unica ſola totum corpus tingat in ſingularem virtutem.*

In x. *Archidox. cap.* 3. hæc habet de de gemmarum magiſterij præparatione: *Magiſterium verò eſt, ut illas primùm cum ſulphure calcines per* 4. *horas, reverberes, ac poſtea cum nitro comburas, demùm cum aquâ ſimplici coquas horis* 8. *filtres coagules, & cum vini ſpiritu extrahas.*

Ex quibus *Paracelſi* verbis hunc poteris collire modum parandi *magiſterium gemmarum*, juxta cujus tenorem procedere clariùs poteris.

℞. *Gemmarum, & ſulphuris opt. an. lib.* j. *calcina in igne reverberij per horas* 4. *deinde iterùm calcina cum lib. nitri, & opt. reverbera, ut quoad fieri poterit partes earum diſcontinuentur, deinde fac ebullire hanc calcem cum aquâ communi per horas* 8. *ut media ebullitione gemmarum ſal aquâ ſolvatur, aquam filtra, & ſi aliquid calcis indiſſolutum perſeverabit, iterùm ut ſuprà cum nitri ana calcina, & in aquâ fac ebullire toties, donec tota calx in aquâ ſolvatur, aquam deinde filtratam fac evaporare, & in fundo vaſis alkali gemmarum reperies. Extrahe iterùm cum ſpiritu vini donec tota maſſa in ſpiritum vini tranſeat, coagula ſi vis, & ſerva.*

Eſſentiam verò, ſive *tincturam gemmarum*, ſic *lib. Archidox.* 4. *deſcribit idem Paracelſus.*

℞. *Gemmas, aut margaritas, vel uniones, contundas in fragmenta craſſiuſcula, non in pulverem, & in vitrum poſitis acetum radicis affunde,* ut IV. *aut* V. *digitis latis ſupereminéat, & integro menſe digerantur in ventre equino, quo peracto, materia tota liquida apparebit. Hanc alio radicato lavabis aceto, concutiendoque ſimul permiſceto: Sic recipit acetum in ſe lapidis colorem. Coloratum in vitrum aliud effundes, acetum rurſus affunde, prout antea, toties donec ampliùs non coloretur. In iſto colore continetur eſſentia quinta, reſiduum eſt corpus. Accipe deinde colores, & in ſiccitatem lentè coqui ſinito, poſtmodùm aqua deſtillata ſæpiùs abluito, quò uſque dulce fiat, ut ſupra, &c. Tandem hunc pulverem ſuper marmor ſolui permitte: gemmarum, & unionum ad hunc modum habebis eſſentiam quintam.*

Aliam verò gemmarum deſcriptionem in x. *Archidox. lib.* tradere videtur, ubi primùm gemmas per ſulphur calcinari, ac poſtea in radicato aceto diſſolvi, putrefieri, ac dein eſſentiam in ſpiritu vini ſeparari vult. Poterit etiam *gemmarum eſſentia* hunc in modum parari ſecundum *Fabri deſcriptionem lib.* 3. *Myrothecij ſpagyrici cap.* 18.

℞. *Gemmarum fruſtuli, & ter, vel quater cum pari quantitate ſulphuris, & ſalis petræ in tigillo ignies, & calcinabis, repetitis ignitionibus, ſeu calcinationibus, donec pulvis albiſſimus ſit: tunc lavabis hunc pulverem aquâ tepidâ, & à ſale vin-*

vindicabis : & deſiccatum ignies per ij. dies, ac deinde ita candentem, ſi fieri poteſt, injice in vitrum ſpiritu ſalis rectificato plenum, pedetentim injiciendo, nè nimis ebulliendo ſalis ſpiritus effundatur: ceſſata ebulitione, injice ambo in matracium, & clauſo orificio vaſis in B. bullien te digere per xv. *dies; donec ſolvatur pulvis, qui ſi in primâ digeſtione totus non ſolvatur, effuſo per inclinationem primo ſpiritu, affunde novum ſalis ſpiritum, & digere, ut priùs, toties, quoties omnis pulvis ſolutus fuerit. Has omnes ſolutiones vitro claude, & dig re in B. tepenti per menſe , ut meliùs ſolvatur, & in aquam tranſeat quidquid tempore breviori ſolui non potuit. Deinde per retortam deſtillanda eſt aqua ſpirituoſa ſalis: ultimò augendo ignem, mutato vaſe recipiente, colligenda eſt gemmæ tinctura, quæ ſi ex ſmaragdo fuerit, erit viridis, ſi ex rubino rubicundiſſima, &c. quæ ſi tota non aſcendit, ſed maneat aliquid in fundo retortæ, quod habeat aliquid conſiſtentiæ, iterùm id omne diſſolvendum eſt cum egreſſo ſpiritu ſalis, & per aliquot dies digerendum, & deſtillandum per retortam, donec tota ſubſtantia gemmæ aſcendat; quæ ſi opt. non colorata erit eſſentia, connectenda erit, & digerenda cum novis gemmis ejuſdem ſpeciei, & ſervanda ad magnos uſus Medicos.*

Eſt nàmque hujuſmodi tinctura ſummè confortans, medicamentum cardiacum, ideò tanquam arcanum magnum in omnibus ferè morbis, renum, veſicæ, & calculis, nec non ulcerum, & vulnerum ferè omnium balſamum exteriùs appoſitum erit.

Doſis eſt ℈j. ad ʒj. quacumque hora ſecundùm morbi conditionem, ſi autem tempus eligi poterit; exhiberi debet mane jejuno ſtomacho, in aquis confortantibus, &c. Exteriùs verò cum goſſipio applicatur.

Atque ex his conjicere poteritis cæterorum lapidum, tàm prætioſorum, quàm quorumcumque aliorum præparationes. Hic autem non moror in adducendis aliorum lapidum virtutibus, ac peculiaribus præparationibus, tùm quia illæ poſſunt videri apud varios authores, tùm quia per tempus non licet, niſi in magis neceſſariis, & utilibus commorari; ideò iit.

CAP. III.

De Sulphuris, Antimonij, Mercurij, & ſimilium hujuſmodi foſſilium præparationibus.

NOn minorem occupant locum in ſpagyricâ facultate hujuſmodi mineralia; nam nobiliora parant ex his medicamina, quàm ex perfectis quibuſcumque metallis, & nobiliſſimis mineralibus ſpagyrici, ut infra patebit. Imò omnium Chymicorum opera magis in his perficiendis, ac præparandis, quàm tota verſatur. Circa horum igitur anatomen, & nos omni quo poterimus ſtudio, laborabimus; Sit igitur

ART. PRIMUS.

De Sulphure.

SUlphur reſinoſum, ac pingue minerale mirandis virtutibus, & energiis in operando ita præditum eſt, ut ejus activitatem nihil remoretur, tellus repentino concutiatur fra-

fragore, ſubterraneique Orbis tenet ſceptra. Eſt nàmque veluti terræ pinguedo quædam combuſtibilis jugi fermentatione in terræ viſceribus gliſcens, in flavam, & ſubviridem veluti formam concreſcens; ex cujus quandoque æſtubus ſubterraneus producitur ignis, ac portentoſo naturæ prodigio æſtuans, impatienſque æthera petens, prodigioſos Orbis tremores patrat, montiumque hiatus; unde innumera oppida, & civitates, nè dicam regiones, hujus Vulcani eruptione ſubverſæ, abolitæ, & quaſi telluris barathro ad univerſitatis centrum hiante, abſortæ, in favillas, & cineres redactæ in fumum abiere. Fumum eructant etiamnùm fūncfti Ætnæ in Trinacriâ, fori Vulcani in Puteolano, ac flammivomi Veſevi in Campaniâ, montana cacumina, ſubjectiſque accolis climactericos minitantur annos, periodicas eruptiones, ſulphureoſque torrentes latè omnia devaſtantes. Undè, etſi natura ignitis terriculamentis ſubjectas in Urbes incendia minitari videtur, ſuos tamen terrores in languentium ſolamen, & merelam contorquet; dum thermæ ſulphureæ, quæ omnes pro maxima ſui parte, ex ſulphure ſubterraneo accenſo conſtant; & ortum ducunt, vel calentibus antris, vel mineralibus aquis in morborum perniciem, montium viſcera pandunt, & languentes gratiosè admittunt, fovent, & ſanant.

Duplex autem ſulphur à ſpagyricis aſſignatur, aliud tanquam vitæ principium in rerum omnium compoſitione, utpote cauſa conſtitutiva ingreditur, quòd à quàmplurimis ſpagyricis ſulphuris nomine inſignitur cum *Paracelſo*. Sic omnia metalla ex mercurio, ſale, & ſulphure, velut ex conſtitutivis principiis componi, & in eadem reſolvi aſſerunt; Aliud verò ſulphur minerale dicitur.

Rurſus minerale hoc ſulphur duplex eſt, unum, quod quia ignem non adhuc expertum eſt, ſed ſpontè in minerâ naſcitur, dicitur hoc ſulphur vivum, quia nitedulæ adinſtar lucidum eſt; alterum verò ſulphur ignem expertum flavi, vel ſubviridis coloris eſt, probaturque quia pingue admodum ſpectatur.

Minerale igitur hoc ſulphur multipliciter ab arte ſpagyricâ præparatum multa nobis exhibet remedia, crudum namque ſecundum *Paracelſi* ſententiam in *lib. de natural. reb. cap. 7.* minimè uſurpari debet, ſed tantùm à ſuis fæcibus liberatum; diverſimodè igitur per ignem excruciatum, diverſa præbet medicamina, ut flores, balſamum, tincturam, lac, butyrum, acidum liquorem, vulgò ſulphuris oleum dictum, & ſimilia.

Et quidem primò per ſublimationem ſæpiùs repetitam aliqui *ſulphuris flores*, parant vulgari chymicorum more, nihil cum ipſo ſulphure admiſcendo, ut ipſum ſulphur purius, & ſubtilius reddant, purgando illud à terreſtribus ſuis recrementis, quæ in ſublimatione non aſcendunt; Alij admiſcent eidem talia, quæ ejus liquefactionem impediunt. Inter quæ aliqui colchotar, ſeu caput mortuum vitrioli adjungunt: Totus ſublimationis cardo in eo conſiſtit, ut tale, quid ſulphuri commiſceamus, pro ejus ſublimatione, quod illi de virtutibus ſuis, ne quidquam detrahe-

re, vel ex parte deſtruere valeat: Nec etiam tale ſubjectum in quod ſulphur ipſum ſuo ſpiritu acido agere, adeoque vi adjecti diſſipari vel in aliud tranſmutari poſſit. Hoc colchotar, ſeu vitriolum calcinatum facit, ubi ſulphur in ſublimatione ſuo ſpiritu acido agit in illa metalla calcinata, & mineralia, quæ occultè in colchotare adhuc latent, pro ut ſulphur accenſum quædam metalla diſſolvere, ſolet, & *in agendo patitur, & patiendo debilitatur, & ex parte deſtruitur.* Igitur ea ſulphuri admiſceri debent, in quæ ſulphur non agere, nec admiſtorum reactione pati, nè majori ex parte diſſipari, & deſtrui poſſit. Talia erunt ſal communis, vel gemmæ decrepitatus, item alumen opt. calcinatum, quorum ſalium admiſtione plus duplo florum ſulphuris adipiſcemur. Sal decrepitatus, vel alumen calcinatum igitur in florum ſulphuris præparatione admiſceatur, à cujus ſpiritibus ſulphur ipſum in ſuis virtutibus magis intenditur, ideò

℞. Sulph. lib. j. ſalis decrepitati lib. ij. pulverizentur, & miſceantur, & imponantur cucurbitæ vitreæ, cui ſuperponatur alembicus altus, & capax, cui vas recipiens adapta. Collocetur cucurbita in cinerib. vel arenâ, dando lentum nimis ignem, nam poſt 2. vel 3. horas phlegmatis aliquid deſtillabit, & durabit per 4. vel 5. horas. Auge ſenſim ignem, ac tandem ultimum carbonum gradum, ut tigill. in quo eſt arena, rubeat, nec tantus ſit ita excedens ignis, quia non flavo ſed nigro aſcendent colore flores, ſed ſit tantus, ut detineatur ipſum in fluxu in cucurbitâ. Flores elevatos exime à capitello, & ſi ſublimatio non adhuc fuerit completa, & cucurbita adhuc calens erit, citò orificium ejus tege, ne ſulphur ab aëre aperto accendatur (ut ſæpe eventus me docuit). Amotis floribus, iterùm citò repone capitellum, & ignem continua ad 10. *horas, refrigeratis, poſt abſolutam ſublimationem, vaſis, & omnibus collectis floribus, caput mortuum remanet friabile, & poroſum, ac prunis aſperſum non ampliùs ardet, quod eſt ſignum privationis omnis ſubſtantiæ ſulphureæ. Rurſus hos flores miſce cum novo ſale com. decrepitato, ſublima, & habebis ſulphuris flores tenuiſſimos, & puriſſimos, & pro qualibet lib. ſulph.* ℥iij. *circiter florum.*

Vires, & hujuſmodi florum uſus ſulphuris plures ſunt, & primò ſunt multorum morborum prophilacticon, ſeu præſervativum, quàm curativum medicamen, præſervant namque à peſte, febribus, &c. & curare valent omnem tuſſim, ſive ea recens ſit, ſive antiqua, pro quâ ſic ex eis ſolent tabellas conficere.

℞. Flor. ſulph. ʒj. *pulu. ireos* ʒij. *ſacch. alb. in aq. roſ. ſolut.* ℥iij. *f. tabellulæ, vel rotulæ, ut artis eſt.*

Quarum uſus eſt in tuſſi, & ſimilibus etiam pectoris affectibus, eas in die frequenter in ore habendo.

Similiter poterit in omnibus ferè pectoris, & pulmonum affectibus tanquam ſpecificum medicamentum propinari, ut aſthamate, phthiſi, tuſſi, pectoralibuſque omnibus catarrhis, &c.

Eſt etiam diaphoreticum, ſi cum convenienti vehiculo exhibeantur, unde cum ſit noſtri corporis impuritatum correctivum, ac abſterſivum, poterit ſummo cum juvamine exhiberi in omnibus illis morbis, qui (ut vulgò ajunt) exſiccatione indigent.

Doſis

Doſis à ℨß. ad j. habitâ ratione ætatis, & virium in curatione, in præſervatione autem gr. viij. vel x.

Paracelſ. verò hanc eandem operationem etiam perficit elevando ſulphur ab aloë epaticâ, & myrrhâ ſecundâ, vel tertiâ vice, ut ſupra diximus, quo modo præſervativum ſummum eſt in peſte, pleuritide, omnibus apoſtematibus, & putredinibus corporis, ſi ſumatur manè jejuno ſtomacho, conficitque flores hujuſmodi ſuphuris ſequenti modo.

℞. Sulph. purgati, ſeu flor. ſulph. ita præparat. ℥x. *Myrrh. rubr.* ℥ iß. *Aloës epat.* ℥j. *Croci Orient.* ℥ß. *M. f. pulvis.*

Doſis poterit exhiberi ſimiliter à ℈ß. ad ℈j. in aquâ cinnam. caryophyll. &c.

Secundò paratur ex ſulphure aliud magiſterium, quod dicitur *lac, cremor,* ſive *butyrum ſulphuris,* ſequenti modo.

℞. Flor. ſulph. ℥j. *ſalis tart.* ℥iij. *m. & ſurperfunde aquæ communis lib.* IV. *digere in arenâ per diem naturalem, ità ut ſub finem aqua ferè bulliat, & ſulph. penè omne ſolutum fuerit, poſtea filtra calidè per chartam emporeticam, & ſuperaffunde aceti deſtillati q. ſ. ſic cremor lacteus ſulphuris paulatim præcipitabitur. Separa diſſolvens per inclinationem, & iteratis ablutionibus, materiam edulcora. Ultimò digere cum ſpiritu vini, & exſicca, & ſic habebis lac, ſeu butyrum, vel cremorem ſulphuris albiſſimum.*

Uſus hujus magiſterij eſt in confortando vitæ ſpiritum, ſeu vires naturales; ſanguinem purificat, morbos pectoris, & pulmonum, ut tuſſim, aſthma, deſtillationes, phthiſim curat. In exſiccandis catarrhis, ventoſitatibus ſtomachi, &c. Eſt etiam peſtis, phthiſis, iſchiadis, podagræ, & ſimilium morborum præſervativum.

Doſis ejus eſt, quantum ad vehiculum albo colore tingendum ſufficit, exhibetur mane, & veſperi cochlear. j. miſcetur cum aquâ cinnam. caryophyll. ſpiritu vini, &c.

Tertiò, paratur ex *ſulph. oleum, ſeu liquor,* non ſecus ac vitrioli ſpiritus aceſcens.

℞. Sulph. triti lib. j. *vel etiam plus, pone in vaſe terreo ſub campanâ vitreâ, & adaptetur vas terreum ſub campanâ, ita ut dum accenditur ſulphur, fumi egredientes flammam non ſuffocent, ſed ut liberè in illam evecti in liquorem denſentur, qui in vaſa ſuppoſito deſtillet, ac dein accenſa, ac combuſta priori portione ſulphuris, alia apponatur, & ſimili modo accendatur, & habebis ol. ſulph. acidiſſimum, ita ut ſi benè operatus fueris, ex lib.* j. *ſulph. habebis* ℥j. *olei.*

Uſus hujus liquoris eſt ferè idem, ac vitrioli ol. commiſceri namque poteſt cum ſyrup. aquis, &c. ad febrium immoderatam ſitim tollendam, &c. ut de vitrioli ſpiritu ſuprà diximus, eadem doſi.

Sulphuris ſpiritus, ut diximus, peculiarem modum deſtillandi expetit, diverſum ab omnibus aliis, nempè per campanam vitream, unde licet artificioſè operatus fueris, tamen ex ſulphuris ℔. j. vix ℥ ß. aut j. excipies, reſtantibus paucis, & exiguis recrementis, è quibus, ſi in magnâ copiâ colligantur, parum ſalis ſulphuris elixiviatur. Reliquæ ſulphuris partes integrantes, & ſubſtantificæ in auras evanuerunt, quas poſſe revocare, & coartare impoſſibile eſt. Quidam Chymici alios modos ejuſdem ſpiritum deſtillandi ten-

tentârunt, ne omnes ſulphuris ſpiritus ſubtiliores, qui in deſtillatione per campanam maxima ex parte in auras abeunt, ſtrictiùs conſervarent; verùm oleum, & operam perdiderunt. Requiritur igitur ad ſulphuris oleum eliciendum per communem deſtillationem, aliquod, quod ſulphuri per minima immiſtum ſit veluti vinculum, quod ſulphur à ſublimatione impediat, (neſcio tamen an ſublimet in igne ſuppreſſionis) ſed liquatum permaneat, & ejus acidos ſpiritus edere ſinat. Quod nam ſit hoc, Chymicis ingenij ſagacioribus adinveniendum relinquo.

Quartò ex ſulphure *balſamum* ſequenti modo cum Terebinthinæ ſpiritu conficitur, ut

℞. *Flor. ſulph.* ℥ij. *ſpiritus terebinth.* ℥iv. *m. & vitrum in arena colloca, ut ſpatio* 8. *hor. lentè bulliat, & inſtar ſanguinis coloretur. Deinde ſpiritum tinctum decanta, & alium rurſum affunde, & eodem modo procede toties, quoties ſpiritus ab his tinctus prodierit. Spiritum hunc tinctum deinde deſtilla, & per deſtillationem ſpiritum prolicies, remanente tincturâ in fundo alembici in formam extracti, quam tincturam, ut priorem reddas, iterùm per vini ſpiritum extrahe, poteris & coagulare.*

Quod magiſterium appellatur, & ab aliquibus *rubinus ſulphuris*, cujus uſus eſt contra phthiſim, quippè valet ad ulcera pulmonum conſolidanda, præſervat à peſte, aliiſque morbis contagioſis. Hoc balſamum utiliſſimum eſt ad ulcera ſananda, etſi maligna, & peſſimi moris. Valet etiam veſicæ excoriationi, & urinæ ſuppreſſioni ſuccurrere.

Ejus etiam tinctura cum ſpiritu vini extracta valet ad tuſſim, aliosque pectoris affectus curandos.

Paratur etiam alio modo *balſamum* per deſtillationem hoc pacto, quod ad extrinſecos uſus optimum eſt.

℞. *Flor. ſulph. lib.* ß. *olei lini, vel etiam com. lib.* jß. *coquantur parùm ſimul in vaſe terreo vitreato, ſpatulâ ferreâ ſemper movendo, igne leni, ad mellis ſpiſſitudinem coque. Poſt ſuper marmor affundatur, ut refrigeſcat, quo in tenues partes ſciſſo, per retortam deſtilla, & habebis ol. ſubnigrum, fœtidum, & gravè olens. Si verò volueris graveolentiam corrigere, poteris per aliquot vices ſupra caput mortuum cohobare.*

Plures ſunt hujuſmodi ol. uſus, præſertim in nervorum convulſionibus, aliiſque affectibus, ut doloribus, frigidis tumoribus, &c. Valet ad vulnera, vel ſe ſolo, vel etiam in aliis unguentis adhibitum.

Parant denique *tincturam ſulphuris tartarizatam*, pro quâ primò *hepar ſulphuris* paratur, ut

℞. *Sulphuris crudi, aut ejuſdem florum, & ſalis tartari puri partes æquales, leniter ſimul liquando in patellâ terreâ, cavendo tamen ne flammam ſulphur concipiat. Ex hoc hepate, vel maſsâ, in pulverem redacta, extrahatur, beneficio ſpiritus vini rectificati, repetitis vicibus, affuſi ſulphuris rubedo, & eſſentia, quæ peracta extractione à copiâ ſpiritus vini per abſtractionem in MB. liberanda, & uſui Medico aſſervanda eſt.*

Præſtat in morbis contagioſis, ac peſte ipsâ, à qua præſervat: obſtructiones viſcerum naturalium reſerat, ac morbis etiam pectoris medetur.

Atque hæc de ſulphuris præparationibus breviter ſatis ſint dicta. Aliæ ſi forſan ſunt apud alios autho-

res eæ cum explicatis à nobis coincidunt. Nunc verò ſit

ART. SECUNDUS.

De Antimonio.

ILlius quidem mineralis examen aggredimur, quod tantoperè garrula, & inexperta vulgarium medicorum caterva, tanquàm deteſtabile, & exitiale venenum blaterant, allatrant, divulgant, quibus imperita, & ſtolida plæbeculæ pars adulatur; Chymicoſque deteſtantes, eò quia hoc minerale tractant, eo errore perculſi, ac ſi mortiferum aliquod monſtrum tale minerale eſſet. Non Antimonium, ſed *Anti*, & *Dæmonium* i. æquale Dæmonio appellitant. Relegent, proſcribant, contemnantque antimonium, & cum reliquis venenis repudient hi, quorum rerum naturalium ſcientia ſcrutinium obiter, & ſaltim tumultuariè comprehendit; at non mirum, ſi extra limites non proſiliunt, cum eorum judicium ſit limitatum. Hos excuſo blaterones, qui ab antimonio abhorrent, illudque pro deleterio dijudicant, & hortor, nè ignito pharmaco ſe concredant, cujus virtus, & energia adhuc deſideratur. Qui hujus mineralis indolem, dotes, & vires intimè non penetravit, potiùs fuga ſibi conſulat, quàm ut temerè illud aliis conſulat. Eſt enim antimonium dextrè à ſpagyricis paratum tàm auxiliare medicamen, ut chronicos deploratoſque morbos profliget; at non ritè præparatum, tanquàm culter in puſionis manu, aut tanquàm enſis bifidus in ſtulti dextrâ. Verumenimverò proſcriptionis, & quærelarum ſuper antimonium cauſa, eſt vulgarium Medicorum temeritas, & audacia, qui ſine diſcrimine, & cognitione, tùm ægri, & morbi, tùm remedij, interno deſtinant uſui, undè non pauci funeſti, & tragici caſus ſubſequuntur. Nonnè Carocciolorum inclyta familia adhuc obortis lacrymis *D. Ottavium* per antimonij regulum acerbo funere extinctum lugent? Alios omitto, quos impunè cum magna fortunarum, & æris jactura ad Acherontis Cymbam in dies demittunt. Hujus mineralis principia, qualitates, vires, multiplices præparationes, uſum, & doſim diſcant priùs, & vituperent, infament, deſpiciant, & à Medica ſupellectili poſtea proſcribant, ſi deleterium, noxium, infeſtum, reum agnoſcent, & ſic non ex acceptæ injuriæ præſumptione, ſed ex judicio damnare viderentur; ſi alexipharmacum, innocens, ſalutare, cum famæ reſtitutione palinodiam canere tenerentur. Aſt iſti Pſyttachi quod neſciunt, damnant, & forſan quod nunquàm aſpexere. Hujus veritatis comprobationem expertus ſum elapſis annis cum eſſem in illius ingenui viri *Nicolai Salſano* officinâ aromatariâ, in loco ubi vulgò dicitur *la Loggia*, ut ad magiſterium concinnadum pyritem emerem: Quidam venerabilis ſenex, Medicus Galeniſta, benè Barbatus, vulgò *Barbagiano* illuc adventavit, qui contortis luminibus in pyritem illicò exclamare cæpit: Hoc eſt antimonium, & ac ſi humani generis hoſtis rictum aſpexiſſet, ſe crucis ſigno munivit, fugamque arripuit;

puit; At illius boni viri *Nicolai* magno conatu, & blandis precibus, jurejurando teſtantis non antimonium, ſed pyritem eſſe, rediit, & aversâ facie acriter obſtinatus antimonium eſſe contendebat. Hinc conjectari licet Pſyttacorum more conviciari. Sinite vos hoſce ſtolidiuſculos phormiones ſuâ dicacitate latrare, ac circa incognita delirare; & interim tanti mineralis per ignem inquirite dotes, quas in proximorum charitatem dirigite, ad eas quidem præſentaneas graviſſimorum morborum medelas, & ſalutares effectus, tanquam à divina auxiliatrici manu promanaſſet, quos loquax iſta Medicorum grex tanquam incurabiles deſerit, ut confundantur, & ſileant.

Antimonium tàm à piſcis, quàm à recentioribus Chymicis variis condecoratur nominibus. Latinè dicitur *Stibium*, græcè Στίμμις. Ænigmaticè, *Lupus* à devorando, quòd cuncta metalla devoret, præter aurum. *Proteus*, quòd in varias figuras, & colores diverſos ſe tranſmutari ſinat Vulcani beneficio. *Radix metallorum*, quia omnibus metallis adjacet, vel quia à nonnullis metallorum minera ſtatuatur. *Saturnus Philoſophorum*, & *Magneſia ſaturnina*, à devorando, tùm quòd ſaturni i. plumbi naturam redoleat; tùm quoque quòd lapidem indè parare ſomnient. *Idolum Chymicorum*, quia inde ad operis majoris perfectionem pervenire exoptant. *Auri balneum*, quia poëtæ in iſto lavacro Vulcanum laviſſe Phœbum, & ab omnibus ſordibus, imperfectionibuſque repurgaſſe fabulantur. *Aries*, quòd ſicut Sol cœleſtis in ariete conſtitutus fulgentiſſimis radiis noſtrum clima ferit, ità etiam aurum, quod ſolem cœleſtem nunc pant, ab antimonio purgatum fulgentiſſimo colore, & ab omni ſorditie purgatum ſplendet. Tandèm *Paracelſ. Leonem rubrum*, & *Baſilius Orientalem leonem* appellitare ſolebant.

Antimonium eſt corpus ſemi-minerale, metallis cognatum, & proximè adnaſcens, eò quia ex iiſdem principiis, quibus, & metalla in terræ viſceribus, conflatum eſt. Conſtat ex ſulphure, mercurio, & ſale. Sulphure pro majori ſui parte puriſſimo, ſolari, partim inflammabili, & partim fixo, impuro, & fætido, non aliter, ac commune ſulphur; Mercurio metallico, ſulphure minus copioſo, Saturni naturam participante, indigeſto, attamen coagulato, magiſque coacto, quàm ipſe mercurius; Et ſale pro minimâ ſui parte cum aliquâ terreſtreitate, vitriolatam indolem participante.

Quod ad antimonij delectum ſpectat: Illud eſt expetendum, quod ex auri, argentique fodinis eruitur, adeoque Hungaricum, & Tranſylvanum omnibus palmam præripit, ex eo quia principiis purioribus, ſulphure, & mercurio, à ſpiritu, & ſemine auri, & argenti, impregnatis, imbutum eſt. Striis id ſplendentibus, ſcintillantibus, & longioribus, obſcuraque rubedine (quæ ejus bonitatem arguit ob ſulphuris abundantiam) præditum eſt, & hoc quando igne fuſum, & in conicam maſſam effuſum eſt. Hujus *Paracelſ.* ſub nomine rubentis leonis, & *Baſilius* Monachus ſub titulo Orientalis leonis meminit.

An-

Antimonij uſus vetuſtiſſimus fuit ad venuſtatem mulieribus conciliandam, præſertim ſecundum oculos; auſert enim ex eis ſordes, & ſupercilia denigrat, ut habet in *Sacris lib.4. Reg. cap.9. Porrò Iezabel, introitu ejus audito, depinxit oculos ſuos ſtibio, &c.* Jerem. 4. *Cum veſtieris te coccino, cùm ornata fueris monili tuo, & pinxeris ſtibio oculos tuos, &c.* Ezech. cap.23. *quibus te laviſti, & circumliniſti ſtibio oculos tuos, &c.*

Vires autem, & proprietates planè variæ, & præſtantes ſunt, non tantùm in uſu Medico, ac etiam multis artibus inſeruit mechanicis, unde artifices, qui campanas conflant, aiunt, has edere ſonitum magis concinnum, magiſque auribus gratum, ac ſonorum, ſi ſtibij non nihil cœteris admiſceatur metallis, dum unà in fornace liquantur. Iis etiam expetitur, qui vaſa è ſtamno conficiunt. Item iis, qui metalla faciunt, & poliunt ſpecula. Iis præterea qui calchographis characteres, & typos effingunt. Stibium cum quolibet metallo, ſive ferrum ſit, ſive chalybs, in fictili fuſorio permiſtum ea celeriùs liquandi præbet materiam. Quam ob cauſam, qui ferreos, ſphericoſque globos bombardis immittendos è fuſo ferro conformant, niſi ſtibium admiſcerent, nunquam ſanè (ut pro certo affirmant) id fluxum facerent. In auro purgando ab aliorum metallorum admiſtione adhibetur.

In uſu Medico non modò cognovit *Gal.* qui *lib. 9. ſimpl. medic.* ſic inquit: *Stimmi ad facultatem deſiccantem adjunctam habet hoc medicamen adſtrictionem: quamobrem, & ocularibus medicinis commiſcetur, & illis ſcilicet, quæ conformantur in collyria, quæ vocant, & ſiccis, quæ utique ſicca collyria cognominant.* Verùm etiam *Dioſcorid.* & multi alij antiquiores. Crudum intra corpus ad gr.iij. iv. vel v. exhiberi poteſt, ut videre eſt apud *Matthiolum*, ſed magis tutum eſt præparatum propinari.

Ex Antimonio crudo paramus *aquam Anti-Veneream*, ità

℞. *Salſ. parillæ minutim inciſ.* ℥ iv. *ligni viſci querc. raſuræ c.c. an.* ℥j. *raſuræ eboris* ℥ß. *Antimonij crudi minutim inciſ. petræ pumicis an. lib.* ß. *hæc duo ligentur in petia linea, & ſimul cum rebus in lib.* xx. *aq. font. per* 24. *hor. ſtent in infuſ. demum bull. lento igne ad conſumptionem medietatis, in fine adde cinnam.* ℥ß. *cola, & ad uſum ſervetur.*

Bibitur pro potu ordinario. Uſus ejus eſt in doloribus ex morbo Gallico, quos ſtatim poſt 12. dies ſedat, debet continuari per 40. dies. Bubones tàm legitimos, quàm ſpurios reſolvit, ſic quoque gummata. Cibus debet eſſe ex carne aſſata, & vitentur cruda. Corpus debet eſſe purgatum. Operatur per diaphereſim, & ſudores, per ſeceſſum leniter, & urinam.

Hac aquâ plures curavi languentes deſperatos, & deploratos, quos vulgares poſt decocta, ſuffumigia, & extremam hydrargiri inunctionem, omni ſanitatis ſpe deſtitutos deſeruerant.

Poſt *Baſilium Valentinum Paracelſ.* poſt quem innumeri ferè recentiores authores ſpagyricè præparatum in medicinam internè aſſumendum introduxêre antimonium, cujus præcipua medicamina nos adducemus.

T 2 Et

Et quidem 1. Ex eo paratur magiſterium dictum *Hepar antimonij* ob ſimilitudinem coloris hepatis, quem refert. Dicitur etiam *Crocus metallorũ*, quia etiam croci colorem quoquo pacto repræſentat, fit ſequenti modo.

℞. *Antimonij crudi, & ſalis petræ an. lib. j. m. & opt. trita impone in crucibulo, vel alio vaſe. Deinde adhibito carbone vivo hunc pulverem accende, & mutua conflagratione figetur antimonium, & arſenicali ſuo ſulphure ſpoliabitur, & inſtar croci redigitur. Edulcora aqua calida, & ad uſus ſerva.*

Si aquæ, in quâ crocus metallorum edulcoratus fuerit, acetum inſtillabis, præcipitem dabis crocum ſubtiliorem, ſeu ut aliis placet, *ſulphur auratum*.

Ex aquâ, edulcorationibus illis imprægnata, ſi aliquantulum evaporaveris, cryſtallos nitri, vel lapidem prunellæ antimonialem colligere potes, cujus uſus idem, qui prunellæ dicti: exhibet itidem inſigne cauſticum.

Martinus Rulandus ad ſydera extollit *crocum metallorum*, ſed quis nam ſit, & quomodò conficiatur, variè agitatur; *Quercetanus* enim opinatur illum crocum *Rulandi* non eſſe diverſum à croco metall. vulgari: *Hartmanus* ab hoc non niſi levi deſcrimine diſtat, quod in præparatione ſitum eſt, nempè nitro fluenti, & ab igne remoto, ſine inflammatione admiſcet antimonium, ſpatulâ ferreâ continuò agitando, donec omnia probè ſint miſta, quæ tandem accendit. Verùmenimverò ſequens præparatio eſt *crocus metallorum Martini Rulandi*, quo deſperatos profligavit morbos, ut.

℞. *Antimonij electi, ſalis communis, nitri ana p. æ. minutiſſimè trita, & miſta in catino, luto probè munito, foramine tamen parvulo in medio ſuperficiei ſpirituum arſenicalium exhalandorum gratia relicto, in furnum anemium collocentur, igne follium adhibito, donec omnia ſufficienter fluant, tamdiù hoc continuando, quandiù fumus per foramen illud perrumpere non deſinit. Quando verò deſinit, ignem probè ad horæ quadrantem adauge, deinde exime, ubi vaſe infrigidato, antimonium infundo à ſalibus ſupereminentibus inſtar reguli à ſcoriis ſequeſtratum ſe ſe per malleum detruncandum, atque in pulverem terendum facilè dabit. Tritus pulvis inſtar cinnabaris rubicundiſſimus erit.*

Croci metallorum uſus eſt in vomitu ciendo efficaciſſimus, unde cum omnia ventriculi excrementa exturbet, multis morbis inde prodeuntibus confert, Et 1. In capitis doloribus, qui ut plurimum ventriculi impuritatibus foventur, ſicut, & vertigine ſummo cum juvamine datur, imò etiam ſolâ ejus exhibitione quandoque radicitùs hi, & ſimiles affectus curantur. 2. In melancholiâ hypochondriacâ, & omnibus ventriculi affectibus propinatur. 3. In pleuritide, tàm nothâ, quàm exquiſitâ, tuſſi tàm recenti, quàm inveteratâ, & omnibus ferè affectibus pectoris. 3. In omnibus febribus, ac etiam in peſte, ubi præſertim ab initio vomitus eſt conſulendus. In febribus ex aëris mutatione eſt veluti alexipharmacum. 5. In præſervatione ab arthritide, &c.

Doſis gr. xv. ad xx. obſervata tamen ægri temperie, ætate, & viribus. Poterit in debilioribus, & non tamen adhùc vomitiva medicamenta

ta expertis (in multis obſervavi tantùm ſedes moviſſe, & non vomitiones) exhiberi tantùm infuſio, quæ fieri ſolet in vino albo optimo, citrà reſidentiam pulveris. Exhibetur etiam in dolore colico (ſed timendum eſt nè per clyſterem affectus degeneret in ileum), vel etiam iſchiado in clyſteribus ſummo cum juvamine, ſi nimirùm dicti croci ʒß. vel j. maceretur, vel ebulliat in vino, & colatura deinde juri, vel decocto pro clyſtere parato indatur.

Paratur etiam ex croco *aqua ophthalmica à Quercetano*, hoc modo.

℞. Croci metall. ʒj. *infunde in aq. euphrag. fænic. vel aliâ ſimili ad pondus lib.* ß. *& digere per* 2. *dies agitando vas, filtra, & ſerva.*

Uſus ejus eſt in viſus imbecillitate, ac etiam in cataractâ oculorum, ac ferè omnibus oculorum affectibus, ſi gutt. j. manè in oculo ſtilletur. Quo modo applicata etiam alvum ſolvere, inquit, idem *Quercet.* ex quo conjicere poteritis quantæ efficaciæ ſit hujuſmodi aqua in detergendis oculi maculis, aliiſque defectibus.

Hujus croci etiam beneficio paratur *aqua benedicta Rulandi* tantopere ab eo decantata in ſuis centuriis Medicis, quæ ita fit.

℞. Croci metall. ℥j. *pulveriza, & in lib.* iij. *vini infunde, & vitro opt. clauſo, ut nihil prorſus expiret, tamdiù ad ſolem, vel ad ſimilem mediocrem calorem retine, donec vinum citrinum colorem acquirat, poſtea filtra, & in vitro benè clauſo aſſeruetur.*

Doſis eſt ℥ß. ad ij. ut videbitur, valet ad eoſdem uſus, ut ſuprà diximus de croco.

Hinc illud de hoc medicamine, & aliis ex antimonio parabilibus notandum, quòd eadem doſis valet pluribus infuſionibus æqualiter virtutem emeticam communicare abſque ſuæ ſubſtantiæ deperditione; unde conſtat medicaminum virtutes potiſſimum in ſpirituoſâ eorum parte latere, ut ſupra diximus.

Hartman. etiam conficit *ſyrup.* ex dictâ aquâ benedictâ *emeticum*, ut

℞. Aq. benedict. ℥vj. *aq. roſ. odorat.* ℥ß. *pulv. cinnam.* ʒij. *digere per hor.* 24. *in loco calido, poſtea cola, & in colat. diſſ. ſacch. albiſſ.* ℥viij. *coque ad ſyrup. mediocrem conſiſtentiam.*

Doſis, & uſus, ut de aquâ benedictâ diximus.

Secundò parant *antimonium Diaphoreticum*, ità.

℞. Antimonij, & ſalis petræ an. lib. j. *pulveriza, ſimul m. & pone in crucibulum, vel tigillum inter accenſas prunas, ut candeat, tùm injice* ℥ij. *aut circiter hujus mixtionis, & ſtatim detonabit. Poſtea novos pulveres injice ita ad finem continuando. Vaſe refrigerato, materiam exime, ablue, & rurſum tere, miſcendo ut ſupra cum ana ſalis petræ, eodem modo calcinando, & elaborando, tertiâ etiam vice ſimiliter peragendo. Tandem da ignem liquefactionis modicæ, ad horæ ſpatium. Ultimò totum illud, quod remanſit tritum coquatur in aq. font. per aliquot h. poſtea calens decoctum per filtrum tranſmittatur, & loco frigido relinquitur: Sic nimirùm per ebullitionem id quod ſubtilius in aqua ſolvitur, & tandem præcipitatur in pulverem admodum albicantem, & tenuem, ſæpius abluendum, & exſiccandum. Quod ſi acetum deſtillatum immittatur in idem decoctum filtratum faciliùs, & celeriùs pulvis iſte cadit majorum virtutum.*

Uſus, & vires hujus antimonij dia-

diaphoretici ſunt, quòd reſiſtit putredini, mundificat ſanguinem, conducit adverſus omnes obſtructiones, licet inveteratas, hepatis, lienis, meſenterij, aliarumque partium internarum, adverſus retentionem menſium, cachexiam virginum, hydropem, melanchol. hypocondriacam, luem Veneream, ulcera tàm interna, quàm externa, ſcabiem: præſertim confert in tertianâ, quartanâ, & febribus malignis, exanthematibus, variolis, & pleuritide, rumpit interna apoſtemata, ſine ullâ moleſtiâ ſudorem movet, &c.

Doſis à gr. x. ad xx. in conveniente vehiculo.

Marcus Cornacchinus Medicus Piſanus antimonij pulverem deſcribit ſub Comitis de Warvick nomine, compoſitum ex *antimonio, cremore tart. & Scammonio ſulphurato*, quorum trium ratione *Cerberum* appellavit, ità.

℞. *Antimonij* ℥j. *ſalis nitri* ℥ij. *ſimul negligenter triturantur: mox in vaſe teſtaceo ſupra carbones ignitos collocato, ad comburendum, ſeu ut dicunt, ad calcinandum. Sed notandum, ne talis calcinatio fiat igne admodùm vehementi. Hoc facto iterùm tantundem ſalis nitri ponitur, & denuò comburuntur. Tertiò denique rurſus tantundem ſalis nitri ſuperadditur, & comburuntur. Quoniam verò ſecunda, ac tertia vice difficulter admodum calcinatio ſequitur; ea propter, ut vis ignis quoquò verſus penetrare poſſit, ferro, ſeu carbone ignito continuò res ductæ ſunt verſandæ, donec ex æquo undequaque penitùs combuſtæ ſint.*

Scammonium ſulphuratum ità paratur.

Accipitur ſcammonij electiſſimi certa quædam quantitas, eaque craſſiuſculè trita; ſuper chartam exugentem appellatam, extenditur: mox ſulphure ſuper ignitas prunas injecto, ſuper fumum, qui ex ſulphure attollitur, charta jam dicta eò uſque detinetur, quouſque ſcammonium liquari, & chartæ adhærere incipiat.

Cremoris tart. præparatio eſt eadem, quàm nos deſcripſimus *art. de Tartaro.*

Vires. Tantum pulveri huic attribuit author, ut peculiarem de eo conſcripſerit librum, commendatque ad omnes ferè morbos, qui purgatione opus habent.

Doſis ſcammonij à gr. vi. ad xvi. Antimonij gr. iv. xii. ad xx. Cremoris tartari ad antimonij proportionem.

Advertendum 1. quòd ſemper ſcammonium ſulphuratum, ſeu diagridium in pulvere Cornacchino ſuperare debet duo reliqua ingredientia in pondere, adeòque etiam in virtute operandi, ut omnes ejuſdem operatioees diagridio, nequaquàm verò antimonio adſcribendæ, aut tartaro; Antimonium enim ad pulverem paratum non differt ab antimonio diaphoretico: Sufficient ergò duæ detonationes.

Advertendum 2. quòd antimonium diaphoreticum, & ad pulverem paratum, non eſt diù aſſervandum; nam per repetitam nitri admiſtionem, antimonij ſulphur crudum, & emeticum violentum pro majori parte figitur, redit tamen hoc antimonium ad genium, ac feroces magis induit qualitates, ubi aëri expoſitum fuerit, ac diù aſſervatum, & parvâ doſi exhibitum cor potiùs afficiat, cardialgias, vomitus exceſſivos, ac immites accerſit, præ-

ſertim

ſertim in malignis febribus, quorum non paucæ extant tragædiæ.

Tertiò *ex antimonio* paratur *Regulus* ſine additione, ſive ſimplex hoc pacto.

℞. *Antimonij Hungarici lib.* j. *contunde particulatim, quæ crucibulo immiſſa, ſupra pulverem carbonum, ad* IV. *vel* V. *digitorum craſſitiem, tegatur, & igni fuſorio forti, ad dimidiam horam, vel ultra, tradatur. Poſtea remove ab igne, ut frigeſiant omnia, & fracto crucibulo, in medio ſcoriarum regulus comparebit, qui à ſcoriis ſeparandus. Scoriæ verò relictæ, & eodem modo, quo ſupra, crucibulo novo injectæ, tectæque carbonum pulvere ad horæ quadrantem, igne forti fundendæ ſunt. Quibus iterùm frigefactis, regulus qui apparebit, ſeparandus. Scoriæ porrò tertiâ, & quartâ vice, eademque viâ, quâ ſupra, pulvere carbonum ſuperaſperſo, fundendæ ſunt, & regulus ſemper ſeparandus.*

Ex antimonij lib. j. tres ferè partes (ſi benè operatus fueris) reguli puri habebis, qui poſthac ſimul in unam maſſam fundendus.

Parant alij *antimonij regulum compoſitum* hac methodo.

℞. *Antim. nitri, & tart. an. lib.* j. *tere, & miſce. Deinde colloca crucibulum inter prunas accenſas, & cum canduerit, injice in ipſum cochlear.* j. *pulverum, & ſtatim cooperi crucibulum, donec fumus ceſſet. Tunc amove cooperculum, & novos injice pulveres, & iterùm claude, operationem reitera uſque ad totalem pulverum conſumptionem. Urge ultimò ignem ad fuſionem uſque crucibulum move, ut regulus fundum petat. Crucibulo frigefacto, regulum à fæcibus ſepara, & ſerva.*

Formatur ex regulo vas, qui dicitur *calix Chymicus*, in quo ſi vinum ad ℥iv. infundatur, & per noctem relinquatur, præbet vinum ſuaviſſimum per ſuperiora, & inferiora ſuaviter purgans.

Ex fæcibus reguli paratur aliud magiſterium, quod dicitur *ſulphur auratum diaphoreticum.*

℞. *Fæces reguli, ut ſupra præparati, eaſque per digeſtionem, & ebullitionem reduc in lixivium. Lixivium calidum per chartam emporeticam trajice, cui frigefacto adde parum aceti deſtillati, & paulatim fundum petet ſulphur. Lixivium per inclinationem ſepara, & croceum ſulphur multis ablutionibus edulcoratum, & ſiccatum ſeorſim collige, & ſerva.*

Uſus. Inſigne eſt ſudorificum, & ſanguinis mundificativum. Unde omnibus morbis ex humorum mala qualitate oriundis aptiſſimum erit remedium, præſertim epidemiis.

Doſis à ℈ß. ad j. in convenienti vehiculo.

Valet etiam lixivium à fæcibus reguli, vel etiam fæces ipſæ reguli, ſi ſupra accenſas prunas ponantur, ſuo vapore menſtruas purgationes, & lochia retenta promovere, ſi per infundibulum in utero vapor excipiatur. Inquit namque *Beguinus: Sæpè enim fit, ut ab ejus uſu, antequam hora effluat dimidia, menſes proritari.* Curat etiam herpetes, & ulcera ſerpentia, ſi eo inungantur.

Ex Antimonij regulo *Faber in Chirurgia ſpagyrica cap.* 17. de cancro, *antimonium ſudorificum* parat ſequenti methodo.

℞. *Reguli antimonij q. v. reduc in pulv. & m. cum pari quant. ſalis petræ, & calcina ambo in tigillo forti per* 3. *horas in mediocri igne. Deinde iterùm reduc in pulv. & iterùm permiſce novæ quantitati ſalis petræ, & calcina iterùm, & hoc itera*

donec

donec regulus antimonij in pulv. albiſſimum convertatur, quem ablue aqua dulci tepida, donec tota ſalis ſubſtantia pereat, & habeas pulv. albiſſimum, quem igne deſiccabis, & ad uſus miros conſervabis.

Doſis ejus erit ℈ß. aut j. cum aquâ cardui benedicti, aut ulmariæ.

Conficiunt alij *Regulum Martis ſtellatum*, cujus uſus eſt in medicinâ, & alchymiâ; Alij verò *regulum Solarem, Lunarem, Iovialem*, quos apud varios authores videre poteritis.

Quartò parant ex antimonio *Vitrum*, hoc modo *Hyacinthinum*.

℞. *Antimonij q. v. tere, & calcinetur in vaſe figulino amplo, & lato, non vitreato ſupra ignem lentum, ut incipiat fumigare, continuò materiam movendo (cave à rudiculâ ferreâ, ferreum enim antimonium devorat, ſicut & cætera metalla), nè concreſcat, quòd ſi evenerit, denuò pulverizare oportet, & ad ignem denuò colloca, procedendo ut priùs, donec fumum ſulphureum (à quo cave) non ampliùs evomat, nec in nodos concreſcat, ſed maneat in formâ pulveris gryſei, qui tamen non diù, poſt peractam calcinationem, aſſervandus eſt, nè ab aëre attracto alteretur, ac ægrè poſtea diaphaneitatem nanciſcatur. Proptereà illicò abſoluta calcinatione, legitima crucibulo immiſſus igni fuſorio tradendus eſt: Sic ſpatio quadrantis, aut dimidiæ horæ perſpicuitatem (quam immiſſo ſtylo ferreo, non autem diù intus relinquendo experiri licet) mutuabit; quâ apparente, ſtatim effundatur in tabulam lapideam, vel pulvim æneam, ut in vitrum pulcherrimum repræſentans rubinum, abeat. Vitrum ſi adhuc opacum fuerit, reiteranda eſt fuſio donec hyacinthinum colorem nanciſcatur. Aliqui dùm eſt in fuſione nonnihil ſulph. com. fruſtulatim injiciunt, quod illicò antimonium depurabit. Matthiolus aliquid antimonij crudi admiſcet, ſed depravat pelluciditatem.*

Matthiolus antimonij ut ſuprà calcinati ad lib. j. addit Boracis ℥ß. & crucibulo fundendum tradit, efficitque vitrum, quod colore, & nitore chryſopatios, atque etiam nonnunquam granatos refert.

Uſus vitri antimonij eſt humores craſſos, viſcidoſque ejicere, in ventriculo, viciniſque locis ſuperfluos, idque per vomitum, ac per aluum. Reſiſtit venenis, in peſte præcipuè, ſi cum aceto propinetur, quippè hac ratione, & ſudorem ciet: utile quoque eſt in febribus putridis ac malignis, hydrope, &c.

Doſis à gr. ij. ad iv. In infuſ. à gr. iij. ad vj. in vini ℥ij. vel iij.

Solent nonnulli ex hoc vitro pocula conficere, in quibus vinum per aliquot horas infuſum ſteterit, ac poſtmodùm potetur, potenter operari deprehenditur.

Quintò paratur, ex antimonio aliud magiſterium emeticum, ſed elegantius, & perfectius croco metalli. regulo, & vitro, quod appellatur à *Beguino mercurius vitæ*, ſive *pulvis emeticus*, à *Crollio* dicitur *flos butyri antimonij*, ab aliis *pulvis Angelicus*. Quo præſertim utebatur tanquàm peculiari arcano in multis profligandis morbis *Victorius Algorethus* Medicus Veronenſis, qui per totam ferè Italiam illud venale mittebat, magnas ſibi comparavit opes, vnde nomen deſumpſit pulvis Algorethi, vulgò dictus *Algoreth*. Appellatur, & ab aliis *Aquila alba*, paratur ſequenti modo.

℞. *Antimonij Hungarici, & mercurij ſubli-*

ſublimati an. lib. j. ſubtiliter pulverizentur, invicem miſceantur opt. in mortario vitreo, ac in aëre, vel aprico aliquandiù relinquantur, quoad ab aëre attracto nonnihil humectentur, indantur poſtmodum retortæ vitreæ lutatæ, cui recipiens adapta, vel ex arenâ, vel potiùs igne aperto (ut ultimò urgentiori igne cinnabaris ſublimatio promoveatur) per gradus deſtillentur, prodeunte ol. craſſo butyri inſtar, quod ſi forſan concreſcit in collo retortæ, ut ſæpè fieri ſolet, tunc admoto carbone candente externe ad collum retortæ, fac ut liqueſcat, ne obſtructo collo, impediatur deſtillatio. Auge parumper ignem per gradus donec totus liquor deſtillet, intende deinde, finita liquoris deſtillatione, ignem ultimò per unam, atque alteram horam, ut retorta candeat: & ſublimabitur ad collum retortæ (quod largum ſit) cinnabaris rubicunda, firmiter illi adhærens, unà cum mercurio vivo. Cinnabaris, fracta retorta, ſeparatim colligatur. Iſte liquor eſt valdè corroſivus, dicitur antimonij butyrum, ſeù oleum, liquor gummoſus, ſeu ſpuma venenata duorum Draconum.

Si oleum magis clarum, ut & cinnabaris magis pura deſideratur, loco crudi antimonij regulus ejus, pro eorum deſtillatione eſt ſubſtituendus. Præterea & oleum, ſeu butyrum, ſemel deſtillatum, denuò vel per ſe, ut purius, vel etiam addita cinnabari propria, ut rubicundius, & præſtantius à ſulphure antimonij reddatur, rectificari poteſt.

Hujuſmodi verò butyrum, ſeu ol. uſus eſt tantum externus in gangrænâ, & ſphacelo; nam tanquàm cauſticum medicamentum putridam deſtruit carnem uſque ad ſanam, hanc deinde ab ulteriori putredine præſervat ſolà, & iteratâ hujuſmodi liquoris illinctione tantùm ſupra partem putridam, quæ fieri debet, donec omnis putredo deſtruatur. Sic etiam circa carbunculum peſtilentialem, hoc oleo circulus fiat, vel carbunculum etiam parumper dicto madefacias oleo, paulatim emoriendo excutitur, ac deinceps convenientibus balſamicis emplaſtris ſanabitur. In apoplexiâ liquor duorum draconum linguæ aſperſus prodeſſe poterit.

Ut autem dictum *emeticum pulverem*, ex hoc liquore gummoſo facias.

℞. *Ol. ſeu butyri prædicti antimonij corroſivi q. v. cui aq. ſimpl. ſuff. quant. & quidem largiter, ſuperaffuſa, præcipitatur pulvis albicans; Qui ab aquâ acidâ per filtrum, & decantationem ſeparandus, ac repetitâ effuſione aquæ, probè edulcorandus eſt, ſiccandus, & ſervandus.*

Pulvis hic *mercurius Vitæ* dicitur, & iiſdem ferè virtutibus cum antimonii floribus præditus eſt, quemadmodùm ex ſolo antimonio, non verò ex mercurio, ut vulgi opinio eſt, ortum ducit: Quod ipſa mechanica, & experientia probari poteſt. Etenim ſi is ſimpliciter igni fuſorio in crucibulo committatur, illicò in *Vitrum albeſcens* abit; Evidentiſſimo ſigno ab antimonio ejus eſſe originem.

Hujus emetici pulveris uſus plerique ſunt, omnes febres intermittentes domat, peſtem, luem veneream, lepram, hydropem. Valet etiam ad omnes illos effectus quos de croco, regulo, & vitro ſupra diximus, ſed efficaciùs. Quapropter cautè cum hoc mercurio vitæ, non dum cor-

recto procedendum, iſque non, niſi natura robuſtioribus, propinandus; ne mercurius vitæ mortis evadat.

Doſis eſt à gr. iij. uſque ad vi. Si autem ejus exhibitio erit per infuſ. infundere poteris ad pondus gr. vi. uſque ad viii. & per horas 12. in vino albo generoſo digere, & infuſionem tantùm citrà pulverem propina.

Valet autem idem pulvis pluries vinum emeticâ virtute tingere, & ratio eſt: quia ſumma eſt cognatio ſulphuris interni rerum omnium, & mineralis, & unum ſulphur alterius ſulphuris ſubſtantiam ſequitur, & vi quaſi magnetica invicem trahuntur; Hinc eſt quòd dum ſubſtantia volatilis ſulphuris vini ingreditur, & penetrat ſubſtantiam ſulphuris mineralis antimonii, invicem uniuntur, & in unum permiſcentur: Attamen vegetabile, & volatile vini ſulphur agens ſupra ſulphur fixum, fixatur, & ipſum, eadem actione, qua agit, indolemque emeticam acquirit, idque toties quoties infuſio repetitur. Hoc in aquâ; ex eo quia ſulphure caret, non accidit.

Poteſt à dicto pulvere adimi vis emetica, & fieri ut paulò mitiùs per inferiora tantùm operetur, ſequentibus modis.

Et quidem 1. ſi in vitro igne arenæ foveatur, donec rubere parumper incipiat, & poſtea abſtrahatur, parumper priùs digerendo per iv. vel v. vices ſpiritu vini alkoholizato, tunc enim per alvum tantùm purgabit.

Secundò, ſi cum ſale communi toſto pro dupla quantitate diù, multumque ſuper porphyrite teratur, & lævigetur; ſal verò aquâ ſimplici ſæpiùs affuſâ totaliter abluatur, & pulvis remanens probè edulcoratus, exſiccetur.

Tertiò, fundendo ſalis nitri ℥ iij. in crucibulo, in igne aperto, ſed moderato, & pedetentim addendo mercurii vitæ ℥ ij. & agitando, ac parum in igne detineantur, refrigegerato crucibulo, eum in fundo reguli adinſtar invenies: hinc elixiviato ſale nitri per repetitam aquæ ſimplicis affuſionem, probè edulcoratus, & exſiccatus, aſſervatur, diciturque *mercurius vitæ correctus*, qui ad gr. iij. iv. vel v. tantùm per ſeceſſum operabitur.

Ut autem diaphoreticus dictus pulvis fiat, adempta vi emeticâ, & catharticâ: extrahe ab eo acetum deſtillatum per aliquot vices; poſteà ad pondus gr. ij. vel iij. ſudores tantùm movet. Idem etiam præſtabit ſpiritus ſalis, aut nitri, vel aq. fortis communis, ſi ſupra dictum pulverem ponatur, & deinde bis, vel ter cohobetur; nàm eum penè fixando, tàm emeticam, quàm catharticam etiam tollendo, virtutem diaphoreticam tantùm reddet, ſi deinde poſt omnimodam ſolventis aquæ deſtillationem, pulvis iterata aquæ communis ablutione, à corroſivis aquæ fortis ſalibus, liberabitur.

Aqua, quâ Butyrum antimonij edulcoraſti, quoniam ſecum rapuit vim corroſivam ſalium vitriolatórum mercurij ſublimati, ſi leni evaporatione ad aciditatis uſque deſtillationem per retortam pellatur, tranſit in vitrioli ſpiritum elegantem, qui *ſpiritus vitrioli Philoſophicus* dicitur, & egregias non ſolùm virtutes

tes in medicinâ obtinet, utpotè in epilepſiâ infantium, & puerorum curanda, obſtructionibus hypochondriorum reſerandis, & febribus ardentibus extinguendis, à guttis IV. ad x. in convenienti vehiculo; verùm etiam ad alios labores, tanquam menſtruum ſingulare, utiliter uſurpari poteſt.

Cinnabarim antimonij à collo retortæ collectas unâ, & alterâ ſublimatione purificare poteris. Medicamentum eſt diaphoreticum in lue Venereâ, leprâ, elephantiaſi, aliiſque ſimilibus contumacioribus morbis. Eſt ſpecificum in epilepſiâ cum æquali pondere magiſterij perlarum, corall. & cranij humani.

Doſis à gr. x. ad xv. in liquore idoneo. Externè adhiberi poteſt ad luis Venereæ ſanationem in ſuffumigiis.

Quidam medicus in ſuffumigiis ad luem veneream ſanandam cinnabare antimonij tanquàm arcano utitur, doſim gr. iiij. cum pulv. maſtiches præſcribens, ad 30. dies, & ulteriùs uſque ad luis curationem, quotidie ægrum ſuffumigando. Gloriatur iſte hoc ſuffumigium ptyaliſmum, ſudoreſque non promovere nec diarrhœam, dyſenteriam, & urinam provocare, ſed inſenſibiliter operari. Putat iſte cinnabarim antimonij diverſam eſſe à factitiâ officinarum, quia factitia illa ſupra enarrata ſymptomata excitat, antimonialis verò non. Sed hallucinatur; Nam cinnabaris duplex eſt, una naturalis, ſeu nativa, altera artificialis, ſive factitia. Naturalis eſt terra mineralis, lapideſcens, rubicunda, conſtans ex ſulphure, & mercurio vivo cum terreſtri materia inſtar lapidis compactis. Artificialis paratur ex mercurio vivo, & ſulphure communi, ac puro liquando nimirùm ſulph. ℥iv. & immiſcendo illi mercurij ℥viij. & ex hac miſtura beneficio repetitæ ſublimationis habetur cinnabaris artificialis officinarum. Cinnabaris antimonialis, quæ & artificialis eſt, conſtat ex ſulphure antimonij, & mercurio, partim ex antimonio, & partim ex mercurio ſublimato: Igitur utraque cinnabaris iiſdem conſtare principiis compoſitione, & reſolutione patet. Quòd antimonialis non excitet ſymptomata ſupra enarrata, hoc ex parva doſi ortum habet; excitaret enim ea, ſi in illa doſi in ſuffumigiis adhiberetur, ac adhibemus vulgarem officinarum. Si artificiali in parva doſi, & diu uteremur, utique nulla ſymptomata enarrata promoveret.

Sextò *flores* per ſublimationem *ex antimonio* eliciuntur, ut

℞. Antimonij ſubtiliter pulverizati q. v. pone in cucurbitam fictilem, cucurbite adapta alembicum cæcum, vel roſtratum cum excipulo, aut ſi mavis, connecte ollas quinque vel ſex, ità ut ſe ſe invicem gradatim excipiantur, ollæ ſint perforatæ, excepta ultimâ, & primâ: Ignem gradatim admove, nec ſi nimiùm fortis, nec debilis nimis. Si enim fortior ſit, funditur antimonium, nec ſublimatur. Sin verò debilior, non aſcendunt flores. Si rectè ignem rexeris, colliges triplices flores, albos, flavos, & rubros.

Humidi ſpiritus in excipulo excepti ad gutt. iij. vel v. valent lumbricos expellere.

Verùm horum florum antimonij

in medicinâ nullus eſt ferè uſus; quapropter ſolent artifices illos corrigere longâ nimis, & operoſâ operatione, in quâ deſcribendâ non moror, tùm quia facilè alia antimonialia medicamina tutiora, florum loco ſubſtitui poterunt: tùm quia, ſi florum hanc correctionem quis deſiderat, illam apud authores legere poterit.

Septimò, elicitur *ex antimonio tinctura*, quæ præſtantiſſimum eſt medicamentum diaphoreticum, cujus deſcriptiones variæ ſunt apud diverſos authores, nos verò ſequentibus duabus tanquam magis probatis cõtenti erimus,&quibus primò ſequenti modo fit per ſtibii calcinationem.

℞. *Stibij electi q. v. pone in vaſe terreo lato plani fundi ſuper fornacem reverberij, agitetur ſpatulâ ferreâ continuò movendo, donec fumus ceſſet, & ſtibium fiet album, vel ſubflavum (in qua operatione cavendum à liquefactione, & à fumo noxio ſtibij), tere deinde, & pone in aludele in reverberij igne, per menſis Phyſici ſpatium, benè occluſo aludele, nam antimonium rubeum acquiret colorem, ex quo deinde extrahe tincturam cum ſpiritu vini ſæpius affuſo, donec rubini adinſtar tingatur. Omni deinde extractâ tincturâ, vini ſpiritum deſtilla; & tincturam ſerva ad magnos uſus*; Nam erit veluti ſummum omnium arcanum morborum, cauſas è corpore per ſudorem exturbando abſque ullo vitæ incommodo, imò vitæ ſpiritum reſtaurando perficit.

Doſis eſt gr. ij. iij. uſque ad viij. cum aquâ cinnam. caryophyll. &c. manè jejuno ſtomacho, ſi id morbi conditio permittet, ſin minus quacumque hora.

Alii ita *antimonij tincturam* eliciunt.

℞. *Antimonij mineram, fundatur in crucibulo, igne forti, & in acetum ſpiritu nitri acutum infundendo, extinguatur: acetum ſit in illâ ſatis largâ operculo ſuperiùs clauſa, foramine tamen pervio, per quod antimonium infundi poſſit. Atque hæc antimonij fuſio, & extinctio in aceto ſæpiùs repetatur, quouſque acetum rubicundiſſimo colore tinctum ſit. Hoc peracto, abſtrahatur illud in alembico vitreo leniter deſtillando per cineres, donec ferè totum acetum tranſierit ad mellaginem. Huic maſſæ relictæ ſpiritu veneris, vel vini tincturam extrahe, ut artis eſt.*

Parant octavò ex *antimonio ol.* hoc pacto.

℞. *Antim. crudi, ſacch. candi an.* ℥iv. *alum. calcinati* ℥j. *ſimul tere, & m. deſtillaque per retortam, igne valdè moderato. Sic accipies ol. rubicundum.*

Valet ad fiſtulas, ulcera maligna, gagrænam, & ſphacelum, ad ſeparandam carnem mortuam à vivâ.

Paratur etiam alio modo *antimonij ol.* ex croco metall. ut.

℞. *Croci metall. & ſacch. albiſſ. an. q. v. tere, & irrora opt. ſpiritu vini, digere per aliquot dies. Leniſſimo igne deſtilla, (alioquin vas, propter nitrum, & ſaccharum diſſilit) donec omnis aquoſitas evocetur. Poſtea aucto igne ol. deſtillabit. Ex hoc oleo tincturam elicere poteris, ſi l. a. operatus fueris cum ſpiritu aceti, & vini.*

Laudatur tanquam Panacæa ad omnes morbos, nàm parùmper ſedem movere circa veſperam, vel ſequenti die, fortè unam, vel alteram, ac blandè etiam per diaphoreſim pravos humores expellere fertur.

Doſis eſt iv. uſque ad viij. gut. in convenienti liquore, vel conſervâ.

Nonò

Nonò, ex *antimonio* elicitur *ſal.*

℞. Maſſam, quæ à deſtillatione butyri antimonij in retortâ reſiduâ remanſit, reduc in pulv. Bis, vel ter calcinetur cum ſulph. admiſcendo qualibet vice maſſæ antim. lib. j. ſulph. ℥ ß. Hinc abſtrahe aceto deſtillato, poſt extractionem ſalis, remanet materia ſalina ſubflava, quæ cum aquâ ſimplici denuò ſoluta, & filtrata, ad cuticulam iterùm ſolutione abſtracta, concreſcant in loco frigido, cryſtalli ſalini, qui diligenter aſſerventur.

Uſus. Mundificat ſanguinem, expurgat corpus ab omnibus impuritatibus, curat luem Veneream, & hydropem, prodeſt in podagrâ, rumpit apoſtemata, fugat febres. Extrinſecùs mundificat ulcera maligna. Doſis gr. iv.

Parant, decimò *ex antim. ſulph.* multis modis, & primò, ex cinnabare, ut:

℞. Cinnabaris antim. q. v. reduc. in pulv. coque cum lixivio forti, ex tartaro calcinato, & calce vivâ, in ſartagine ferreâ, horis iij. quouſque lixivium rubicundo colore tingatur: tinctum decanta, aliudque ſuperaffundatur, & coquatur; quòd tamdiù continuandum, quouſque lixivium non ampliùs rubro colore tingatur. Tincturas omnes calentes filtra, & in loco frigido relinque, donec pulvis rubicundus (qui eſt verum ſulphur antimonij) fundum petierit, quod ſegregata aquoſitate, vel lixivio per decantationem, & filtrum, ſæpiuſque aquâ recenti affuſâ, quouſque omnis ſalſedo, ablata ſit, ſulphur aſſervetur. Mercurius vivus, qui in ſartagine conſpicietur, partim ex mercurio antimonij, partim ex mercurio ſublimato originem trahens, ſeorſim cuſtodiendus eſt.

Ex hoc genuino ſulph. paratur *Panacæa antimonij*, ita.

℞. Sulph. jam deſcripti, reguli antim. an. ℥ j. ol. ſulph. per campanam, vel ol. vitrioli rectificati ℥ iij. digere per 8. dies in loco calido, dein deſtilla ex arenâ per retortam vitream, ter cohobando, urge poſtremò ignem quarti gradus horis 12. & erit totaliter fixum, quod exime, & cum aq. roſ. lava, & exſicca. deinde ℞. Hujus pulv. ℥ j. Mag. ſt. vel ſalis corall. ℥ ij. m. exactè.

Uſus. Eſt inſtar panacææ, habet in ſe vim diaphoreticam, ac ſanguinem mundificandi, ideòque quibuslibet morbis per ſudorem ſanabilibus inſervire poteſt, præcipuè lui Venereæ, fœditatique cutis. Repetenda eſt doſis ſæpiùs in quibuslibet morbis, præſertim verò in epidemiis, & malignitatem ſecum vehentibus. Doſis à gr. x. ad xv. & xx.

Secundò alij ità *ſulphur antimonij* parant.

℞. Antim. crudi, tere minutiſſimè, & ſuperaffunde lixivium forte, digere per dies 7. ut fiat extractio, extractionem filtra, & leniter ebulliendo, reduc in pul. rub.

Inſervit extrahendæ tincturæ, purgat per ſuperiora, & inferiora. Doſis à gr. ij. ad. v.

Alij verò ità parant.

℞. Antim. pulu. q. v. coque in lixivio forti, & præcipita aq. pluv. imprægnata aceto deſtill. hinc edulcora.

Uſus. Tutiùs agit per vomitum, quàm crocus metall. doſis à gr. iij. ad v.

Tandèm ex *antim. mercurius* elicitur tali pacto.

℞. Aq. pluviæ deſtillatæ cum ſale armoniaco, affunde antimonio pulverizato, digere per dies 8. hinc decanta, & evapora, habebis pulv. albicantem dulcem,

qui ad ignem fuſus Saturnum exhibet nobiliſſimum, nihilque aliud eſt, quàm mercurius antimonij.

Alii antimonium macerant aliquandiù in ſpiritu tartari imprægnato ſal. armon. hinc ſublimant, ſublimatumque in ſartagine agitant ad acquirendum mercurium.

Pro hujus art. coronide libet hic annectere antimonii vitrum flavum, ſuccinum repræſentans, quod paratur.

℞. *Antim. ſtriis ſplendentibus, ſcintillantibus & longioribus, obſcuraque rubedine præditi q. v. pulveriza ſubtiliter, pone in vaſe terreo, non vitreato, amplo, plani, & lati fundi, calcinetur ſupra lentum ignem, quouſque gryſeum acquirat colorem, ſemp r verſando materiam, nè concreſcat, quòd ſi accidat, denuò pulverizetur, & collocetur ad ignem, procedendo, ut priùs, donec ſulphureum non eructet fumum (à quo cave,) & cum gryſeum acquiſierit colorem, tunc cum ana ſalis petræ, & tart. opt. pulv. & mixt. m. cum ſapone molli, ut f. paſta, ex quâ formentur pilulæ, & f. regulus s. a. in cujus confectione optimum tempus eligi debet, ſole, & luna Piſcis, & Aquarij ſignum percurrente; quem injice in crucibulum opt. ignitum, poſt cujus fuſionem pedetentim pro qualibet libra, Boracis ℥ v. immitte, & amotum ab igne calcinabis, ut antea, quouſque fumus ceſſet. Poſtea in ignito crucibulo immitte calcinatum regulum, in quo injice boracem (quæ ſit in paucâ doſi, aliter vitrum album efficies), & ſulphur flavum maneatque in fuſione per horæ quadrantem, tunc experiri quandoque poteris, an verſum ſit in vitrum pellucidum, & flavum, ſtylo ferreo, in parva doſi, quòd ſi non eveniat, injice parum ſulphuris flavi pluribus vicibus, quoad depuretur, & reddatur diaphanum, & flavum; tunc ſupra marmor projice, & habebis antim. Vitrum flavum.*

Adverte tamen 1. quod peractâ calcinatione, & fumigatione, extemplò fundendus eſt in crucibulo, aliter per aliquod temporis aſſervatus ab aëre attracto alteratur, redditque vitrum opacum. 2. Ne crucibulum, in quo funditur, ex ferri miſturâ ſit conflatum, quia vitrum redderetur obſcurum. Idem accideret, ſi calcinaretur in vaſe ferreo, vel ferreo inſtrumento verſaretur.

Ex hoc vitro poſſunt efformari calices Chymici emetica virtute vinum tingentes, cujus vires, uſus, & doſis ſunt, ut ſuprà diximus.

Ecce quomodò ab eodem ſtibio habes diverſa medicamina juxta diverſam ejus præparationem; unde conjicies ſimilium medicamentorum virtutes, potiùs ex diverſa præparatione, quàm ex innatâ proprietate habere.

Atque hæc adduxiſſe ſufficiant de antimonij operationibus, tanquàm ſelectiorib. & principalioribus, alias, ſi quæ ſunt præparationes, ſi quis vult, legat apud varios authores.

ART. TERTIUS.

De Marchaſitæ, Arſenici, & Auripigmenti operationibus.

Lapidem, quem Πυρίτην græci appellant, Mauritani Marchaſitam dicunt, & licet pyritæ propriè dicantur lapides, à quibus chalybe excutitur ignis, tamen quia marchaſita cœteris magis ſcintillat chalybe,

lybe,

lybe, aut ferro repercuſſa, per antonomaſiam ipſa ſola pyrites appellatur, tanquam cœteris præſtantior. Foditur hæc in omnium metallorum ferè fodinis, genere, & colore diverſa, ut plurimùm aureis, vel argenteis ſcintillis reſperſa. Undè marchaſitarum omnes ſpecies, nihil aliud ſunt, quàm corpora mineralia, & diverſitatem ex metallorum diverſitate ſortiùntur juxta eorum participationem. Aliæ enim dicuntur marchaſitæ auri, aliæ argenti, ferri, plumbi, cupri, &c. omnes autem ex una, eademque materia ſunt compoſitæ, differunt tamen in gradu coctionis: per quam coctionem mercurii illorum,& ſulphura infecta, indigeſta, ac corrupta, recipiunt aliquam differentiam, unde colores varii apparent, faciuntque flavos, albos, nigros, plumbeos, &c. componuntur ex plurimo ſulphure albo, aut rubeo infecto, & corrupto, plurimo ſale, & pauco mercurio. Reperiuntur ferè ſemper in montium cacuminibus, ubi auri, & argenti, minera in profundo deliteſcit; Ex mineris ſulphur indigeſtum, impurum, ac corruptum, miſtum plurimo ſale, & pauco mercurio in telluris ſuperficiem vi centralis caloris exhalat, & marchaſita conflatur; quod ſi fuerit flavum, erit marchaſita auri, ſi album, argenti, &c. Invenitur quandoque quæ aurum, argentum, vel æs intra ſe continet.

Plurimæ marchaſitis ſunt virtutes, quas Medicorum vulgus ignorat, dum dijudicant, ſub iſtis duris cautibus metallicis nihil naturam collocâſſe, præter ſimplex eſſe; adhibentque tamen exterius in formam empl. ad duros concoquendos, diſcutiendoſque tumores: tamen falluntur, ſi videant, quomodò in omnibus marchaſitis, quæcumque tandem fuerint, lateant, potentiſſimæ virtutes purgandi, æquè fortes uti in antimonio, unde

Si ℨ j. marchaſitæ infundatur in ℥ iv. aut v. vini albi, purgabit magna efficacia hydropicum, & prudens uſus iſtius eum certiſſimè ſanabit; Sic enim evacuantur potenter omnes ſeroſitates, aperiuntur omnes meatus interiores corporis, & præterea fortificatur hepar.

Aliqui *marchaſitæ extractum* ità parant.

℞. Marchaſitas auri, pulveriza, & impone teſtæ vitreatæ, calcina vi ignis, & inde materiam rudicula ferrea agitando, donec non fumet ampliùs, & ejus ſulphur impurum omninò combuſtum ſit, tùm per ſecerniculum agatur, & inde tincturam cum aceto deſtillato; aut ſucco limonum prolice, evapora menſtruum ad extracti conſiſtentiam.

Uſus hujus extracti eſt in febribus intermittentibus corpus purgare, & potenter omnia humorum genera; Serùm potentiſſimè educere, ideòque hydropicos ad miraculum juvare.

Nonnuli ex marchaſitâ conficiunt oleum, ſal, flores, vitrum, præcipuè verò aquam, quam perhibent auri animam extrahere, relicto corpore albo.

Unum extat *marchaſitæ* tantopère à noſtratibus mulieribus exoptatum *magiſterium*, quod ita paratur.

℞. Marchaſitæ argenti q. v. contunde in pulverem, ejus nigredinem ſæpè eluendo, auferes, donec aqua limpida, & clara

inde

inde fluat: poſtea ſicca illam, & diſſ. in aquâ forti facta ex ſale nitro, & alumine, cui vini ſpiritum affunde, & momento præcipitabitur in alkohol inſtar nivis candidiſſimum, quod ab omni acrimoniâ ſalium aquæ fortis ſæpiùs abluendo aqua pura, & exſiccando, liberari debet.

Poteſt loco ſpiritus vini cum oleo tartari per deliquium facto, vel aqua marina præcipitari. Deinde rurſus cum ſale præparato per dimidiam horam teri, & lavari poteſt, & in umbrâ exſiccari debet ſuper papyro.

Uſus ejus eſt ad vitia cutis auferenda, lychenes ſcilicèt, impetigines, ſcabritiem manuum, & ſimilia tollenda. Valet etiam ad fucum inducendum.

Arſenicum eſt fumus, ſeu fuligo metallorum, reperiturque in fodinis metallorum, ſcilicèt auri, argenti, ſtamni, plumbi, ferri, & cupri. Arſenicum ex terrâ, & aquâ compoſitum eſſe aliqui volunt; nonnulli ex ſulphuris naturâ; plerique ex mercurio, & ſulphure; Nos verò ex mercurii, ſulphure, & ſale conſtare dicimus: ex mercurio minimo inter principia; nimio ſulphure inflammabili: plurimo ſale cauſtico, & exurente. Iſta tria principia ſunt corrupta, & putrefacta, malè, & perperàm invicem unita; ſine ulla proportione reciproca nectunt, & ſine vinculo iſtam compoſitionem.

Dicitur & *auripigmentum.* Græcè Ἀρσενικὸν, ejus genera tria recenſentur album, arſenicum in ſpecie ſic dictum, ſeu *arſenicum cryſtallinum.* Citrinum ſeu flavum, *realgar, riſagallum, auripigmentum.* Et tertiò rubeum, *ſandaracha.*

Arſenicum cryſtallinum ideò dicitur, quòd cryſtalli modo pelluceat, non fit per ſe, nec ſpontè naſcitur in fodinis, ſed factitium eſt, *fitque ex auripigmenti ſcobe, & pari ſalis pondere miſtis, teruntur unà, & ſublimantur, donec creſcat in lapidem, idque toties repetitur, donec adeò purum efficiatur, & cryſtallum referat.* In medicinâ præſtantiſſimum eſt album, eligaturque cryſtallinum, ponderoſum, durum, benè purum, ad lacteum colorem tendens.

Auripigmentum, & ſandaracha nativa ſunt, nec inter ſe in alio differunt, quàm quod alterum magis, alterum verò minus excoctum fuerit in terræ viſceribus, ubi gignuntur. Unde colorum diverſitas in coctione ſecundum plus, minuſvè ſulphuris putrefacti, & corrupti, quod in compoſitione reperitur.

Nonnulli chemiſtæ icteritiâ ideſt auri cupiditate laborantes, in arſenico tincturam albam, & rubeam aſpicientes, credidêre in iſtis verum arcanum lapidis contineri, album argentum, rubeum aurum exiſtimaverunt, donec per examina oppoſitum experti fuêre. Nec eo contenti, ulteriùs ſe obſtinatiſſimè inſinuarunt, ut ad fixationem pervenirent, ac tantiſper, dum nulla domus, poſſeſſio nulla reliqua ſibi manſerit miſeris, in ſe tranſmutationem potiùs quam in metallis experti; & hoc quia nullâ præviâ mineralium, & metallorum cognitione hoc opus aggreſſi ſunt, quod, & hodiè maxima operantium pars, in hac arte facit. Aliqui in arſenico inſudantes, eorum ſententiam ad metallorum traſmutationem ex *Sybillinis verſibus* vetu-

vetuſtiſſimis ad hunc modum ſe habentibus, comprobare videntur.

Novem literas habeo, quatuor Syllabarum ſum intellige me.
Tres primæ duas literas habent ſingulæ,
Reliquæ reliquas, & ſunt mutæ quinque;
Totius verò numeri centuriæ ſunt duæ octo,
Et tres ter decades cum ſeptem. Intelligens autem
quis ſim,
Non rudis, vel ignarus eris ejus quæ in me eſt
Sapientiæ.

Hæc omnia conveniunt, in hac dictione græcâ græcè dinumerata Ἀρσενικὸν, quod ad albam tincturam attinet. Verum eſt tamen auripigmentum cum propria ſua natura aurum continere, quod per induſtriam nonnunquàm ſeparari poteſt in cæmento, vel projectione, vel aliàs in argentum, cuprum, vel plumbum attractione, non propterea ſequitur hoc per ſuas operationes, atque tincturas productum eſſe, ſed quod ante inerat, per ſeparationem dumtaxat, veluti ex ſua minera ſolet, ortum eſt. *Cajus* Princeps hujus excoqui juſſit ingens pondus, & poſt poſtremas purificationes, multum auri invenit omni ſpecillo probatiſſimum, ad pretium auripigmenti æquabile, non tamen ad operatorum labores. Eſt igitur auripigmentum auri vena, ſed inops, & indiga.

Album in medicinâ uſitatiſſimum eſt, fulvum, ſicut rubeum nullius pretij. Album vim Medicam in ſe continet, ita ut tutò ei fidatur in omnibus morbis, ad quos paratum eſt: fulvum minoris efficaciæ, leproſum in ſe continet virus: Rubeum quoque minorem in medicina virtutem habet, pejuſque venenum, cui nihil ſalutare.

Arſenici operatio in veneno conſiſtit, ideòque Medicum ſingulariter doctum, prudentem, peritum, diligentem, & expertum requirit.

Arſenicum inter venena haud infimum locum tenet, eſtque venenorum maximum, nec immeritò, nam præter ſummam acrimoniam urentem, cauſticamque facultatem, tantâ quoque malignitate vitæ noſtræ balſamo infeſtum eſt; ut non modò intùs aſſumptum, ſed etiam extrinſecùs adhibitum horrenda ſymptomata introducat, ut ſunt convulſiones, manuum, & pedum ſtupiditates, ſudores frigidi, palpitationes, deliquia cordis, ſpirandi difficultas, tuſſis, vomitiones, vehementiſſimi ventriculi, & inteſtinorum cruciatus, eroſiones, ſitis inexplebilis, æſtus, faucium, & gulæ aſperitas, urinæ ſuppreſſio, dyſenteria, &c. Et tamen quidam nefarij auſſi fuêre arſenicum laxativis jungere, cujus venenoſitatem, ut corrigerent, ſpecies de gemmis adjecerunt.

Verumtamen facultates quoque habet utiles intrinſecùs in curandâ peſte, affectibuſque venenatis, ſed debito, & ſpagyrico modo paratum. Extrinſecùs utimur ad denudandam pilis quamvis partem, verùm ſi diutiùs adhæreat, nec cuti etiam ipſi parcet. Ad capitis pediculos enecandos cum lixivio. Aliquando cauteriis, & amuletis admiſcetur.

Auripigmenti, & ſandarachæ vires ferè eædem ſunt, niſi in arſenico cryſtallino paululùm ſunt mitigatiores,

tiores, & id ob ſal in ejus præparatione admiſtum.

Spagyrici variè ex arſenico parare nituntur medicamina, at præparationis ſcopus eò dirigendus eſt, ut acrimonia mitigata dulceſcat, & aura venenata, & volatilis ſeparetur, quæ omnia habentur per ſublimationem, fixationem, & liquationem.

Beguinus parat *rubinum diaphoreticum*, *Petrus Joannes Faber quintam eſſentiam deſcribit*, & alij quàmplures, quorum præparationes prædicant ad internos uſus noſtri corporis; Nos verò cum *Paracelſ. lib.* 1. *de reb. naturalib. cap.* 1. remur magiſteria ex arſenico parabilia, quæcumque illa ſint, minimè ad internos uſus eſſe adminiſtranda, ſed tantum externè, eò tamen, ut venenatam qualitatem mediâ præparatione deponat. Deponit verò venenum media fixatione, fixatur autem per calcinationem cum nitro, quo modo fit oleum ad magnos uſus externos.

Et quidem 1. per ſublimationem parant ex *arſenico rubinum diaphoreticum*, ita

℞. *Arſenici q. v. ſublima bis, vel ter in arenâ, ſemperque ſepara pulu. ſubtiliſſ. qui in aludele inſtar farinæ adhæret* (*eſt enim arſenici venenum,*) *partem cryſtallinam m. exactè cum flor. ſulph. an. & ſublima.*

Vires. Eſt ſpecificum in affectibus pulmonum ex craſſis catarrhis. Datur quoque ſudorem ciendum in morbis malignis, & venenatis.

Doſis à gr. iij. ad v. in convenienti vehiculo.

Eodem modo poteſt parari, & rubinus ex auripigmento æquali doſi ad ſimiles affectus adhibendus.

Secundò per fixationem, ſeu calcinationem *arſenici oleum* ita paratur à *Paracelſo.*

℞. *Arſenici, & nitri p. a. tunde. Immitte in tigillum, prunisque impone, ut evaporare, ac bullire incipiant tantiſper, donec fumus, ac bullitio ceſſaverit, hæcque ad imum fundi adipis inſtar in ſartagine fluentis ſe demiſerint. Deinde per h.* j. *atque alteram* (*quò diutiùs, eò meliùs*) *ſepone, ut quieſcat, dehinc miſturam hanc marmori ſuper infunde, aureum acquiret colorem, & in loco humido ſi ponas, fluidum in adipem convertetur.*

Modò ſciendum hoc ol. ad leniendum poſſe cum vino ſublimato permiſceri, vel cum aliâ quadam aquâ convenienti. Poteſt etiam tart. calcinatum eodem modo ſolui, & redigi in ol. majoreſque acquiret virtutes.

Uſus ejus eſt in mali moris ulceribus percurandis. Puſtulas morbi gallici in naſo, vel ore, aliiſque in locis erumpentes curat ſola dicti ol. inunctio. Curat præterea ſerpigines, tineam, lupum, cancrum, carcinomata, fiſtulas, &c.

Tertiò per deſtillationem *ſpiritum, & butyrum arſenici* parant, ut

℞. *Arſenici p.* j. *& mercurij ſublimati p.* ij. *deſtilla per retortam, ut fieri ſolet in parando butyro antim. primò egreditur ſpiritus ſubtiliſſimus ſemper fumans, & ſub finem liquor craſſus, qui in aq. com. præcipitatur, vel in ſuo liquore ſervatur.*

Vires. Spiritus dicitur martem ſolvere radicaliter, tincturiſque ingreſſum præbere in corpora metallica. Butyrum verò eſt ſepticum violentum, cancrorum ulceratorum eradicativum; debet autem ei par quantitas opij ad ſenſum doloris obtundendum

dendum permiſceri, & ex filo carpto circumcirca admoveri cum defenſivis convenientibus.

Verùm in his, & ſimilibus medicamentis Chymicis requiritur ſumma diligentia, & obſervatio artificis, tàm in præparatione, quàm in obſervatione, ut praxis clariùs docet, nunc ſit

ART. QUARTUS.

De Mercurio.

ABſolutis ſalibus, & ſulphuribus, ad mercurium gradum facimus, attamen hîc nos non loquimur de mercurio, qui unum eſt ex tribus principiis: nàm ſic mercurius eſt humidum radicale totius mundi, ex quo omnia fiunt, nutriuntur, foventur, & conſervantur; Sed de vulgi mercurio, quod dicitur *argentum vivum*, quia Lunæ inſtar eſt albus; vivum verò ratione mobilitatis, quia ſemper irrequietum agitatur, undè dicitur *animal currens ſine pedibus*. Dicitur Mercurius à notâ Mercurij cœleſtis velocitate, & inconſtantiâ, de quâ fabulati ſunt Poëtæ. Dicitur *Hydrargyrum*, quia aqueum videtur argentum, & reverà aquæformis eſt mercurius, non verò aqua madefaciens omne, quod tangit.

Conſtat argentum vivum, ut ſingula, ex ſulphure, ſale & mercurio. Sulphuris copiam habet, mercurium perquamoptimè miſtum cum ſale, ità ut mercurius ſuo ſale cohibeatur. Sulphur indè ità eſt anatizatum cum mercurio, & ſale, ut non faveat nec mercurio, nec ſali, ſed ambo æqualiter amet. Undè ob ſulphur perpetuò eſt fuſile, & currit in ſuperficie planâ abſque adhærentiâ ſuæ ſubſtantiæ; ob ejus copiam perpetuò eſt in motu, & non adhæret, & quia mercurius perquamoptimè miſtus eſt cum ſale, ità ut mercurius ſuo ſale cohibeatur, non madeſit, nec madefacit.

Antiquiores Græci admodùm tenuem de hydrargyro habuêre notitiam, ut colligitur ex *Dioſcoride lib. 5. cap. 7. ex Oribaſio lib. 13. ex Actuario lib. 5. cap. 12. & ex Avicennâ lib. 2. tract. 2. Gal. lib. 9. ſimpl. medicament.* temerè pronunciavit: *Argentum vivum ex ſpontè naſcentibus non eſſe, ſed ex iis, quæ parantur, velut ceruſſa, ærugo, pſoricum, lythargyros*: fateturque ſe nullum iſtius mineralis feciſſe periculum, an interimat, ſi devoretur, vel ubi foris fuerit admotum.

Poſterioribus vero ſæculis in communem ferè uſum adſcitus eſt mercurius, & in contumaciſſimorum morborum curationem, undè non paucæ circa illius facultates exortæ ſunt inter Medicos recentiores controverſiæ, quidam naturæ eſſe calidæ pronunciârunt, alij verò frigidæ, alij temperatæ, quidam veluti toxicum, ac perniciofiſſimum venenum à communi hominum uſu, atque commercio proſcribendum docuerunt. Demùm quidam adeò extulerunt, ac pro tàm admirabili remedio habuerunt, ut angelicum pronunciârint, cùm tàm admirabilis, & ſtupendæ naturæ ſit, ut quaſcumque formas, veluti novus Proteus ſibi induere videatur, & tamen propriam nunquàm amittit, nàm in altum in atomos elevatus, deorsùm præcipitatus, mortificatus, fixus, aut quo-

 modo-

modocumque mutatus, naturam ſemper ſuam, & eſſentiam ſervat, ut ad priſtinam ſuam facillimè redigatur formam. *Fallopius* inquit eſſe imaginem & ſpeciem reſurrectionis, miraculum Soli Deo reſervatum, & hoc exemplo apud incredulos confirmare poſſumus, ut verbo Dei ex noſtro cinere reſurgamus, cùm pulvis præcipitatus iterùm in argentum vivum reviviſcat. Semper quippè ſuum retinet corpus, nec ullam ſubit corruptionem, aut alterationem, eo quod in ſui corporis conſiſtentiâ homogeneus ſit, nec partium alteritatem habet, quàm homogeneitatem etiam auro ejus filio præſtat, ideòque inter utrumque magna illa familiaritas, & neceſſitudo, illudque præ cœteris avidè amplectitur, protinùs cum illo congreditur, amalgamatur, & amicabiliter unitur, tanquàm verum, & homogeneum auri menſtruum, & ſicut facilius eſt aurum conſtruere, quàm deſtruere, ità facilius eſt naturæ mercurium conſtruere, quàm deſtruere.

Quantùm ad qualitates *Avicennas* dicit eſſe frigidum, & humidum in ſecundo gradu, cui conſentit *Averroës*, ut refert *Pandectarius*. *Fernelius* de abditis rerum cauſis frigidum, & humidum in quarto gradu dicit hydrargyrum, quod confirmat *Matthiolus*. Alij ſuſtinent calidum eſſe & ſiccum intenſiſſimè; pro primâ opinione militat *Fallopius de metallis, & foſſilibus cap.* 37. pro ſecundâ adducunt *Galenum* 4. *de ſimpl. cap.* 18. dicentem *Hydrargyrum eſſe cauſticum*, talia ſunt in quarto gradu calida, quanquàm ſcilicèt de ſimpl. 19. aſſerat: *Eſſe à totâ ſubſtantiâ contrarium humanæ, naturæ*, & in fine ejuſdem fateatur *ſe neſcire hujus mineralis uſum*, ut ſuprà. Aliqui eſſe calidum, & humidum in quarto gradu, *Amatus Luſitanus* dicit eſſe frigidum, & ſiccum. *Matthias Untzerus de anatome ſpagyricâ mercurij* ait eſſe temperatum, compoſitum ex partibus calidis, & frigidis, præparatum verò eſſe calidiſſimùm. Idem ſentit *Saxonia de Lue Venereâ*, miſtum eſſe imperfectum, à quo per calcinationem frigidum evolat, & remanet calidiſſimum. Hos damnat *Sennertus cap.* 21. *de Lue Venereâ* prohibetque eſſe calidum, & ſiccum, quorum rationes omnes adducere, & repudiare ſatis prolixum eſſet ſcribere, eò magis quia ad nauſeam uſque apud *Fallopium*, & *Sennertum* diſcuſſæ inveniuntur.

Recitatas nugas, & allata fabulamenta hactenùs de argento vivo protulêre, qui horrore quodam perculſi, illud neque extremis digitis tetigêre. Undè quid de hoc minerali docuerint, nunc videamus, qui à primis qualitatibus ejus virtutes non emendicârunt. Horum aliqui dixerunt argentum vivum eſſe venenum, aliqui verò id negârunt. *Matthias Untzerus* prolixè probat non eſſe venenum adducendo *Avicennam lib.* 4. *fen.* 6. dicentem: *Argentum vivum potum non lædere, ſed egredi per alvum.* Idem *Haly Abbas lib.* 1. *Pract. cap.* 43. *& Rhaſis in* 9. *ad Manſorem* de potu argenti vivi ſtatuunt. *Braſſavolus* ſine ullâ noxâ intra corpus aſſumi aſſerit, cùm Veterenarij brutis vermibus ſcantentibus, quod ex anhelitu cognoſcunt, avellanæ nucis putamen dimidiatum argento vivo repletum; & faucibus injectum, quatuor

tuor vicibus deglutiendum tribuant, nullo graviori morbo ſuccedente, curant. Et pueris in extremo conſtitutis periculo, quibus cœtera nihil profuerant, duorum granorum milij quantitate feliciſſimo cum eventu *Braſſavolus* exhibuiſſe teſtatur. Et nos abſque ullâ noxâ pluſquàm centies moribundis pueris mercurium vivum exhibuimus pondere unius ſcrupuli, & ab imminente morte fuerunt liberati, necatis illicò vermibus. In Galliâ verò propinatur pueris pro quotidiano remedio aqua mercurii hoc modo parata:

℞. *Mercurij vivi* ℥j. *eam injice in aquæ ferventis lib.* ʒ. *Bulliat per ſpatium dimidij quadrantis, deindè aqua à mercurio decantetur, & ſumetur pro quotidiano uſu.* Nàm vermes non ſolùm illicò necat, ſed eorum generationem prohibet, corporis temperamentum ſervat, & contagia arcet. Id quod mirum eſt, eadem mercurij uncia quantumvis aquæ quantitatem eâ imbuit virtute, ut paulopòſt de hac veluti infinitâ mercurij virtute explicabimus.

Mulier cùm abortum tentaſſet diverſis remediis, ad eundem obtinendum libram integram argenti vivi, eam ingurgitaſſe refert *Matthiolus*, & apud me conſtat pro eodem fine mulierem mediam libram mercurii ingeſſiſſe, ſed ut abortum non obtinuit, ità illæſa à mercurij aſſumptione remanſit. Verum eſt, quòd obſtretices laborioſè parientibus ſcrupulum unum mercurij exhibere ſolent pro partûs accelerationе, & non fruſtrà. Imò obſervatum eſt quoſdam ſitibundos noctu in tenebris vaſa argento vivo plena pro poculo arripuiſſe, & plenis faucibus argentum vivum magnâ quantitate exhauſiſſe, id tamen ſine damno per alvum rejeciſſe. Tentavêre adulteræ mulieres multoties argenti vivi exhibitione Zelotypos necare maritos, ſed argentum vivum uxoribus humanius ſcelus non complevit, undè extat apud *Auſonium* epigramma:

Toxica Zelotypo dedit uxor mœcha marito,
Nec ſatis ad mortem credidit eſſe datum.
Miſcuit argenti lethalia pondera vivi,
Cogeret ut celerem vis geminata necem.
Dividat hæc ſiquis, faciunt diſcreta venenum.
Antidotum ſumet; qui ſociata bibet.
Ergò inter ſeſe dùm noxia pocula certant,
Ceſſit lethalis noxa ſalutiferæ.
Protinùs ut vacuos alvi petiere receſſus,
Lubrica dejectis qua via nota cibis.
Quàm pia cura Deum, prodeſt crudelior uxor,
Et cùm fata volunt, bina venena juvant.

Servi in mineris argentum vivum colligentes, ut dominos fraudent, argenti vivi aliqua pondera ebibunt, illudque deindè per ſeceſſum ejiciunt, & ſecretò venumdant.

Citati omnes authores, & decantatæ experientiæ dilucidè concludunt argentum vivum purum, crudum, & nullâ præparatione antedatum, non ſolùm eſſe venenum, ſed innocuè intrà corpus aſſumi poſſe.

Contrà non deſunt, cùm argentum vivum non ſolùm non tetigerint, ſed neque viderint, qui illud

lethiferum toxicum eſſe crediderunt, credulis profeſſoribus eorum ſcriptis eundem metum impreſſerint, hujus farinæ homines fuêre *Galenus, Aëtius, Conciliator, Cardanus, Fernelius*, & alij, qui ſine ullo fundamento argentum vivum ſtuporem, tremorem, convulſionem, paralyſim, epilepſiam, apoplexiam, lipothymiam excitare, & interdum mortem afferre inſinuant, ſed horum hominum de hoc minerali ignorantiam diffusè demonſtrat *Quercetanus in Alexicaco, & in conſilio de Lue Venereâ*, & ab aliis plurimis præcipuè à *Sennerto, & Zacuto* controverſia deciſa eſt.

His de argento vivo traditis, quæ quicquid de eo vulgaria ingenia protulêre, continent, aliud ſupereſt examen faciendum, an ſcilicèt argentum vivum pro Luis Venereæ antidoto fuerit communiter receptum. Tale eſſe argentum vivum ſuſtinet *Quercetanus* cit. ſuprà locis, *Epiphanius Ferdinandus Hiſt.* 17. jurejurando affirmat 150. gallicos curaſſe ætatis, ſexûs, regionis, & temperamenti varios, & vario anni tempore; atque *Laurentium* memorat pluſquàm 1000. ſine recidivâ curaſſe, & hanc mercurij alexipharmacam vim ab occultis qualitatibus pendere, & à proprietate ſpecificâ diſputat *Felix Platerus*. Qui argentum vivum Luis Venereæ antidotum eſſe negant; ij ſunt, qui ex ignorantiâ illud venenum eſſe exiſtimant; cæterùm paſſim experientia docet, & hactenùs docuit, eæ morbi Venerei ſpecies, quæ à vegetabilibus remediis, atque à provocatis ſudoribus evinci non poſſunt, ab applicatione mercurij abſque ullo periculo radicitùs curantur. Nunc noſtras obſervationes, & de argento vivo fundamentalem doctrinam ingenuè communicabimus.

Sciendum itaque eſt primò, quòd argentum vivum eſt corpus metallicum, in cujus productione cauſa eſt naturæ induſtria, ut ſub legé omnium corporum miſtorum illud non poſuerit; quippè omnia corpora miſta corruptioni, alterationi, diviſioni, & tranſmutationi experiuntur obnoxia, tantùm argentum vivum hoc gaudet privilegio, ut incorruptibile, inalterabile, indiviſibile, & immutabile non ſolùm ab ordinariis naturæ, & naturalium agentium viribus, ſed etiam à vehementiſſimis liquoribus, aliiſque mediis, quæ humana induſtria hactenùs invenit, & impoſterùm inveniet; ac proptereà multùm à cognitione hujus mineralis abſunt ij, qui illi primas tribuunt qualitates vel in exceſſu, vel in remiſſo, nàm qualitas à toto miſto manat, ſuum corpus deſerit, & in aliud imprimitur; argentum verò vivum, cùm ſit corpus indiviſibile, & inalterabile, nil ſui alteri corpori conferre poteſt: nàm ſiquid ex ſuâ ſubſtantiâ deperderet, illud non eſſet, quod anteà erat, quod falſum eſt in hydrargyro innumeris experimentis.

Neque qui toxicum, & venenum argentum vivum eſſe credidêre, ob eandem rationem ſua indiviſibilitatis aliquid rationi conſentaneum retulêre, cùm id quod venenum eſt, aliquid à ſe, quod vitam adoriatur, & occidat, emittere neceſſe eſt, quod cùm in argento vivo impoſſibile

bile ſit, impoſſibile quoque eſt, ut venenoſum eſſe poſſit: Verum tamen eſt, quòd cùm argentum vivum neque venenum, neque cibus dici poſſit, medicamentum illud nobis ſuadere debemus; undè neque exteriùs applicandum, neque interiùs exhibendum eſſe præter neceſſitatem, & morbi urgentiam: quæ curare ſolet, exiſtimamus, more aliorum medicamentorum, nàm præter neceſſitatem aſſumptum, ſi uti venenum non lædit vel ratione admirabilis ſuæ penetrationis, vel ratione excesſûs ponderis (quod graviſſimum præ omnibus metallis, excepto auro) lædere faciliter poteſt.

Secundò ſciendum eſt, quod argentum vivum conſtantiam, indiviſibilitatem, & inalterabilitatem, uti illud ſemper idem, in ſuo corpore conſervat, ità quicquid quod acutum ſalinum, vel ſulphureum eſt, quoties in argentum vivum agere conatur, ſupra illud emoritur, & in aliquid aliud à priſtino omninò deſtinatum, tranſmutatur, argento vivo ſemper eodem perſeverante, licèt illud aliquâ larvâ mutatum appareat. Hinc diſcite, quàm ſit innocens, & omnis venenoſitatis expers, dùm ſimplex, parum, & nulli alii corpori commiſtum erat argentum vivum: cùm deindè liquoribus acutis, ſalſis, ſulphureiſque, commiſcetur, tantam venenoſitatem acquirere poteſt, ut infra quadrantis horæ ſpatium hominem perimere poſſit, ut de ejus ſublimato experimur.

Ubi eſt advertendum, quòd non eſt argentum vivum, quod in venenum convertitur, ſed ſunt ſalia acuta liquorum acrium, quæ dùm impenetrabile mercurij corpus ſtrenuè adoriuntur, illudque corrodere præſumunt, quia debilia ſunt ad tantam hujus corporis evincendam conſtantiam, ipſa ſuper mercurij corpus tranſmutantur, exaltantur, & corroſivi veneni proprietates, acquirunt; itàque venena non ex mercurio, ſed ſupra mercurij corpus producuntur, & coagulantur: nàm mercurij corpus poſt calcinationem venenoſam, ſi à ſalibus calcinationis ſeparetur, idem remanet mercurius, qui ante calcinationem erat, quod evenire non poſſet, ſi aliqua mercurij pars in venenum abiiſſet, nàm *de privatione ad habitum facilis non eſt regreſſus.* Dupliciter ergò argentum vivum adjuncta ſibi in venenum tranſmutat, vel per ſublimationem, vel per præcipitationem.

Primò per ſublimationem ſal vitrioli volatile in corroſivam, ac veluti igneam naturam mercurius convertit, nam vi ignis illud ſecum rapit, & ſuis partibus commiſtum illam acutiem ſollicitat: fit autem argentum vivum ſublimatum hoc modo.

℞. *Mercurij purgati, vitrioli rubificati, ſalis præparati ana lib.* j. *ſalis nitri* ℥ iv. *Terantur, & miſceantur ſimul in mortario lapideo cum modico aceti tamdiù, donec mercurius nullo pacto appareat vivus. Quæ omnia benè miſta pone in cucurbitâ luto munitâ, cui ſuperimpone alembicum roſtratum: Da ignem per gradus ſ. a. per* viij. *vel* x. *horas, & excipe aquam fortem, quæ per alembici roſtrum deſtillabis, & habebis mercurium ſublimatum ad inſtar nivis album. Operam ut meliùs perficias, poteris iterùm ſublimare, addendo pro qualibet librâ mercurij ſublimati aliam libram ſalis*

præ-

præparati, & vitrioli unius, quatuor, ac tertiò cum ſale tantum ſublimabis.

Aſſerimus mercurium ſublimatum potentiſſimum eſſe, corroſivumque venenum, ſequenti artificio omnem ejus corroſivam activitatem auferetis, & in ſuave medicamen tranſmutabitis, qui *Mercurius dulcis*, & ab aliquibus *Drago mitigatus* appellatur.

℞. *Merc. ſublimati, & merc. vivi currentis an. lib. ß. ponantur ambo in mortario lapideo, & eò ſimul piſtillo miſceantur, ut vivi merc. nullum granulum appareat, ſed in maſſam nigricantem ambo redigantur. Pone in aludele, & igne arenæ adminiſtrato per* v. *vel* vi. *hor. ſublimabitur merc. Scinde deinde vas ferro ignito, & merc. dulcem recipies, remanentibus in fundo fæcibus, quas unà cum nigricante materia collo vaſis adhærente rejice.*

Nota quòd eadem ſalia corroſiva, quæ cum ſublimato perſeverant novi vivi mercurij adjunctione, & actione mediâ iteratâ ſublimatione dulcia fiant, nec adeo corroſivam vim retineant. In mercurio dulci conficiendo ſufficiet una tantùm ſublimatio, ſi purum, inſipidumque obtinueris; iteratis n. ſublimationibus infringitur vis purgatrix. Si verò ſexies ſublimabis, efficies *Calomelanos Turqueti*, inſigne contra lumbricos medicamen, ſi diagridio immiſceas.

Uſus hujus magiſterii eſt in lue gallicâ, gonorrhœâ recenti, &c. Bubones etiam incipientes reſolvit per ſeceſſum evacuando, diſſipat, expellitque omnis luis venereæ infectionem; priuſquàm dolores, gummata, aliæque ſpecies his graviores non apparuerint, nam in his aliquod affert levamen, minimè quidem integram ſanationem. Felici eventu ego utor in puerorum lumbricis enecandis. Icteritiam gallicam curat, & calculum renum expellit. Adminiſtratur à Quercet. in multis aliis morbis tanquam Panacæa.

Doſis eſt gr. xv. ad xxx. pro conditione perſonarum. Commiſceri poteſt cum pil. ſolutivis, conſervis catharticis, confectione hyacinth. & alkermes, aliiſque ſimilibus pro Medici cupidine, & infirmi exigentia.

Secundò per ſublimationem paratur merc. ſublimatus rubeus non corroſivus, *Arcanum corallinum* dictum, ità

℞. *Merc. opt. purgati lib. j. ſalis petræ opt. purificati, vitrioli ad rubedinem calcinat. an. lib. ij. Pulverizentur, & miſceantur opt. ſubinde irrorando, & incorporando cum aceto deſtillato acerrimo, donec diſpareat penitus merc. Hinc ſublima ex arenâ in cucurbitâ lutatâ cum capitello, & exit primùm phlegma, dein auctiori igne per 24. hor. continuato, ſublimabitur ſublimatum proximè à materiâ rubeum, paulò altiùs flavum. Utrumque rubeum, ac flavum cum ſalis petræ lib. j. & alum. calcinati lib. j. m. impaſtaque cum phlegmate prioris aceti deſtillati, ſublimaque denuò ut priùs hor. 12. & aſcendet iterum ſublimatum rubicundum, ac flavum, collige ſingula ſeorſim, rubicundum elue aquis cordialibus, ac ab eo efflagrare ſine ſpiritum vini; flavum calcina igne mediocri, ut rubeſcat, hinc elue ſimiliter, ac corrige cum ſpiritu vini deſuper accenſo. Fæces nigricantes cum merc. in capitellum aſcendentes abjiciantur in ſingulis ſublimationibus.*

Uſus eſt in hydrope, morbo gallico, podagrâ, ſcabie, ulceribus, cancro, &c. Doſis à gr. iij. ad v. cum theriacâ,

theriacâ, ſucc. roſ. pilulis catholicis. Purgat per inferiora præcipuè, eſt magnum Arcanum in deploratis morbis.

Mercurius non æquè bonus exiſtit, ſed variat. 1. Ratione matricis, ſeu loci naturalis, undè naturali loco cenſetur optimus, qui eruitur è mineris vicinis auro, vel argento, & hinc optimus cenſetur Hiſpanicus, & Hungaricus. 2. Ratione inquinamentorum, quibus nonnunquam per ſe in terra conſpurcatus eſt; undè ut plurimùm ſcatet commiſtione arſenicali, antimoniali, ſaturnina cadmioſa, quibus nonnunquam in terræ cuniculis venenoſus redditur. 3. Nonnunquàm à malevolis adulteratus venditur; adeò enim exactè eum, adulterare norunt beneficio plumbi, ut quoque ſimul per corium tranſire queant, adeoque difficile ſit fucum cognoſcere. Quapropter nequis incautus decipiatur, non à re erit hæc bonitatis ſigna obſervare. Primò bonus cenſetur qui per retortam propulſus nihil recrementi relinquit. 2. Qui in cochleare argenteo evaporationi ſuper prunis impoſitus maculam relinquit flavam, aut albicantem; qui nigram, aut fuſcam relinquit purgari debet. 1. Expreſſione per corium, quâ fæcibus craſſis in corio remanentibus, mercurius tranſit, ſed hic modus non eſt tutus, ut diximus. 2. Lotione, lavetur autem vel per acetum ſimpliciter, aut cum ſale miſtus, vel per lixivium calcis vivæ, & cinerum clavellatorum, vel etiam per lixivium ſaponariorum, ſæpiùs nimirum cum his agitando, & viciſſim à ſordibus eluendo. Purgatur quoque agitatione forti cum ſpiritu vini in vitro obturato; ſeparatur enim nigredo ad latera. 3. Deſtillatione, deſtillatur nimirum in arenâ per retortam igne ſat forti, idque per ſe, ſine additione, vel addito ſale tartari, calce vivâ, & ſimilibus. Opt. verò purgatur amalgamando cum metallis perfectis, ac poſtmodùm per retortam, à corpore admiſto ſeparandò. Opt. purgatus cenſetur mercurius ille redivivus, qui ex ſublimato, præcipitato, & cinnabare elicitur, ut diximus.

Parant alii ex *merc. præcipitatum album*, quem nonnulli *mercurium coſmeticum* appellant, quo mulieres in perpoliendâ facie utuntur, more aliorum, & ſimilium pulverem albicantium, qui fucata quadam albedine eandem imbuunt. Aſt ſi frequenter adhibeatur, vereor ne poris ſe inſinuet, & temporis tractu dentibus, aliiſve partibus non leve damnum inferat; idcircò ejus uſus inter coſmetica improbatur, proſtant longè præſtantiora coſmetica, quibus innocenter uti poſſumus.

℞. *Merc.* ℥ iv. *diſſ. in aq. fortis ſuff. quantit. & affunde aquam ſalſam, præcipitabitur in pulv. alb. diſſolvens per inclinationem effunde, & præcipitatum multis ablutionibus omni ſalſedine, & acrimonia priva. Tandem exſicca, aq. roſ. ablue, & iterum exſicca.*

Uſus ejus eſt in morbis venereis, cujus doſis à gr. viij. ad x. xv. & xx. cum maſſa pilul.

Præcipitatur mercurius hoc alio modo.

℞. *Merc. ſublimati q. v. coque in aq. font. ebulliendo ad ignem lentum, deinde in hanc ſolutionem claram, & puram guttatim*

tim instilla ol. tart. per d. facti, & ſtatim præcipitabitur merc. inſtar pulv. lutei coloris. Decanta aquam, & pulv. aq. pura toties elue, donec aqua, quæ egreditur, nihil ſaporis acris retineat. Poſtmodum pulv. lento igne exſicca, & ſerva.

Hujuſmodi præcipitatus merc. dicitur ab aliquibus *Præcipitatus Luteus*, cujus gr. v. vel vi. in theriaca vel ſimili alio vehiculo exhibentur jejuno ſtomacho bis in hedomada, quo modo ſoluit quoſcumque morbos chronicos, ut obſtructiones, febres erraticas, icterum, &c. & ſecundum *Hartmanni* ſententiam eſt etiam contra ipſa venena validius.

Simili modo præcipitatur *merc. ad ulcera* curanda aptus, ſequenti modo.

℞. *Calcis vivæ lib.* iij. *& extingue in lib.* xxiv. *aq. com. quam filtratione redde limpidam. Dein lib. ejus* iv. *adde ſublimati com. ſubtiliſſ. pulv. ſcrup.* ij. *& brevi temporis ſpatio, is ſe præcipitabit in pulv. citrinum, ulceribus malignis curandis appropriatum. Aqua inſervire poteſt carnis luxuriantis conſumptioni.*

Hic à *Lazaro Riverio* tàm decantatum in ſuis centuriis *febrifugum* detegamus, cum præcipitati ſpecies ſit, cujus ipſe ſuboſcuram, & tenui velo obvolutam, fidelem tamen, & omni fraude vacuam deſcriptionem proponit, inquiens: *Componitur ergò pretioſum hoc medicamentum ex triplici Hercule* xij. *laboribus ad ſummam nobilitatem evecto, quibus tandem quartus athleta additur operis complementum efficiens.* Fit ex Sole, antim. & merc. 13. deſtillationibus. Quartus athleta, ideſt ſpiritus vini additur ad operis complementum. Clariùs ità paratur.

℞. *Auri purgati* ℥ß. *ſolve in aquâ Regiâ, item in eâdem aquâ regiâ ſolve* ℥ß. *vitri antim. ſeorſim, in aq. fort. autem ſolve merc. vivi purg.* ℥ iij. *ſolutiones omnes limpidiſſimas conjunge, & omnem humorem abinde deſtilla, quem iterùm affunde, & rurſus abſtrahe ad* xij. *uſque cohobationem, tunc iſti pulv. præcipitato vini ſpiritum affunde, quem ſexies renovatum ab eo abſtrahe, tandèm fixus, & inſipidus pulvis ſub tegula igniatur*, quem *Bovius* ſuum Herculem appellavit, omniumque aliorum catharticorum ſpeciebus anteponendum judicavit tanquam domitorem luis veneræ, febrium petechialium, peſtilentialium, vermium, & aliorum morborum incurabilium.

Notandum verò prædictam aq. regiam non eſſe conficiendam mediante ſale armoniaco, quia nimiùm volatizat, & in ſublimationem adducit merc. & vitrum antim. ſed ſale marino, vel gemmæ, quamvis & ejuſmodi aq. regis valdè volatizet, & proinde ſingularis induſtria requiratur, ſiquis hujus Herculis familiaritatem exoptet.

Deſcribuntur ulteriùs innumeratæ mercurij præcipitationes à variis authoribus, quæ non abſimili à ſupra deſcriptis fiunt; ideò ſiquis eas deſiderat apud eos videre poterit.

Nobiliora verò, & potentiora arcana, quæ ex mercurio parari poſſunt, ulteriori ejus fixione fieri, ac per dicta ſolventia vulgaria fiunt, certum eſt: Nàm *Paracelſ. & Helmont.* per liquorem immortalem *alkaheſt* dictum, corallatum, vel diaphoreticum parant mercurium, quæ ſunt duo ex ſummis artis ſpagyricæ arcana, quorum ſingula valent ad omnes morbos curandos; tamen etiam deficiente liquore alkaheſt parari

poteſt

poteſt arcanum ex mercurio, media iterata ejus ſolutione in com. aq. forti, quod dicitur *mercurius diaphoreticus*. Sic *Paracelſ. lib. de morte rerum* ejus deſcriptionem tradit inquiens: *Ut autem in præcipitatum redigatur merc. non alio modo procedendum eſt, quàm ut in opt. aq. forti calcinetur, poſtea graduata aq. fortis ab eo abſtrahatur quinquies, plus, minuſvè, donec præcipitatus pulchrum colorem rubeum acquirat. Hunc præcipitatum dulcifica quantum potes: ultimò quoque rectificatum vinum ardens ab eo deſtilla ſepties, vel novies, vel toties, donec in igne candeſcat, & non aufugiat: tunc habes merc. præcipitatum diaphoreticum.*

Helmont. mercurij diaphoretici tract. de febribus cap. 14. ſequenti modo deſcriptionem tradit.

℞. Pul. Joan. de Vigo propria manu paratum, nam alioquin admiſto minio, eſt adulteratus, prout qualecumque medicamen Chymicum, quod venale extat, fraude plenum eſt. Hic pulvis, affuſo elemento ignis de vitriolo veneris extracti cum aqua regia cohobandus eſt quinquies, ſub finem augendo ignem: nàm fixatur planè. Et eſt pulvis valdè corroſivus. Qui dein cohobetur decies cum aq. vitæ opt. dephlegmata, & vicibus ſingulis renovata, donec omnem corroſionem ſecum abſtulerit. Et tùm iſte pulvis, inſtar ſacchari, dulcis eſt.

Verùm hæc *Helmont.* mercurij diaphoretici deſcriptio non ità facilis erit, ut non erit, ut non requirat peritum artis ſpagyricæ, optimum artificem, exactumque Philoſophum, qui nè dum rectè noſcere ſciat, verùm etiam ſeparare eſſentias ex metallis, ſeu ſulphur eſſentiale, elementum ignis ab *Helmont.* appellatum. Quod idem advertit idem *Helmont.* cit. loco, dum inquit: *In præparationem ejus ingentis operæ eſſe, nec ſolius putantis, ſed verè ſcientis, eſt ſulphuris veneris, ſeu elementi ignis, ejus præparatio, ex quo ſumma diaphoretici mercurij perfectio pendet.*

Verumenimverò licèt *Helmont.* qui dùm margaritas porcis ſubtrahit, velum ante oculos adhuc perſpicaciſſimis ponat; nos tamen ingenuè aperiamus quid ſit elementum ignis ex vitriolo veneris.

Ignis iſte, ſive *ſulphur veneris* aliud non eſt, niſi ea pars cupri, quæ per acrium contactum virideſcit: pars hæc à cupro eſt ignis induſtria ſeparanda, ita ut remaneat metallum album, quod Anonymum dicunt, & non ſit ampliùs cuprum; major in hoc arcano comparando difficultas in ſeparatione hujus ignis veneris, qui ſine totali cupri deſtructione haberi non poteſt, conſiſtit. Fit eâdem methodo, quâ quinta eſſentia ex metallis extrahitur, cujus deſcriptionem *Paracelſ. lib.* 4. *Archidox.* de extractione quintæ eſſentiæ ex metallis tradit ſequenti modo.

Metallum in aqua ſolvatur, poſtmodùm hoc ſolutum per B. deſtilletur, & abſtrahatur, putrificeturque tamdiù, donec in oleum reducatur, quod è phialis parvis, aut cucurbitulis per alembicum deſtilletur, & pars una metalli manebit in fundo, hoc iterùm in oleum ut priùs reducatur, ac deſtilletur tamdiù, donec omne metallum aſcenderit: poſtea putrificetur iterum per menſem: lento demum igne rurſus deſtilletur, & vapores primùm aſcendent, atque defluent in receptaculum, quos amovebis. Tandèm aſcendent obſcuri duo colores, unus albus, alter verò juxta metalli naturam, & conditionem. Et cum aſcenderint, omninò ſeparantur in recipiente, ſic ut eſſentia

quinta maneat in fundo, color autem albus corporis natet ſuperiùs. Hæc duo ſeparato per tritorium, ac phialâ aliâ excipe quintam eſſentiam, cui vinum ardens affunde purificatum, & maneat cum ea tamdiu, donec prorſus acuatur, poſtea coletur, vel ſeparetur ab eſſentiâ quintâ, & recens iterùm affundatur: hoc toties feceris, donec acuitatem nullam percipias amplius. Tandèm aquam bis deſtillatam affundas, quæ quidem abluatur, & ad ſuam dulcedinem perducatur; Ità aſſervato. Hac viâ præparatur eſſentia quinta metallorum. Album verò ſi reduxeris, habebis inde malleabile corpus album, & metallicum, quod cognoſci nequit, ſub quâ ſpecie contineatur. Plures aliæ viæ reperiuntur ad extractionem eſſentiæ quintæ, quas quidem ſubticemus, quod à nobis extractiones veræ quintarum eſſentiarum non exiſtimentur, ſed tantum tranſmutationes, in quibus extractio nulla fit; nec venit in uſum.

Ignis, ſive ſulphur veneris dum dicto præcipitato affunditur, ſulphuri mercurij extraverſo inſeparabili thoro conjungitur, efficitque ut nunquàm amplius in mercurij centrum ſe recipiat, luduntque tunc in pulveris ſuperficie ambo ſulphura, alterum mercurij, quod ſummum eſt reſolutivum, & alterum Veneris, quod ſummum eſt anodynum, ex quorum reciproca virium conſertione, in curando tot prodigia emergunt.

Hujus arcani energia, ſive hoc medicamen præſcripto jam inſtituto conflatum, ſive aliud ex aliis mineralibus, alioque artificio confectum, dummodò diaphoreticam attigerit indolem, omnibus curandis morbis, qui curationem admittunt, erit efficacia præditum, eritque in arte medendi Catholicum, quo complebitur quidquid Phyſicus, & Chirurgus optare poſſunt ſanando.

Hinc aliqui ſtante ſulphuris veneris imperitia, adhuc abſque eo, *diaphoreticum mercurium* parare nituntur, qui non adeò perfectus, tamen omnia alia vulgaria mercurialia medicamenta ſua activitate ſuperat, ejus deſcriptio talis eſt.

℞. Pulv. Joan. de Vigo, qui fit ter præcipitando merc. per opt. aq. fort. & ad ſummam rubedinem redactum, adhibito igne forti in fine deſtillationis, cohoba, deinde quinquies cum opt. aq. regis, in fine cujuſcumque deſtillationis augendo ignem, & erit pulvis valdè corroſivus, tunc cohoba decies cum ſpiritu vini opt. alkoholizato, vel toties donec dulcis f. ut ſaccharum.

Uſus ejus eſt in lue venereâ hydrope, febribus, ulceribus, omnibus ferè aliis morbis, qui ex materiali aliqua cauſa producuntur, ac foventur; nàm corpus humanum quantùmvis ſordidum purgat, ac abſtergit, ſi prudenter tamen exhibeatur.

Doſis eſt gr. ij. iij. uſque ad iv. in formâ pil. In febribus autem exhibetur ante paroxiſmum cum aliquo ſedativo, ut Nepent. pil. de cynogloſsâ. In lue autem gallicâ, ulceribus, aliiſque affectibus poterit exhiberi cum pil. vel confect. ſolut. Theriacâ, &c. Vel mane jejuno ſtomacho, vel etiam quandoque veſperi ante cænam, ut videbitur.

Summa mercurij homogeneitas, non patitur propriæ eſſentiæ ſeparationem, ſed aquæ elementaris adinſtar ad ignem vel totus evolat, vel diù impermutatus in ſuâ eſſentiâ perſeverat. Nàm ſi in vapores cogitur, ac ſubtiliatur, non mutatur

tur in ſe, ſed à frigore repercuſſus, in priſtinum redit mercurium, non ſecus ac communis aqua, dum in vapores cogitur, non tranſmutatur ſubſtantialiter, ſed tantùm accidentaliter, ideoque ſub vaporum laruâ, impermutata perſeverat aqua, non ſecus ac erat priùs. Patitur verò mercurius ſeminales impreſſiones ſub ſeminum fermentali activitate, ac ſecundum ſe totum hoc, vel illud faceſſit metallum, vel ſemiminerale &c. Sicut & aqua, quæ etiam ſuâ homogeneitate ſummè gaudens, tantùm à ſeminibus ſubacta, non patitur propriæ eſſentiæ ſeparationem à ſe ipſa, ſed tota ſub corporum geneſi accretione materialiter perſeverat.

Hæc verò non animadvertentes aliqui varia dum conati ſunt è mercurio, ſicut & ex aliis mineralibus, extrahere magiſteria, ut ſalem, ſpiritum, oleum, &c. undè fruſtra tempus, operamque conſumpſêre, ac ſi aliquid ſpiritus, vel ſalis è mercurio extraxiſſe jactent aliqui, præſertim Alchymiæ, & Cryſopopæiæ operam dantes, vel in errore verſantur, vel alios decipere conantur. Niſi velimus dicere, quòd ſi ſpiritus, vel ſales hujuſmodi mediis corroſivis, dum è mercurio extrahere forſan tentarunt, ij nil aliud ſunt, niſi fortium ſpirituum ſales volatiles eadem activitate, qua ſolvunt, vel fixati, vel adhuc volatiles permanentes, non autem mercurij, undè.

Aliqui *ſpiritum mercurij album diaphoreticum* ità parant.

℞. Merc. ſublim. tenuiter pulverizati p. j. argillæ rub. p. iij. *m. & fac cum aq. com globulos in umbrâ exſiccandos, deſtilla dein ex retortâ vitreâ per arenam igne ſuppreſſionis (gradatim tamen) horis 2. adhibito, prodit elegans ſpiritus, quem ſerva. Si quid mercurij ſublimetur, cum recenti argilla m. & procede, ut antea.* Doſis gr. j. ij. iij.

Spiritum verò mercurii rubrum hoc modo.

℞. Merc. ſublim. tenuiter pulverizati, limaturæ martis an. m. & reſolve per deliquium in ol. flavùm, quod diligenter collige. Reſiduo (quod non ſolutum) affunde aq. com. ac extrahe ſal: ſal purificatum, & coagulatum denuò ol. conjunge, fietque aurei, vel crocei coloris. Deſtilla in arenâ ex cucurbitâ humili per alembicum brevis roſtri, primò exibit phlegma, quod ſeorſim colligatur, auctiori deindè igne aſcendit rubedo, quæ partim in excipulum (quod mutatum ſit) deſtillabit, partim in alembico, & roſtro, butyri inſtar, adhæreſcet: urge ignem, donec nihil ampliùs aſcendat, tunc ceſſa. Phlegma deſtillatum unà cum rubedine ad ſpondilia cucurbitæ elevata, redde capiti ſuo mortuo, reitera; deſtillationem per alembicum eundem, vix incaleſcente alembico, liqueſcet rubedo in alembico adhærens, exſtillabitque rubicundiſſimè in excipulum: poſtquàm rubedo hæc extillaverit, mutato excipulo, ſuſcipe phlegma ſubſequens, ac poſtea rubedinem aliquam igne auctiori, ut antea collige, idque repete tot vicibus, quot opus fuerit.

Uſus utriuſque hujus ſpiritus magnus eſt, in primis verò rubri: expellunt per ſudorem quodcumque in corpore noxium fuerit, aliiſque medicamentis difficulter cedit. In lue gallicâ puſtulæ hujus uſu ſponte cadunt, tubercula minuuntur, dolores ſopiuntur, ulcera fœtida manantia exſiccantur, & conſolidantur.

Doſis g. j. ij. &c. in aq. theriacali, mi-

miſturâ ſimpl. ſpiritu guajaci, decocto, & ſimilibus.

Oleum mercurij diaphoreticum dulce ità paratur.

℞. *Merc. ſublim. q. v. ſolve in aceto deſtillato, digere, & abſtrahe acetum deſtillatum ad ſiccitatem, reſiduum in retorta digere cum ſpiritu vini rectificatiſſimi, donec fiat craſſus liquor. Hinc deſtilla ex arenâ igne forti, & prodibit liquor inſtar lactis. Lacteum hunc liquorem reaffunde materiæ in fundo relictæ, & deſtilla denuò. Sic exſtillat oleum album, ac fragans ſine corroſione.*

Curat ulcera maligna, canceroſa, præſertim renum, & veſicæ. Vſus tàm internus, quam externus.

Aliqui ex *mercurio* ità *ſulphur* extrahunt.

℞. *Merc. ſublim. q. v. affunde acetum deſtillat. ſtent per ſeptimanas aliquot, ut extrahatur flavedo ſ. a. Decantatos liquores deſtilla ad ſiccitatem, & habebis pulv. rubeum, qui eſt verum mercurij ſulphur.*

Vires. *Paracelſ.* maxima huic attribuit præconia, in curandâ podagrâ, epilepſiâ, morbo gallico, &c. quorum radicem per ſudorem expellit. Doſis gr. iij. iv.

CAP. IV.

De Metallorum Præparationibus.

Explicatis jàm in ſuperioribus aliorum mineralium magiſteriis, nunc ad ea enucleanda aggredimur, quæ ex metallis educuntur, ſingula in ſingulis articulis expendentes, circa quorum anatomen more noſtro, quæ detegenda occurrunt, breviter aperiemus, initium facientes, ab auro, tanquam omnium perfectiſſimo.

ART. PRIMUS.

De Auro.

AUrum *Sol* appellatur à Chymicis, quia Soli, tùm macrocoſmico, ſeu cœleſti, tùm microcoſmico ideſt cordi ſympatheticè reſpondere creditur. Appellatur quoque *Rex metallorum*, quòd principatum inter metalla ſibi vendicat. Græcè dicitur χρυσὸς. Eſt aurum corpus metallicum nobiliſſimum, ſoliſſimum omnibus metallis natura, & perfectione ſuperius, fixiſſimum, & incorruptibile.

Compactum eſt in terræ viſceribus ex principiis perfectis, ſulphure, mercurio, & ſale ſummè coctis, digeſtis, & maturatis. Ex ſulphure quod eſt ad ſummum à naturâ ſublimatum, & ab omnibus fæcibus, nigredinibus, & ſpurcitiis depuratum, ut nullum uſpiam ex omnibus metallis eſſe poſſit. Ex mercurio, qui ſecundum naturam metallicam ad ſummum ſeparatus, ac ab omnibus terreſtreitatibus, & accidentibus liber in purum mercuriale corpus ad ſummam perſpicuitatem tranſmutatus eſt. Ex ſale, quod eſt ad ſummum cryſtallizatum, tamque ſubtiliter ſequeſtratum, & depuratum ab omnibus ſuis acrimoniis, acerbitatibus, aluminoſitatibus, & vitriolitatibus, &c. ut nihil adhærens jàm habeat, ſed exquiſitè in ſe ipſo ad ſummum elucidatum, & ad diaphaneitatem evectum ſit. Ex ſulphure citri-

citrinum obtinet colorem; ex mercurio compacto pondus reliqua metalla excedens, & conſtantiam; ex ſale ſolidiſſimum, fixiſſimum, & incorruptibile corpus habet. Malleo maximè dilatatur, cum mercurio vulgi facillimè præ reliquis metallis unitur.

Hæc tria principia puriſſima ità inſeparabili thoro, & indiſſolubili nexu uniuntur, ut permanentia, & indiſſolubilia fiant, & *facilius eſt ex non auro aurum conſtruere, quàm ipſum deſtruere.* Hoc ob ingentem unita- „tem, & optimam miſtionem, adeò „fixam nanciſcitur naturam, quod „non modò communem ſequitur „permanſionem, verùm etiam in- „corruptibilem ferè temperiem. „Hinc eſt quod quanquàm longio- „ribus ſæculis aurum in terrâ, vel „in aquâ ſepultum maneat, nun- „quàm rubiginem contrahit: Sicuti „in igne diutiſſimè permanens, non „modò aliqua ex parte comburitur, „aut evolat, ſed & depuratius, & „ſplendidius efficitur. Ad hæc ob „optimam ſui unitatem, nullo phleg- „mate, nulloque pingui redundat, „ità ut perpetuò fulgeat, ſplendi- „diſſimumque perduret. Quin etiam „tractantium manus nullo colore „tingit, nempè croceo, aut nigro, „quemadmodùm cœtera faciunt me- „talla. Neque etiam aliquo odore, „aut ſapore guſtantium, aut olfa- „centium, tùm nares, tùm palatum „inficit.

Nullum habebat olim uſum in medicinâ, Arabes primi tanti metalli vires experti ſunt, atque ſuis compoſitionibus immiſcuerunt, limatum, aut in foliola redactum, quam quidem craſſam, rudemque ejus præparationem noſtri pharmacopolæ adhuc retinent, à vulgaribus Medicis perſuaſi, qui aurum lima comminutum, aut foliatum languentibus propinant, quaſi verò ſtruthionum ſtomachos, ferrum digerentes habeant. Medicorum vulgus magnâ ſimplicitate aureas catenas, nummos, & his ſimilia in liquore extinguit, vel cocturam facere molitur, & quidem aquâ ſimplici, in turbidâ quadam potione, in melle, in jure aliquo, aut vino ad confortationem ſpirituum, ac membrorum principalium. Nonnulli in confect. elect. multiſque aliis medicamentis, miſcent ut in *Diathamaro* ſecundum deſcriptionem *Nicolai*, elect. de gemmis, elect. lætitiæ *Gal.* confect. cardiacis, aureiſque Alexandrinis. Aliqui in aureis vaſis, & edere, & bibere delectantur. Verùm impoſſibile eſt, aurum fixiſſimum metallorum à debili calore, & fermento ventriculi inſito digeri, & actuari, poſſe, quod igne vehementiſſimo, reliqua metalla vincente, lapideſque conſumente, non uritur, ſed purius, ac perfectius redditur: donec ad ſummum ſuæ perfectionis gradum devenerit, tunc in igne tanquam Salamandra jubilat. „Non aurea „majorum ſæcula ad nos refluxerunt, „quibus theſauri adeò vileſcunt, ut „ipſa ægrorum inteſtina, œſopha- „gus, & labia, mentum, & barbæ „obryzo incruſtentur auro. Tace- „remus hanc inſaniam, & prodiga- „litatem, niſi ægri quoque magno „incommodo indè tentarentur, dùm „ſcilicèt actio chylificationis, ſuctio, „& tranſitus chyli per lacteas ex in-

teſtinis,

„ teſtinis, ejuſmodi aureis corpuſcu„lis intervenientibus, turbetur. „Nàm quædam venarum oſculis, in „meſenterio, & inteſtinis ſitis, ſe „inſinuarent; quædam citra altera„tionem, ut ingeſta, per alvum cum „excrementis inauratis deſcende„rent; reliqua verò corporis Œco„nomiam turbarent. Aurum limâ „comminutum, aut foliatum medi„camentorum compoſitionibus ad„miſtum, nullum alium uſum habet, „niſi ut vulgi oculos paſcat, & ſatu„ret. Verùm dùm fallaci hoc auri „fulgore plebis oculos demulcere „volumus, ſaltem ea ratione id præ„ſtemus, ne ſumptuum, & crumenæ „pauperum immemores, illis fortu„nas ſimul, & ſanitatem inſania hac „noſtrâ prodigalitate eripiamus.

Auri vires roborando cordi, ſpiritibus vitalibus, & ſanguini mundificando dicatas eſſe tradunt propter mutua cordis, & auri effluvia ſympathica, & magnetiſmum inter aurum, & cor, quod alienum à veritate eſſe ſupra allatæ rationes convincunt; applicari quidem poſſet extrinſecùs majori in copiâ, atque dubio procul majori cum utilitate, vel nullo diſpendio. Hoc unum ſcio, aurum in crumena geſtatum, corroborando, & lætificando cor, præſtans eſſe contra melancholiam remedium.

Ut ab auro eſſentiam ſuis machinamentis melioris notæ ſpagyrici ſepararent, diù inſudârunt; tandèm nunquàm mediis ſuis diſſolventibus auri eſſentiam cum ejus deſtructibilitate, ſicut & in aliis contingit metallis, extraxêre: varij enim variis ſolventibus licet id tentavêre, tamen omnes operam, oleumque perdentes, remanſêre deluſi, etſi forſan aliqui ſunt, qui aurum potabile, quintam auri eſſentiam, ſulphur auri, & ſimilia arcana adepti fuiſſe jactent, ij vel decepti decipiunt, vel alios decipere conantur. Etſi magiſteria ex auro ad magnos uſus conſervant, ea nil aliud ſunt, niſi eſſentificati ſpiritus, vel aquæ fortes ſupra auri corpus; vel ſi auri aliquid comminutum in ſe ipſis retinent, illud intranſmutatum perſeverat, & facilè à perfecto ſpagyrico in priſtinum aurum reduci poteſt.

Neque verò omnis virtutis auri expertes fuiſſe remur præparationes à *Paracelſ. in Archidox. lib. de Vitâ longâ* aliis in locis deſcriptas, ex eo quia *Paracelſ.* cum Circulato majori aurum dùm tractavit, facilis fuit virtutis ejus aliqualis extractio. *Helmont.* etiam impoſſibile exiſtimat ab auro eſſentiæ ſeparationem, ob ſummam ejus homogeneitatem, ut in *Progymnaſm. meteori §. 6. & tract. cui tit. pharmac. ac diſp. modernum §. 55.* aliiſque in locis fusè demonſtrat. Quapropter fruſtrà labore videntur omnes, qui conantur ex auro magiſteria elicere, niſi priùs aurum in primam ſui materiam reſolverint.

Vulgares verò varii ſpagyrici, tanquàm ſummum arcanorum arcanum ſummè jactant *aurum potabile*, quod multis modis per auri comminutionem per diverſa ſolventia factam efficere conantur; præcipuum verò modum placet hic adducere.

℞. Auri q. v. ſolve in aq. Regiâ, ſolutum per ol. tart. per d. facti ſenſim præcipita in pulv. tenuiſſ. quem edulcora

multis

multis lotionibus per aquam puram factis, donec tota acrimonia aq. regis evaneſcat. Deinde exſicca leviſſimo calore ſolis (adverte ne exſicces igne, quia magno cum fragore accenditur, diciturque ideò aurum fulminans, Græcè Κεραυνο-χρυσον, *tùm demùm hunc pulv. fulminantem diſſ. in ſpiritu ſalis eſſentificato, & diſſolutionem fove in B. tepenti per dies* XV. *vel in ol. ſeu eſſentia vitrioli, vel in ſale tart. volatili, & ſerva ad uſum.*

Circumfertur eſſe omnium membrorum curativum, & præſervativum hoc arcanum, ac omnia alia artis ſpagyricæ arcana in virtute ſuperare.

Doſis eſt à ℈ß. ad j. in aquis cinnam. caryophyll. &c. quacunque horâ diei.

Sunt etiam penè innumeræ aliæ auri potabilis deſcriptiones authorum, ſed nullius forſan energiæ, ſi quis eas deſideret, penes eos legere poterit. In deſcriptâ autem auri potabilis præparatione aliquid virtutis in eſſe remur, idque potiùs ex ſpiritu ſalis eſſentificato, aut ſpiritu vitrioli, vel ſale tart. volatili prodire, quàm ex ipſo auro cenſemus ob prædictas rationes.

Aurum fulminans, fertur eſſe inſigne ſudorificum, & Bezoarticum, cujus doſis eſt à gr. iij. ad IV.

Aurum fulminans complurima, quæ priùs uti portenta in Philoſophiâ ſuſpiciebantur clariſſimè demonſtravit, nec amplius tot, tantiſque verborum nugis rerum naturalium effectus ſub obſcuro deliteſcunt. Tonat tale aurum tanto cum impetu, ut nec Bombarda, vel aliud quidpiam ita vehementius explodendo aërem impetat. Flammam tamen, & ſcintillas non concipit, nec ut multi credidere deorſum fertur tantâ vi, ut duriſſima quæquæ ſubjecta, etſi ferrea perforet, neque vel levi calore agitatum tonat; Siquidem ſæpiùs periculum fecimus, nec horum quidquam, quæ vulgò circumferuntur vidimus, quinimò duabus, vel tribus pilulis ſuper ferrea lamina, alia lamella ſuperinducta poſitis, multo, jugique calore experti fuimus aurum tonaſſe, & lamellam ad ſuperiora magno impetu enixam. Hujus impetuoſæ eruptionis tanto cum ſonitu emiſſæ cauſam explorare dignum videtur. Non ab aliâ exoriri exiſtimo, quàm à ſale armoniaco, & tartari oleo pedetentim infuſo, quæ in ſolis corpus ſtrictim adhærent. Etenim aurum, ut fuſiùs ſuprà explicuimus ex perfectiſſimâ depuratorum principiorum miſtione præcipuè ſalis defæcati valdè fixum evadit. Sal verò armoniacum eſt admodùm volatile, ideoque facilè ſublimat, undè nè totum ſimul ſublimet cum ſpiritus ex eo elicitur madida argilla cohibetur, tùm quia argilloſæ particulæ nonnihil ſuo motui reſiſtunt, tùm quia per ammoniaci corpus intermiſtæ illud ſeparant, nè totum ſimul junctis viribus ſublimet, quippè mercuriali naturâ præditum ſulphure abundat; Proindeque ſal, & aquila cœleſtis, ſal mercurialis, &c. vocârunt.

Particulæ igitur ſalis armoniaci, utpotè volatiles minus impuræ ſunt, magiſque de æthereâ ſubſtantiâ participantes ſoli maximè cognatæ ſunt (non enim agerent in aurum, niſi uniri peterent, ſedemque ſibi aptam quæ-

quærerent) ubi in auri particulas incidunt, facilè per cavitates, quas reperiunt, ſe intrudunt, illas ſolvunt, ſedemque tàm aptam ſibi extruunt, ut ab omni motu deſiſtentes arctiſſimè perſtringantur, ſal verò tartari paulatim inſtillatum (oleum enim nil aliud eſt, niſi ſal ſolutum, ut diximus) magis ſtringit priùs unitas particulas. Etenim aliquas, licèt exiguas inter illas particulas inveniens aptiorem quærit locum, unde ille motus excitatur quem poſteaquàm invenit intra ſuas ramoſas, ſeu craſſiuſculas particulas corpuſculis ſalis armoniaci in illis auri fixatis ſecum ſtrictim velut intra labyrinthum involutis ſiſtit, velut gluten inter illa implicitæ in compactiorem maſſam coguntur; ſi verò totum ſimul oleum immergatur magnum motum excitans, priorem compagem auri cum ſale armoniaco exturbat, ità ut non poſſint priori ſedi reſtitui, vimque fulminantem aurum amictet. His ritè expenſis, facilis eſt ratio, undè magnus ſonitus naſcatur, quippè cum hæc compages à magno calore conetur exturbari (magnus debet eſſe calor, nam ſtricta unio reſiſtit) particulæ omnes ſimul vim rejiciunt; ſed à calore ſuperatæ (etenim facilè à ſuâ quiete jàm acquiſita ſal ammoniacum excitatur), ſunt ſalis ammoniaci particulæ utpotè volatiles, & ad ſublimandum aptiſſimæ concitantur, paulatim tamen propter auri particulas, & olei intermiſtionem cohibentes illud, non ſecus ac argilla, poſteà verò à diuturno calore nimis percitæ, magnumque ſpatium expoſcentes ad ſuos motus deſcribendos totius maſſæ vincula immoderato impetu diſrumpunt, quia auri particulæ, & olei duriſſimam compagem intexerunt. Undè omnes ſimul violenter diſſociatæ erumpunt, ampliòremque locum expoſcentes, circumfuſum aërem, tàm ſubitò, tantoque impetu propellunt, ut ingens ſonitus indè oriatur. Tantus impetus ideò omnes excedit, quia auri maſſa ex ſe aliis durior duriſſima fit iſtorum corporum cohæſione. Separatio particularum ex illo videbitur manifeſtè, nàm quod reliquum eſt, duarum ſpecierum formam exhibet, coloris purpurei nempè, & albicantis.

ART. SECUNDUS.

De Argento.

Argentum à Chymicis luna dicitur, à græcis Αργυρὸς. Eſt metallum perfectum, auro tamen ignobilius, & imperfectius, conſtans mercurio penè fixo, ac ſulphure albo, etiam penè fixo, & ſale vitriolato, non ità puro, ſed poroſo, non minus perfectis, quàm puris, ſed non ità perfectè coctis, maturatis, & fixis ut in auro; non enim tàm grave, nec tàm fixum, ut aurum. Ideòque, etſi aliquo modo durat in igne, & in cineritio perſiſtat: non tamen durat in cæmento regali, antimonio, ſulphure. Dilatatur poſt aurum maximè. Ex ſulphure non perfectè cocto album ſumit colorem.

Eſt metallum proximè ad auri naturam accedens, eò ut aliqui aurum eſſe ſolo colore diſtinctum ab alio

auro,

auro putent, ſed qui per ignis anatomen argenti naturam cognoverit, cognoſcet quoque ejus differentiam ab auro, nàm habet in ſe ſulphur quoddam ſeparabile à ſuo mercurio, & ſale, quod non habet aurum, quod ob ſummam ſui puritatem, omnem extranei ſulphuris admiſtionem à ſe excludit.

Primi argentum introduxêre in uſum Medicum Arabes, qui non ſecus ac aurum, etiam medicamentis cardiacis immiſcuêre; hinc adhuc viget in officinis foliati argenti uſus; quâ cum utilitate exhibeatur, patet ex ſupra dictis cum de auro ſuprà egimus: nàm ſicut ſub argenti formâ perſeverat, ita minimè medicamenti operationes perficere valere remur.

Deindè ſpagyrici argentum per ignis analyſim tractantes varia parare nituntur ex eo medicamina. Et quidèm primò per calcinationem vitriolum ex eo parant, à quo deindè eſſentiam, ſeu tincturam, oleum, vel liquorem ab aliis appellatum eliciunt.

Calcinatio verò multiplex inſtituitur, & præcipuè cum ſulphure fit, & cum aquis fortibus.

Et quidem cum ſulphure calcinatio argenti fit, argentum ſtratificando (prius tamen cupellatum & in ſubtiliſſimas bratteolas redactum) in crucibulo cum duplo ſui ponderis ſulphuris triti, & reverberando, donec ſulphur totum flagret; & in auras abeat, quæ ambo adhuc ignita projicienda ſunt in aquam puram, limpidam, & rurſus quod remanet in fundo indiſſolutum, iterùm cum duplo ſulphuris triti calcinando, & eodem modo in aquam projiciendum eſt, idque toties repetendum, donec totum diſſolutum fuerit argentum, & cum ſale ſulphureo in aquam migraverit, aqua deindè evaporanda eſt, donec cuticulam contrahat, & tunc in frigido loco reponenda eſt, & vitriolum cæruleum pulcherrimum in fundo congelatum reperies. Aquam decanta, & iterùm evapora, donec cuticulam contrahat, & ſupra dicto modo fac, ut vitriolum reddat, idque toties repetendo, donec omnis aqua prorſus exhalaverit.

Per ſpiritus autem fortes *lunæ* ſic calcinari poteſt, ut *vitriolum* reddat.

℞. Lunæ cupellatæ, & in ſubtiliſſ. lamellas redactæ ℥ iv. pone in retortâ, & ſuperfunde ſpiritus nitri, vel aq. fortis q. ſuff. ad eam ſolvendam. Deindè per diem naturalem digere, & deſtilla calore B. omnem humiditatem; tunc vaſe refrigerato ſuperinfunde novum ſpiritum, digere, & deſtilla omne phlegma. Deindè aquâ purâ calidâ omne quod in maſſam cæruleam coagulatum eſt, diſſolve, & filtra, & tamdiù evapora, donec cuticulam contrahat, pone, ut diximus, in loco frigido ut vitriolum concreſcat, & dicto modo procede ad omnimodam vitrioli extractionem.

Alij ad lunæ vitriolum meliùs præparandum, ut dictum eſt, diſſolvendo lunam cum ſpiritu nitri bis, & probè evaporando humidum per deſtillationem, deinde quod in fundo remanet, ponunt in digeſtione per 40. dierum ſpatium, quo tempore luna redigitur in aquam viſcoſam albam, quæ in loco frigido concreſcet in vitriolum viride, & cæruleum.

Laudatur lunæ vitriolum ad plu-

res unius, ut in morbis chronicis, apoplexiâ, epilepſiâ, obſtructionibus omnibus, &c.

Doſis eſt à gr. x. ad ℈jß. in conveniente vehiculo, mane jejuno ſtomacho.

Sic autem parato ex lunâ vitriolo, conficiunt Chymici *tincturam* tali modo.

℞. Lunam, diſſ. eam in aq. forti, & affuſione aq. ſalſæ præcipitatur ad fundum matracij in calcem candidam, quæ frequenti ablutione aq. communis edulcorari debet, & exſiccari. Hujus calcis ♃. ℥j. ſalis præpar. ℥ij. ſalis armoniaci ʒij. hæc probè m. in mortario vitreo, & reverbera per octiduum, elicitur tinctura ſpiritu vini alkoholizato, & circulatur.

Confert maniæ, & aliis cerebri affectibus.

Sed not. quod ablato menſtruo remanet tinctura in formâ liquoris. Hæc eadem tinctura inſtar cærulei ultramarini coloratiſſimi extrahitur ex limaturâ lunæ cum ſpiritu vini, in quo aliquid ſalis armoniaci fuit ſolutum, quæ ulteriùs poſtea ablato hoc menſtruo, & tinctura, quæ remanet à ſalſedine liberata alkohole vini repetitis cohobiis, in oleum elaborari poteſt.

Tinctura lunæ eſt diaphoretica, & aliquantulum anodyna. Cerebri inflammationi, nervorum convulſioni, morbo attonito, inſaniæ, delirio, & melancholiæ maximè prodeſt. Ejus gutt. iij. vel iv. ad vi. in aq. beton. ſalu. vel meliſſ. Eſt ſingulare quoddam remedium hepatis, lienis, & menſtruorum obſtructionibus, datur in aq. cichor. centaurij min. ſcolopendr. Confortat omnia membra principalia, ſpirituſque animales mirificè exſuſcitat.

Multa alia ex lunâ parantur medicamina, quæ ſi vobis placet præparare, non abſimili methodo, ut ſupra dicta præparantur; undè ne tempus in luna teramus, ſit

ART. TERTIUS.

De Plumbo.

PLumbum, quod Saturno macrocoſmico Chymicè comparatur, etiam macrocoſmico ſaturno, lieri prodeſſe creditur, eſt metallum omnium ferè viliſſimum, ponderoſiſſimum, auro excepto, molle, lividi, ac nigricantis coloris. Conſtat ex mercurio copioſo, impuro, & naturam antimonialem æmulante; Sulphure pauco, itidem impuro, indigeſto, fœtido, ac nigricante, & ſale impuro, liquabili, & aluminoſo.

In examine aliorum metallorum imperfectorum adhibitum, ea abſumit, & una in fumum abripit, aut in ſcorias convertit. Hinc ad perfecta, & nobiliora metalla purganda ab aliis metallis imperfectis adhibetur. Hæc operatio dicitur cupellatio, in quâ aurum, & argentum pura redduntur, evaneſcentibus imperfectis. Hæc Saturni proprietas vertendi metalla imperfecta in fumum, aut in ſcorias in examine, ſive cupellatione metallorum nobilium tribuitur copioſo ejus mercurio antimonialem naturam æmulanti.

Natura ſemper ad perfectionem, & puritatis culmen anhelat, & catenus, quin metalla imperfecta, & impura ad perfectionem, & puritatem conducat, ſeparata imperfectione,

ctione, & impuritate; Undè præterquam quòd unumquodque metallum invicem tranſmutari poteſt, arte utente eadem materia ſupra terram, quâ ipsâ ſub terrâ, & in ſuis cavernis; tamen plumbum in ſtamnum, & argentum ope naturæ vertitur. Siquidem experientia nos docet, in mineris argenti reperiri communiter plumbum, & in nonnullis ambo ſimul permixta, ut argentum imperfectum videatur, fermè ob digeſtionis defectum: quapropter metallicarum periti rerum diligenter eaſdem claudunt, meatuſque omnes obfirmant, nè aër illuc penetret, & ſpiritus metallici egrediantur. Nàm eo modo minera plumbi mutabitur, & fiet minera argenti per ſucceſſionem temporis, quod tamen ſæculum integrum, vel circiter excurret.

Hinc ineptum clarè percipitur quorundam ſtupidorum opinamentum, qui exiſtimant plumbum, aut ſtamnum, domorum faſtigio impoſitum ſæculi unius lapſu in argentum tranſmutandum. Quippè nec ſolaris calor, nec confuſa variorum ſpirituum, ſaliumque per aërem excurſio, id perficere poteſt, quod proprij fermenti digeſtio in fodinis operatur, ut manifeſtum redditur ex rubigine continuò ſuccreſcente in illis laminis tecti, quæ denſiores fiunt temporis curſu, etenim variæ particulæ acres illas aſſiduè corrodunt, donec abſumant. Nec minus rationi, & experientiæ contrarium videtur, quod *Faber* dixit hanc nempè rubiginem cum metallicis ſpiritibus in loco optimè clauſo conditam in perfectum metallum verti. Quippè clarum eſt continuâ eroſione ſubtiliores, ſeu puriores metalli partes ſeparari, ideoque in ſuâ compage amplius cum perſeverare nequeat, craſſiores, & terreſtres derelinquuntur, ut quilibet experietur, ſi rubiginem igne reverberij in crucibulo imponat, quæ in plumbum haud fundetur.

Plumbum per corruptionem facilè reducitur in ſuum ſpiritum, ceruſſam, minium, lithargyrium, & poſtremò in vitrum, quæ ſunt medicamina ſimplicia; compoſita verò ſunt innumera, nàm nullum extat emplaſtrum, & unguentum, quod non habeat ceruſſam, vel minium, vel lithargyrium pro baſi.

Lithargyrium eſt excrementum ſpumoſum è depuratione argenti, aurique quæ fit fuſo argento, vel auro commiſcendo magnam plumbi quantitatem, igne follium per aliquod ſpatium adminiſtrato, reſiduum. Duo ejus ſunt genera, unum argenteum, quod albi coloris, alterum aureum, quod flavi coloris exiſtit. Verùm non niſi coctione differunt, aureum magis vim ignis paſſum eſt, quàm argenteum. Aureum præfertur argenteo.

Vires ſiccat, & refrigerat, moderatiſſimè adſtringit, reprimit, occludit, cava explet, extergit, ſarcoticum eſt.

Minium tali pacto paratur, Funditur plumbum in matulâ terreâ, vel ollâ ferreâ, purgaturque ſcoriis, deinde aucto igne, ut olla candeat, continuâ agitatione cum ſpatulâ ferreâ reducitur in calcem, quæ cribellata poſteà, & diutiùs verberata tranſit in minium.

Ceruſſa quoque ex plumbo extrahitur ità.

℞. *Laminas plumbi q. v. eas accomoda ſupra os vaſis terrei ampli corporis, & lati orificij, affunde aceti acerrimi q. s. tege os vaſis tela, ne quid expiret, relinque in loco calido; cum laminæ ſolutæ fuerint, præcipitant in fundum vaſis, tunc decanta aceti id quod clarum eſt, & quod remanet in fundo exſicca in ſole, læviga ſupra marmor, trahice per ſetam, & ſerva.*

Præter hæc ſimplicia medicamenta, quæ per calcinationem ex Saturno eliciuntur, alia majoris energiæ ad multas morborum curationes perficiendas in arte paratur, &

Primò paratur *ſaccharum*, ſive *ſal Saturni*, ità

℞. *Calcis Saturni, vel minij, vel ceruſſæ q. v. affunde acetum deſtillatum, ſtent aliquandiù, extrahaturque s. a. decantatos liquores filtra, humiditatemque abſtrahendo coagula: ſic habes ſal ſaturni, quod iteratis ſolutionibus, & coagulationibus, primò in aceto deſtillato, dein quoque in aquâ) purificari, & tandem ad cryſtallizandum poni poterit, rejectis in operatione fæcibus. Si ſal ſaturni cryſtallizatum in cellâ repoſuris, liqueſcit paulatim, atque hac ratione ol. ſaturni per deliquium acquiri poteſt. Si ſolutioni* ſaturni *inſtillabis ol. tart. p. j. præcipitabitur in* magiſterium.

Vires. Saccharum, ſive ſal, & magiſterium (utriuſque eadem eſt ratio) intra corpus ſumptum ſuâ frigiditate libidinem venereàm extinguit: Qui in cælibatu vivere conſtituerunt, & illo uti volent, conſultiùs facient, ſi regionem ſaltem externam admiſto oleo inungant.

Doſis gr. iv. v. vi. in vehiculo convenienti.

Extrinſecùs arcet libidinem, ſi umbilicus, & priapus eo inungantur. (Nota ſi viciſſim mederi velis, utere Balneo Laconico, & inunge umbilico oleum nucis moſchatæ deſtillatum.) Mira quoque præſtat in ulceribus corroſivis, malignis, cancroſis, impetiginibus, ambuſtis, ac inflammationibus. Diſſolvit tumores duros, & ſcirrhoſos, applicatur commodè contuſionibus, confert inflammationibus, rubedinique oculorum, in aq. roſ. & euphragiæ.

Secundò paratur *ſpiritus ardens Saturni*, ut

℞. *Salis ſaturni, vel potiùs ol. ſaturni per deliquium q. v. deſtilla per retortam vitream lutatam, cui alligetur amplum recipiens, juncturis opt. clauſis, aliter non parvam portionem amittes, & fragrantiam ipſius ſpiritus, quæ exſuperat omne vegetabile; procede deſtillando, ſervatis ignis gradibus, primò exibit fumus albus, poſtea ol. rubrum, ab oleo deſtillato primò ſeparabis oleum flavum ſupereminens, & aliud ol. rubicundum, quod ſe ponit in fundo, & replicans deſtillationem, ſeparabitur phlegma à ſpiritu ardente.*

Hunc odoratiſſimum ſaturni ſpiritum ſervabis tanquam pretioſum Balſam. ad varios profligandos morbos, tàm internos, quàm externos.

Uſus. Sudorificus eſt, hinc prodeſt in peſte, melancholiâ hypochondriacâ, febribus ardentibus, morbo gallico, &c. Uſus internus hujus ſpiritus non eſt ità tutus, ex eo quia virilitatem deſtruit, & emaſculat, ideò illum præbere non debemus conjugatis.

Doſis à gutt. ij. ad iij. in vehiculis appropriatis.

Tertiò paratur *Butyrum ſaturni* tali pacto.

℞. *Li-*

℞. Lithargyrij, vel minij q. v. reduc in pollinem, cui affunde acetum deſtillatum ad ſupereminentiam duorum digitorum m. in vaſe vitreo, ſtent ſimul per 24. horas, ſed tertia quaque hora agita materiam, ut fundum petat, poſt reſidentiam acetum ſtillatitium clarum per inclinationem ſepara, & ſerva, dein ℞. hujus liquoris partes ij. *ol. amygdal. dulc. partem.* j. *m. guttatim ol. in vaſe plumbeo, vel æneo, ut f. Butyrum.*

Uſus Butyri ſaturni eſt ad omnia, quibus convenit unguentum roſaceum, & multò potentiùs agit. Præterea ambuſta omnia ſanat, & citiſſimè ad cicatricem conducit, dolores hæmorrhoidum mitigat, & demulcet. Ulcera maligna, & depaſcentia compeſcit, & temperat, nè ultra progrediantur, & dolores extinguit. Applicatur exteriùs cum petiis lineis aceto madidis, & expreſſis: ejus uſus frequenter iterandus, præſertim in inflammationibus, & ambuſtis, quia corpus ejus citò diſperditur ab inflammatione.

Quartò *tincturam ſaturni* parant alii hoc modo.

℞. Cryſtallor. ſaturni cum aceto deſtillato fact. & edulcurat. q. v. extrahe cum ſpiritu vini, filtra, digerendo defæca, (ſubſident enim fæces) abſtrahe tandem vini ſpiritum, & remanet tinctura rubra in fundo.

Præſtantiſſima eſt medicina in maniâ, melancholiâ, quartanâ, phthiſi, lienem aperit, in melancholiâ hypochondriacâ apprimè conveniens eſt. Doſis gutt. ij. iij.

Quintò ex ſaturno excellens coſmeticum paratur, dictum *lac virgineum*, quo virgines uti deberent, ut

℞. Alum. crudi ℥ iv. decoquantur ad tertias in aq. font. lib. ij. *Poſtea ℞. Lithargyrij lib. ß. aceti vini alb. lib.* i ß. *Decoquantur ad reſiduum lib.* j. *colentur, & commiſceantur ambæ aquæ, & ſpatula tamdiù agitentur, donec albeſcant.*

Coſmeticum eſt medicamentum, cuti perpoliendæ, ac manibus lævigandis accomodum, faciem tergit, lentigines delet, cutis infectiones adimit, nec non ſerpigines, lichenes, impetigineſque perſanat.

Johannes Schröderus lac virginis hoc modo deſcribit.

℞. Aq. ſolan. nymph. lactuc. aceti an. ℥ij. *diſſolvantur in his lithargyr.* ℥j. *ceruſ. candidæ* ʒ iij. *camphor.* ℈j. *ſtent aliquot horis, dum reſederint, quæ craſſa ſunt, tùm tranſcolentur per filtrum, aut cribrum ſetaceum.*

Uſus magnus lactis hujus eſt, non ſolùm in decorandis virginibus, acquirendoque nitore faciei, ſed & in ſcabie emendanda, ſanguineque ſiſtendo, tùm ad paſſam frontem explanandam, exporrigendamque.

Sextò parant alij *aquam ſaturninam*, ſive *Æſculapij* vomitoriam, ut

Deſtilla acetum fortiſſimum in alembico plumbeo magno, abjiciendo quartam partem aceti primò extillantis, tanquàm nimis debile, reliquum excipe ad ſiccitatem ferè totalem, cavendo tamen nè ab aceti mellagine tetrum acquirat odorem.

Dulce eſt guſtui, datur ad ℥j. ij. iij. uſque ad iv. in febribus intermittentibus pro vomitorio, & contra epilepſiam phlegmaticam à ventriculo ſuſcitatam.

Tandem *ex ſaturno* paratur, eliciturque *mercurius* tantopere ab Alchymiſtis expetitus ad metallorum tranſmutationem, qui tali methodo elicitur.

Fiat

Fiat lixivium ex cineribus cavell. lib. j. *ciner. ſarment. vitis lib.* iv. *calcis vivæ lib.* j. *ſilic. uſt. lib.* ij. *cum aceto deſtillato. In hoc lixivio ſolve ſaturn. limat. & quando lixivium lacteſcit, injice Borac. (tertiam partem reſpectu ſaturni injecti) ut ſolvatur: dein deſtilla gradatim, & extillabit tandèm in receptaculum mercurius currens.*

ART. QUARTUS.

De Stanno.

STamnum à Chymicis dicitur Juppiter, quod Jovi macrocoſmico ſympathicè conveniat, & proinde Jovi microcoſmico ideſt epati. In veteri medicinâ ferè nullus ejuſdem erat uſus, at Neoterici Chymiam profitentes in medicinam introduxêre. Eſt metallum molle, minùs tamen ductile reliquis, & veluti aridum, frangibile ſub malleo, & incude: album, undè vocatur plumbum album, reſplendens cum lævore quodam, & argento ferè ſimile; Eſt naturæ amicum, ut quotidiano uſu comprobamus. Saturno, ſeu plumbo longè præſtantius, atque ejus materia à plumbi materia valdè nobilior, hinc ab eodem plumbo diſcrepat duritie, candore, & minori ponderoſitate. Permanet in igne, ſed in vehementi evaporat, & in auras convertitur. Facilè unitur plumbo, undè ſtamnarij, cum plumbum, aut ſtamnum durum reddere contendunt, commiſcent iſta duo, in unam maſſam, quæ multò durior evadit, quàm ſi iſta ſeparata eſſent.

Conſtat ex iiſdem, quibus cœtera metalla, principiis: mercurio puriore (in genere ignobilium) maxima ſui parte, molliore, & fugaciore, quàm metalla duriora, fixiore verò quàm plumbum; ſulphure albo, ſicco, impuro, & minus maturo; & ſale dulci metallico ſui generis.

Ex Jove non inferioris ordinis parantur medicamina pro languentium ſalute, licèt *Quercet.* exiſtimet ſtamni uſum in medicinâ eſſe nullum; nos verò contrà, ut experientiis notum eſt, ejus neceſſitatem, & uſum nunquam ſatis celebrare non poſſumus, &

Primò parant *ſal*, aut *Vitriolum Jovis* tali modo.

♃ Jovis in Angliâ nati q. v. ſolve in aq. forti, facta ex alumine & nitro. Quieſcat ita ſolutio, & videbis calcem Jovis albam, inſtar nivis, ad fundum vaſis præcipitari, quam ſublimari oportet, ſicuti cum flores albi antim. parantur, & invenies pulv. albiſſ. inſtar pollinis, in capitello ſublimatorij, qui in aceto vini, ter deſtillato, ſolvendus, & integrum biduum digerendus; vas ſæpè agitando. Dein eo, quod ſolutum eſt, per inclinationem effuſo, aliud acetum vini reaffundendum ſuper id, quod adhuc diſſolvendum reſtat: & omnia menſtrua, uſque ad ſiccitatem per M. B. extillanda, bonuſque vini ſpiritus ſuper id, quod in fundo vaſis remanebit, fundendus, digerendus, decantandus, & alius ſpiritus ſubſtituendus, donec totum ſolvatur. Tunc oportèt duas tertias ſpiritus per B. extillari, & reliquum in frigidum collocari, ut cryſtalli formentur, quæ ſeparatæ in liquorem reſolvuntur, Si in locum humidum, ſuper marmor, ponantur.

Uſus. Gutt. iij. aut iv. in umbilico fœminæ hyſtericæ calidè confricatæ, uteri ſuffocationem ſtatim tollunt.

tollunt. Hic idem liquor ſummum eſt remedium in morbis venereis. Curat omnis generis ulcera fœtida, fiſtulas, lupos, cancros, noli me tangere, & alia carcinomata maligna. Duæ, aut tres gutt. exhibitæ intra corpus, potenter alvum movent.

Crollius hic idem *Jovis ſal*, ità faciliori via parat.

℞. Cinerum ſtamni aperto igne ſine ſophiſticatione parati q. v. ſalem non aqua, ut habent irriti vulgarium deſcriptionum labores, ſed aceto deſtillato extrahas, quem poſtea à ſuo ſale aqua pluviali, ſolvendo, filtrando, & leniſſimè in B. evaporando ſepties edulcora.

Uſus. Secretum, & efficaciſſimum in ſuffocatione calidè umbilico inunctum: matrix ubi ſentit calorem, confeſtim in locum ſuum redit, nec ampliùs indè movetur.

Doſis gr. iij. tribus, aut quatuor auroris continuis in aquâ artemiſiæ, vel aquis cordialibus.

Parant ſecundò ex Jove non ſatis laudabile medicamen, qui dicitur *Juppiter diaphoreticus*, ità

℞. Jovis Anglicani limati, in ſcutellâ terreâ non vitreatâ, calcinati ℥ ij. merc. ſublim. ℥ iv. ſimul m. & per retortam deſtilla, igne arenæ, apponendo vas recipiens aq. ſemiplenum: cumque deſtillare incæperit, da ignem ſuppreſſionis moderatum, donec omnis liquor extillaverit, & præcipitatus fuerit in aquam. Quod autem ad collum retortæ ſublimatur abraditur, & cum eo quod deſtillatum eſt, per noctem digeritur. Aq. ſpiritu vitrioli imprægnata ſeparatur, & ad uſus ſervatur. Calx verò exſiccatur.

Uſus ejus eſt in omnibus morbis, in quibus movenda eſt corporis diapheréſis. Doſis à gr. iij. ad vj.

Theophraſtus Paracelſ. ex Jove, & mercurio nobile medicamen coctione parat, qui dicitur *mercurius diaphoreticus.*

℞. Mercurij cum ſtamno coagulati q. ſ. redigantur in tenuiſſimum pulverem, qui dein pulvis in aureâ ſcutellâ in aceto vini opt. conſtituta, ac vino ſublimato repleta aliquandiù aſſervetur, tandem vinum illud alkoholizatum accendatur, idque aliquoties iteretur, & videbis vinum, mercurium, & ſtamnum in quandam oleitatem reſolvi.

Uſus hujus olei, inquit, eſt, ut ejus gut. j. in vino opt. exhibeatur: atque æger ſtragulis opt. tectus ad ſudorem ſe componat, ſudoris autem normam, ac modum experientia abundè docebit. In lue gallicâ perſanandâ adhibetur.

Tandem *aquam ophthalmicam* utiliſſimam *Angelus Sala* nobis deſcriptam reliquit.

℞. Calcis Jovis ℥ iij. aq. mell. virginei lib. j. circulentur per menſem Chymicum in ventre equino, & ſeparando ſubtile à ſpiſſo, ſervetur ad uſum.

Uſus. Præſervat viſum ſenibus, ſi accipiatur hujus liquoris per duas, vel tres vices in hebdomadâ in convenienti doſi, cum æquali portione vini albi. Præſervat etiam ab inflammationibus, ſiſtit, & curat fluxiones corroſivas, & aufert maculas externas.

Plura alia ex ſtamno confici medicamina, atque labores deſcribi poſſent: utpotè oleum ex gummi Joviali, ſulphur, flores, cryſtalli, & mercurius currens. Verùm ſi quis ea exoptat *Cloſſæum*, & *Schröderum* adeat.

ART. QUINTUS.

De Marte.

FErrum, quod Mars à Chymicis dicitur, etſi deteſtandum utpotè mortis inſtrumentum, attamen ad vitæ præſidium eſt comparatum, nàm inquit *Plin.* hoc tellurem ſcindimus, ſerimus arbuſta, ponimus pomaria, vites ſqualore deciſo annis omnibus cogimus juveneſcere. Hoc extruimus tecta, cædimus ſaxa, omneſque ad alios uſus ferro utimur. Sed eodem ad bella, cædes, latrocinia, non cominùs ſolum, ſed etiam miſſili, volucrique nunc tormentis excuſſo, nunc lacertis, nunc verò pennato, & aliis recenter in perniciem hominum inventis.

Ferrum eſt metallum imperfectum ex iiſdem, quibus cætera metalla, conſtans principiis, ex pauco mercurio, & plurimo ſulphure fixo, minus liquabili, crudiori, ſeu ex ſulphure, & ſale, quæ partibus terreis crudioribus immiſta ſunt: Inter quæ ſal atque ſulphur dominio ſuperant mercurium. Hinc accidit, quòd metalla quò majori, & copioſiori abundant mercurio, eò faciliùs liquantur, & malleo extenduntur, undè ferrum, quia minimum habet mercurij, ideò diu ignitionem ſuſtinet, tardiſſimè funditur, & malleis non cædit, niſi calefactum, & promptè calcinatur. Difficilè etiam mercurio jungitur, cum ejus minus obtineat.

Eſt præterea aliqua differentia inter ferrum, & ferrum, quò ad loci natale ſolum, climata, & ferri fodinas, dum id quod præſtantius eſt, & purius chalybs appellatur, qui tamen ſi naturaliter defæcatus è terræ viſceribus elicitur; ars etiam *ferrum in chalybem* excoquere didicit ità.

♃. *Ferrum in virgulas, vel lamellas digiti majoris craſſitudinis adductum, virgulæ vel ſint rotundæ, vel quadratæ parùm refert, in vaſe terreo oblongo, & harum f. s. s. s. & capaci cum duabus partibus pulv. carbonis ſalicis, aut fagi, & una parte raſuræ cornu bovis, vas undique luto probè muniatur, idque per 4. vel 6. horas pro quantitate ipſius chalybis in furno venti cum ardentiſſimo igne excoquatur. Exacto tempore, & refrigerato vaſe, chalybem invenies perfectiſſimum. Quòd ſi artifex emolumentum majus ab hoc opere percupiat, pro lamellis, & virgulis, inſtrumenta cujuſcumque generis, gladios, enſes, & alia ex ferro ſimpliciter conficere poterit, eaque hoc artificio in chalybem adducere.*

Ferrum, præ cæteris metallis in medicinis deſtinatur, ex eo pharmaca paucis expenſis, & ſolertia reliquis palmam præripientia parari valent; attamen uberior ejus proventus, & frequentia, quâ ubique extat, nonnihil ſibi derogare videtur: cum ea ſolum ſint cara, quæ rara.

Antiquiſſimus fuit ejus in medicinâ uſus, tàm intùs, quàm deforis; crudum, limatumque noſtri exhibuerunt majores: ſed recentiores Chymiam profitentes, varia, jucunda, & infallibilia pharmaca ex illo conficiunt, quæ diverſis dotata ſunt viribus; adſtringendi, & aperiendi, juxta diverſas ejus operationes. Vis aperitiva in volatiliori potiſſimum parte conſiſtit, ac proindè in ſale, & ſul-

ſulphure: vis adſtrictiva in fixiori, adeóque in parte terreſtri latitat, aperit obſtructiones, & aperta obſtruit, *pungit* (ut dicitur) *& ungit*, *ſauciat*, *& ſanat*.

Medicamenta, quæ ex Marte ſpagyricè parantur ſunt potiſſimum.

Primò per calcinationem *Crocus Martis*, qui tàm variè à Chymicis præparatur, ut penè infinita, & varia extant apud authores recepta, ſed nos ſelectiora adducemus.

℞. *Limaturæ chalybis à ſordibus ventilatione, & ablutione diligenter mundatæ lib.* ij. *ſalis præpar. lib.* iij. *m. ſimul, & in ollâ terreâ reverbera per diem naturalem: maſſam exime, & tere: diſſolve in aq. calidâ, & lava toties, donec ab omni ſalſedine, & terreſtreitate liberetur. Exſiccatur deinde, & in pulv. ſubtilem tundendo, & cribellando reducitur. Poſteà reverberatur per* viij. *vel* x. *dies, donec ſuperficies elevetur, & in crocum rubicundiſſimum impalpabilem, quo ablato, reliqua pars toties, & tamdiù reverberetur, donec tota in crocum abeat. Vas terreum limaturam continens habeat operculum, nè cineres ſuper crocum decidant, ità tamen elevatum, ut inter vas, & operculum flamma liberum habeat tranſitum.*

Crocus martis omnium optimus, & ad medicinæ uſum præſtantiſſimus eſt, ſi ſola limatura martis ſine additione ſalis communis, & alterius ætherogenei per ſe in igne reverberij florificetur, & poſteà per aquam dulcem à ſordibus eluatur, qui autem cum corroſivis, ſalibus, &c. conficitur, periculo non vacat, meliùs autem, & citiùs procedit operatio reverberationis, ſi priuſquam furno reverberij committatur, limatura martis aliquoties puerorum urina conſpergatur; hac enim ratione inter reverberandum ſurgit in florem uno, atque altero die, qui tamen quotidiè colligendus eſt, nè ignis violentia reverberij pereat, aut ex rubicundo colore in nigrum viciſſim demigret, ac deſinat.

Uſus croci martis vulgaris internus eſt ad fluxum ventris, diarrhœam, dyſenteriam, gonorrhœam, hæmorrhagiam quamcumque ſiſtendam, ſed cautè procedendum eſt; ſæpè enim hujuſmodi adſtringentia tempeſtivè non adhibita majora pepererunt pericula. Quò circa ſumentes, priùs medicinis attenuantibus, & alvum ſubducentibus purgatos eſſe oportet. Externus ejus uſus eſt in exſiccandis ulceribus, ac vulneribus.

Doſis a gr. x. ad xv. & ad ℈j.

Paratur etiam *Crocus Martis* è laminâ chalybis candente, & ſcintillante immiſſa in magdaleonem ſulph. cujus vi chalybs liqueſcit, & decidit granulatim in vas ſuppoſitum frigida, vel aceto plenum. Granula exſiccata teruntur in pulv. ſubtiliſſimum, & ſi placet in crocum reverberantur ſpatio 6. vel 8. horarum.

Uſus. Virtutem hic crocus habet obſtructa viſcera aperiendi, & humores craſſos attenuandi: unde prodeſt in cachexiâ, (hæc martis calcinatio eſt baſis pulveris cachectici *Quercet.*) pallidis virginum coloribus, ictero, menſium, Jecoris, lieniſque obſtructionibus, affectu hypochondriaco, & ſimilibus.

Alij alio modo *crocum martis* parant, ut

℞. *Stricturæ martis q. v. phialæ vitreæ inditæ, acetum deſtillatum acerrimum*

 aſſunde,

affunde, locoque aprico expone, ut per ſe exſiccetur: hoc toties per integrum menſem repete, deindè per biduum reverbera, & tabulæ humidæ ad craſſitiem j. digiti injperge, indè enim groſſitiem iij. digitorum acquirit, fitque ſubtilis veluti lana, & in colore purpureus.

Hujus vj. vel vij. gr. ſumpta omnem hæmorrhagiam, & etiam dyſenteriam compeſcunt.

Parant alij *tincturam croci martis* tali methodo.

℞. *Limaturæ martis, & ei acetum deſtill. affunde & per aliquot dies ità dimitte, ut extrahat dulcedinem, quæ partim erit pulchra, & rubicunda, partim pallida pro ratione chalybis. Tunc acetum abſtrahe, & aliud affunde, idque tamdiù repete, donec nil amplius extrahatur, quod* ij. *vel* iij. *menſibus fieri ſolet; hoc tempore elapſo omnes effuſiones commiſce, & per B. deſtilla; reſiduo ſpiritum vini affunde, & digere: ità enim tincturam extrahit, tunc ſpiritum vini abſtrahe, & alium affunde, & s. a. ità procede, habebis tincturam veriſſimam martis.*

Hæc tinctura ad obſtructiones pertinaciſſimas hepatis, lienis, venarum meſeraicarum, & matricis; ad icteritiam enim, & hydropem incipientem eſt efficaciſſima ponderе ℈j. cum decenti liquore in potu ſumpta.

Ab *Oſualdo* paratur *croci martis eſſentia* ità.

℞. *Scoriam ferri cæruleam vitreſcentem, rejectam in illis locis ubi minera ferri funditur, tere in pulu. minutum, pone in vitro, affunde acetum vini deſtillatum acerrimum, ſtet in calore mediocri per* xIv. *dies, & tingetur colore rubro filtra, & abſtrahe in B. remanet materia rubra, ter, vel quater aq. pluv. abſtrahitur, ut ſapor aceti evaneſcat: poteſt etiam priùs in tigillo, in arenâ calidâ parùm calcinari movendo, ut aceti evaneſcat aciditas, & poſteà cum aq. edulcorari, ſi debitè tractetur, ſponte ſe ſe in cellâ poſteà pars in ol. ſupra marmor reſoluit.*

Uſus. Conducit in ſiſtendis menſibus, ac fluxionibus intempeſtivis. Prodeſt albæ profluviei mulierculârum, gonorrhœæ, hæmorrhoidibus, dyſenteriæ, fluxui hepatico, & diarrhœæ, urinæ incontinentiæ, & diabetæ. Hæmorrhagiæ internæ, ſi ejus à ℈j. ad ʒß. cum ſucc. cydon. condenſato, ſeu conſ. roſ. ʒiij. aſſumatur, aut vulneri ſanguinem fundenti aliquid inſpergatur. In omnibus jecinoris, & lienis obſtructionibus deploratis, ſed ſumentes priùs medicinis (ut diximus) attenuantibus, & aluum ſubducentibus purgatos eſſe oportet. Lienoſis datur ex aquâ aſplenij, adianti, tamariſci. In hepatis affectionibus in aq. intybi, cichor. agrim. exhibetur, tunc ſiſtit ſanguinis ſputum. In morbis diſſolutis, hydrope, & aliis, ubi conſolidatione opus. Ventriculum corroborat, & nauſeam tollit in conſ. roſ. vin. generoſo.

Doſis à gr. viij. x. xij. ad xv. in vino rubro, aq. plantag. burſæ paſtoris, tormentillæ, in conſ. ſymphyti, &c.

Secundò parant ex chalybe *Vitriolum martis* ità.

℞. *Chalybem, & cum ſulph. calcina, eo nempè modo ut ſulphur calybi ad ſummum candefacto ſuper aq. admoveas. Hoc enim facto chalybs ſtatim liqueſcit, & in aquam deſtillat: hunc itàque ex aq. exemptum exſicca, tenuiſſimè contere, ol. ſulph. acidum rectificatum affunde, aliquandiù digere,*

digere, & poſtremò in aquam deſtillatam infunde conſidet hoc pacto vitriolum non contemnendum.

Alij tali pacto *martis vitriolum* conficiunt,

℞. *Spiritus vitrioli, vel ſulph. per campanam facti, licet non rectificati* ℥j. *aq. com.* ℥ij. *m. in matracio, & adde limaturæ martis* ℥j. *hocque aſſervatum colloca in cineres calidos, ut omnia bulliant lentiſſimè ſpatio 6. horarum. Poſtea infrigidari ſpontè permitte: invenies in vaſe generatum vitriolum viride, ſplendeſcens, quod calore diſſolvitur, frigore coagulatur.*

Nos verò ità *martis vitriolum* conficere ſolemus.

℞. *Limaturæ martis mundat.* ℥j. *ſpiritus vitrioli, vel ol. ſulph. per campanam facti* ℥iv. *m. in matulâ, & ſtatim ſpiritus vitrioli, vel ſulph. ebullit, ſtent ſimul ſpatio 24. hor. affunde poſtea aq. com.* ℥iv. *& filtra calidè per chartam emporeticam. Deſtilla lento igne in vaſe vitreo, quouſque appareat cuticula, tunc permitte refrigerari in cellâ vinariâ per aliquot horas, & invenies martis vitriolum, quod amove, & reitera ad omnimodam vitrioli extractionem.*

Uſus 1. Eſt blandè vomitivum, ſi exhibeatur ad ʒß. 2. Ad aſthma in ſyrup. pectoralibus ad gr. iij. 3. Eſt medicamentum ſpecificum in ſtrangulatu uterino, & hydrope matricis. 4. In ſuppreſſione menſium. 5. In pallidis virginum coloribus. 6. Hydrope. 7. Scirrho hepatis, lienis, & meſenterij. 8. In obſtructione hepatis, lienis, & meſenterij. 9. Eſt ſingulare remedium in melancholiâ hypochondriacâ. 10. Tandem in cancro, &c.

Parant tandem alij *ſpiritum vitrioli martis* calcinando martis vitriolum, deſtillant proceſſu, quo vitrioli ſpiritum eliciunt, aſſervantque ſine rectificatione, aut phlegmatis abſtractione, nè ſpiritus ejus ſulphureus tollatur. Eſt enim hic ſpiritus gratiſſimi ſaporis, cùm moderata aciditate dulcedinem quandam ſapit. Hepati, lieni, & ventriculo roborando, tùm etiam obſtructionibus eorundem reſerandis efficax eſt. Ventriculos cerebri permeat, unde epilecticis, & apoplecticis deſtinatur, in vehiculis quibuſcumque exhibitus.

Ex marte varia componuntur medicamina, ut ſunt vinum martiale, rotulæ, pilul. elect. ſyrup. & ipſe mars potabilis, quæ cum ſint vulgaria, meritó omittimus.

ART. SEXTUS.

De Cupro.

ÆS, ſeu cuprum Venerem ſpagyrici appellitant, quòd cum Venere cæleſti in macrocoſmo, cumque generativis partibus in microcoſmo ſympathiam habet; unde ſal albus ex chalcanto Veneris præſtat ad certiſſimam omnium morborum ſanationem, qui matricem infeſtant, & præcipuè ſuffocationis pericula. Idem ſal cum pari quantitate ſalis nitri cryſtallizati junctum contra dyſuriam; urinæ ardores, & renum inflammationes ſolatium præbet. Spiritus acidus opem fert illis, quibus deeſt facultas retentrix ſeminis, & qui perpetuâ gonorrhœâ laborant. Eſt metallum imperfectum, durum, ac ſolidum, igne fu-

ſibile, & ſub malleo extenſibile, conſtans ex pauco mercurio citrino, & impuro; ſale rubro; & ſulphure infixo, purpureo, & impuro, non dum benè maturatis. Eſt hinc auro cognatum, & principia, ac ſemina auri in ſe continet: undè ſi magis ejus materia fuiſſet cocta, aurum dediſſet puriſſimum. Eſt enim in cupro ſulphur rubeum, ſed infixum, & impurum valdè, natura non potuit ipſum figere, & depurare ob temporis anguſtias, quas habuit in figendo, & depurando; opus enim incæptum jàm rapiunt avari, & aurum inde fieri expectare nolunt, malunt cupro uti, quàm poſteris aurum futurum relinquere: ergò quod natura non fecit, ars naturam ſequendo, idem ipſum poteſt.

Laudatur æs, quod reperitur in inſulâ Cypri. Duplici colore dotatur; unum quod in colore eſt auro ſimile, & à latinis aurichalcum appellatur; alterum quod rubrum eſt, abſolutè æs vocatur. Chymici parvifacientes rerum colores, abſque ullo diſcrimine æs, & aurichalcum Veneris nomine indigitant, & licet æs, & aurichalcum in ſuperficie diverſos oſtentent colores, tamen Chymici naturæ penetralia trutinantes, apertè oſtendunt hoc nobile minerale intus jucundiſſimum, cyaneum habere colorem, ut patet in multis medicaminibus quæ ex eo parantur.

Cæterum cuprum inſalubre metallum eſt, ſivè crudè, ſivè ſimpliciter in ſuum vitriolum reſolutum, ſivè extractum, mediante aliquo ſimplici menſtruo. Sivè enim acetum, ſivè alius ſuccus acidus, vel liquor ſalinus urinoſus, æri affundatur, aut vaſi æneo infundatur, nil aliud elicitur, niſi inſalubre vitriolum cerulei coloris, ſapore amaro, eruginoſo, & nauſeoſo, ſtomachi cum inteſtinis œconomiam ſubvertens, ac legitimi veneni mineralis ſymptomata, effectuſque producens; quæ ſymptomata, pravoſque effectus patiuntur, qui vinum in æneis vaſis potant, propter viride æs, ſive vitriolum ex ære ab aciditate vinoſa extractum, ſive reſolutum. Monendi ſunt itàque pharmacopolæ, nè ſua medicamenta, quæ acredinem, & aciditatem ſapiunt, in æneis, aut ex aurichalco paratis vaſis, conficere velint: ſed potiùs in ferreis, è metallo omnium ſaluberrimo, aut terreis, lapideis, vitreiſque inſtrumentis, acria, aut acida, vel ſaltim vinoſa, medicamenta parent. Neque per hoc omnem uſum Medicum cupro denegare, ſed tantùm crudi, aut ſimpliciter ſoluti æris uſum internum improbare intendo; artificioſiora verò, & Philoſophica ex ære parata medicamenta non ſatis in medicinâ commendare poſſum; *Helmont.* enim ex ære elementum ignis ex vitriolo Veneris parat, quod eſt ſummè anodynum, cujus extractionem cum de mercurio egimus, docuimus.

Æris uſus antiquitùs fuit ante argentum, & penè etiam ante aurum. Virtutes ejus, & facultates ab omni ævo nobis innotuêre. Vetuſtiſſimus *Hippocrates* uſus fuit intrinſecùs, & extrinſecùs, ad hydropem, ad pleuritidem, &c. *Galenus* ejus uſum in extrinſecis morbis multùm commendat, in intrinſecis liberè fatetur de eo, ac de aliis mineralibus periculum nullum feciſſe, ut qui in

his

his non eſſet valdè eruditus: de hydrargyro, quem non eſſe de ſpontè naſcentibus dicit, manifeſtè denotat. Poſteriores græci nec ejus intrinſecum uſum commemorant. Ad ulcera verò ſuis unguentis, & emplaſtris ſæpiùs miſcebat æris ſquaman, ejus eruginem, florem, & uſtum. Medici verò Chymicâ arte edocti, relicto ære crudo, alias præparationes agnoſcunt his longè præſtantiores, ex quibus frequenter experimur.

Primò *Veneris crocum* tali pacto parant.

℞. Laminas Veneris f. s. s. s. cum ſale præparat. calcina paulatim leviter igniendo. Poſteà ignitas in aquam injice, atque à nigredine benè elue, iterumque f. s. s. s. calcina, atque elue ut priùs. Tandem coque, ac repone, ut ſubſideat crocus, quem edulcora aquâ, & exſiccatum in vitro debitè munitum ſerva.

Veneris crocus præditus eſt virtute adſtringente, & exſiccante: cujus uſus, ut plurimùm in externis, qualia emplaſtra, unguenta, & pulveres adſtringentes ſunt. Proficuus eſt ad ſiccanda ulcera, quæ copioſo humore madent.

Non abſimili modo *Veneris calcinationes* fiunt, ac de ejus croco diximus: *Diſſolvitur enim cuprum in aquâ forti, ex ſale nitro, & alum. factâ, & affuſione aq. tepidæ cum particula martis, vel lunæ præcipitatur ad fundum vaſis. Poſt abſtrahe rurſus aquam fortem per deſtillationem. Vel laminæ veneris reverberantur in æs uſtum in fornace figulorum, quod facilè contritione in calcem redigitur. Vel laminæ ponuntur in crucibulo cum æquali parte ſulph. triti f. s. s. s. & reverberantur 3. vel 4. horis in æs uſtum.*

Hujus uſus eſt in ung. Ægyptiaco, Apoſtolorum, præcipitato nigro, empl. de gratiâ Dei, &c. utimur loco flor. æris, quibus caremus. Prodeſt ulceribus putridis.

Secundò *Veneris vitriolum* tali ordine conficiunt præter deſcriptionem, quàm art. de vitriolo tradidimus, ut

℞. Cupri calcinati, ſive ſquamarum cupri q. v. reduc in pollinem, quem in aceto deſtillato per diem naturalem digere. Tinctum acetum per inclinationem effunde, & aliud reaffunde toties, donec non tingatur ulteriùs. Deplotiones filtra, & ad tertiam evapora, vel deſtilla, quod relinquitur in fundo vaſis, ponatur in locum frigidum, habebis vitriolum viride, obſcurum, & ſplendeſcens.

℞. Lamin. veneris q. v. cum ana ſulph. titi (ut dictum eſt in veneris calcinatione) reduc in pulv. ſubtilem, & in ollâ terreâ cum ſulph. trito calcinatur continuò cum baculo cupreo movendo, donec totum ſulphur combuſtum fuerit. Hinc calx denuò teritur, & cum octavâ parte ſui ponderis ſulph. triti calcinatur, ut ſupra, hocque quinquies, aut ſexies repetitur. Poſteà calx iſta in aquam ferventem projicitur, & baculo ſæpiùs movetur, dùm fundum vaſis petit, & aqua refrigeratur: quæ filtrata evaporet ex tribus partibus, & ponatur, in locum frigidum, ut cryſtallos cæruleas producat.

Compendioſiori tamen proceſſu veneris vitriolum parabis, ſi illud efficies, ut de martis vitriolo diximus, eritque majoris efficaciæ, & energiæ.

Uſus vitrioli Veneris abſque alia præparatione valdè utilis in cachexiâ, ventriculo prodeſt, inappetentiam corrigit, fluores genitalium, tàm hominum, quàm mulierum ſiſtit,

ſiſtit, attamen in pauca doſi, aliter vomitionem excitaret.

Spiritus vitrioli Veneris eodem ferè modo, quo ſpiritus vitrioli martis, deſtillandus eſt per retortam probè lutatam, igne aperto, ad extremam radicalis humiditatis, oleique rubri expulſionem continuato igne, & ad ultimum gradum uſque adaucto, ſpatio. ij. dierum.

Hujus ſpiritus virtutes in roborando ſtomacho, ad medendum morbis capitis, febribus extinguendis, hyſtericis ſublevandis, aliiſque morbis curandis non ſunt exiguæ.

Oleum rubrum ex vitriolo Veneris elicitum, eſt mirabile in affectibus renum, & veſicæ, itèm in uterinis affectibus.

Parant alij *oleum viridis æris* cauſticum ità.

℞. *Virid. æris part.* j. *nitri part.* ij. *ponantur in catillo, incendantur carbone, donec deflagrarint, quod remanet ſolvatur in cellâ per deliquium, vel in veſicâ ſuillâ diligenter clauſa in aq. demerſa.*

Valet ad puſtulas Venereas, & verrucas abſumendas.

Sal Veneris eadem ferè methodo ac diximus in præparatione ſalis vitrioli, elicitur: & utriuſque eadem eſt præparatio. Veneris ſal calefacit interiùs, quàm reliqua metallorum ſalia, corroborat ventriculum, cruditateſque inibi emendat, proinde flatibus, aliiſque affectibus inde oriundis v. g. colico, & ſimilibus medetur. Uterum frigidum calefacit, ejuſque ſuffocationem ſanat, menſtrua promovet, renum quoque morbis ſucurrit. Doſis gr. ij. iij. ad v.

Parant tertiò nonnulli inſigne medicamen, qui dicitur *mercurius Veneris diaphoreticus* ità.

℞. *Limaturæ Veneris* ℥j. *merc. meteorizati* ℥ ij. *ſalis mercurialis* ℥ ij ß. *Trita, & ſimul miſta pone in matracium firmum, dando ignem arenæ: donec inſtar ceræ omnia liqueſcant. Tùm matracium ità calens frigidæ impone, ut in partes diſſiliat, & mercurius ſubviridis effluat; quem exſiccatum in retortam parvam, cum ſpiritu ſulph. vel vitr. in cineribus per diem naturalem digerendum collocabis: & poſteà cum binis cohobiis in arenâ deſtillabis: tandemque ablues bis, aut ter, & ultima vice aq. cord. vel ſpiritu vini.*

Uſus. Non tantùm præſtantiſſimum remedium diaphoreticum eſt contra luem Veneream: Verùm etiam inſigne Bezoarticum contra peſtem. Doſis gr. j. vel ij. in aquâ theriacali, vel aliâ ſpecificâ.

Ex viridi ære *aquam* conficimus, quam *mineralem* appellamus, quæ per ſyphonem in penem injecta, gonorrhœam gallicam curat. In hanc eandem aquam mercurij meteorizati aliquot grana diſſolvere ſolemus, qua caries, puſtulæ, & ulcera gallica ſtatim perſanantur.

Egimus de mineralibus perfectis, ex quibus in uſu Medico magnam medicaminum ſupellectilem ad morborum ſanationes extraximus; meritò nunc pro eorum completa cognitione de Bezoarticis agamus, oportet, quæ ex ipſis educuntur, cum illa maximopere decantemus, quòd ſudorifica, vel ſaltim diaphoretica ſint. Nullam enim calefaciendi vim habent; idque ex eorum inſipido ſapore probatur, cujus ratione etiam quibuſvis ægrotantibus delicatioribus, ingrata reſpuentibus me-

medicamina, cum ſalutis uſura exhibemus. Quot ſunt mineralia perfecta, tot ſunt Bezoartica, quæ ex ipſis parantur, & ideò nos in unum cogimus articulum.

Art. Ultimus.

De Bezoarticis.

Bezoarticum minerale ità paratur.

℞. *Spumæ venenatæ duorum draconum ſemel rectificati* ℥iv. *His calore reſolutis ſuperfunde ſpiritus ſalis balſamici uncias totidem, guttatim, nè nimiæ ebullitiones jacturam faciant ſpirituum. Deſtilla ex arenâ per cucurbitam cum alembico omnem liquorem ad ſiccitatem uſque, terram exime, & probè tere, eique liquorem deſtillatum reaffunde cum* ℥ij. *ſpiritus recentis balſamici, & deſtilla ut antea. Huic pulveri trito reaffunde liquorem deſtillatum cum aliis* ℥ij. *ut ſupra, & procede rurſus ut priùs. Maſſam tritam trade Vulcano Docimaſtico examinandam per aliquot horas: materiam continuò agitando rudicula ferrea pura. Tandèm eam, alkohol vini ab ea aliquoties abſtrahendo, rectifica, ut remaneat pulv. ſiccus, & candidus.*

Uſus ejus ſingularis eſt in omnibus affectionibus peſtilentibus, & febribus malignis populariter graſſantibus: eas enim è centro educit, & evellit, ſudores potentiſſimè movendo. In eriſypelate capitis etiam curando potentiſſimum eſt remedium.

Doſis. Exhibentur gr. iij. uſque ad vj.

Bezoarticum Solare, ſeu Metallicum ità fit.

℞. *Solis puriſſimi in aq. philoſophicâ ſoluti* ʒij. *ipſique adde guttatim liquoris gummoſi ſepties rectificati* ℥j. *fiet maxima ebullitio. Pone matracium ſuper calidos cineres ad* iij. *vel* iv. *h. Tum præcipita in aq. com. & ſæpiùs ablue ultimò cum aq. cordiali, & tandem exſicca. Habebis lapidem admirandæ virtutis: præſertim ſi ut Bezoarticum minerale, priùs rectè figatur.*

Uſus. Diaphoreticum eſt utiliſſimum, quod vires conſervando, ſudores movet, articulorum dolores, artuumque morbos cum hydrope, & leprâ, omnibus ejus ſpecibus, in appropriatis vehiculis, expellit. Doſis à gr. v. ad vj.

Bezoarticum lunare, ità paratur.

℞. *Lunam, eamque diſſ. in ſpiritu ſalis petræ, ut pondus ejus benè augeatur. Deinde ea in aq. viſcidam per digeſtionem redacta, funde unam ejus partem ſuper* x. *partes liquoris gummoſi benè rectificati, liquefactique, & ſuper hac miſtura ſpiritum ex ſerpente terreno bis, aut ter deſtilla, dando ignem magnum circa finem. Tandèm hæc materia in crucibulum poſita per unam horam, & dimidiam ignienda, atque ſuper ea in pul. redacta ſpiritus vini comburendus.*

Uſus, ad cerebri affectus: eſtque ſpecificum ad omnes morbos muliebres. Doſis eſt à gr. vj. ad viij.

Bezoarticum Saturninum. Simili prorſus modo ex vitro ſaturni, quod fit ex minio, & ſilicibus ſimul fuſis, & aliquoties cum eodem butyro antimonij rectificato tincturam extrahe, illudque dicto cum ſpiritu nitri fige. Eſt in omnibus affectibus ſplenis remedium efficax.

Bozoarticum Joviale hoc modo paramus.

℞. *Reguli antim.* ℥iij. *Jovis puri in Angliâ nati* ℥ij. *Seorſim fuſa miſceantur, poſtea pulverizentur, pulv. adde merc. puriſſimi ſine arſenico exaltati, & priùs ſubtiliter in marmore lævigati* ℥v. *omniaque commiſta ſubitò in retortam parùm excalefactam ingere, & ultrò butyraceum ol. videbis egredi, gradatim tamen ignem ſubminiſtra, ut etiam poſt* ij. *horas ſuppreſſorium ignem adhibeas: hoc butyrum cum ſpiritu ſalis ter cohobando in album præcipitatum fige, & poſtea ignitum in ſpiritu vini extingue.*

Uſus Potenter ſudores pellit, prætereaque icterum, hydropem, lepram, luis Venereæ, & podagræ reliquias cum totâ radice funditùs per diapheresim evellit. Doſis à gr. j. ad iij. vel iv.

Bezoarticum Martiale, ex croco martis ſolius ignis beneficio facto, cum butyro antimonij rectificato in digeſtione elice tincturam rubicundiſſimam: Butyrum tinctura antimonij imprægnatum fige cum menſtruo fulminantis ſalis, more uſitato. Eſt ſpecificum, & præſentiſſimum remedium in omnibus fluxionibus ventris, & præſertim ab hepate ortum ſuum capientibus.

Bezoarticum Venereum ex batiturâ Veneris cum oleo antimonij dicto elicitur tinctura, quod fixatum ad Venereos morbos commendatur.

Bezoarticum Mercuriale. Ex vitro merc. vitæ cum butyro antimonij correcto elicitur tinctura rubea. Idèm igitur per ſpiritum nitri fixatum tranſit in bezoarticum excellens virtute prioribus non cedens.

His itàque modis poſſunt bezoartica, ſeu diaphoretica cum omnibus metallis fieri, in quibus virtuoſæ partes ipſorum metallorum cum butyro antimonij conjunctæ per nobile menſtruum ſalis nitri ſimul figuntur, ac in nobiles medicinas abeunt: Quinimmò ad eaſdem formas illorum plura alia ex iiſdem fingi, & confici poſſunt, de quibus priora ſæcula forſan non cogitarunt.

Et hæc ſatis ſint adducta ad hujus libri complementum, ex tot, tantiſque Chymiæ operationibus, quas deſcripſimus; quiſque filius artis ad ulteriorem aliorum medicaminum chymicorum præparationem ex proprio marte, labore, ſudore, impenſis, & patientiâ progredi poterit ad ulteriora arcana concinnanda, cum mineralium Regnum inexhauſtos contineat theſauros; Ideò nunc ſit

D. CA-

D. CAROLI MUSITANI

IATRIAS PROFESSORIS,

PYROTECHNIÆ SOPHICÆ

LIBER VLTIMVS.

De Chymicis Magiſteriis ex Animalium Regno parabilibus.

TAndèm ad animalium regnum appulſi, ipſam nè dum laudibus extollere benigniſſimam naturam, verùm libenti animo gratari jucunda beneficentiæ recordatio nos monet, & pungit. Videmus nihil eſſe in hoc Orbe, quod ipſa noſtræ vitæ uſui non accomodaverit, ſive ut in rectâ ſuæ priſtinæ firmitatis conſuetudine conſervaret, ſive à præſentibus malis quibus ſæpiſſimè angitur, liberaret. Triplex regnum huic miniſterio deſtinavit, ut hæc omnia perageret. Satis quippè cuilibet manifeſtum fiet, ſi naturæ opera contemplabitur, noſtram vitam continuo, ne dum vegetantium, & animalium hauſtu ali, verùm etiam mineralium; latent ſiquidem mineralia, & in omnibus corporum partibus natura abſtruſit, quibus non apertè, ſed furtivo quodam modo veſcimur. Vel aër, & aqua quâ utimur quotidiè, varia ſalium genera, & mineralium intra ſe continet.

Attamen non raro varia iſtorum miſcela, humana corpora agitata infirmantur, & tandem obruta malis concidere neceſſe eſſet, niſi provida natura ex triplici eodem Regno medicamenta deprompſiſſet, ut nunquàm à lege tutandæ vitæ illis data deſciſceret. Undè ſat illi non fuit ex vegetantium, & mineralium regnis medicamenta miniſtraſſe, niſi ex animalium quoque largiretur. Quadere ordo poſtulat, ut poſtquam peragravimus Vegetabilium, & Mineralium regna, jure merito illis de medicaminibus, quæ ex Animalium regno educuntur, agamus, neceſsè eſt: attamen hunc librum in unum caput comprimemus; ideò ſit

CAPUT UNICUM.

Quæ Animalia ſub hoc Regno contineantur.

CUm vegetabilibus hoc habent animalia commune, quod alimentum in vegetationem utraque ſumunt, hæc ore, radice illa quidem, quæ ſenſibus rurſus inferiora ſunt animalibus. Sub animalium Regno continentur animalia, tàm perfecta, ut ſunt homo, & cuncta bruta, quàm imperfecta, & horum tria ſunt genera, reptilium in terrâ, volatilium in aëre, & natatilium ſub aquis; horum aliqua inſecta vocantur, quæ ex putri materiâ naſcuntur, ut lumbrici, muſcæ, ranæ, &c. De his omnibus in præſenti libro nos agemus, quæ ad uſum Medicum pertinent, & de omnibus eorum partibus, tàm fluidis, quàm ſolidis, ut ſunt carnes, oſſa, membranæ, ſanguis, ſperma, excrementa, & cœtera, quare præſens caput in tres partiemur articulos; in primo agemus de illis medicaminibus, quæ ex homine; in ſecundo, quæ ex brutis; & in tertio tandèm, quæ ex inſectis eliciuntur. Ad hanc pertractationem complendam ob temporis penuriam non ſicco veſtigio tranſibimus, ſed aliqua ſelectiora, & præcipua, ut noſter mos eſt, dicemus.

ART. PRIMUS.

De Medicamentis Chymicis, quæ ex Homine eliciuntur.

CUm præcipuum inter animantia locum teneat mortalis homo, cum ob animam rationalem ad Omnipotentis Dei imaginem conditus ſit; meritò primò de illis agemus medicaminibus, quæ ex homine educuntur. Nulla equidem pars in homine extat, tàm homogenea, quàm ætherogenea, tàm alimentitia, quæ in nobile non tranſeat pharmacum. Et quidem

Ex humanâ carne paratur mumia, (non loquimur de mumiâ, quæ reperitur

peritur in Ægypti ſepulchris), quæ à b alto devolutis medetur.

Ex ſanguine varia parantur medicamenta, ut *ſal armoniacum*, tali modo.

℞. *Sanguinis humani lib. j. ſanguinis bovis, vel alterius animalis lib. ij. aq. putei lib. vi. m. & filtra, pone ad ignem, & bulliant ad conſumptionem aq. & ſal manebit in fundo.* De ejus præparatione, & uſu fuſiùs diximus in proprio articulo.

Sal ſanguinis humani quoque paratur ex fæcibus poſt olei extractionem relictis. Extracto ſiquidem oleo, ignis augetur, tunc ſal volatilis ad retortæ, vel capitelli ſpondilia ſublimatur. Vel fæcibus concrematis, & in cinerem verſis aqua ſtillatitia affunditur, filtratur, & tandem deſtillatur, vel evaporatur, & in vaſis fundo remanet ſal, repurgatur, & pellucidus redditur, ut in art. de ſalium vegetabilium præp. diximus.

Hic ſal morbis veſicæ, podagræ, chiragræ, & gonagræ medetur.

Paratur ex humano ſanguine *oleum* ità.

℞. *Sanguinis juvenum (verno tempore extracti) q. s. m. cum ſuff. quantit. ſpiritus vini, cucurbitis benè munitis, digere in ventre equino per menſem, dein deſtilla igne ciner. & progredietur unà cum aquâ ol. Repete deſtillationem in M. B. & extrahes ſpiritum cum phlegmate miſtum, rectifica in retortâ novies, & habebis oleum.*

Uſus. Maximè commendatur ad epilepſiam radicitùs tollendam, (ſi ſingulis diebus per menſem integrum ſumatur ℈ß. à novilunio incipiendo, & poſtmodum ſingulis noviluniis ſemel per annum ℈j.), ad paralyſim, apoplexiam, pulmonem exulceratum, pleureſim, &c.

Ex *cranio humano*, (quod ad capitis morbos conferre compertum eſt, & nominatim ad epilepſiam,) paratur *magiſterium* hoc pacto.

℞. *Limaturæ cranij humani nunquam humati, humoreque adventitio privati q. v. cum alkohole vini ſalviato ad ſupereminentiam* vi. *digitorum, per menſem dimidium digere; deinde per retortam pelle reaffuſum liquorem, cum capite mortuo denuò digere, ac viciſſim deſtilla, idque tertiò repete. Tandèm omne abſtractum aliquandiù circula, abſtractoque alkohole vini è lento B. & eſſentiam cranij inſtar coaguli remanentem ſerva.*

Uſus. Epilepſiæ eſt verum curativum, ſi ejus gr. aliquot in convenienti vehiculo exhibeantur.

Humano *ex cranio* paratur *ſal*, & extrahitur ex ipsâ cranij limaturâ remanente in fundo retortæ, quæ calcinatur, & s. a. ſal extrahitur, quod maximoperè epilepſiæ prodeſt.

Eodem modo pariter ſal elicitur ex omnibus oſſibus humanis: ſed cum difficulter calcinetur, ſulphuris flos adhibendus eſt, & poſteà extrahitur cum aquâ ivæ arthriticæ. Ità humana ſalia parata exhibentur in paucâ quantitate in doloribus articularibus & unumquodque os ſpecialem habet proprietatem juvandi patientium partes; nàm ſi ſal educitur ex cranio, prodeſt morbis capitis, ex manuum oſſibus chiragræ, pedum podagræ, &c.

Uſnea cranij eſt moſcus naſcens in cranio interempti, aëri expoſito, ingrediturque compoſitionem unguenti ſympathetici, ſcilicèt magnetici.

Ex urinâ humanâ paratur *ſpiritus*, ut

℞. *Urinam infantis ſani bibentis vinum, quam relinque in vaſe opt. obturato per menſes* ij. *ut putrificetur, deindè deſtilletur ex cucurbitâ, cujus orificium obturetur triplici charta ol. imbuta, vel ſpongia ſimiliter imbuta, quâ ſpiritus urinæ igneus tantùm tranſit. Poſtea rectificetur: fiet igitur ſpiritus omnis fætoris expers.*

Inſeruit hic ſpiritus ad omnes obſtructiones internorum membrorum, utpotè hepatis, lienis, hypochondriorum, meſenterij. Flavam, & nigram icteritiam, & cachexiam curat. Calculum renum, & veſicæ atterit, doloreſque inde ortos ſopit.

Ex eadem *urinâ humanâ* extrahitur *ſal*, quod fit filtrando urinam, & eandemmet coagulando, & aceto ſtillatitio diſſolvitur, & coagulatur, ità repetendo per tres, vel quatuor vices. Facultatem habet abſterſivam, undè obſtructionibus convenit.

Ex humanis calculis ſal extrahitur, qui à *Paracelſ.* ludus humanus appellatur, cujus præparationem ſparſim commendat; nuſquàm tamen ejus deſcriptionem genuinam, à multis hactenus exoptatam, & anxiè quæſitam, reliquit, ut

℞. *Calcul. calcina primùm igne lento, dein magno, inque pulv. redactos, cum æquali portione ſulph. & ſalis petræ miſtos reverbera in alkohol albiſſimum, quod ad ignem cinerum moderatum in ſuccum berberum clarificatum ponatur, oportet, donec totum diſſolvatur: tunc filtrato liquore, extillandus is eſt per B. ad ſiccitatem, ſic ſal manebit in fundo vaſis.*

Uſus. Expellit potenter calculum è renibus, & veſica. Exhiberi poſſunt ejus gr. iij. iv. in decenti vehiculo, Lunâ creſcente: eſtque doſis aliquoties repetenda.

Hæc ſunt, quæ de medicamentis ex homine depromptis brevitas ſcribere permiſit, qui plura cupit, paſſim apud authores inveniet.

ART. SECUNDUS.

De Medicaminibus, quæ ex Brutis educuntur.

Bruta multa medicamina exhibent, quæ quidem magnos habent in medicinâ uſus.

Johannes Baptiſta Van-Helmontius ex hirci ſanguine in pleuritide nunquàm ſatis laudabile medicamen parat, ità inquiens: *Hircum ſuſpende cornibus, alligatiſque pedibus poſtremis ad cornua, abſectis teſtibus caſtratur. Cruor inde emanans uſque in ejus mortem excipitur, & ſiccatur. A vendibili cruore (qui nil niſi ovillus eſt) dignoſcitur, quòd venalis facilè teratur, ejus pulvis ſit puniceus: hircinus autem verus difficillimè, atque tædioſiſſimè teritur, eſtque picei coloris pulvis illius.*

Doſis eſt ad ℈j. per tres, vel quatuor vices in aqu. card. bened. ſyrup. papav. rheados in pleuritide. Datur quoque in inflammationibus internis, in anginâ, & ſputo ſanguinis.

Idem ſupra cit. author ex ſanguine, & carne leporis, duo infallibilia remedia parat, dicens: *Pavidiſſimum ergò animal leporem videlicèt occiderunt, non quidem telo, ut inopinâ morte occumbat: ſed venando, ut per canum morſum intereat: quò vis geminata pavoris imprimatur in ejus totum. Itàque linteum in leporis ſanguine tinxerunt, & ſiccatum aſſervaverunt. Idemque in vino carptim*

exhibuerunt, & curata eſt dyſenteria. Itemque ſiccum appoſuerunt eriſypelati, & ſanatum eſt. Imò milites Germani leporem fumo ſiccatum præbent in potu, & curatur dyſenteria non fallaci eventu. Doſis ſanguinis, & carnis eſt ℥j. Leporis pinguedo uncta ſpinam digito, vel alteri loco fixam una nocte extrahit.

Multa animalium ſtercora mirabiles, & præſtantes obtinent medicamentoſas virtutes; Conſtant enim ſpiritu volatili fætente flagrabili (ſulphur fætidum vocant) & ſale fixiori nitroſo, quo agri fæcundantur (ut diximus,) & interim, ut humanum taceamus ſtercus (res profectò indigna, à quopiam ut in uſum advocetur,) *Pavonis ſtercus* multoties non fallaci eventu in vertigine, & epilepſiâ experti ſumus, hoc modo.

℞. Stercus pavonis, exſicca, & reduc in pulv. maceretur ℥j. *per noctem in vino. Trajice per linteum, & exhibe vertiginoſo, vel epilecticis mane jejuno ſtomacho* ad multos dies continuando à novilunio uſque ad plenilunium, aut amplius, ſi opus ſit. Poteſt admiſceri ſaccharum.

Art. Ultimus.

De Medicaminibus, quæ ex Inſectis eliciuntur.

Non minoris efficaciæ ſunt medicamenta inſectorum, ac cunctorum aliorum animantium, undè multa magiſteria parantur, & quidem in uſu Medico magnifacienda.

Parant ſpagyrici ex ranarum ſpermate illud medicamen, quod *ſperniola* appellitatur, ad cujus intelligentiam ſciendum eſt, quod ſperniola eſt ſperma ranarum, quod ineunte vere, hinc, inde circa lacus paluſtres, & ſtagna reperitur; undè poſteà ſolis beneficio ranæ in viva animalia excoquuntur. Illud autem ad medicinam colligendum eſt Menſe Martio ante Solis ortum, & quidem triduo, vel quatriduo ante novilunium, (in plenilunium enim maximè fætet,) inque uſus adhibendum. Chirurgi periti eo crudo imbuunt lacinias, eaſque viciſſim, idque ſæpiùs faciunt. Iis utuntur poſteà ad inflammationes quaslibet vulnerum tollendas, imò ſi ſuprà iiſdem emplaſtra extenduntur, mirificè eoſdem affectus retinent. In eriſypelate pedum, vel manuum, aut alterius membri externi, ſæpiùs recurrente, nihil eo utiliùs eſt, ſi tantùm ſicca talis lacinia, cùm ſperniolâ cruda præparata loco affecto applicetur, ac membrum involuatur. In tybiis, ſeu cruribus eriſypelas facilè cedit, ſi ex linteis fiant tibialia affabrè facta. Hæc verò ſepties, vel etiam ampliùs cum eâdem ſperniolâ imbibantur, & quaſi cum eâdem conquaſſentur, denuoque exſiccentur. Hæc nimirùm multos annos durare poſſunt, modò nè aqua alia extergantur, vel mundentur. Ab eorum uſu nec tàm facilè redit eriſypelas, nec tàm difficulter repellitur, quin ſtatim ab initio applicationis, & dolor, & tumor cum rubore faceſſant.

℞. Spermatis ranarum q. v. in menſe Martio, deſtilletur per ſe in B. triduum ante novilunium collecti (ut ſuprà diximus) ſic enim non fætet. Habita hac aqua.

℞. Myr. el. thur. maſc. an. ℥ ij. *croci triti* ʒ iij. *tere omnia, & m. Hunc pulv. imbibe aq. ſtillatitiâ ſperniolæ, ideſt ſpermatis ranarum, vigeſies, vel trigeſies, ità tamen ut ſemper priùs ſpontè exſiccetur, poſteà ad uſus ſuos ſervandus eſt.*

Uſus. Summum eſt remedium in hæmorrhagiâ è naribus, gutture, utero, quia frigiditate ſuâ ſanguinem coagulat. Confert quoque, ſi ſolvatur cum aceto, & eriſypelati, doloribuſque podagricis calidis applicetur. Hæmorrhagiam quoque vulnerum impoſitione ſiſtit, panaritium necat, &c.

Parant *ex Ranis alkalia* hoc modo.

℞. Ranas vivas q. v. pone in ollâ vitreatâ, operculo benè clausâ, & in furno poſt panis extractionem opt. exſiccentur ad perfectam pulverizationem, poſt quam in vaſe ſerva.

Uſus. In immodico menſium fluxu, in vomitu, & ſputu ſanguinis, in fluore albo mulierum, hæmorrhagiâ, & gonorrhœâ. Doſis ʒj.

Bufo, etſi animal ſit deterrimum, venenoſum, & abominabile; attamen non effugit uſum Medicum, eumque tùm internum, tùm externum. Internè ejus pulvis hydropicorum aquas per urinam educit; externè autem eſt *peſtis præſagium, & antidotum*, undè cap. de Anthrace fuſiùs egimus.

Paratur mirabile *oleum ex Bufonibus* ſequenti modo.

℞. Bufones ij. *vel* iij. *purgenturque per* iij. *dies. Inde ollæ novæ vitreatæ, quibus ſuperfunde olei lib.* v. *vel* vi. *claude vas nè quid expiret, bull. in aperto Jove, lento igne per ſex horas. Permitte vas ſponte refrigerari, decanta, & ad uſus ſerva.*

Uſus. Eſt veluti ſingulare arcanum, purgato corpore, avulſiſque capillis, in curandâ Tineâ, & Alopeciâ pluries partem affectam inungendo.

Peragrato jàm tandèm animalium Regno, nunc tempus monuit rem omnem ad umbilicum ducere. Quantâ induſtriâ, quantâque ſolertiâ in in alienæ utilitatis compendium his talibus ſtuduiſſemus: multus labor, quo plurimis ab hinc annis Pyrotechnicâ in re inſumimur, ſummâque animi delectatione tenemur, per hæc pauca noſtri ingenij teſtimonia vos edocuit. Unum dumtaxat credatis velimus (quod ſat ipſi obſervare potuiſtis) non temerè hæc omnia, quæ ad exactam medicamentorum præparationem ſpectabant noſtro huic libello intruſiſſe. Optima ſiquidem ſelegimus, multa, probat priùs meliorum authorum fide, multoties ad rationum incudem devocando conquiſivimus, complura noſtrâ diligentiâ exactiſſimâ paſſim ignis examine, laborata protulimus; ità ut nihil in hiſce deſiderandum, quod abſolutiſſimè rei conveniret, reliquiſſe, niſi ſuſcepti negotij amor me fallat certo certiùs adducor. Si grata, cordique fuerunt, veſtræ humanitati acceptum referimus, qui hos meos labores probare non dedignati eſtis, ad graviora forſan laceſſuri. Undè Deo gratari licet, qui ex noſtri animi ſententiâ huic operi, & fundamenta jecit, & ſupremum impoſuit faſtigium.

FINIS.

INDEX
RERUM, ET MATERIARUM, QUÆ IN PYROTECHNIA SOPHICA Continentur.

A

Ab alto devolutus. 77

Acetum deſtillatum. 97

Ægyptij ſummoperè Chymiam excoluerunt. 3

Ægyptus Sacra Lingua Chemica dicitur. 8

Æris principia, ejuſdem cum auro cognatio. 190

Vſus antiquus apud Hip. & Gal. ibid.

Albugines 123

Alkaeſt, ſeu menſtruum univerſale. 43

Alopecia 200

Alvi fluxus, & profluvium. 77. 83

Aluminis natura. 124

Vſtum infallibile medicamen. 125

Amalgamatio quid ſit. 18

Ambuſta. 181. 182

Angina. 122. ibid. 198

Animalium nomina. 22

Animi deliquium. 81. 88

Antimonij varia nomina. 146

Exitiale venenum apud Vulgares. 145

Vſus vetuſtiſſimus. 146

Mechanicis inſervit. 147

Crudum non officit. ibid.

Quibus principiis conſtet. 146

Diaphoreticum. 149

Mercurius. 157

Oleum. 156

Regulum. 151

Sal. 157

Sudorificum Fabri. 151

Sulphur. 157

Vitrum. 152

Aphtha. 111

Apoplexia. 77. 138. 153. 197

Appetitus dejectio. 82

Aqua Aluminoſa Fallopij. 125

Arterialis. 125

Anti-Venerea. 147

Benedicta Rulandi. 149

Fortis, ejuſque variæ deſcriptiones. 130

Ophthalmica. 149

Opthalmica Angeli Salæ. 185

Regia. 131

Saphirea. 123

Saturnina, ſeu Æſculapij. 183

Solutiva Communis. 126

Solutiva Magiſtralis. 127

Theriacalis. 91

Arcanum Corallinum. 168

Argenti principia. 178

Arſenici natura, & ſpecies. 160. 161

Arthritis. 77. 73. 74. 80. 85. 94. 118

Aſthma. 74. 78. 143. 180

Aſtra ignea, & ſumma intelligentia præditi Oceani, Terræque humoribus aluntur. 33

Auripigmentum per quid differat à Sandaracha. 160

Sybillinum Oraculum interpetratur. 161

Ineſt verum aurum. ibid.

Aurum ex tribus principiis conſtat. 175

Fulminans cur tonet. 177

B

Balſamus Caryophyllorum. 92

Sulphuris. 144

Vitæ. 92

Bezoarticum Ioviale. 194

Lunare. 193

Martiale. 194

Mercuriale. ibid.

Minerale. 190

Saturninum. ibid.

Solare. ibid.

Venereum. 194

Butyrum Antimonij. 153

Arſenici. 162

Saturni. 183

Sulphuris. 143

C

Cachexia. 124. 129. 150. 187. 198

Calcinatio quid ſit. 46

Quare illâ utuntur Chymici. 47

Diviſio, & ſubdiviſio. 48

Calculus. 84. 85. 86. 95. 105. 122. 129

Caligo Oculorum. 90

Calix Chymicus. 151. 158

Calomelanos Turqueti. 168
Cancer. 79
Catarrhus. 82. 83. 85. 90. 143
Cautiones in exhibitione opiatorum. 94
Chiragra. 72
Cholera. 69. 70. 77
Chymia cum ipſo Mundo orta fuit. 3
  Ejus varia nomina. 8
  Definitio. 9
  Dignitas. 10
  Neceſſitas. ibid.
  Officium. ibid.
Cementatio quid ſit. 48
Cinnabaris antimonij. 154
Coagulatio quid ſit. 55
  Multipliciter ſit. ibid.
Colchotar. 113
Colica. 84. 95
Colorum multiplicitas unde oriatur. 80
Contraria contrariis quomodo ſit intelligendum. 59
Convulſio. 146
Coralliorum ſpecies. 133
Cremor Sulphuris. 143
  Tartari. 127
  Ejus animadverſiones. ibid.
Crocus Martis. 187
Croci Martis eſſentia. 188
  Metallorum. 148
  Martini Rulandi. ibid.
  Veneris. 191
Cryſtalli Salis Communis. 117
Cupellatio quomodo fiat. 180

D

Decocta quâ ratione exſiccant. 102
  Vulneraria quomodo vulnera, & ulcera curant. 104
  Eorum varia formulæ. ibid.
Delirium. 94 180
Democritus Chymiæ perititiſſimus. 6
Deſtillatio quid ſit. 53
  Quotuplex. 54
Diarrhœa. 134. 187. 188
Diatartarus in formâ electuarij. 126
  in formâ pulveris. ibid.
Diocletianus Chryſopopæiæ libros combuſſit. 6
Dolor Capitis. 71
Dyſenteria. 69. 77. 83. 113. 115. 134. 187. 188
Dyſuria. 116

E

Electuarium granorum juniperi. 84
Elementa invicem non tranſmutantur. 29
Ens morboſum à duplici cauſâ in Archeo concepta conſtituitur. 60
Elixir Crollij. 90
  Helmontij. 89
  Peſtilentiale. 96
  Proprietatis Paracelſi. 89
  Vitæ. 91
  Vterinum. 91
Epilepſia. 82. 95. 105. 112. 113. 134. 188. 174. 180. 183. 197. 199.
Eryſipelas. 118. 128. 193. 199. 200
Eſſentia Brioniæ. 75
  Cinnamomi. 88
  Cucumeris agreſtis. 74
  Ebuli. 72
  Eſſenſificatio ſpiritus ſalium. 118
  Gemmarum. 140
  Granorum Kameactes. 73
  Menthæ. 69
  Perlarum. 137
  Sambuci. 72
  Terebinthinæ. 86
  Thuris. 87
  Titymalorum. 71
  Volatilis ex floribus, fructibus, & herbis. 65
Exanthemata. 150
Excreſcentia carnea. 108. 125
Extractum Agarici. 77
  Aloës. 79
  Guttæ gambæ. 80
  Marchaſitæ. 159
  Rhabarbari. 77
  Scammonij. 79
  Senæ. 78

F

Fabulæ quamplurimæ num de Chymiâ intelligantur. 6
Fames præter naturalis. 69
Febres 68. 72. 94. 113. 154. 172
  Ardens. 82. 110. 122. 157. 182
  Continua. 84
  Erratica. 170
  Maligna. 66. 91. 110. 118. 150
  Petechialis. 170
  Putrida. 91
  Quartana. 73. 74. 80. 84. 89. ibid. 112. 123. 124. 129. 150. 183.
  Tertiana. 84
Febrifugum Lazari Riverij. 170
Fæcula Brioniæ. 75
Ferri principia. 186

In

In Chalybem tranſmutatio. 186
Ficus purgantes. 72
Flores Antimonij. 155
Sulphuris. 141
Fluxio. 82. ibid. 85. 94. 110
Fluxus hepaticus. 95. 134
Fœdus Virginum color V. Pallidi Virginum Colores.

G

Gangrana. 113. 153. 156
Gemmarum ortus. 131
An vitæ ſint noxiæ. 132
Gingivarum laxitas. 121. 125
Gonorrhœa. 86. 87. 122. 187. 188. 190
Gryllus Paracelſi. 113

H

Hæmorrhagia. 95. 109. ibid. 113. 183. 187. 188. 200
Hæmorrhoides. 183. 188
Hemicrania. 90
Hepar antimonij. 149
Hermes Triſmegiſtus Chymiæ reſtaurator. 5
Hydrops. 73. ibid. 74. 76. 80. 112. 128. 129. ibid. 134. 150. 152. 154. 159. 168. 188. 193. 200
Hyſterica paſſio. 91. 185

I

Ignis quid ſecundum Hippocratem. 31
Paracelſum. 34
Helmontium. ibid.
in fornace Babylonis quare non combuſſit. 36
Quotuplex. 37
Actualis gradus ſecundum Helmont. 38
Iuxta Authorem. ibid.
Fermentalis quid ſit. 43
Fermentum duplex eſt. 45
Indigeſtio. 69
Inſtrumenta Chymiæ deſcribuntur. 23
Iſchiadus dolor. 75. 143
Iulep vitalis ſimplex. 100
Compoſitus. 101
Iuppiter diaphoreticus. 185

L

Lac ſulphuris. 143
Lapides, vitrum, carbones, &c. cur divorentur. 133
Laudanum opiatum. 93
Lentigines. 118. 128
Litargyrium. 181
Lunæ calcinationes. 179
Lutandi inſtrumenta varij modi. 25

M

Magiſterium coralliorum. 135
Cranij humani. 197
Gemmarum. 138
Marchaſitæ. 159
Manna potabilis, vulgo aqua Angelica. 100
Marchaſitæ natura, & ſpecies. 159
Medicamenti definitio. 58
Quotuplex. 62
Circa quam verſatur Chymia. 63
Memoriæ imbecillitas. 88
Menſtrui definitio, diviſio, & ſubdiviſio. 40
Menſtrua alba. 188. 200
Retenta. 74. 75. 78. 88. 105. 127. 129. 150. 151
Mercurius ex quibus conſtet principiis. 163
Dulcis 168
Diaphoreticus. 154
Catharticus. 154
Correctus. ibid.
Diaphor. Helmontij. 171
Paracelſi. ibid.
Precipitatus albus. 169
Sublimatus. 167
Metallorum nomina. 20
Metallorum, & mineralium nomina. 26
Minium. 181

N

Narcoticorum effectus. 86
Neapolitanorum horti cur fertiles. 121
Nepenthes Quercetani. 93
Nitri varia nomina. 119
Quid ſit. 121
Vbi maxime abundet. ibid.
Calidum, an frigidum ſit. 122

O

Obſtructio. 74. 76. 83. 85. 110. 113. 118. 124. 127. 128. 129. ibid. 146. 150. 180. 187. 188.
Oleum Arſenici. 162
Bufonum. 200
Cinnamomi. 88
Coralliorum. 135
Menthæ p. d. 70
Mercurij diaphoretici dulcis. 174
Perlarum. 137
Sacchari. 101
Sanguinis humani. 197
Sennæ. 78
Sulphuris. 143
Tartari p. d. 128
Vitrioli. 110
Opium calidum ſit, an frigidum. 96
Ophthalmia. 82. 101. 111

P

Pallidi Virginum colores. 74. 80. 187. 188

Panacea Antimonij. 157
Peſtis. 133. 134. 148. 182
Phrenitis. 94. 138
Pleuritis. 83. 105. 122. 150. 198
Plumbi principia. 180
Podagra. 72. 76. 117. 143. 168. 197
Principia rerum omnium diſquiruntur. 16
Pulvis Angelicus, ſeu Algoreth. 153
Emeticus. 154
Iohan. de Vigo. 172
Marci Cornacchini dictus Cerberus. 150
Sympatheticus. 109
Putrefactio quid ſit. 52
Pyrius pulvis cur tanto impetu erumpat. 119

Q

Quinta eſſentia ſalis communis. 118

R

Ranarum alkalia. 199
Raucedo. 101
Reges tantum Chymiam exercebant. 6
Regulus Antimonij ſimplex. 151
Rubinus diaphoreticus. 162
Ex auripigmento. ibid.
Sulphuris. 144
Rubedo oculorum. 182

S

Sacchari liquor. 101
Saccharum, ſeu ſal Saturni. 182
Salis Armeniaci natura. 123
Eius confectio. 197
Coralliorum. 134
Cranij humani. 197
Fixum ex vegetabilibus. 68
Gemmæ. 118
Iovis. 185
Prunellæ. 122
Tartari. 127
Vitrioli. 112
Vrinæ humanæ. 198
Sanguinis hirci ad pluritidem præparatio. ibid.
Sanguinis profluvium. 109
Solutio quid ſit. 51
Quotuplex. ibid.
Spiritus vini vim narcoticam continet. 96
Cur ſit inflammabilis, ſecus aceti. 98
Spiritus Arſenici. 162
Ardens Saturni. 182
Mercurij albi diaphoretici. 173
Rubri. ibid.
Salis communis. 116
Dulcis. 117
Salis armoniaci. 423
Tartari. 128
Vini. 98
Vitrioli. 109
Vrinæ humanæ. 198
Spuma venenata duorum draconum. 133
Stamni principia, & proprietates. 184
Stercus pavonis. 199
Sublimatio quid ſit. 49
Sudorificum Fabri. 151
Sulphuris natura, effectus, & ſpecies. 141
Auratum diaphoreticum. 51
Mercurij. 174
Veneris. 171
Tartari. 129
Vitrioli dulce, & anodynum. 113
Syrupus emeticus. 149

T

Tabellæ ſulphuris. 142
Tartari natura. 125
Nitratus Mynſichti. 126
Vitriolatus. 129
Terra exanimata vitrioli. 136
Theriaca Germanorum. 84
Tinctura Abſynthij. 83
Antimonij. 156
Baccarum juniperi. 83
Coralliorum. 135
Corticis Peruviani. 84
Croci Martis. 188
Florum hyperici. 83
Florum Serpentariæ. 82
Gemmarum. 139
Lunæ. 180
Papaveris erratici. 83
Perlarum. 138
Roſ. pallidar. moſcatarum. 81
Rhabarbari. 85
Saturni. 183
Sulphuris tartariz. 144
Tartari. 130
Violarum. 82

V

Vegetabilium nomina. 22
Veneris calcinationes. 191
Vini ſpiritus, quibus prodeſt, & quibus obeſt. 99
Vitriolum quid. 108
Martis. 188
Veneris. 191
Vitrum Antimonij album. 154
Vulneraria ſimplicia. 103

Z

Zara in Hermetis ſepuchro Smaragdinam tabulam reperit. 4

F I N I S.

INDEX
AUTHORUM
QUI IN
OPERIBUS MEDICIS
CHYMICO-PRACTICIS
R. D.
CAROLI MUSITANI
Citantur, & Laudantur.

A.

Aëtius
Ægineta *Paulus*
Agricola *Joannes*
Agrippa *Cornelius*
Albertus Magnus
Alchmæon
Alexander ab Alexandro
Alexander Benedictus
Algoretus *Victorius*
Alpinus *Proſper*
Altimari *Donatus Antonius*
Amatus Luſitanus
Aquapendente *Hieronymus Fabricius*
Arantius *Julius Cæſar*
Arcæus *Franciſcus*
Arceſilas Pitanæus
Aretæus
Argenterius *Joannes*
Ariſtoteles
Arnoldus de Villâ novâ
Aſellius
Athenæus
Averroës
Avicennas

B.

Bacchinus
Balduinus
Barbatus *Hieronymus*
Barbette *Paulus*
Bartholetus *Fabritius*
Bartholinus *Thomas*
Bartholus *Sebaſtianus*
Battimelli *Andreas*
Bauhinus *Joannes*
Bauderonius
Bauſchius
Bayrus *Petrus*
Beguinus *Joan. Baptiſta*
Birckmannus
Boëtius *Anſelmus*
Borelius
Bonetus *Theophilus*
Bourdelonius
Bovius
Boyle *Robertus*
Braſſavolus *Ant. Muſa*
Brendelius
Bruele *Gualterus*
Brunnerus *Balthaſſar*

C

Cabrolius
Capua *Leonardus à*
Capucius *Joan. Baptiſta*
Cardanus *Hieronymus*
Cardilucius
Capivaccius *Hieronymus*
Carrichterus
Carteſius
Caſaubonus *Iſaac*
Caſtelli *Petrus*
Caſtro *Rodericus à*
Cato
Cattierius *Iſaac*
Catullus
Cælius Aurelianus
Cæſalpinus *Andreas*
Celſus *Cornelius*
Charleton *Gualterus*
Chriſippus
Cicero
Cleanthes
Cloſſæus
Cole
Columbus *Realdus*
Conciliator *Petrus Aponenſis*
Conringius
Conſentinus *Thomas Cornelius*
Conſtantinus *Cæſar*
Cornachinus *Marcus*
Cornelius à lapide
Crollius *Oſualdus*
Curtius *Matthæus.*

D

Democritus
Deuſingius *Antonius*
Diemerbroeck *Isbrandus*
Diocles
Diodorus Siculus
Diogenes Laërtius
Dioſcorides
Divus Auguſtinus
Divus Hieronymus
Divus Paulus
Divus Thomas de Aquino
Dolæus *Joannes*
Donodæus
Donatus Marcellus
Donzellius
Doringius *Michaël.*

E

Entius
Epicurus
Epiphanius Ferdinandus
Eraſiſtratus
Eraſmus Roterodamus
Eraſtus *Thomas*
Ettmüllerus *Michaël*
Euripides
Euſebius
Euſtachius Rudius.

F

Faber *Petrus Jo.*
Fallopius *Gabriel*
Ferillo *Paulus Æmilius*
Fernelius *Joannes*
Fioravanta
Fonſeca *Petrus*
Fontanus *Nicolaus*
Foreſtus *Petrus*
Fracaſtorius *Hieronymus*
Freitagius *Joannes.*

G

Gabelchoverus
Galenus
Galilæus
Gaſſendus
Geberus
Geignerus
Gellius
Geſnerus *Cornelius*
Gliſſonius
Goclenius *Rudolphus*
Gordonius *Bernardus*
Guainerius.

H. Ha=

H
Haly Abbas
Hermes Triſmegiſtus
Hartmannus *Joannes*
Harveus *Gulielmus*
Helmontius *Joan. Baptiſta*
Heer *Henricus*
Hercules Saxonia
Herodotus
Herophylus
Highmorus *Nathanaël*
Hildanus *Gulielmus Fabricius*
Hippocrates
Hollerius
Holſtius
Hoffmannus
Homerus
Horatius
Horne *Joan. Van*
Hoſtius *Gregorius*
Huduardus.
I
Ingraſſias
Joan. Baptiſta Gemma
Joël *Franciſcus*
Joubertus *Laurentius*
Julius Firmicius
Julius Jaſolinus
Junghen
Juvenalis.
K
Keplerus
Kerchringius
Kircheringius.
L
Langius *Joannes*
Laurentius *Andreas*
Levinus Lemnius
Leonicenus
Libavius
Lindanus
Livius
Lucianus
Lucretius
Lullius *Raimundus.*
M
Magalotti
Malpighius *Marcellus*
Marchettis *Dominicus de*
Marcus Marci
Maſſaria
Matthæus de Gradibus
Matthiolus
Mercatus *Ludovicus*
Mercurialis
Meſues
Monardes
Morton *Riccardus*
Mynſicht *Adrianus à*
N
Natalis *Stephanus*
Nicander
Nyloë *Clemens*
O
Oribraſius
Ovidius
P
Palmarius
Paracelſus
Pauſanias
Pecquetus
Petræus
Platerus
Plato
Platonicus Proculus
Plinius
Plutarchus
Poterius *Petrus*
Poſthius
Prævotius *Joannes*
Q
Quercetanus *Joſeph*
R
Realdus
Regius
Reies Francus

Reiſ-

Reiſnerus
Reſerus *Horatius*
Reuſnerus
Rhodiginus *Cælius*
Riolanus *Joannes*
Riverius *Lazarus*
Rolfinckius *Guernerus*
Rondeletius *Gulielmus*
Ronſæus *Baldaſſar*
Rouſſetus *Franciſcus*
Rudbeck *Olaus*
Rudius *Euſtachius*
Rulandus *Martinus.*

S

Sala *Angelus*
Salius *Petrus*
Salvus Sclanus
Sanchez *Franciſcus*
Sanctorius
Sarpa *Paulus*
Savanarola *Joan. Michaël*
Saxonia *Hercules*
Scaliger *Julius Cæſar*
Scheckius *Jacobus*
Schenckius *Joannes Theodorus*
Shmitius *Joan. Andreas*
Schröderus *Joannes*
Seneca *Lucius Annæus*
Sennertus *Daniel*
Septalius *Ludovicus*
Severinus *Marcus Aurelius*
Sorſanus
Spigelius *Adrianus*
Strobelbegerus
Strobæus
Struminus
Sylvaticus *Joan. Baptiſta*
Sylvius de le Boë *Franciſcus*
Sylvius *Jacobus*

T

Talentonus
Tertullianus
Themiſtius
Theopompus Chius
Thomas à Vega
Thonerus *Auguſtinus*
Tiraquellus
Tondinus
Trallianus *Alexander*
Trincavellus
Triſmegiſtus *Mercurius*
Truſtonus
Tulpius.

V

Valeſcus de Tarantâ
Valerius Maximus
Valleſius *Franciſcus*
Valentinus *Baſilius*
à Vega *Chriſtophorus*
Veslingius *Joannes*
Veſalius
Vinderus
Viridetus
Untzerus *Matthæus*
Vulpinus *Joan. Baptiſta*

W

Walæus *Joannes*
Warthon *Thomas*
Weberus
Wecker *Jo. Jacobus*
Wezelius *David*
Wierus *Joannes*
Willis *Thomas*
Wittflidius *Cornelius*
Wormius
Würz

Z

Zacutus Luſitanus
Zeno
Zvvölferus *Joannes*
Zvvingerus *Theodorus.*

F I N I S.